

Když duben přichází

Název: Když duben přichází

Autor: Jaroslav Foglar

Nakladatelství: Olympia, 2002

Stav: naskenováno, Zdeněk

Tato kniha pochází z knihovny digitálních dokumentů.

Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených.

Doplňující informace naleznete v příloženém souboru.

ve vzduchu

Lubor Klement stál u okna v koutě Bedny a všechno to viděl.

Jeho tvář se kabonila.

Draňáku, chytej!"

Čísí ruka se vymrštila a Bílkova mluvnice nastoupila zase svou vzdušnou pout nad lavicemi k tabuli, přes celou Bednu. Točila se bláznivě v letu, kymácela se jako netopýr a vypadly z ní nějaké lístky.

Draňák nechtyl. Kniha se připleskla rozevřenými listy na rám tabule, spadla na stupínek a celá Bedna se znovu rozchechtala.

Bílek doběhl k tabuli, zrudlý námahou i vzteky. Kolikrát už v té přestávce proběhl celou Bednou sem a tam, kolena si tloukl při probíhání lavicemi, ve snaze zachránit svou mluvnici z rukou těch bezohledných darebů!

Draňák ho zachytil dřív, než se mohl pro svou knihu shýbnout a mrštil jím zpět, až Bílek zavrával a upadl na jedno koleno.

"Draňáku, podej!" - "Přihraj sem ten salát!" Ze všech stran zněly k Draňákovi hlasy těch, kteří se chtěli účastnit další hry s Bílkovou mluvnici. Pěkně se s ní dalo házet a blaze přitom působilo vědomí, že se za to nemůže nikomu nic přihodit. Nikdo se nebál Bílkových pěstí!

Kdo by také mohl mít strach z toho mrňousa? Byl stejně starý jako všichni ostatní zde v Bedně, ale nejmenší ze všech. Rostl docela souměrně, nebyl nijak znetvořený, jako třeba ten opičák Denk, ale výška mu scházela. Deset centimetrů nic není, a přece člověk - o ten kousíček vyšší než my - zdá se proti nám obrem!

Bílek se teď zdvihl se hbitostí, kterou mu propůjčovala zuřivost.

"To se řekne - uvidíte - to se řekne!" vyhrožoval a sápal se na Draňáka, o hlavu vyššího než on.

A mluvnice zatím kolovala po celé Bedně.

Ještě dnes ráno to byla docela dobrá mluvnice! Pěkně zabalená, listy, které snad někdy bylo nutné vytrhnout před některou z těžkých kompozic, tam byly zase vždy pečlivě vlepené. Bílek měl rád všechny věci v pořádku, od posledního pijáku ve slovníčku až po štítky na obalech knih.

A teď mu dělají s jeho mluvnici takovouhle neplechu!

Jeho bezmocnost proti tomu řádění mu ještě dodávala. To jenom proto, že je tak uboze slabý a malý proti všem tady, proto si tu k němu všechno dovolují. Protože vědí, že nemůže nikomu nic udělat.

A to s tou mluvnici dnes začal Draňák! Sebral mu ji z lavice, než ji stihl uklidit, a už kniha lítala Bednou! Nový příval zloby zaplavil Bílkovi hlavu. Jako smyslů zbavený mlátil pěstmi do hromotlucské postavy Draňákovy.

"Zloději, dej sem mou mluvnici!" vyřázel ze sebe zlobně. "Chci docela novou mluvnici, rozumíš! Takovou, jaká byla tam na mojí lavici. Žádný salát!"

Draňák se až dosud posměšně šklebil a tvářil tak, jako když se dospělý člověk směje bezvýznamné zlobě malého dítěte. Ale teď mu tady Bílek přede všemi řekl, že je zloděj. To si přece nemůže dát líbit! A je to záminka k další zábavě, kterou lze na Bílkův účet začít.

Draňák uchopil obě slabá zápěstí Bílkova do své levé tlapy, přitiskl si Bílka loktem ještě k sobě a držel ho jako v kleštích, pokrouceného a nazad obráceného.

"Tak kdo je zloděj - co?" vykřikl výhružně. Rozmarná veselost

Když duben přichází
zmizela mu z tváře a v očích se mu objevilo něco, co Bílka
varovalo před tím, aby mu odpověděl.
Ale ani pokorné Bílkovo mlčení Draňákovi nestačilo. Pomalu
zvedl svou pravou ruku, a ta začala tančit Bílkovi po
obličejí. Jednou zprava, jednou zleva dopadaly rány na Bílkovy
tváře. Údery nebyly silné. Daly se vydržet, aniž se člověku
zalily oči slzami bolesti. Ale byly pokořující a ničily duši.
Lubor Klement stál se sevřenými ústy pořád ještě v rohu.
Stupínek byl obklopen vděčným diváctvem jako zápasnické
pódium. Okouněl tady Bacín, ten protivný žalobník z druhé la-
vice, jedničkář Kalčík. vedle se dobromyslně chechtal Dohrál a
za nimi stálo ještě několik jiných hochů.
Bílkovi zůstaly k obraně jenom nohy a ústa. Ústa mohla
nadávat a plivat, nohy kopat. A poněvadž Bílek nepovažoval
plivání za důstojné chlapce svého věku, použil k obraně nohu!
Vymrštil levou a kopl Draňáka nad -koleno. Draňák jím smýkl a
pustil ho.
Krákor přiběhl z chodby a jeho ostrý varovný sykot ztišil
Bednu.

"Havlínda jde! Pozor! Nechat všeho!"

Mluvnice přistála odkudsi zezadu na Bílkově lavici, potrhaná,
zchátralá, a vyrazila ze žlábků nasadku s perem.

Dveře do Bedny se rázně otevřely. Nastalo několik ošklivých
vteřin, nabitých nepříjemným strachem všech, kdo si zapomněli
doma úkol anebo kteří se obávají zkoušení, okamžiků
naplněných vstáváním v lavicích a kvapným uklízením věcí,
které oko učitele nemá spatřit.

Třídní učitel Havlík vstoupil.

V Bedně začala nová hodina.

2 Lubor přemýšlí o Bedně

Lubor Klement nacpal učení do aktovky, přitiskl si ji levou
rukou k boku a pravou ji přidržoval za zády. Tak šel ze
školy. Ačkoli ho to podivné držení aktovky trochu nachýlilo a
jakoby při-hrbilo, přece jen bylo vidět, že tělo má rovné a
pružné.

Dole dupl ze dvou posledních schodů na drátěnou rohožku, jejíž
očka bývala v zimě vždy ucpaná sněhem, a to zazvonění rohožky,
to byla jeho každodenní tečka za školou.

Pak proběhl malou zahradou, kterou měl na starosti učitel
přírodopisu. Pro celou školu prostě přírodopisec, nebo někdy
také "Zvonek rozkladitý".

Lubor vdechl s rozkoší vůni vadnoucího listí. Září se chýlilo
ke konci. Několik javorovitých stromů v zahradě rozházelo po
zemi uvadlé zlato a naplnilo vzduch sladkým pachem. Lubor
měl tu vůni rád. Ucítí ji pak ještě jednou, o kus dál v
Hrabcově ulici, až dojde k parku.

Levé rameno ho ještě bolelo a páliło, jak jej při odchodu z

Bedny Draňák prudce uhodil. A snad i to bylo příčinou, že

Lubor myslel na Bednu víc a jinak než obvykle při cestě ze

ško-

iy-

Mimoděk se otočil, aniž se zastavil, a vrhl pohled zpět na
školu. Stála tam již ztichlá, zlatočervená v záplavě

odpoledního zářijového slunce.

Lubor Klement do té školy chodil už od první třídy. A teď je v
ní poslední rok. Ze čtvrté třídy přešel do hlavní školy, která
byla v téže budově. Po celou tu dobu byla jeho třída umístěna
ve třetím poschodí v Bedně. Byla to místnost, jejíž zdi byly
až skoro do stropu obložené světle namořeným dřevem. Tato
ú-prava jí vysloužila název "Bedna". Co chodil Lubor do školy,
už se tak Bedně říkalo. Jméno se dědilo z pokolení na
pokolení. I učitelé si ten název osvojili a používali ho, když
o Bedně mezi sebou hovořili.

Celou tu řadu let žili hoši v Bedně mezi sebou celkem svorně a
spokojeně. Táhlí spolu za jeden provaz, nevychloubali se
jeden před druhým, nežalovali na sebe, nedělali si vzájemně
žádné špatnosti. Několik jedinců, kteří se z těchto nepsaných
zákonů Bedny občas chtěli vymknout, Bedna vždy hned rázně

Když duben přichází

usadila.

Pravda, občas se strhla také nějaká menší pračka. To když se dva chlapci nemohli už nijak srovnat po dobrém, nebo když prudká chlapecká krev vzkypěla, a jenom ranou se mohla utiřit. Tomu ale každý rozuměl a také oba znepřátelení hoši už druhý den na tahačku mezi sebou ani nevzdechli.

Několikrát do roka rozčeřila hladinu života v Bedně větší událost. Buď to byl nějaký závod s Pekáčem (to byla třída stejného stupně jako Bedna), nebo příchod či odchod někoho z Bedny.

Rozumí se, že v Bedně nebyli zrovna nějakí svatoušci. Pro vtip tam hoši nešli nikdy daleko a kdo mu padl za oběť, měl co dělat, aby se nerozzuřil.

Ale jinak byla Bedna docela spořádaná třída, svornější a útulnější než kterákoli jiná. Ani v Pekáči nebyli chlapci tak sehraní jako tady.

Nejnižší třídy se na Bednu dívaly s úctou přímo nábožnou. Třídy stupně vyššího, který se už blížil stupni Bedny, jí záviděly, a Pekáč, třebaže naoko ohrnoval nos, tajně záviděl také.

Tak tomu bylo až do prázdnin.

Teď po prázdninách se ale něco stalo.

Hoši se vrátili do Bedny jakoby docela jiní. Někteří vyrostli za ty "dva měsíce skoro o hlavu. Většina jich zmohutněla, zesílila. Landa, Chalupa a Cejn mluvili jako nakřaplé hrnce. Tak se jim změnil hlas! Fanek Jelínek se stal ještě hezčí, než byl dřív, a ošklivec Vojta Řezina ještě ošklivější. Horší však bylo, že s těmi všemi změnami zmizelo i celé přátelství, které za dřívějších let v Bedně panovalo. Jako kdyby ty dva měsíce byly hranicí, od které byl konec všemu dobrému.

Bedna se rozdrobila na tříšť malých skupinek. Už bylo po soudržnosti.

Levín, nejlepší sportovec z celé Bedny, který ji vedl v minulých letech v zápasech proti Pekáči od vítězství k vítězství, nesvolal teď hochy za celý měsíc ještě ani jednou k tréninku. A přece se měla už za týden běžet štafeta proti Pekáči!

Myslel jenom na několik svých nejbližších vyvolených kamarádů, kteří se obdivovali jeho sportovním výkonům, a o nic jiného se nestaral.

Jedničkáři udělali klub jedničkářů. Říkali si "smetánka Bedny" a na každého, kdo se zrovna nějak skvěle naučil, se dívali jako na hlupáka. Však už bylo pro to v Bedně také několik hádek a velkých mrzutostí!

Z Draňáka se stal silák a surovec, který nenechal ani jednoho slabšího hochy v Bedně na pokoji. Ten dnešní případ s Bílkovou mluvnicí, to byla taková ukázka těch změn jak u Draňáka, tak u celé Bedny.

Pravda - jak už řečeno - i dřív se v Bedně strhla sem tam nějaká pračka nebo zábava, kterou musel někdo něčím zaplatit. Ale ta bitka měla aspoň nějaký důvod a ta zábava na něčí účet neničila věci postiženého! Ale Draňákovu týrání Bílka bylo ničemné a bez důvodu!

Říkal sice, že mu Bílek řekl "zloděj". Ale snad pro pána krále nechtěl, aby mu Bílek ještě ke všemu děkoval za to, že si začal po Bedně házet s jeho mluvnicí?

Anebo všichni ostatní hoši: dřív by takové bezpráví v Bedně bylo naprosto nemožné. Ale dnes se házení s mluvnicí nešťastného Bílka všichni radostně účastnili a jeho výprasku od Draňáka přihlíželi se smíchem! Kde zůstala čest Bedny a její smysl pro právo? A kam se podělo kamarádství?

Hezký jedničkář Fanek Jelínek, kterého celá Bedna zaslouženě obdivovala a zbožňovala, byl teď uzavřený do sebe a hrdější. Do klubu jedničkářů odmítl vstoupit, ačkoli měl na členství v něm - podle stanov klubu - právo, protože kromě přírodopisu měl samé výborné.

Dříve měl pro každého nějaké laskavé slovo a úsměv. I ti

Když duben přichází
nej-vzpornější a nejšpatnější hoši vždy tak nějak změkli a
zjemněli, když s ním měli promluvit. A on uměl využít svého
vlivu na každého jen k dobrému. Teď ale nemluvil skoro s
nikým.

Čírek, ten starý klepař, tvrdil, že Fanek je pyšný na svůj
zjev a že si už o sobě moc myslí, když byla jeho fotografie
několikrát v obrázkových časopisech a na reklamním plakátě.

3 Fotografie Fanka Jelínka

Fanek Jelínek zklamal svou změnou Lubora nejvíc, přestože se s
ním nijak hlouběji nesblížil. Fanek se vždycky jako by
úmyslně vyhýbal tomu, aby měl v Bedně někoho víc jako
kamaráda než ostatní chlapce. Ke každému byl stejný: milý,
zdvořilý, ohleduplný, nic však víc. Nikdo nemohl říct, že se s
ním Fanek přátelí víc než s ostatními.

A třebaže tedy Fanek nebyl Luborovi kamarádem v pravém slova
smyslu, jeho změna se Lubora dotkla. Měl Fanka vždycky za
vzor. Pripadal mu jako chlapec z docela jiného světa nebo jako
vystřižený z nějakého románu. Tím hůř nesl teď Lubor, že i ten
Fanek se po posledních prázdninách tak změnil.

Ovšem - Fanek se nepohoršil v takovém směru jako většina

10

ostatních. Nezhrubl, nepolevil ve svém jemném vystupování. I
nadále se vyjadřoval uhlazeně a v jeho řeči se neocitlo jediné
ošklivé slovo. Byl teď ale zamlklý, zřídka se smál, a když
nemusel, nemluvil s nikým.

Lubor ani nechtěl věřit, že by Fanek tak zpochybnil úspěchy své
hezke tváře, ač - upřímně řečeno - by se tomu ani nedivil!

Začalo to už asi před rokem, kdy se Fankova fotografie
objevila na titulní straně jistého obrázkového časopisu.
Tenkrát tam byla jen jeho hlava. Obličej ozářený světlem, v
očích, trochu přimhouřených, se světlo odráželo dvěma ohníčky.
Vážná ústa se neznatelně pootvírala.

Z celé tváře číselo taková podivná touha. Ten zvláštní výraz
ve Fankově tváři viděl Lubor už několikrát i ve skutečnosti.
Pod obrazem byl nesrozumitelný nápis: Duben přichází! Ani
Fanek sám tomu nápisu nerozuměl a Bedně ho nemohl vysvětlit,
když hoši přinesli několik výtisků časopisu a ukazovali
Fankovi jeho obraz.

Lubor nápis tak trochu pochopil, až když jeho staříčká
babička doma Fankovu podobiznu v časopise prohlížela. (Snad
každý chlapec z Bedny si tenkrát časopis s Fankovou
podobiznou koupil.) Luborova babička se na obraz dlouho
dívala, pak zakývala svou bílou hlavou a řekla tiše:

"Ano, ano. Zde přichází duben - a mně se končí listopad!"

Fankův obraz byl pak po několik týdnů -- podlepený kartonem -
dokonce vyvěšený na stěně Bedny. Nikdo nevěděl, kdo ho tam
dal, a Fanek se nezdál ani trochu potěšený tou pozorností
neznámého kamaráda.

Chtěl obraz sundat, ale třídní učitel Havlík to nedovolil.

"Buď rád, že ti Bůh dal tak hezkou tvář," řekl mu. "Nedělej s
tím žádněvdrahoty, stejně to není tvoje zásluha." Pak se
obrátil ke třídě a dodal:

"Nařizuji, že tam obraz bude viset do konce měsíce! Dříve ho
nesmí nikdo sejmut!"

Fanek si tehdy odevzdaně sedl, byl zčervenalý, ale pak se
uklidnil a se svou podobiznou na stěně se smířil.

Neznámý chlapec, který obraz vyvěsil, nebyl vypátrán. Lubor
měl podezření na Rezinu, protože ten tak strašně zuřil, když
Mlečka chtěl na obraze něco přimalovat tužkou.

Na konci měsíce obraz tajemně zmizel. Nikdo vlastně pořádně
nevěděl, kdy a jak. Někteří hoši tvrdili, že tam obraz byl
ještě ten den ráno, jiní zase říkali, že už tam obraz nebyl
ani den předtím, ale že si to teprve nyní uvědomují.

Za několik neděl potom se v jiném časopise objevil nový obraz
Fanka. A zase na celé první straně. Fanek se na fotografii
chystal právě skočit ze startovacího bloku do vody v nekrytém
bazénu.

Fotograf asi na Fanka vykřikl něco veselého, protože Fanek se

Když duben přichází
na obrazu usmíval, ba skoro smál, přímo do čočky aparátu. Říká se, že se člověk nemá při fotografování dívat do aparátu, aby nebylo vidět, že ví o svém fotografování. Ale zde na tom Fankově snímku to opravdu nevadilo.

Fankovy rovné nohy byly na obrázku trochu pokrčené, rozkročené, ale kolena byla stisnutá, takže to dělalo dojem, že má Fanek nohy do x. Ale to se opravdu jen zdálo, a každý, kdo trochu rozumí plavání, věděl, že právě takhle musí být nohy postavené při správném startovacím skoku do vody. Fankovo tělo se lesklo, bylo celé mokré a také na tvářích a ve vlasech svítily krůpěje vody. Měl už tedy jistě několik skoků za sebou, než ten snímek vznikl.

Obraz nesl nadpis už srozumitelnější: Ve zdravé mládeži je budoucnost národa.

A tak Fanek těmi dvěma obrazy proslul po celém městě. Lidé se za ním otáčeli a říkali: "Vždyť to je ten chlapec, jak byl v novinách!"

Nebo: "Odkud jen toho chlapce známe...?"

A potom se kteréhosi dne objevil na nárožích plakát továrny na motorová kola Rodeo s fotografií Fanka, jak sedí v krátkých kalhotkách na motorovém kole a řítí se na plný plyn ven z plakátu, usměvavý, šťastný, vítězný. Pod obrazem byl nadpis: Já dojeďu nejdál! Nejrychleji! Nejúspěšněji! Protože já jeďu na RODEU!!

Dvě fotografie v časopisech někteří hoši Fankovi záviděli, protože v tom viděli přece jen kus slávy. Každému se to nepodaří, každý tak nevypadá, aby jeho podobizna mohla být na titulní straně novin.

12

Ale tu věc s plakátem na RODEO mu mnozí záviděli dvojnásobně! Neboť Fanek dostal od továrny za svou reklamní službu docela nové motorové kolo. Přivezli mu je na malém nákladním autu přímo z továrny, zabalené v původním bednovém rámu, aby se ani pneumatiky neumazaly.

Dvůr domu, kde Fanek bydlel a kde stálo motorové kolo, byl tehdy asi dva dny přímo obležen hochy a děvčaty, kteří se aspoň pohledem chtěli účastnit Fankova štěstí.

Lubor tam byl tenkrát také a Fanek ho viděl, šel k němu a řekl mu: "Tak co, jak se ti líbí? Až se na něm naučím jezdit, tak se svezeš taky!"

Pak Lubora zatahl o kousek dál k nějaké paní a řekl:

"Podívej, maminko, to je Klement z naší třídy!"

Paní se na Lubora usmála a podala mu ruku. Byla Fankovi velmi podobná. Hned bylo vidět, že je to jeho maminka.

Dnes by si Fanek Lubora snad ani nevšiml. Je to škoda, že i on se tak změnil po těch posledních prázdninách!

Z nepříjemných myšlenek vyrušily teď Lubora známé rozjařené hlasy. Otočil se. Do vedlejší ulice právě zahýbali Ekrt,

Mlečka a Rysák. Mezi nimi šel nějaký chlapík, oblečený v mon-térkové blůze. Asi učen z některé dílny tam v ulici.

Šli všichni nějak rychle, jako by je někde čekali nebo jako kdyby měli nějaký cíl, na který se těší.

Lubora to až rozmrzelo. Každý má jen svoje zájmy, každý si hledí svých zábav, ale pro Bednu - to by teď nikdo nehnul ani prstem!

Za týden je například ten štafetový běh s Pekáčem! Pekáč si to s Bednou umluvil ještě před prázdninami. To byly ještě jinší doby! Datum závodů bylo tehdy pevně stanoveno a třídy o tom sepsaly celou smlouvu, tak jako vždycky před mezitřídním zápasem. Jindy by se už dávno v Bedně sestavovalo mužstvo pro štafetu, trénovalo by se a nikdo by v Bedně nemluvil o ničem jiném než o tom! Tak jako ještě v létě před těmi cyklistickými závody.

Ale dnes? Darmo mluvit!

Když se nikdo o tréninku k štafetě nezmnul, napsal dnes Lubor sám jakési oznámení s výzvou, aby Bedna šla trénovat zítra

odpoledne do Břizovky. Oznámení připíchl ve třídě na věšák.

Když duben přichází

Hoši oznámení potom četli, ale nikdo se nijak nevyjádřil a v poslední přestávce vývěsku dokonce někdo strhl. Mrzutý, znechucený, loudal se Lubor domů.

4 Ekrtyv reci

Druhý den odpoledne se měl v Břízovce konat trénink ke štafetě. Bylo zase tak slunečno a teplo jako včera. Kdyby odevšad nevonělo zlatohnědé a červené listí a kdyby člověk neměl pořád obličej plný vláken babího léta, ani by se snad nepoznalo, že je skoro konec září.

Lubor měl strach, že na trénink nikdo z Bedny nepřijde.

Levín se jistě půjde se svou partou koupat do zálivu, když je tak teplo, a Klub jedničkářů? Ten se už teprve neukáže. Půjde asi někam sbírat listy ze stromů k lisování. A je to škoda! Kleň-ha od Jedničkářů pěkně běhá. Mohl by se ve štafetě dobře uplatnit. A co ti všichni ostatní? Sotvakdo však přijde, když trénink nesvolává Levín!

Ráno Lubor napsal ještě jednou vyhlášku o tréninku, jen aby si to Bedna znovu připamatovala. A vyhláška nevydržela na stěně ani pět minut!

Do Lubora celé dopoledne nic nebylo. Chvilími si říkal, že je vlastně blázen, když se tak sám stará a bojí o to, aby pověst Bedny byla zachráněna, a hned zase záchvat sportovní cti a láska k Bedně jako celku ho nutily, aby se trásl obavami, jak to všechno dopadne.

O přestávkách nikdo o tréninku nemluvil.

Několik hochů řádilo po chodbách s Draňákem a v Bedně vypukla bitva papírovými kulemi, která se táhla po tři přestávky a zaujala mysl většiny Bednářů.

V koutě u věšáků vykládal šeptem Ekrt něco v hloučku svých věrných posluchačů, a bylo to zase jistě něco sprostého, protože se přitom všichni tak divně provinile smáli a pořád se nejistě ohlíželi dozadu, zdali je někdo neslyší.

14

A Ekrt ani nic jiného vyprávět nedovedl! Žil jen svými neslušnými řečmi, vtipy a myšlenkami a nedovedl už snad promluvit s někým, aniž do toho nezapletl něco nemravného.

Kromě Ekrtu tady byli Mlečka, Žilač a Rysák.

Teď, když se k jejich hloučku tam v rohu přiblížil Fanek Jelínek, zavolal Ekrt něco i na něj. Fanek sebou až škubl a rychle se od nich vzdaloval uličkou mezi lavicemi a okny.

Ekrt a jeho posluchači se za ním dívali s posupným chechtotem. Bylo to jistě něco velmi nepěkného, co na něj Ekrt vykřikl, ale Fanek na takové řeči nebyl. A oni se mu za to vysmívali. Jeho stud před takovými řečmi a myšlenkami jim byl nechopi-telný, a proto k smíchu.

Lubor ten slovní útok Ekrtu na Fanka viděl. Styděl se za Ekrtu, nenáviděl ho, že ani takového jemného a vznešeného chlapce jako je Fanek nenechá s těmi hnusnými řečmi na pokoji. A bál se, aby se Fanek nakonec sám nestal takovým obyčejným hrubým chlapcem jako ostatní, když musí žít pořád mezi nimi.

Chtěl Fankovi honem honem něco říct, jen aby už mu ta Ekrtova strašná slova nezněla v mysli. Šel v uličce Fankovi vstříc, ten ale vklouzl do lavice a několika poskoky se ocitl v druhé uličce. Zřejmě nechtěl vůbec s nikým mluvit.

Lubor byl zklamaný a trochu zaražený.

Pak zvonilo k závěrečné hodině. A tak se nesplnilo Luborovo očekávání, že se aspoň teď, v poslední přestávce projeví nějaký větší zájem o odpolední trénink na štafetu.

5 Lubor tančí do Břízovky

"Ale Lubore!" zavolala maminka pohoršené, když ho viděla odcházet z domu jen v trenýrkách a tričku. "Takhle přece nepůjdeš do města, nejsi už maličký chlapec!"

Lubor se obrátil ve dveřích. "Vždyť já jdu jen do Břízovky.

maminko! Budeme tam možná trénovat štafetu - víš?"

Maminka sice nevěděla, co je štafeta, ale upokojilo ji, že jde Lubor takhle oblečený jenom blízko a že nepůjde do živých částí města.

Když duben přichází
 Břízovka byla velká obora na konci města, několik minut od ulice, ve které Lubor bydlel. Mezi jehličnatými i listnatými stromy se tam vinulo množství cestiček a uprostřed se táhla dlouhá a široká cesta, skoro silnice. V neděli, když bylo hezky, přišlo tam dost lidí z města nadýchat se čistého vzduchu. Ve všední den zde však bylo ticho a prázdno. Lubor vyšel z domu. Špatná nálada zmizela, protože z Břízovky až sem doléhal tlumený křik. Tak přece někdo z Bedny přišel! Slunce hrálo, ale nepálilo. Luborovi bylo lehce a dobře. Rozběhl se liduprázdnou ulicí, která měla jen po jedné straně domy, a zapomněl, že "už není maličký chlapec", jak mu to připomněla před chvílkou maminka. Poskakoval bujaře po vzorku dlažby na chodníku jako kúzle a vyrážel z hrdla zpěvné výkřiky. Při prudkém vyhození nohy se mu vyzula levá plátěnka a odletěla velikým obloukem. Lubor se smál a zul si i pravou. Dlažba příjemně chladila. Už nepálila jako uprostřed léta. Lubor běžel bos, po špičkách, zvolna a pružně, jako rozdych-těný tanečník. Uvědomoval si s hrdostí pružnost svých nohou, cítil, jak se na nich napínají všechny svaly, jistě a silně. Chodník byl vydlážděný vzorkem tmavých a světlých kostek. Lubor si představoval, že světlé kaménky jsou voda a že on si nesmí namočit nohy a že proto musí běžet jen po tmavých. Babička Hromádková vyšla z podzemního uhlířského krámků s taškou dříví a podívala se zálibně na Lubora tančícího po chodníku. "Taky jsem tak skákávala, když jsem ještě měla mladé nohy!" zavolala se stínem lítosti v hlase. Ale usmívala se dobrácky. Lubor se trochu zastyděl, že ho při tom kúzlečím hopkání přistihla, ale jeho nohy byly neposlušné a dotančily po tmavých kamenech až na konec chodníku. Pak přeběhl nedlážděnou silnicí, minul několik vilových domků a byl u Břízovky. Ze strany, odkud Lubor přibíhal, ji obtékal čistý potok. Lávka zvala k přejití, ale Lubor se chystal, že potok přeskochí. V poslední vteřině před odrazem si to však rozmyslel. Čistá voda ho zlákala, aby potok přebrodiv. Vstoupil na její klesající dno. Voda mu šla až po kolena. Ohrnul si trenýrky, když mu pak stoupala po nohou výš a výš. Byla velmi studená, a když Lubor vyšel na druhém břehu, měl nohy hnědočervené. V záři žlutého odpoledního slunce se leskly jako pobronzované. Pak už běžel až k hlavní cestě Břízovky. Jehličí se mu lepilo na mokrá chodidla. Křik od cesty sílil a Lubor v něm už rozeznával i hlasy některých chlapců z Bedny.

6 Levínova parta
 A potom se objevil na cestě mezi nimi. Byl radostně překvapený, kolik hochů sem přišlo! Trochu ho jen mrzelo, že si jeho příchodu skoro nikdo ani nepovšiml. Jestlipak je tady Levín? Lubor jej hledal zrakem mezi hochy. Ano, tamhle ho už vidí. Mluví s Gajdošem. Čermák a Bacín zrovna vyběhli na trať. Asi se přeli, kdo z nich je rychlejší, a závodem se o tom chtějí přesvědčit. Čermák nabral rychlost a nechával Bacína vzadu. Bacín se s předstíraně lišáckým smíchem zastavil. Dělal, že Čermáka nechává nadarmo se dřít a sám že se tajně ze žertu zastavil. Tohle jednání, špinavé a nesportovní, to bylo Bacínovi podobné! Mělo jen jeden účel: zakrýt, že Čermák je rychlejší než on! Klub jedničkám zde byl také. Seděl opodál na náspu a shlížel povýšeně na hemžení u startu. Klub tvořili Frejka, Kleňha, Kal-čík a Janda. Černý, který se pořád marně snažil do klubu dostat (neměl ale tolik jedniček, kolik "stanovy" klubu předepisovaly), seděl aspoň toužebně v jejich blízkosti. "Heleďte - Krasavec je tady!" vykřikl pak Čírek a ukázal prstem stranou přes příkop na násep, kde se právě vynořil Fa-nek. A hned na něj vykřikl nadšeně: "Nazdar - Krasavce!"

Když duben přichází
Fanek se začervenal. Hoši se často v jeho nepřítomnosti přeli, zda si je vůbec vědomý svého hezkého zevnějšku, či zda o tom neví. Ale jak by mohl nevědět, když mu to někteří hlupáci, jako takový Čírek, říkali vlastně do očí?
"A kde máš svého dvojníka?" dorážel Čírek.
Fankovým "dvojníkem" jmenovali teď někdy v Bedně hoši ošklivého Vojtu Řezinu. Byl to krutý žert, srovnávat ty dva tak rozdílné hochy, hezkého Fanka a ošklivého Řezinu. Krutý proto, že jistě způsoboval Řezinovi lítost, duševní bolest. Řezina však zde dnes nebyl. Vyhýbal se vůbec všemu ve třídě ještě snad víc než Fanek. Posměšky hochů na jeho šerednost ho roztrpčovaly a škola se mu stávala utrpením.
Fanek měl na nohou nové bílé tenisky, kraťounké červené trenýrky a bílou rozhalenku s krátkými rukávy. Tu neodložil, ač bylo teplo a při běhání se člověk ještě víc zahřeje. Neměl tělo tak hřmotné jako Levín. Bylo jemnější stavby a nějak odpovídalo jeho obličejí.
Hron, Staněk a Raboch se vzájemně snažili svrhnout jeden druhého do příkopu vedle cesty. Smáli se, a z náspu nad příkopem za cestou na ně křičel Bavorovský: "Půjčím tretry tomu, kdo zůstane poslední nahoře!"
A mával nad hlavou běžeckými závodními střevíci, které mají na podrážce dlouhé vyčnívající hřeby, aby závodník lip běžel. Tretry – drahé sportovní střevíce – to bylo pro Bavorovského příznačné! To byl celý on! Sám skoro neběhal, ale tretry mít musel! Doma mu bohatí rodiče koupili každíčkou věc, na kterou si vzpomněl. Měl kolo, ale skoro na něm nejezdil. Měl stopky, ale jeho běh na nich ještě nikdy nikdo vážně neměřil. Když byl jednou na návštěvě u Sochora a ten mu zahrál na svou man-dolínu, koupil si Bavorovský mandolínu ještě týž den, ačkoli na ni neuměl hrát.
Když si ještě před prázdninami Levín přinesl jednu do Bedny vypůjčené tretry, měl Bavorovský úplně nové tretry už druhý den. A Lubor teď tady na jejich vzhledu viděl, že jich dodnes nepoužil. Bavorovskému stačilo, že měl to, co u jiného viděl. Sám nedokázal nic. Věděl to, a tak se jen úzkostlivým a směšným opíčením po ostatních snažil s hochy udržet krok. Někteří chlapci měli trenýrky už na sobě. Shodili jen košili, aby jim při běhání nebylo horko. Jiní se teprve do trenýrek převlékali.
Někteří z nich za křovím, jiní se převlékali přímo zde na cestě.
Ekrt, který mluvil nejsprostěji z celé Bedny a teď po těch nešťastných prázdninách se ve své sprostotě ještě zdokonalil, utrousil o svlékajících se chlapcích několik nehezkých poznámek.
Lubora to dohřálo.
"Drž hubu!" rozkřikl se skoro vztekla na Ekrtu. Neměl toho nemravného chvastouna nikdy příliš v lásce, teď zde se svými řečmi a potměšilým pohledem mu byl přímo odporný.
"Co jančíš?" osopil se Ekrt. "Snad nechceš dostat jednu do zubů?"
Bacín, ten starý žalobník, se přišoural, v ruce ještě držel špičatý kámen, kterým dělal startovní čáru přes silnici, a řekl Ekrtovi:
"Ale nebij ho, nebo ztratíme poradatele!"
Byl to výsměšný vtip na to, že Lubor tak usiloval o konání dnešního tréninku. Lubor se tím cítil dotčený. Ještě se mu snad budou posmívat za to, že to dnešní odpoledne dal dohromady!
Vykřikl na Bacína: "Můžete být rádi, že jsem ten trénink vůbec svolal! Nebýt mne, nedělala by Bedna pro štafetu dodnes nic!"
"No to jistě, to už určitě!!" výsměšně mu přisvědčoval Bacín, "nebýt tebe a shnilých brambor, tak by byl konec!"
Lubor mu už neodpověděl a otočil se od obou chlapců se zlobou v srdci.
U startu zatím převzal vedení tréninku Levín. Byl vždycky

Když duben přichází hlavou takových věcí a všem tady bylo docela samozřejmé, že používá tónu skoro rozkazovacího. Nikdo se také nehanbil za to, že jeho pokyny poslouchá bez reptání. I Lubor byl rád, že Levín přišel a ujal se vedení. Byl to pravý člověk na svém místě. Lubor by tu nepořídil s hochy nic, k němu necítil nikdo žádný obdiv. Jeho sportovní výkony nebyly takové, aby se před nimi hoši skláněli tak jako před Leví novými.

A jen to Lubora zase mrzelo, že Levín i ostatní sem přišli všichni tak samozřejmě, aniž nějak ocenili, že ten začátek příprav pro štafetu s Pekáčem byl vlastně jeho - Luborovou - zásluhou! Levín, ani nikdo jiný, by se k tomu nebyl rozhoupal!

"Tak kdo se hlásí do štafety?" vykřikl pak do hlaholu hlasů Levín. "Potřebujeme ještě čtyři běžce! Já, Gajdoš, Krákor a Cejn v ní už jsme najisto!"

Byli to všichni hoši z jeho sportovní party, Gajdoš, Cejn i Krákor. Parta měla vlastně členů pět, patřil do ní ještě Stibral. Ten byl však na krátký běh příliš těžký. Zato Gajdoš běhal jedinečně. Ač to byl jeden z nejmenších hochů Bedny (jen o kousek větší než Bílek), běhal jako vítr. Levín musel napsat všechny síly svých nohou, aby ho Gajdoš nepředehnal. Gajdošovy "běhy" byly objeveny teprve loni, při kopané proti Pekáčům. A od toho dne se pořád ještě zrychlovaly, jak Gajdoš sílil i jak pod Levinovým vedením zdokonaloval svůj styl běhu. Ano, Gajdoš běhal znamenitě!

Teď po Levinových slovech se on sám i Krákor a Cejn trochu začervenali a zatvářili nejistě. Byli hrdí na to, že si je Levín tak bez výhrad pro štafetu vybral a obávali se, aby tu hrdost na nich nikdo nepoznal.

"Tak já bych si to zaběhl!" zahoukl s primadonským výrazem v hlase i tváři Andrla. Až dosud seděl na malém náspu za příkopem. Teď vstal, přeskočil příkop a zastavil se u Levína. A pak už začaly přihlášky jen pršet.

"Já taky," dral se dopředu klepař Čírek, který roznášel o každém klevety a rozbil tak už mnohé kamarádství.

"Počítej se mnou!" křičel zpod klubka kočkujících se hochů Landa.

Draňák se také hlásil. Toho přijal Levín bez debaty. Bojoval za Bednu v každé věci, kde bylo zapotřebí nějaké rychlosti.

"Snad bych to mohl taky zkusit!" řekl Fanek Jelínek skromně. Levín si ho prohlédl jediným letmým pohledem.

"No - tenisky máš na to hezké - což o to!" pravil chladně a Fanek se zatvářil trochu rozpačitě. Ale v duchu s ním Levín počítal. Fanek byl lehký, pružný a opravdu pěkně běhal.

1 Hron je nespokojený

"A co já, se mnou nepočítáte?" přikolébal se Denk, ten opičí pokroucený chudinka a smál se vesele. "Já poběžím finiš! Dobíhám do cíle." Tvářil se schválně žertem hodně sebevědomě, na-foukaně. Věděl dobře, že by nemohl závodit snad ani s hochem z první třídy.

Všichni se rozchechtali a Denk ten smích přijímal.

Denk byl vlastně chudák, duchem i tělem trochu pomalý, a bylo to znát i v celém jeho zjevu.

Protože chlapcům nic nebylo svaté a jak se říká, pro nic nešli daleko, říkali o Denkovi, že je praštěný putýnkou nebo že na něj spadla pavlač.

Denk byl nešťastný chlapec a své neštěstí si nezavinil. Jen jeho nerozumní rodiče mu pokazili život. Měli hostinec a dávali Denkovi již od útlého věku pít pivo.

"Jen ať si zvyká na naši živnost!" smával se jeho otec, aniž si uvědomoval, jaký hřích páchá na svého chlapce.

Denk měl malého bratra, který už také jevil známky toho duševního i tělesného úpadku, zaviněného požíváním alkoholu ve věku, kdy je to naprosto nepřipustné.

Zdálo se však, že si Denk ze svého stavu nic nedělá. Jeho neúspěchy ve škole ho nijak nepřiváděly k obavám. Nemusel se

Když duben přichází

bát, že mu bude špatné vysvědčení dělat obtíže, až jednou vyjde ze školy a bude hledat zaměstnání. On nebude hledat. Vždyť na něho čeká otcův hostinec!

Lubor by se snad propadl do země studem, kdyby se někdo tak smál jemu. Ale Denk byl už tak otupělý, že se ho nedotklo nic. Ani teď tady u startu si ze smíchu ostatních nic nedělal, vždyť – naopak – sám ho svým v žertu myšleným návrhem rozpoutal.

A Bedna to už věděla, proto si Denka dobírala, ale nijak zle to nemyslela. S posměšky na Řezinovu ošklivost to bylo už horší. K Řezinovi však také nikdo necítil žádné přátelství.

"Já bych – Levíne – kdyby to šlo – kdybys myslel – taky třeba..." hlásil se do štafety nesměle Lubor. Neměl nikdy moc sebevědomí tam, kde věděl, že nevyniká nad průměr.

Levín ho přejel znaleckým pohledem od špiček bosých nohou až po oči. Bacín se posměšně zachechtal a uplivil si tím svým protivným urážlivým způsobem. Levín ale řekl: "No dobře, můžeme to zkusit!"

V jeho hlase nebylo žádné nadšení a Luborovu chuť k běhu to srazilo.

"To radši stavte Hrona," radil Frejka z klubu jedničkářů, aniž se staral o to, že ho Lubor slyší.

Levín jen usýkl: "Vždyť si můžeme vybrat – ne?"

Pak se přihlásilo ještě několik chlapců. Bylo jich už víc, než bylo zapotřebí, ale to nevadilo! Teď se teprve z přihlášených budou vybírat nejrychlejší.

"Tak vy, kteří neběžíte, vypadněte z dráhy!" zakřičel potom Levín velitelsky na hloučky stojících i běžajících chlapců.

Musel ale křičet ještě několikrát, než se jim uráčilo přeskočit příkop a usednout na násep za ním. Bacína musel Levín dokonce přimět k opuštění cesty násilím, přičemž padlo několik ošklivých nadávek z obou strann a jedna ostrá rána od Levína.

Tohle nikdy dřív – před prázdninami – nebylo!

"Klement, Hron, Andrle, Čírek, Jelínek, Landa! Zaběhnete si stovku. Potřebujeme z vás vybrat tři a nevíme, kdo co dokážete!"

"A to poběžíme všichni dohromady?" zeptal se Andrle.

"Ne! Každý zvlášť! Stopneme vám časy – no a nejlepší tři z vás stavíme do štafety."

"To je dobré. Podívejme se!" začal rebelovat proti Levínovi Hron. "Tak my se tady máme mezi sebou sekat – a proč neběžíte taky na zkoušku vy, vás prvních pět, co jste se ve štafetě usadili bez zkoušky? U většiny z vás přece tady nikdo nevíme, jaké máte teď po prázdninách časy."

"To je moje věc!" odsekl hněvivě Levín.

Hron zrudl. "Tak já ti to teda řeknu sám!" chrлил ze sebe.

"Protože to je ta tvá atletická parta, vyjma Draňáka, rozumíš! A ta štafetu poběží, i kdyby měla nohy třeba ze dřeva. Tak je to!"

"Nebav se, nebav se!" zuřil Levín. "Nebo nepoběžíš!"

"Tak dobře, nepoběžím – no!" trucovitě souhlasil Hron a snažil se vypadat co nejhlostejněji. když odcházel od startu.

Luborovi se sevřelo srdce. Měl předtím takovou radost, že ten dnešní trénink takhle dobře dopadne a že to s Bednou přece jen není tak zlé. Ale teď se už zase ukazuje, že je s Bednou konec. Hron se najednou zase prudce otočil, vrátil se na start a řekl umíněně: "Anebo ne! Já přece jen poběžím! I kdybys mi to stokrát zakazoval! Na běh na zkoušku má každý právo. Proto jsme sem přece dnes přišli!"

Levín už mlčel. Denk hodil z náspu na Hrona kus uschlého drnu a zahuhlal: "Tak nezdržuj, primadono, nebo za sebe neručím!"

"Kluci, kdo mne potáhnete?" sháněl se Landa. A také každý z ostatních hochů, kteří měli dělat zkoušku, si hledal někoho, kdo by běžel s ním, bez měření času, jen aby ho "táhl", to jest, aby ho svým během vybičoval k ještě větší rychlosti. Je totiž známý úkaz, že nikdo – když běží sám – nevyvine takovou

Když duben přichází
rychlost, jako když vedle běží někdo jiný a snaží se ho předběhnout.
První běžel Fanek. Ten nemusel "tahouna" dlouho shánět, nabízel se mu jich překotně několik.
"Jelínku, já s tebou poběžím... já..." domlouval se Staněk.
"Půjčím ti tretry, když s tebou poběžím!" vydíral Bavorovský.
"Děkuju, tretry nechci," řekl Fanek mírně a zdvořile.
"Trmale, běž s Jelínkem!" rozhodl pak Levín.
Protože zde byly jen jedny stopky, na kterých se měl měřit čas, odešel Levín k cíli a odtamtud dával bílým šátkem znamení k startu. Přitom zmáčkl stopky.
Fanek si klekl jedním kolenem na startovní čáru. Chalupa mu chtěl vstrčit pod koleno složené noviny, aby se neumazal, ale Fanek toto směšné a nesportovní opatření odmítl.
"Tak já bych ti ty tretry půjčil!" nabízel se zase Bavorovský.
"Děkuju - nechci!" Fanek teď odmítl už příkřeji. Zřejmě ho ty stále pozornosti ostatních hochů unavovaly a zahanbovaly. Jistě si někdy musel připadat jako nějaký chlapeček, který má kolem sebe pořád plno opatrovníků, pomocníků a obdivovatelů.

"Připravit ke startu," zaznělo od cíle z Levínových úst, "pozor - teď!" Vzduchem se tam přitom mihl bílý šátek a Fanek vyletěl od startu jako uvolněné péro.
Běžel pěkně a rychle. Jeho oslnivě bílé tenisky tvořily v rychlém běhu jediný vířivý obrazec. Hoši na náspu povzbudivě křičeli. Trmal - "tahoun" mu nestačil.
Pak Fanek prolétl cílem a brzdil. Nebylo to sem k startu slyšet, ale i zde viděli, jak se zpod jeho bílých tenisek za cílem zvedl najednou obláček prachu.
Nad stopkami v Levínově ruce se udělal chumel hlav.
"Jak to běžel?" zahoukal Denk líně z náspu u startu. Hoši se rozesmáli, protože Denk použil hýkavého hlasu, jakým mluvil jejich školník, kterého uměl mistrně napodobit.
Za chvíli přišla odpověď: "Třináct čtyři! Hron připravit!"
Hron si zatím klekl na start. Tvářil se pořád ještě uraženě. Nikdo mu nepodkládal pod koleno papír, ani mu nenabízel tretry. Uběhl stovku za čtrnáct vteřin a devět desetin.
Lubor ji běžel za 13,9, Chalupa za 14,4, Pišvejc, který vymámil na Bavorovském tretry - dokonce za 15,2. Měl ty prožluklé střevíce s picháky poprvé v životě na noze a neuměl v nich běhat. Jednou dokonce zakopl.
Fanek a Lubor měli tedy ze všech hochů, o které šlo, pro štafetu nejlepší čas, a proto poběží ve štafetě proti Pekáči!
Levín pak zvolna přiklusal od cíle ke startu a s ním i hlouček těch, kteří u cíle přihlíželi.
Hron něco podezřívavě vykřikoval, že ty stopky šly nějak divně, on že na prázdninách běhal stovku za rovných čtrnáct, někdy i rychleji - a to že bylo ještě horko, ale Levín ho neslyšel. Hron také neměl odvalu svou nedůvěru k jeho měření říct mu do očí a bylo to pro něj štěstí. Leví nova pěst byla tvrdá.
"Tak dost!" řekl teď energicky. "To stačí! Štafetu poběží: Gajdoš, ten vybíhá, Draňák, Landa, Krákor, Cejn, Jelínek, Klement, do cíle dobíhám já!"
Všichni, běžci i nezúčastnění, se hlučně rozhovořili o té sestavě. Někteří nad ní kroutili hlavou, jiní ji chválili a Hron tvrdil, že s ní Bedna "zkrachuje".
U mnohých hochů způsobilo tajnou i zjevnou nevoli to, že Levín čtyři místa z osmi obsadil ve štafetě členy svého lehkootletického kroužku. A Hron je v tom rozladění ještě popíchoval.
"A tečí si to ještě několikrát zaběhneme!" určil pak Levín.
Stometrové úseky nebylo třeba rozměřovat, malé silniční kameny u příkopu je už označovaly. Brázovka byla opravdu ideální místo pro uspořádání takového podniku.
Z těch, kdo nebyli v oficiální štafetě, utvořilo se teď druhé osmičlenné družstvo, které bude Levínově mužstvu dělat "tahouny".

Když duben přichází

Lubor si umluvil s Fankem a Levínem, jak bude od Fanka štafetový kolík přejímat a jak Levínovi předávat. Bylo to velmi důležité. Často nesprávné předání prohraje závod. Levín proto také kladl na správnost předávání velký důraz a několikrát si celé mužstvo kolík podávalo jen v klusu, na několikametrových úsecích, než běželi štafetovou dráhu s úseky stometrovými.

Někteří hoši - diváci - se pomalu vytráceli od silnice, jak čas pokračoval. Na závodní dráze se objevily stíny, které tam nebyly, když Lubor přišel.

Západ se rozhořel ohněm červánků.

Levín pak cvičení ukončil a domluvil s hochy na zítřek další.

8. Havlík dřív a nyní

Třídní učitel Havlík hleděl pátravě do lavic mezi hochy, jako by chtěl číst v nejtajnějších myšlenkách každého jednotlivce. Bedna skoro nedýchala. Nikdo se neodvážil přešlápnout nebo hlesnout. Tak to bylo vždycky, když Havlík přišel do Bedny. Teprve když Havlíkovy ruce sjely ze stolu k zásuvce, aby vytáhly třídnici, napotí povolilo. Bedna vydechla a tu a tam se ozvalo i nesmělé zašeptání. Šplhoun Bacín vyběhl z druhé lavice a přinesl Havlíkovi namočené pero. To byla jeho vydržená funkce a nikdo mu ji také nebral.

Havlík se nezdál hochům zlý, byl jen velmi přísný, tvrdý.

Byl i spravedlivý! Když dal někomu nedostatečnou, bylo to opravdu jen proto, že vyvolaný nic nedovedl.

To matematikář Doubrava dal například nedostatečnou i za to, co se znalostmi matematiky nemělo nic společného! Stačilo třeba, když se u někoho našlo při hodině rozečtené číslo Rychlých šípů. Matematikář se přitom nerozčiloval, nekřičel, tak jako třeba "Zvonek rozkladitý", ale napsal provinilci pětku. A nedostatečnou dostal i ten, kdo rušil nebo kdo si zapomněl doma učebnici.

A to se hochům právě nezdálo správné. Znamka má být přece ukazatelem dovednosti žákovy v onom předmětu a nemá zahrnovat i ocenění jeho chování a jeho pořádnosti nebo nepořádnosti. Špatné chování se má trestat zápisem do třídnice, nepořádek se má léčit udělením důtky nebo i nějakým trestným úkolem, ale nesmí to odnášet známka. Na té má být jen vidět, jestli žák umí počítat nebo ne. To však matematikář nechtěl uznat. Havlík takové názory neměl. A kdyby v sobě našel jen trochu vlídnosti, Bedna by ho měla snad i ráda. Pro jeho věčně zamračenou a podezřívavou tvář, úsečnou řeč a neúprosnost se ho však Bedna spíše bála. Necítila sice k němu takový odpor jako třeba k přírodopisci, ale ani ten strach nebyl pocitem, který by Bednu s Havlíkem nějak důvěrněji sblížil. Sochor vyprávěl o Havlíkovi zajímavé věci. Sám se je dozvěděl od svého značně staršího bratra, který chodil sem do školy asi před deseti roky.

Havlík se prý před lety choval docela jinak. Tehdy byl docela veselý, celá škola ho měla ráda a každá třída se na jeho hodinu těšila.

Mnozí žáci však postupem času jeho dobroty využívali, vykládali si ji jako slabost. Zvláště jedna nejvyšší třída se tím stala proslulou. Ta dělala při Havlíkových hodinách skutečné "psí kusy". Ředitel měl s Havlíkem dlouhé rozpravy o tom všem a nakonec ho vyzval, aby vše uvedl do pořádku a aby si u žactva získal opět vážnost a kázeň.

Havlík se o to snažil, ale nešlo to. Třídy si už při Havlíkových hodinách nechtěly zvykat na suchou disciplínu, když okusily příjemné svobody a veselí.

A Havlík s nimi bojoval, jak mohl. Nejdřív se snažil obrátit třídy ke klidu po dobrém. Říkal, že si nezaslouží, aby se mu za jeho dobrotu tak špatně odměňovaly.

Ale nekázeň už nemohl zastavit. Bylo to pořád horší a horší.

Ředitelovy rozpravy s ním byly pořád častější a ostřejší.

Havlík se potom úplně změnil. Začal nenávidět celou školu.

Ráno do ní šel s odporem, a když vyučování skončilo, oddychl si vždy jako po těžkém snu. Mládež, kterou měl předtím rád a

Když duben přichází
které se snažil školu zpříjemnit, jak jen nejlépe dovedl, mu
teď byla protivná a cítil k ní nenávist. Třídní knihy všech
tříd se hemžily jeho poznámkami o chování žáků. Poznámky
bývaly dlouhé a peprné - a zloba z nich přímo číselala.
Pak mu nejvyšší třída provedla ošklivou věc. Dala mu do stolku
balónek s otvorem, naplněný vodou. Balónek byl hned na kraji
zásuvky, zaklíněný mezi vnitřní stěnou zásuvky a těžké knihy -
a přitom ještě vložený do pletené sítky. Od sítky vedl
provázek, připevněný k nepohyblivé zadní stěně stolu za
zásuvkou.

Nic netušící Havlík po příchodu do třídy otevřel truhlík.
Otevřením se provázek napnul, ale gumový balónek v síťce,
zalesnutý mezi knihami a vnitřní stěnou truhlíku, povolít
nemohl. Tahem provázku se tedy zmáčkl a z jeho otvoru vystříkl
prudký pramének vody, Havlíkovi rovnou do obličeje, na límec s
vázankou i na oblek.

Třída se rozbouřila chechtotem. Ale úsměv brzy ztuhl na rtech
zdivočelých chlapců.

Havlík vyskočil prudce od stolu jakoby ohněm popálený, až se
židle za ním převrhla a spadla s rachotem ze stupínku. Tak se
lek! Byl bledý jako smrt.

Vzápětí nato vykřikl tak silně, až se okna otřásla: "Kdo to
udělal?"

Ovšem - nikdo se neozval.

Ve třídě bylo takové ticho, že Havlíkovo prudké oddychování
bylo slyšet až do poslední lavice.

Pak si Havlík otřel obličej šátkem a hoši v předních lavicích
viděli, jak se mu chvějí ruce. Byl zřejmě nemocný a toto
rozčilení mu ještě dodalo.

Tak tu stál proti lavicím ještě chvíli. A potom volným, znaveným
krokem odešel do sborovny, ač byl teprve začátek hodiny. A
do třídy se už nevrátil.

9 Havlíkova hodina

Po té události přestal tenkrát Havlík na škole učit.

Ríkalo se o něm, že je nemocný a že se do školy snad už ani
nevrátí.

Ale vrátil se! Asi za rok. Třída, která provedla ten nepěkný
klukovský kousek s balónkem, zatím už odešla, a tak se s ní
Havlík nesetkal.

A zbylé třídy Havlíka ani nepoznávaly.

Ze začátku, dlouho předtím, než ze školy odešel, býval Havlík
veselý, dobrácký. Potom - když třídy jeho dobroty zneužily -
byl hněvivý, prudký a zlý. Teď po návratu do školy nebyl ani
veselý, ale ani zlostný!

Byl jen zachmuřený a ledově klidný.

Nepromluvil zbytečného slůvka, neusmál se, ani když třída
burácela smíchem nad veselou nehodou některého chlapce nebo
nad nějakou směšnou odpovědí.

Ale k němu, k Havlíkovi, si už nikdo nedovolil ani tu
nejmenší smělost. Z očí mu svítila neúprosná přísnost. Každý
měl před ním strach.

Bedna měla Havlíka za třídního od svého začátku. Ta už ho
poznala mnoho let po jeho proměně. Nemohla si ani představit,
že byl Havlík někdy dříve také veselý, že s hochy žertoval a
přátelsky mluvil.

Nikdy se nerozveselil, obličej se mu před hochy nikdy
nerozsvětlil úsměvem. Jako kdyby se bál, že by se třídy zase
začaly k němu chovat neuctivě a bezohledně jako kdysi, když
byl ještě laskavost sama.

A teď tady sedí, hodinu již zapsal do třídní knihy - Bacín se
už se svým perem uklidil do lavice - a dívá se po třídě
zkoumavým zrakem. Za několik okamžiků pak začne buď nový
výklad nebo zkoušení z minulé látky.

Vtom se ozvalo zaklepání a do Bedny vešel jakýsi chlapec z
Pekáče. Měl v ruce oběžníkový sešit. Šel vážně a hrdě - jako
nějaký slavný zápasník - až na stupínek, tam se postavil skoro
po vojensku, obrádně se uklonil a podal Havlíkovi sešit.

Ve třídě se ozval lehký šum. Vše, co souviselo s Pekáčem,

Když duben přichází způsobilo v Bedně vždycky rozruch. Bylo v tom trochu tajného vědomí jakési konkurence, již Pekáč Bedně vždycky byl. Pišvejc, zvaný též "Básnidlo", který skládal na všechno možné rychle a lehce rozmanité říkačky - třeba i beze smyslu - šeptal skoro nahlas:

"Koukněte toho sekáče, jenž přišel právě z Pekáče, o kterém Bednou jde jediný hlas: Pekáč to projede v štafetě zas!"

Pišvejcův nový výtvar bylo slyšet skoro po celé Bedně. A protože v něm šlo o zesměšnění Pekáče, Bedna se vděčně potichu rozesmála.

Chlapec z Pekáče říkačku také slyšel. Trochu zrudl a podíval se zdrcujícím pohledem mezi lavice.

Nějaké zvláštní přátelství mezi Pekáčem a Bednou nikdy nebylo. Obě třídy vzájemně na sebe vždycky hleděly jako na soupeře, podobně jako na sebe hledí dva fotbalové kluby přibližně stejné úrovně. Také však mezi nimi nebylo žádného ostrého hněvu. Vždycky spíše jen napětí, co udělá Bedna nebo co podnikne Pekáč.

Po prázdninách se však poměr mezi Bednou a Pekáčem citelně zhoršil. I to zavinily ty poslední divné prázdniny. A byla to víc Bedna než Pekáč, která ten poměr kalila. Takové pišvej-covské říkačky nebo Draňákovy hrubosti k hochům z Pekáče a jiné drobnosti, to vše pak napětí ještě přirostřovalo. Havlík zvedl teď tvář od čtení zprávy v sešitě.

"Už zase budete mít nějaké závody?" zeptal se do třídy a v jeho hlase bylo cítit, že mu to není milé. Opravdu, Havlík by byl nejraději, kdyby hoši šli vždycky ze školy rovnou domů a tam seděli nad knihami a sešity až do večera. Pak jít spát, ráno do školy a zase hned jen domů k učení. Vše, z čeho jen trochu volalo chlapectví, veselost, pohyb, mu bylo proti mysli.

"Prosím, to bude trvat jen chvíli!" vysvětloval ochotně Ba-cín.

Havlík skoro vykřikl: "Hlásil ses o slovo?"

Bacín si tedy sedl, zvedl ruku, Havlík ho vyvolal a Bacín znovu opakoval: "Prosím, to bude za chvíli hotové. To je jen jedna štafeta! A teď po prázdninách jsme s Pekáčem ještě nezávodili. To bude první závod!"

"No dobře, dobře!" hučel Havlík mrzutě. Bacín se posadil.

Chlapec z Pekáče odešel. Za chvíli poběží v Pekáči lísteček se zprávou: "V Bedně na nás zpívají písničku!" A o přestávce tam bude jako ve vydrážděném úle.

V Bedně pak nadešla úmorná havlíkovská hodina, která unavila hochy jako málokterá jiná. Havlík vykládal svůj předmět strohým suchým tónem. Ve výkladu nebylo jediné slůvko nějakého přirovnání nebo praktického příkladu, na kterém by hoši mohli nové látky lépe porozumět. Proud řeči plynul Havlíkovi z úst jednotvárně. Kdyby byl někdo Havlíka poslouchal za dveřmi a neviděl by jej stát vedle stolku u tabule, jistě by si myslel, že Havlík svůj výklad čte přímo z knihy.

Když s výkladem skončil, opakoval všechno ještě jednou, už stručněji, ale zase tak jednotvárně, suše, bez jediného pozvednutí hlasu. A potom vždy zbytek hodiny věnoval zkoušení toho, co vykládal.

To bylo to nejhorší. Hoši - ještě omámení a otupení jeho jednotvárným proudem řeči - si obvykle z výkladu nic nepamatovali. Sem tam něco zachytil některý z jedničkám, jejichž mysl byla přece jen bystřejší. Ostatní byli ospalí, malátní a Havlík z nich nedostal kloudné slovo.

Konec Havlíkovy hodiny vítali hoši s takovým ulehčením, jako když dojdeme po svízelné cestě s těžkým břemenem k cíli.

A teprve doma z učebnic doháněli to, co nedokázali sledovat a chápat při uspávající Havlíkově řeči ve škole.

Kde byly ty časy, kdy Havlík při výkladu sršel vtipy, usmíval se a všelijak svou hodinu hochům zpříjemňoval, takže se na ni každý těšil!

10 Psanec Bedny

Dnes však byla únavná Havlíkova hodina ve druhé polovině

když duben přichází

přerušena.

V jedné z lavic se ozval neklidný šum a pak vášnivý šepot, skoro jako hádka. Havlík tam zaletěl pohledem a jeho tvář se zamračila.

"Co je to tam? Ticho! Co chceš, Vranejsi?"

"Prosím, mně je špatně!" Vranejs to řekl takovým tónem, jako kdyby chtěl někoho obvinít. Trucovité a výhružně.

"Není to na tobě vidět!" zchladil ho Havlík. "A od čeho, prosím tě?"

"Prosím - tady je pořád cítit taková ztuchlina..."

"Co je tam cítit?" V Havlíkových očích i hlase se jevil údiv.

"Prosím ztuchlina!"

"Kde by se tady vzala ztuchlina?"

"Prosím ano - my to tu také pořád cítíme!" podlézavě se odvážil bez hlášení pronést z vedlejší lavice Stibral.

"A tady taky..." ozval se kdosi za Vranejsem.

Lubor Klement se zachvěl odporem i předtuchou toho, co asi mělo přijít. To je zase to podivné poprázdninové jednání Bedny. Věděl, na koho mají hoši opět spadeno.

"A co je tam tedy cítit tou ztuchlinou - co?" zeptal se znovu Havlík a sestoupil ze stupínku.

"Prosím - prosím - tady Řezina!" mluvil Vranejs na oko zdráhavě, jako by nechtěl prozrazovat kamaráda, ačkoli to bylo jeho cílem.

"Řezina? Jak to?" nechápal Havlík a došel až k jeho lavici.

"Ano, prosím - všechno je mu cítit ztuchlinou - šaty - učení - vlasy - no všechno! Prosím, směl bych otevřít okno? Mně je tak špatně!" Vranejs se zatvářil pokrytecky a jeho hlas se stal knouravě naříkavým.

Nebylo mu nic, ale s tou ztuchlinou - to byla tak trochu pravda.

Řezinovy šaty byly stále cítit jakousi vlhkostí, něčím protivně nasládlým, pro co snad ani nebyl výraz. Lubor kdysi v zimě nedal uschnout mokrou lyžařskou bundu, pověsil ji plnou sněhu

doma v předsíni mezi staré šaty. A bunda byla druhý den cítit něčím podobným jako Řezinovy šaty.

Také vlasy a vůbec všechny věci měl tím podivným pachem nasáklé. A jeho knihy i sešity byly ustavičně zvlhčené, jako kdyby se vykouply ve vodě.

Řezina to věděl. Od malička zahrnovaný urážkami a posměšky všech, ke kterým se chtěl v přátelství přiblížit, stával se za-trpký a nemluvný. V každém chlapci viděl jen nepřítele, který je kdykoliv ochotný urazit ho a zesměšnit.

Denk, kterému dávali doma pít pivo, když byl ještě skoro nemluvně, byl také ošklivý. Ale měl šťastnější povahu než Řezina. Nic si ze svého nehezkého obličej a znetvořeného těla nedělal. Vtip oplácel vtipem, pořád se smál, dovedl rozchechtávat celou Bednu napodobením hýkavého hlasu školníková, a to vše dohromady ho zachraňovalo. Hoši z Bedny v něm neviděli oškliv-ce se zchátralým, nevzhledným tělem, ale spíš veselého šaška Bedny. Byl jedním z nich.

Ani Řezina sám nevypadal nijak vábně. Nadarmo mu hoši neříkali: "Až budou mít ohyzdové bál, tak tam budeš dělat krále!" Kdyby tento posměch nebyl tak krutý a nekomarádský, bylo by to docela přílehavé přirovnání.

Řezinova tvář byla tvarohově bledá, pohublá, z ní vystupoval veliký ošklivý nos, ustavičně načervenalý. Také ohromné a odstávající uši byly pořád krvavě červené.

Oči měl vodnatě světlé. Vlasy byly nepoddajné, nastojato česané, tmavé.

Někdo v Bedně razil kdysi heslo, že Řezina má obličej, který si přímo říká o ránu. Bohužel - teď po prázdninách - někteří ostrí hoši s Draňákem v čele toto heslo na Řezinově tváři občas skutečňovali.

Řezina byl chlapec, který měl to neštěstí, že se narodil s obličejem tak šeredným, jaký se málokdy vidí. A ta ošklivost se odrážela v chování ostatních.

Když duben přichází
v Bedně neměl jediného kamaráda. Žádný s ním nemluvil - a když přece, tak to bylo jen ve formě krutého vtípu na jeho ošklivou tvář. Každému byl protivný. Se svými sousedy byl ustavičně v nějakých rozporech. Byl opravdu vydědencem Bedny. Řezina se ale nedokázal tak ovládnout jako Denk. Cítil se příliš uražený, raněný, než aby mohl vtípnout na svou tvář oplácet vtipem. V něm vždycky vzkypěla žluč. Nikdo však nezkoumal jeho nitro. Nikdo si nepoložil otázku, zda by bylo možné s Řezinou nějak kamarádit a jak by to přátelství vypadalo. Přicházel do školy sám, sám seděl nebo bloumal po chodbě o přestávkách a sám odcházel domů. A když někdy nepřišel do školy, nikomu nescházel. Snad ani nikdo nevěděl, kde bydlí! Vnitřní hněvivé i bolestné myšlenky se Řezinovi vrývaly do tváře. Ponenáhlu dostával zlý, urputný výraz, který ho činil zase ještě ošklivějším. Jeho tvář byla stará, vypadala už jako tvář dospělého člověka. Někteří učitelé jej neměli rádi. Z výrazu jeho tváře soudili, že je to nějaký zlý potměšilý chlapík, před nímž je nutné mít se na pozoru. Když měli řešit nějaký spor Řeziny s některým hochem, vždy byli spíš ochotni věřit, že vinníkem je Řezina. A těch sporů bylo hodně! Málokdo odolal, aby se slovem nebo -zejména teď v poslední době - i rukou nedotkl jeho ošklivé tváře. A Řezinova bolest a lítost se měnila ve zlobu proti všem v Bedně i jinde, proti celému světu! Žádnou urážku nenechal nepomstěnou. Nebál se bušit pěstmi ani do hromotlucské postavy Draňákovy nebo do mocných prsou Levínových, i když ho pak zbili často do krve. Ještě v minulém školním roce to s Řezinou ušlo. Ani tehdy s ním sice nikdo moc řečí nenadělal a vtipy na jeho tvář také jen pršely, nezdálo se však, že by si to bral nějak k srdci. Avšak teď to propuklo na obou stranách a Řezinovi se škola stala utrpením. Vranějsův výstup se ztuchlinou při Havlíkově hodině, to byl jen nepatrný příklad nechuti Bedny k Řezinovi. Proč Vranejs na Řezinu tak upozorňoval Havlíka? A k tomu ještě v takové nechutné záležitosti? Jak asi muselo být Řezinovi, když se teď k němu s odporem obracely oči všech hochů i učitele? Řezina seděl zaraženě v lavici. Jeho tvář byla nepříjemně bílá a uši a nos ještě červenější než kdykoli jindy. Veliká ústa s odu-lymi rty měl bolestně stažená, koutky úst směřovaly dolů. Tak se mu utvářely vždycky, když nějaký útok proti němu dostoupil vrcholu. Na čele mu stál pot. Havlík chvíli mlčky přešlapoval. Zdálo se, že nenápadně nasává vzduch, aby zjistil, do jaké míry je Vranejsova stížnost oprávněná. Pak řekl mrzutě: "Ale tak si Řezina sedne do poslední lavice a je to. Já se s vámi zltbit nebudu!" Řezina pohlédl vyděšeně a jakoby nechápavě na Havlíka. Do poslední lavice!! Co se to na něj zase řítí za ostudu? Poslední dvě lavice byly v Bedně prázdné. A on že si má sednout do poslední? Oddělený jednou prázdnou lavicí od ostatních jako pra-šivec? Krev se mu teď nahrnula do smrtelně bledých tváří a bouřlivě zatepala ve spáncích. Pohlédl znovu Havlíkovi do obličeje. Ten byl tvrdý, nehybný. Řezina se shýbl pod desku lavice pro své věci. Vyhrábl hromádku rozedraných knih, v neladů, všelijak přeházených, a položil na ně násadku ze žlábků. Každého jiného by snad aspoň někteří hoši litovali. Ale Řezina se svým výrazem vypadal v tu chvíli tak odpudivě, že ho nelitoval nikdo. Ani Lubor s ním necítil žádný soucit. Řezinův krajní soused Stibral přehnaně a urážlivě vstal a vystoupil z lavice do uličky, aby mu uvolnil cestu. Přitom se na jeho tváři objevil vítězný úšklebek. Byl rád, že se zbavuje nežádoucí a nevyznamenávající společnosti Řezinovy. Havlík se vrací k tabuli a Řezina se stěhuje dozadu. Nevidí

Když duben přichází
ani na cestu. Někdo mu nastavil v uličce nohu a Řezina o ni zakopl.
Ozval se škodolibý smích. Řezinovi spadla z hromady nesených knih násadka. Shýbl se pro ni a Žilač ho uhodil sešitem do hlavy. Smích zesílil.
Havlík se prudce otočil. "Ticho!" vykřikl hněvivě. "Co tam ještě děláš, Rezino?"
"Nic prosím!" řekl chabě Řezina, aniž se obrátil k tabuli.
Nechtělo se mu vysvětlovat. Dotápal zvolna do poslední lavice a klesl do ní zdrceně.
Teď byl opravdu veřejně, úředně označený za psance Bedny!

11 Před štafetou

Toho dne, kdy měla Bedna změřit s Pekáčem svou rychlost ve štafetě, bylo už od rána v celé škole velmi rušno.
Nižší třídy, které samozřejmě také o závodu věděly, se přely a sázely, kdo vyhraje. Někdo tvrdil, že zcela jistě zvítězí Bedna, protože v rychlosti vynikala vždycky nad hochy z Pekáče. Jiní se zase dušovali, že i kdyby kdykoli dřív Bedna vždycky vyhrála, teď je s ní najisto konec. Že má Pekáč toho nového běhouna Bakalu, ten že tam vzal všechno do ruky, zejména ovšem trénink, a že tedy není možné, aby vyhrála Bedna.

A protože tohle říkali zejména ti, kteří byli při trénincích Pekáče a všechno viděli, získávalo jejich neblahé proroctví půdu. V nižších třídách se o Bedně začalo pochybovat.

V Bedně samotné odpolední závod zaměstnával kdekoho. Snad o něm v hloubi duše tajně přemýšlel i všemi opovrhovaný a posmíváný Řezina. Ten tam byl onen počáteční nezájem o štafetu, který Lubora tak zlobil. Nyní se změnil v palčivou nedočkavost.

Mužstvo štafety bylo středem pozornosti. A Levín nevěděl, koho dřív poslouchat.

"Levíne - co myslíš - jak to dopadne?" - "Levíne, ať se držíte!!" Jako kdyby Levín něco mohl napřed vědět a jako kdyby on byl pánem nohou a síly ostatních běžců štafety!
Ale i všichni ostatní členové štafety byli obléháni skupinkami těch, kteří nepoběží. U Fanka bylo shromáždění největší.
Dobromyslný Dohrála, Fankův soused v lavici, který si vždycky žertem hrál na jakéhosi Fankova pěstouna a ochránitele, se teď smál, trásl Fankem a křičel: "Ty darebo darebný, jestli to dnes nevyhrajeme, tak uvidíš!"

Černý, který se pořád marně snažil dostat se do klubu jednič-kárů, okřikl Dohrála závistivě: "Ale nech ho, copak je nějaký hadrový panák, abys s ním tak třepal?"

Fanek řekl trucovitým hlasem: "To se ví! Dělají se mi až mžítka před očima." Usmíval se však přitom a bylo vidět, že to myslí jen žertem. I on dnes odložil tu svou poprázdňinovou změnu, tu zatnkllost a nevšímavost k celé Bedně. Ovšem - jeho stará vlídnost ke všem, jak ji hoši znávali z minulých let, ani v té jeho dnešní zjihlé náladě nebyla!

Teď se otočil žertem na Dohrála a volal: "Už mám toho tvého týráni dost, protivu, teď poznáš mou odplatu!" Snažil se Dohrála sesunout z desky lavice, na které seděl, ale nepodařilo se mu to. Dohrála byl těžký a silnější. Sevřel Fanka jako do kleští, přehodil si ho přes své nohy a posadil pak doprostřed lavice na jeho místo.

Několik chlapců se pustilo do Dohrála. Jako vždy měl Fanek hned plno ochránců, ačkoli si mu nikdy a nikdo netroufl nějak vážně ublížit.

Řezina seděl vzadu ve své vyděděnecké lavici a pozoroval ten výjev. Hlavu měl podepřenou pěstmi, kolem velikých úst mu ležel stín trpkosti a závesti. Bože - jak by si přál aspoň na jeden den být Fankem, shodit ze sebe tu masku ošklivosti, setrást ty pršky posměchů a vtipů.

Pak Bavorovský něco řekl svým tenkým hláskem, ale v šumu a hluku přestávky to zaniklo. Jen několik nejbliž stojících hochů se toho chytlo. Opičák Denk zavolal do vřavy hýkavým hlasem školníka: "Ticho, ticho, Bavorovský nám chce něco

říct!"

Hluk se opravdu utišil a když Bavorovský ještě k tomu vystoupil na stupínek a hoši uviděli slavnostní výraz v jeho tváři, přestali hlučet docela.

"Tak poslouchejte," pravil Bavorovský. "Když Bedna štafetu vyhraje, dám jí úplně nový kopací míč. Ten míč by byl pořád u Levína a vždycky, když by si chtěl někdo z Bedny zakopat, tak by si ho od něj vypůjčil!"

Bednou se ozval pochvalný křik a Bavorovský se tvářil blahosklonně i zase rozpačité, šťastný, že aspoň na chvíli upoutal na sebe vděčnou pozornost Bedny.

Jedničkář Frejka vyskočil radostně na stupínek a předstíral ohromné nadšení. Tloukl Bavorovského nadšeně do ramen tak, že Bavorovský spadl ze stupínku mezi chumel jiných hochů, a volal pitom: "Ať žije staříčkový mecenáš!! Ať žije staříčkový mecenáš!"

Napětí mezi Bednou a Pekáčem dnes dostoupilo vrcholu. Levín jen ohlásil do Pekáče sestavu štafety z Bedny, a mluvčí Pekáče, silný a slušně vypadající chlapík, odevzdal Levínovi seznam jmen ze štafety Pekáče. Nic víc! Na společné chodbě ve škole hoši z Bedny chodili kolem Pekáčnicků nevšímavě a kde mohli, utrousili o nich nějakou peprnou poznámku.

Chlapci z Pekáče ovšem také nemlčeli. V rohu před Bednou se strhlo několik menších potyček a žalobníček Bacín, který se neopatrně zatoulal do oblasti chodeb Pekáče, byl tam zatažen do zákoutí a vrátil se až ke konci přestávky, uslzený, rozčuchaný a s pochroumanou vázankou.

Tak ubíhala přestávka za přestávkou.

Před poslední hodinou se hoši v Bedně dohodli, že pozvou ke štafetě také Havlíka jako čestného hosta.

"Neblázněte!" křičel Draňák. "Nepřijde tam stejně a darmo nám ze zlosti ještě zase napaří nějaké opáčko!!"

Levín byl jiného názoru: "Proč by nepřišel? Třeba by se tím i trochu předělal!"

"A kdo mu to má říct?" ptal se šplhavka Bacín. Těšil se, že ho snad chlapci navrhnou jako mluvčího, když vždycky podává Havlíkovi pero.

"No ty ne, to si nemysli!" zchladil ho Pišvejč-Básnidlo.

"Nebav se, nikdo se tě neptá, nádivo!"

"Ať to řekne Levín!"

"Ano, to se ví!"

"Ani mě nenapadne!" vzpíral se Levín. "Na mě má stejně vztek, že něco vždycky spískám! Já k němu nejdu!!"

"Tak Fanek Jelínků! To bude to nejlepší!" vykřikl kdosi a Bedna se ozvala vzácným souhlasem. I Levín s tím souhlasil. Jak se jednalo o Fanka, neměl nikdo a nikdy žádných námitek. Však také nikdo to pozvání neřekne tak hezky jako on. A kdyby se Havlík na každého čertil, tak na Fanka snad ne. Však hoši nadarmo neříkali, že by Fanek se svým obličejem mohl jít obracet černochoy.

Fanek nejevil žádné nadšení pro to, aby šel Havlíka zvat, ale Levín řekl pevně a nezvratně: "Žádná řeč se nevede, půjdeš Havlindu pozvat a bašta. Rozkazuju ti to jako vedoucí štafetového mužstva! A jestli jsi jen trochu sportovec, tak víš, že rozkaz vedoucího se musí poslechnout!"

Fanek se trochu začervenal a pak už byl zticha.

Přestávka byla krátká a Havlík přišel za chvíli. Následovalo zase těch několik strnulých vteřin ticha při pozdravném povstání v lavicích, pak Bacínův spěch s perem, a zatímco Havlík psal do třídnice, hoši pokukovali po Fankovi, jde-li už na stupínek.

Ještě seděl v lavici, ale Dohrál už vystrčil nohy z lavice do uličky, i celé tělo tam natočil, aby Fanek ve vhodné chvíli mohl z ní rychle vyklouznout, aniž by Dohrál vstával a z lavice vystupoval.

Když začal Havlík hledat ve třídnici piják, Fanek se pohnul. Všichni se na něj dívali.

Dostal se na stupínek zase tím svým pružným tichým výskokem,

Když duben přichází
který nepůsobil nějak divoce nebo rušivě. (Bavorovský, který chtěl vždycky každého napodobit, tenhle příchod zkoušel jednou při přírodopisu; ale upadl a natloukl si kolena. Bedna byla tenkrát k neutíšení a Bavorovský ještě dostal od přírodopisce poznámku do třídnice: Skotačí i při cestě na stupínek a ruší klid třídy!)

Havlík teď zvedl překvapeně hlavu. Co tady Jelínek chce? Ale Fanek už mluví. Klidným a jasným hlasem. Říká své pozvání tak mile a tak hezky, že se opravdu nemusí bát nějakého výbuchu zloby u Havlíka.

"Pane učiteli, my si vás dovoluujeme pozvat na náš štafetový závod se sousední třídou. Běžíme ho dnes odpoledne ve čtyři hodiny v Brízovce. Udělal byste nám, pane učiteli, velikou radost, kdybyste se přišel na nás podívat!" Upřel své hezké oči prosebně na Havlíka a zůstal stát nehybně a mlčky. Bylo teď na Havlíkovi, aby promluvil. Přejel si několikrát bradu, pokusil se marně o úsměv a pak řekl: "No - děkuji, děkuji, ale nemohu přijít - víte - a pak také - nemám příliš rád tu činnost třídy mimo rámec školní budovy! No ale - když už to máte domluveno - tak si jděte - nezapomeňte jen na úkoly a učení k zítřku!"

Od toho dne Bedna už Havlíka nikdy a na nic nezvala.

12 Pro čest Bedny

Odpoledne vyběhl Lubor z domu zase jen v trenýrkách a tričku, jako teď vždy, když chodil do Brízovky trénovat. Bylo pořád ještě vlídné, slunné počasí.

Chvílemi šel klidně, pak zase lehce poskakoval po kamenech dlažby. Nechtěl se unavit, přece však bylo potřeba mít rozprou-děnou krev a "rozhybané" tělo. Za chvíli, snad za půl hodiny, bude od něj potřebovat nejvyšší výkon. Pro čest Bedny! Z Brízovky už zněla změt hovoru, smíchu, volání i zvuky pís-taly.

Lubora objal kolem srdce podivný pocit tísně, jako vždycky před každou velkou událostí. Nezkłame Bednu? Nezkłame Le-vína, který ho do štafety přijal? Neudělá něco, pro co by se mu chlapci mohli smát nebo dokonce zlořecit? Co kdyby najednou zakopl? Může se to přece stát při takovém šíleném běhu! Nebo co když upustí štafetový kolík? To vše by znamenalo, že naděje na vítězství by byla ztracena!

Na silnici v Brízovce byla už spousta chlapců a noví pořad ještě přicházeli. Byla tu směsice ze všech tříd. Hoši z Bedny a Pekáče ovšem převládali.

Levín se Lubora hned zmocnil. "Tak honem, honem!" volal netrpělivě. "Má to nejbliž a ještě přijde poslední!"

"Vždyť se běží až ve čtyři hodiny!" namítl Lubor.

"No dobře, to vím taky, ale zkusíme si zase ještě jednou to předávání, já mám z toho strach!" mluvil chvatně Levín.

Vypadal nejistě a ustaraně.

Sebrali ještě Gajdoše, Draňáka, Landu, Andrleho a Cejna a odcházeli po silnici od startu. Spousta chlapců chtěla jít s nimi. Ale Levín řekl:

"Nic - darmo byste nás tam otravovali. Raději tu hlídejte Pe-káčníky!"

Hoši z Bedny tedy zůstali zpátky a Levín s mužstvem štafety odešel do záhybu silnice, kde nebyli žádní diváci.

Tady se hoši rozestavili v pořadí, v jakém si budou pak při závodě štafetu předávat: první byl Gajdoš, druhý Draňák, ten předává Landovi, Landa Krákorovi, pátý je Cejn, od kterého přebírá štafetu Fanek. Fanek ji předává Luborovi a Lubor Le-vínovi. Ten s ní pak už běží do cíle.

Vědomí, že dostane štafetu od Fanka, Lubora zneklidnilo. Už dříve ho napadla taková nepříjemná a neodbytná myšlenka, co kdyby tak při předávání štafetový kolík upustil! A teď k tomu přistoupilo ještě i nebezpečí, že v takovém nešťastném případě by se nutně dostal s Fankem do hádky. A toho se bál víc než hádání s celou Bednou. Věděl, že by se hádat s ním nedokázal. Jako snad většina všech ostatních hochů v Bedně, i Luborovi byl Fanek nedosažitelným vzorem dokonalosti a jakési

Když duben přichází
vznešenosti. Lubor by se snad propadl hanbou, kdyby měl mít s Fankem nějaký spor.
"Ale jo - půjde to!" řekl Levín uklidněné, když si teď ještě několikrát předávání zkusili, aniž někomu kolík vypadl z ruky. I Lubor se tím trochu uklidnil.
Vraceli se zvolna ke startu, mezi ostatní.
Tam hochů ještě zase přibýlo.
Bedna nejvíc obhlížela běžce Pekáče, Bakalu. Nebyl ve škole ještě dlouho, přistěhoval se sem do města o prázdninách. Hoši z Pekáče ho tedy znali teprve od začátku tohoto školního roku.
"Uvidíte, ten bude naše zkáza!" řekl o něm prorocky jedničk-kář kalčík. "viděl jsem ho běhat! Kam se na něj Gajdoš s Leví-nem hrabou." Na některé hochy z Bedny to působilo drtivě.
Lubor se šel na toho vychvalovaného chlapce také podívat. Bákala stál v houfu Pekáčníků a se všemi střídavě rozmlouval. Na jeho ústech hrál sebevědomý úsměv. Měl na sobě utahané prodávavělé tričko a uválené trenýrky. Tričko i trenýrky byly z černé látky, nyní už značně vyrudlé od slunce. Nedbalost a zřejmá opotřebovanost oblečení mu dodávaly vzhledu zkušeného a zdatného sportovce.
Jeho nohy, poměrně slabé, nevzhledné a trochu zakřivené, vězely v děravých cvičkách šedočerné barvy.
Raboch se protlačil za Luborem, podíval se na Bakalu a pak zašeptal k Luborovi: "Cože? Tahle tyčka že by si troufla na naše kluky?" A v duchu si vybavil podobu Levínových silných svalnatých nohou.
Levín měl nějakou poradu s vedoucím pekáčské štafety. Stáli sami dva uprostřed silnice a nikdo z ostatních si netroufl nějak je rušit nebo poslouchat jejich rozhovor.
13 Pozor - už to jede!
Pak Levín pískl na trojhlasou píšťalu a vedoucí Pekáče vykřikl do ztišujícího se šumu:
"Členové obou štafet, nastupte k závodnickému slibu! Ostatní všichni ven ze silnice, za příkopy!"
Nastal útok na náspy podél silnice, každý chtěl vidět nástup a slib běžců.
U startovní čáry čelem proti sobě stála již v nástupu obě mužstva proti sobě a vzájemně se posuzovala. Jen Levín a vedoucí Pekáče stáli uprostřed silnice, před mužstvy.
Vedoucí Pekáče pravil: "Závodíme podle všeobecně platných pravidel. Není dovoleno křížit dráhu, nezávodící nesmějí vůbec na trať. Závod se dobehne i tenkrát, když je už pro některé mužstvo zcela ztracený. Čas se měří na stopkách. Časoměřiči jsou dva, jeden z Bedny, druhý od nás. Oba jsou u cíle. V případě, že se jejich výsledky budou rozcházet, vezme se za výsledek průměr mezi nimi." Obrátil se pak k Levínovi a zeptal se: "Souhlasíte s tím?"
"Samozřejmě!" řekl Levín zdvořile.
Vedoucí Pekáče potom pokračoval: "Přistoupíme tedy nyní k slibu závodníků. Opakujte všichni za mnou: Slibuji závodit ! tak - jak mi velí sportovní čest - přesně podle pravidel. - Nedopustím, aby závod - byl pokažen - nedbáním některých z nich - nebo dokonce úmyslnou nepoctivostí v boji!"
Říkal svá slova zvolna, slavnostně a chvílemi se vždy zastavil, aby je závodníci mohli opakovat.
Shora z náspu celý výjev působil krásně a vznešeně, jako přenesený sem ze starořecké doby. Zde stáli zdraví silní hoši, většinou krásně rostlí, nejschopnější ze schopných, nejrychlejší z rychlých. A předříkávání slibu a opakování jeho slov z úst patnácti chlapců, slavnostně a závazně, znělo jako nějaký náboženský obřad. I hoši, kteří nezávodili, stáli na svých místech jako zkamenělí, bez jediného pohnutí, a nikdo z nich ani slůvkem slib nerušil.
Pak nástup skončil, závodníci začali obsazovat své úseky a vzduch se zase naplnil hlasitým hovorem, křikem a voláním.
Mezi diváctvem nastal veliký shon a vzruch. Spousty hochů utíkaly k cíli, kde je vždy podívaná nejnapínavější. A zvláště

Když duben přichází
dnes, když na posledním úseku mají mezi sebou bojovat Levín a Bákala, běžecký "zázrak" Pekáče!
Vzrušení dostupovalo vrcholu. Teď, v několika desítkách vteřin, rozhodne se to, co zaměstnávalo Pekáč už od počátku září a Bednu od toho prvního tréninku.
U cíle stáli nějaký hoch z Pekáče a za Bednu Stibral z Levíno-vy party, který nezávodil, protože byl na běh příliš těžký. Oba měli v rukou stopky. Jakýsi černovlasý chlapík, také Pekáčník, který stál vedle nich uprostřed silnice, byl určen jako startér. Měl v ruce bílý šátek.
Aby první běžci obou štafet, kteří mají vyběhnout od startu, věděli, jak bude povel k startu vypadat, jednou si to vyzkoušeli.
A chvíle závodu nadešla.
Lubor stál na začátku svého úseku a srdce mu tlouklo rozčilením. Aby se trochu uklidnil, zavolal na Fanka: "Tak pozor, už to pojede!"
Fanek mávl klidně rukou a Lubor i na těch sto metrů mezi nimi poznal, že se Fanek usmál.
Od cíle se ozvala Levínova píšťala. To znamenalo: Připravit se, nechat už všeho, už je to tady!
Startérova slova letí vzduchem, zvolna a výhruzně.
Lubor je velice rád, že nevybíhá jako první, od startu. Tam je značné nebezpečí ztratit hodně času, když člověk "zůstane sedět". A je to hned vidět!
"TEĎ!!"
Očekávané poslední slůvko prolétlo vzduchem, předstiženo o zlomek vteřiny zábleskem bílého šátku.
Vzápětí se po obou stranách silnice rozlehl ohlušující povzbuzující křik.
U startu vybuchlo peklo.
Oba první běžci vyrazili naprosto stejně. Start se jim podařil.
Gajdoš byl úžasný! Maličký, nízký, ale nohy se mu jen míhaly v krátkých krůčcích, kdežto běžec z Pekáče ztrácel dlouhými neúspornými skoky. Pekáčník byl asi pět metrů za ním, když už Gajdoš předával štafetu Draňákovi.
Druhý běžec z Pekáče byl lepší a náskok Bedny trochu srazil.
A pak se stala nehoda. Když Draňák předával štafetu Lando-vi, kolík upadl na zem. Draňák začal Landovi prudce nadávat. Landa mu něco odpověděl, ale už sebral štafetu a uháněl k An-drlovi.
Diváci na náspu se nemohli dohodnout, kdo to zavinil.
Pekáčníci tím zdržením Bedny dohonili ztracené metry.
Landa utíkal špatně. Aspoň to tak vypadalo proti běhu chlapce z Pekáče, který s ním běžel na téměř úseku. Byl to nějaký velmi rychlý chlapík. Pekáč si zřejmě dal své nejlepší běžce do druhé poloviny štafety.
Andrle převzal teď štafetu od Landy. Pekáč byl už asi o čtvrtinu úseku napřed.
Křik zesiloval.
Diváci, sledující běžce, mimoděk napodobovali nohama i rukama jejich pohyby. Všechno se blížilo k Luborovi.
Od Andrleho dostal štafetu Cejn. Trochu dohnal běžce z Pekáče, ne však o mnoho. Ale hoši z Bedny byli i za to vděční. Kdyby snad Bedna měla prohrát, bude prohra aspoň o těch několik desetin vteřin menší.
Ale ještě není nic ztraceno. Jsou tu ještě tři běžci: Fanek, Jelínek, Lubor Klement a Levín! Ten to musí strhnout! To by bylo!! Ale co ten Bákala z Pekáče?
Lubora teď píchlo u srdce. Fanek už dostal štafetu a běží k němu. Jeho sněhobílé tenisky na opálených nohou začaly zase to oslnivé víření. Pěkně běží Fanek, rychle a elegantně.
Hoši z Bedny pochvalně křičí: "Fa-nek, Fa-nek, Fa-nek!!!"
Lubor nevidí, běží-li Fankův soupeř rychleji nebo pomaleji než on. Nemá čas pozorovat ještě jeho. Ví jen, že štafeta Pekáče je pořád ještě asi o čtvrtinu úseku napřed. A vidí jen Fanka, skloněného nad míhajícími se bílými teniskami.
Lubor se obrací tělem k cíli, rozkročuje se a natahuje pravou

Když duben přichází

ruku dozadu.

Fanek už je skoro tady. Lubor vidí jeho hezký obličej, uzar-děly teď během i vzrušením. Fanek má štafetu v levé ruce a natahuje ji k Luborovi. Jeho tvář je napjatá a vážná. Lubor se dává do běhu. Fanek se nezastavuje, ani nezmenšuje rychlost. V tom běhu předal Luborovi kolík a brzdit začal, teprve když Lubor už třímal kolík bezpečně v ruce a uháněl k Levínovi. To bylo vzorné, správné předání. Lubor vložil celou svou prudkost a sílu i mrštnost do svých nohou. Ale ani chlapec z Pekáče nebyl z kamene. Lubor jeho náskok trochu zmenšil, ale ne o mnoho. Levín to musí zachránit – Levín to musí zachránit – kmitá Luborovi horečně hlavou.

Levín se už natáčí a rozbíhá.

Lubor mu podává štafetu jako ve snách. Ve spáncích mu prudce tepe.

Řev diváků se zvýšil o několik stupňů.

Lubor nemohl dobře vidět, jak vyběhl poslední člen pekáčské štafety, obávaný Bákala, protože byl zaměstnaný předáváním kolíku Levínovi.

Ale hoši, kteří to viděli, povídali o tom ještě dlouho. Bákala prý vyrazil jako vybuchlá raketa. Levín běžel nejrychleji z celé Bedny, ale proti Šakalovi se zdálo, že doslova stojí na místě.

Lubor jen zahlédl něco černého, jak se to rychle vzdaluje k cíli. To bylo černé utahané tričko a trenýrky na Bakalově těle.

Byl konec! Bylo po všem! Nedalo se nic dělat! Osud snad tomu chtěl!

Bedna doběhla svou štafetu o pět vteřin a čtyři desetiny později než Pekáč.

Hoši z Pekáče křičeli, smáli se a vyzvedli Baku na ramena. Také ostatní členové jeho štafety byli obklopeni a oslavováni rozradostněnými Pekáčníky.

Bedně bylo zle. Draňák zpolicíkoval Landu, že upustil při předávání štafetu, ačkoli někteří hoši tvrdili, že ji Draňák upustil dřív, než ji Landa uchopil – a že stejně takhle nehoda netrvala těch prohraných pět a půl vteřiny.

Hron se škodolibě usmíval a vychloubal se, že neúspěch Bedny prorokoval.

Levín byl bledý a zdrcený.

Také Luborovi bylo těžko u srdce. I když už teď po prázdninách nebyla Bedna tou Bednou, jakou bývala po léta předchozí, přece ji měl Lubor rád, jako máme rádi svůj sportovní klub, nebo vůbec nějaký celek, do kterého patříme. A proto ho ta porážka tak rozbolela.

Byla zaviněná nesehraností Bedny, z ní vyplývajícím opožděným tréninkem a snad i špatným výběrem běžců.

Pekáčníci odcházeli z Břízovky v jednom shluku.

Hoši z Bedny šli každý zvlášť, mrzutí, znechucení. Poslední slaboučké pouto, které je snad ještě trochu v posledních dnech drželo pohromadě – totiž touha po vítězství – bylo přetrženo.

14 Ekrtovy obrázky

Několik dnů se v Bedně o štafetě ještě povídalo. Vlastně hádalo. Byly to dny trpkosti, hněvu i bitek.

Mnoho chlapců vyčítalo Levínovi, že si dal do štafety členy svého kroužku a zbytek že do ní narychlo sehnal při tréninku, na první přihlášky.

Levín zuřil, protože nebyl zvyklý, aby mu někdo v těchto věcech něco předhazoval a vyčítal. Ostatně si myslel, že udělal všechno, co bylo v jeho silách, aby štafeta pro Bednu dobře dopadla. Kdo mohl za to, že má Pekáč takového běžce, který by snad mohl jít na olympiádu?

Z Pekáče poslali do Bedny Pišvejcovu posměšnou básničku, předělanou teď ale na Bednu a na její prohru.

Hněv Bedny se vylil na Pišvejcevi. Nikdo se ho přece o ty jeho hloupé říkačky neprosil. Proč jimi Pekáč tak dráždil?

Teď se špička jeho vtípu obrací zpět na Bednu!

Draňák ustavičně vyčítal Landovi to upuštění štafety, ačkoli

Když duben přichází

Bedna by nevyhrála ani tehdy, kdyby byl štafetu neupustil.

Někteří hoši zuřili na Draňáka, jiní s ním souhlasili a sváděli pohromu na Landu.

Klub jedničkářů se debat ani neúčastnil. Jeho členové se chovali k ostatním hochům povýšeně a nemluvili ani s Fankem, 46

protože byli smrtelně uražení. Fanek totiž pořád odmítal vstoupit do jejich klubu, ač měl při svém vzorném vysvědčení na členství nárok.

Černý, jemuž ustavičně scházelo několik stupínků do průměru, který by ho k přijetí do klubu oprávnil, by dal nevím co za to, aby to dokázal. Dřel doma každou volnou chvíli, v Bedně o přestávce se ani nehnul od knihy a snažil se zalíbit učitelům, aby se jeho úmysl lépe dařil. A čím nesnadně ji mu učení lezlo do hlavy, tím větší byla jeho touha dostat se do klubu jedničkářů. Seděl dokonce v první lavici, kde seděla většina členů klubu, a mluvil s nimi ochotně a radostně, když si ho někdy milostivě povšimli.

V klubu jedničkářů měli všelijaké zvyklosti a obřady, zákony, které nesměl žádný člen klubu vyzradit. Bylo to tajemné, romantické a mnoho hochů v Bedně toužilo po tom, aby je do klubu přijali.

Také Levínova parta přerušila s Bednou všechny styky. Její hoši chodili každou volnou chvíli trénovat do Břízovky, kde si na nějakém opuštěném místě zřídili jakési maličké hřiště. Kře-pař Čírek je šel jednou stopovat, ale viděli ho. Gajdoš ho dohnal a pak se Levín vrátil a Čírka důkladně zbil.

Vojta Řezina žil v Bedně dál svým trudným a bolestným životem vyděděného samotáře. Ani o přestávkách se nehnul ze svého psaneckého místa v poslední lavici. Někdy se nepřátelsky rozhlížel po celé Bedně, jindy si něco psal na usmolené papírky nebo do nějakého sešitu.

Jeho tvář, již od dřívějšího ošklivou, teď ještě víc hyzdila vyrážka, která se mu objevila na tváři. Nad horním rtem vypadal teď z dálky pořád jako umazaný, a Bedna s úžasem poznala, že mu tam vyráží řidounké černé chmýří. Vzhled jeho tváře tím ještě více zestárl. Jeho obličej už ani nepřipomínal, že patří nedospělému chlapci.

Ekrt, tvor zkažený do poslední buňky své duše, přinesl nějaké nemravné obrázky a zamořil jimi celou Bednu. Rozdával je se svými kamarády Mlečkou, Rysákem a Žilačem, ale přinesl je on! Někteří hoši obrázky s hrůzou zamítli. Měli opravdu strach

AQ

z takových věcí. Co kdyby je někdo při jejich prohlížení viděl nebo obrázky u nich dokonce našel! Jiní se při jejich prohlížení provinile chichotali a dělali, že se stydí. Potají však po obrázcích jen jen prahli a když je uviděli, zaplavily je podivné závrtné pocity. V těch pocitech byla směs vědomí jakési neurčité viny a hříchu, i zase odpor k sobě samým. To se jejich chlapectví bránilo tomu, co k němu přicházelo špatného ze světa dospělých a co je mělo z chlapectví odlákat a udělat je staré, otrlé.

Jeden z obrázků našel přírodopisec na chodbě u dveří. Hoši viděli, jak obrázek zvedl a hned roztrhal na maličké kousky. Každý se trásl, co se bude dít, ale nic se nestalo.

Přírodopisec o tom asi nikomu z ostatních učitelů, ani řediteli školy, nic neřekl.

Lubor se po obrázcích nepídil a Ekrt ani jeho kumpáni mu je nenabízeli. Stalo se něco ošklivějšího.

Ekrt vybral sérii nejošklivějších obrázků, zastrčil je do kapsy a vydal se s nimi o jedné z přestávek za Fankem. Spousta zvědavých rozesmátých chlapců šla za ním, protože byli zvědaví, jak to dopadne!

"Řekni mu, že mu neseš svaté obrázky!" šeptal rozjařeně

No-sál.

"Nebo žes to vystříhl z Brehmova Života zvířat!" navrhoval

Žilač.

Fanek stál mezi oknem a stolkem u tabule. Díval se zamyšleně

Když duben přichází
a bez zájmu z okna ven. Bylo pošmurno a odraz toho dne se zračil i ve Fankově hezké jemné tváři.
Hlouček hochů s Ekrtem v čele se k němu přiblížil opatrně.
Mezi pobíhajícími a postávajícími ostatními chlapci nebyl ani příliš nápadný.

"Jelínku!" zavolaal Ekrt.

Fanek se nepřítomně otočil od okna a podíval se tázavě na příchozí.

"Tak už máme zase tvoji novou fotku!" lhal Ekrt a všichni na něj hleděli s údivem, že si vymyslel takovou záminku k upoutání Fankovy pozornosti.

Každý se teď upnul na Fankovu tvář. Vidět v rozpacích nebo ve studu toho jemného chlapce jim působilo legraci, potěšení. Nedělali to z nějakého nepřátelského úmyslu k Fankovi - to ne! Byl na to příliš oblíbený v celé Bedně - kromě snad teď u jed-ničkářů - než aby mu někdo chtěl něco špatného úmyslně provést. Ale z tohoto chystaného "překvapení" si nikdo nedělal žádné výčitky svědomí. Nikdo z chlapců nechápal, jak takovým počinem zraní Pánkovu ušlechtilou duši. Fanek se teď na Ekrtu udiveně podíval. Nevěděl o žádné své nové fotografii v žádných novinách. Co to je? Jak tomu má rozumět?

Ekrt držel obrázky v kapse. Rychle vytáhl ruku i s nimi, rozevřel je do vějíře jako hrací karty a podal je Fankovi.

Ten je vzal do ruky, vrhl na ně nechápavý pohled, pak je prudce shrnul a odhodil na zem tak, jako odhazujeme něco strašného, čeho se štítíme.

Fanek zčervenál až po kořínky svých světlých vlasů, pohlédl hněvivě na Ekrtu a pak se obrátil a kolem stolku přes stupínek zmizel někde na chodbě.

Někteří hoši se Fankovým rozpakům a útěku smáli, jiní zmlkli a zastyděli se. Viděli, že přestřelili, a poznali znovu, že Fanek je lepší, čistší a vznešenější než oni. A přáli si, aby byli takoví jako on v celém svém počínání.

Bedna teď už nestála za nic. Zatímco hochy z Pekáče štafeta stmělila v nerozborný a kamarádský celek, Bednu dorazila úplně.

Malé kroužky, "partičky", se odtrhly od Bedny - a ti, kteří k žádné skupince nepatřili, tvořili bezduché stádo, trávící zde školní hodiny bez zájmu o sebe.

O přestávkách se potulovali po chodbách a mezi lavicemi, ochotní kdykoli jeden druhému udělat špatnost, zasadit ránu slabšímu, rozdraždit Řezinu, vysmívat se opičáku Denkovi, podívat se na Ekrtovy obrázky, ublížit nelítostně a zákeřně tomu, s kým ještě před chvílkou na oko přátelsky hovořili.

15 Přírodopisec proti Fankovi

Kromě třídního Havlíka učil v Bedně ještě učitel zpěvu, přezvaný na Písničkáře, pak - starší už - Doubrava, přírodopisec Smatlík a katecheta Kouba.

Havlíka se Bedna bála. Z Písničkáře si nic nedělala, Doubrava jí byl lhostejný, katechetu měla v úctě a přírodopisce nenáviděla.

Mezi Bednou a jím byla ustavičná drobná válka. Havlík byl mrzout, ale přírodopisec se zdál Bedně zlomyslný a nenávistný. Jen přišel do třídy, už hrozil zapsáním do třídní knihy a také tyto pohružky hojnou měrou splňoval. Třídnice neopustila desku stolu po celou jeho hodinu.

Vyvolal třeba některého chlapce a ještě než vyvolaný žák otevřel ústa, mluvil už hněvivě: "No, ty nám toho tady asi tak řekneš! Ty už jsi ten pravý! Na kopanou a na darebačiny, na to tě člověk užije! Ale něco se pořádně naučit, to ne!" Takováto řeč sesypala se na hlavu vyvolanému, jestliže okamžitě po vyvolání nevyletěl z lavice a nevychrlil na přírodopisce proud svých vědomostí.

A protože přírodopis, tak jak ho přírodopisec vykládal a jak mu učil, nepřirostl v Bedně nikomu k srdci, bylo těch hbitě odpovídajících žáků velmi pořádku. Ani mezi jedničkáři nenašel obliby.

Když duben přichází

A tak přírodopisec hartusil v Bedně od počátku až do konce hodiny. V každém hnutí, v každém pohledu nebo odpovědi viděl hned nějaký špatný úmysl a drzost. Když popadl někoho za rameno, bylo to jako stisknutí ocelových drápů. Když pak cloumal některým provinilcem nebo když vyrazil někoho z lavice, aby se mu podíval pod desku, s čím si tam hrál, bylo to ještě horší.

Přírodopisec nekládal do svého učitelování ani trochu lásky, díval se na ně jako na pouhé řemeslo, protivné a nenáviděné – a hoši byli ztělesněním toho zaměstnání.

Jedinou jeho láskou ve škole byla školní zahrada. Vzal si ji docela sám na starost a naháněl do ní na práci střídavě hochy z celé školy.

Pod jeho vedením se však hochům nepracovalo dobře a práce na zahradě byla pro ně utrpením. Hoši té dřině říkali "galeje". A nebylo možné "gaíejím" se vyhnout! Jestliže někdo řekl, že nemá čas, musel si čas pro práci na zahradě udělat jindy. Zahrada byla veliká a přírodopisec v ní dovedl nalézt práci na sta hodin pro mnoho rukou.

Na jaře a pak po celé léto až zase do podzimu byla všechna okna na chodbách školy obsazena lahvičkami. V každé byla nějaká květina a u ní její název.

Květiny přinášel sám přírodopisec a někdy i hoši, kteří si chtěli u něho bud "šplhnout", nebo kteří si mysleli, že ho přivedou do rozpaků nad nějakou květinou neznámého vzhledu. Ale přírodopisec byl znalec ve svém oboru, poznal všechno. Lubora i většinu ostatních hochů "kytky bavily", jak oni sami říkali. Když se Bedny kdysi – asi před rokem – zmocnila vášeň lovit bobříky a došla v lovu až k "bobříku květin", který předepisuje znalost padesáti kyticích, keřů nebo stromů, nemluvila o ničem jiném než o květinách. Ale jak se o nich musela povinně učit ve škole a k tomu ještě pod vedením přírodopisce, bylo po zájmu.

Suchopárné učení o pěstících, čnělkách, bliznách a okvětích, jejích nezáživné a nebarevné kresby v učebnicích nebo zažloutlé obrazy ze školního kabinetu, to všechno bralo chuť a zájem ke květinám.

Přírodopisec neměl v Bedně ani v jiné třídě žádného oblíbence, jako někteří jiní učitelé. Ke každému bylo jeho chování tvrdé a příkré. Ale kupodivu, z celé Bedny nejvíc měl spadeno na Fanka.

Nikdo tomu dost dobře nerozuměl. Kdyby byl zaujatý nejvíc proti Řezinovi, žádný by se nedivil. Řezinův vzhled přímo loudil o odpor k jeho osobě. K Fankovi ale snad ani nemohl nikdo cítit nějaký hněv. Když už ne pro jeho příjemný zevnějšek, tak pro jeho mírné, uhlazené chování, slušnost a skromnost.

Nikdo se nepamatoval, že by byl Fanek začal někdy s někým hádku nebo že by někomu udělal něco špatného. Také žádný z ostatních učitelů neměl proti Fankovi nejmenší námitky. A jen přírodopisec na něm pořád něco viděl.

Jednou se mu zdálo, že Fanek v lavici šeptá, ač mluvil za ním sedící Rysák, jindy se mu nelíbil Fankův chlapecký pružný výskok na stupínek. Fanek musel jít zpět do lavice a pak ještě jednou zvolna a vážně na stupínek vkročit.

Každou Fankovu odpověď při zkoušení opravoval, jízlivě se pochechtával, pletl ho a zkoušení Fanka se podobalo mučení. Obzvláštní radost přírodopisci působilo, když mohl Fanka zahanbit v něčem, co s učením ani nesouviselo. Kdysi mu před celou Bednou vytkl, že má zabláčené polobotky. Byla to sice pravda, ale Fanek si je tehdy umazal ve školní zahradě, kde o přestávce pracoval, aby jeho odpolední "galeje" o to dříve skončily.

Jindy se přírodopisec pohoršil nad Fankovými krátkými kalhotami. Nebylo to tak zlé, a protože měl Fanek nohy dobře rostlé, silné a od slunce opálené, kratounké kalhoty mu docela dobře slušely. To, co by byl třeba Řezina k svému dospělému obličejí nebo Denk na své pokroucené tělo nemohli

Když duben přichází
obléknout, se na Fankovi vyjímalo elegantně.
"To se tak - prosím - nosí!" vykřikl tenkrát vášnivě sportovec
Levín, který by byl chodil do školy nejraději v trenýrkách a
tričku. Dostal tehdy poznámku, že je drzý, a Fanek si šel
zahanbeně sednout.

16 Lubor obhazuje psance Bedny
Vždycky, když přírodopisec vyvolal Fanka, byla celá Bedna ve
střehu. Zpravidla hoši při vyvolání v jeho hodině mohli
zůstat v lavici. Jen někdy, ve zvláštním případě, žádal
přírodopisec, aby vyvolaný šel odpovídat k tabuli. Ale Fanek
tam musel vždycky! I dnes!

Přírodopisec listoval chvíli ve svém notýsku a pak zavola
prudce: "Jelínek!"

Fanek ochotně a uctivě vstal.

Přírodopisec se do něj zavrta svými zraky a zahřměl: "K
tabuli!"

Fanek se pohnul a Dohrál vystoupil z lavice, aby mohl vyjít.
Podívali se vzájemně a významně do očí, přičemž v Dohrálově
pohledu byl soucit, politování. Usmál se však povzbudivě na
Fanka a přimhouřil jedno oko. Mělo to dodávat Fankovi odvahu.
Čermák na kraji ve druhé lavici vystrčil do uličky ruku s
palcem mezi ukazováčkem a prostředníkem. Říkalo to známé a
uklidňující: "Držím ti palec!"

Fanek šel hbitě, ale dal si pozor, aby na stupínek zase
nevy-skočil.

Zraky celé Bedny se na něj upínaly, jak tam teď u tabule stál,
hezký a milý, obrácený k přírodopisci a uctivě k němu
pohlízející.

Fanek měl zvláštní oči. Když jimi pohnul, objevil se pod
očními panenkami proužek bělma, panenky nevyplňovaly celou
zřítelnici. A to dodávalo jeho obličej jakéhosi skoro až
andělského a nevinného vzhledu.

Přírodopisec ho přeletěl zkoumavým zrakem od špiček bot až po
jeho světlé vlasy. Bylo dost chladno a Fanek měl na sobě
světlešedé pumpky, modrý pulovr bez rukávů a světle modrou
košili. Také vázanku měl modrou, skoro takovou jako oči. Však
mu také ráno řekl Pišvejč-Básnidlo: "Hele, vybral sis tu
kravatu podle očí anebo ty oči podle kravaty?" A Fanek na
chvíli zapomněl na svou zamlklost a s úsměvem otevřel
Pišvejčovi zdrhovadlo na jeho svetru.

Přírodopisec dnes nemohl na Fankovi najít opravdu nic, co by
mu mohl vytknout. Fankovy tmavohnědé polobotky se jen svítily
leskem. Vše na něm bylo čisté a uspořádané.

Pohledy žáka a učitele se střetly. Učitel se díval podmračeně,
nevlídně, Fankův pohled byl uctivě tázavý.

Někdo docela vzadu, snad Ekrt nebo Žilač, se tiše rozesmál.
Bylo mu k smíchu, že přírodopisec je dnes docela "vedle", jak
se v Bedně říkalo, protože na Fankovi nenašel nic, co by mu
mohl vytýkat.

"Opakuj mi to, co jsem tu posledně vykládal!"

Fanek si oddychl. Zkoušení se nebál.

Začal mluvit klidným hlasem. A šlo to dobře. Jedničkáři
z prvních lavic měli zlost, že Fanek nepotřebuje jejich
napovídání a že jim tedy není ničím zavázaný.

Přírodopisec Fanka občas pletl tím, že ho přerušoval a dával
mu lišácky volené otázky, tak zvané "chytačky". Fanek ale
neztratil půdu po nohama a dovedl i na ty odpovědět. Ať dělal
přírodopisec, co chtěl, zkoušení bylo na jedničku.

"Dost! Hotovo!" řekl pak tvrdě přírodopisec. Fankovo mučení
bylo skončeno. Jindy - dřív - by byl Fanek hodil do třídy
vítězný a veselý pohled přimhouřeným okem. Avšak ty doby už
minuly. Dnes se jen odmlčel a jeho napjatý výraz v tváři
ustoupil zase onomu zamyšlenému a skoro smutnému.

Přírodopisec už zase listoval ve svém notýsku, ale Fanek stál
ještě pořád na stupínku a díval se na něj.

"Tak na co čekáš?" rozkřikl se na něj přírodopisec. "Řekl jsem
přece HOTOVO!"

"Ještě známku, prosím!" řekl tiše a uctivě Fanek.

Když duben přichází

"Jakou známku?"

"Za zkoušení, prosím! Zapomněl jste mi, pane učiteli, napsat do notýsku známku!"

"A kde je psáno, že se za každé zkoušení musí dát známka?" zvolal zlobně přírodopisec. "Kdo to kdy řekl?"

"Prosím, vždycky se za zkoušení u tabule známka dávala!" odvážil se pronést Fanek.

"Pryč! Sednout!" křičel přírodopisec. "Podívejte se na toho žáka drzého!"

Někdo vzadu tiše prohodil: "Takhle kdyby to bylo na pětku, to by se známkovalo, co?"

Přírodopisec pozvedl hlavu a varovně protáhl svoje výhružné: "Tichóóó!!!"

"Tichóóó..." ozvalo se mu ze zadních lavic jako ozvěna.

"Kdo to byl? Kdo to vykřikl?" zaduněl Bednou učitelův hlas.

Lubor i všichni hoši ze zadních lavic věděli, že to vykřikl Draňák. Také přírodopisec měl na něj zřejmě podezření, protože se zeptal:

"Draňáku - kdo to byl?"

Draňák se klackovitě zvedl. "Prosím, já to nebyl!" Otočil se trochu dozadu a řekl potměšile: "Snad někdo vzadu!"

Za ním ale byly už jen dvě prázdné lavice a pak teprve - v poslední - sedělpisaneček třídy, Řezina.

"Tak tedy Řezina!" zahřměl učitel.

"Prosím, já ne!" Řezina stál shrbeně a bolestně ve své lavici a díval se s nepřátelským výrazem na přírodopisce.

"Byl jsi to ty - nelži!" křičel přírodopisec a otevřel třídní knihu.

Draňák se bezpečně a vítězně smál.

V Luborovi se vzbouřila krev. Ničema Draňák! A celá ta parta tam z těch zadních lavic, která dovolí, aby Řezina už zase trpěl za jiného!

Luborova pravice vylétla. Učitel ji zahlédl, když už se shýbal nad třídnicí.

"Copak je, Klemente?"

"Prosím, to byl Draňák!" řekl Lubor, "a ne Řezina! Viděl a slyšel jsem ho!"

Draňák chtěl ještě zapírat, ale nepovedlo se mu to. Řezina byl zachráněn od poznámky do třídnice.

17 Draňákova pěst je tvrdá

Pro Lubora ta oběť nedopadla dobře. A Lubor to také čekal. S Draňákem nebylo radno si něco začínat. Surový, silný a rva-vý, byl nebezpečím pro každého, kdo se mu chtěl protivit.

"Co tě napadlo, píchnout to na Draňáka?" šeptal ještě při hodině Luborovi jeho soused Staněk. "A ještě jen kvůli Řezino-vi!" Jako kdyby Řezina nebyl hoden nějakého zastání!

Draňák napadl Lubora hned, jak přírodopisec vytáhl z Bedny paty.

Celá Bedna to čekala. Skoro všichni hoši zůstali sedět na svých místech a jen se točili střídavě k Draňákovi a k Luborovi.

Draňák výhružně vstal z lavice a šel pomalu k Luborovi dopředu.

Lubor to spíš vycítil, než viděl. Také to vytušil ze vzrušených pohledů před sebou sedících hochů, kteří se teď otáčeli dozadu.

A pak mu to Chalupa dokonce řekl: "Klemente - jde sem Draňák!"

Luborovi se rozbušilo srdce. Teď se něco nepříjemného stane! Věděl, že bude s Draňákem nějaká rvačka a on, Lubor, z ní vyjde zle pošramocený. S Draňákovou silou se jeho síla nemohla rovnat.

Ale víc než toho se obával zesměšnění před celou Bednou. A před Fankem. Je to strašný pocit, dostáváme-li výprask před tolika páry očí.

Lubor předstíral do poslední vteřiny, že neví o Draňákově příchodu. Díval se do knihy a snažil se přitom tvářit co nejklidněji a nejhostejněji. Ale nevnímal ani jedno slovo ze

když duben přichází
stránek knihy a do uší mu vnikaly údery Draňákových okovaných bot.

Pak ho něco uchopilo za límec u kabátu a smýklo jím až skoro z lavice. To byla Draňákova silná pracka.

Lubor viděl ještě zábleskem oka, jak shodil při tom nedobrovolném pohybu knihu z desky lavice, a v tom už dostal do tváře dvě prudké rány. A Draňák křičel:

"Tak co, ty jedovatá opice - dej si pozor na klapačku a nestarej se o to, do čeho ti nic není!"

Lubor se vzchopil, zalitý zlobou, a vrátil plnou silou Draňákovi jednu ránu. Ten ho skoro vytrhl z lavice a Lubor dostal další údery, až se mu zatmělo před očima.

Bedna se rozbouřila. Nikdo se Lubora nezastal. Fanek vyběhl ze třídy a Řezina seděl zdrceně na svém psaneckém místě. To všechno však Lubor neviděl.

Draňák ho tloukl jako pilinového paňácu a Luborovy odpovědi byly chabé. Aspoň Draňák si z jeho ran nic nedělal.

Luborovi se už točila hlava a krvácel silně ze zubů a rtů, když ho Draňák nechal. Odcházel jako otrokář, který zpráskal otroka, a Lubor si také jako otrok připadal.

Tváře mu hořely od ran i hanbou. Jazyk ustavičně objížděl potlučené rty. V ústech cítil protivnou železitou chuť krve.

Někteří hoši se smáli, jiní - po skončení výprasku - se lhostejně vrátili k svým obvyklým zábavám.

Lubor byl toho dne až do konce vyučování jako v mrákotách.

18 Řezina se přibližuje

Doma se Luborovi celé pokoření Draňákem teprve náležitě rozleželo. Čím víc o něm přemýšlel, tím to bylo horší a tím více směšný a zahanbený si připadal.

Rodiče také hned při jeho příchodu ze školy viděli, že se mu něco stalo. Lubor měl naběhlé tváře a rozbité rty.

Lubor musel s pravdou ven a vypověděl svůj příběh nevrle a bez příkras. Byl ve škole zkrátka bit, Draňák je silnější a skoro o hlavu větší. Proti tomu se nedá nic dělat!

Zatímco maminka bědovala a hrozila, že si půjde do školy na Draňáka stěžovat, tatínek bral věc sportovně a zlobil se, že se Lubor dal tak zřídit.

Lubor druhý den nechtěl jít ani do školy. Styděl se před celou Bednou. Nemůže se nikomu ani podívat do očí.

Z domova odešel jako obvykle, ale čím víc se blížil škole, tím šel pomaleji.

Do Bedny vběhl těsně po tom, když zvon dole pod schodištěm doburácel své zvonění. Ani už za sebou nemohl zavřít dveře, protože hned za ním vcházel do Bedny učitel Doubrava.

"Příště trochu dříve, Klemente!" napomenul Lubora.

Luborovi to však bylo milejší, než kdyby byl přišel včas a musel by čelit výsměšným pohledům i řečem těch, kdo ho viděli včera při výprasku.

O první přestávce nevyšel z lavice a s nikým nepromluvil.

Připadal si jako psanec Řezina. Zvolna a nenápadně se při tom přirovnání otočil dozadu, aby se na Řezinu podíval.

Ustrnul. Řezina se na něj upřeně díval. Jejich pohledy se na okamžik střetly. V Řezinově zraku bylo něco výmluvného. To nebyl jen náhodný lhostejný pohled. Byl v něm nějaký význam, úmysl. Lubor se bleskem otočil, jako přistižený při něčem špatném.

A na začátku druhé přestávky k němu pak Řezina přišel.

"Pojď na chvílku na chodbu!" sykl tlumeně na Lubora a hned se vzdaloval ke dveřím.

Lubor za ním překvapeně pohlédl. Neměl ani čas mu něco odpovědět nebo se ho na něco zeptat.

Zvedl se a šel za ním ze třídy.

Řezina se proplétal mezi hochy z nejružnějších tříd procházejícími se na chodbách, menší hoši před ním ustupovali, větší se po něm pošklebovali. Někteří kousali z krajíců chleba zpolá vytažených ze sáčků a tvářili se přitom buď bezmyšlenkovitě nebo zase neobyčejně důležitě.

Lubor šel opatrně, aby nikdo nepozoroval, že jde za Řezinou,

Když duben přichází
psancem Bedny. Po včerejším výprasku by to byla druhá ostuda.
Řezina došel až za ohyb chodby, do slepé uličky. Okno z ní
vedlo na dvůr. Byli zde jen dva menší hoši z nižší třídy.
Odběhli pryč, když tam Řezina vešel.
"Co jsi chtěl?" nevlídně promluvil teď Lubor na Řezinu.
Řezina na něj hleděl omluvně a skoro prosebně.
"Nezlob se na mne, Klemente, že jsem tě sem zavola!" pravil
po několika vteřinách trapného ticha. "Víš, já jsem ti chtěl
poděkovat za ten včerejšek. A odpusť mi, že jsi měl kvůli mně
takovou nepříjemnost!"
Zřejmě narážel zase na ten výprask od Draňáka, a Luborovi to
vehňalo do tváře všechnu krev.
"Nemluv o tom!" řekl zhurta. "A nemusíš se nijak omlouvat! To
je má věc!"

Řezina se nezdál být Luborovým příkrým tónem dotčený. Byl na
něj ostatně zvyklý, jinak s ním beztoho nikdo nikdy nemluvil.
Hleděl teď na Lubora pořád ještě vděčně a skoro uctivě.
"Byl jsi ke mně moc hodný!" řekl potom ještě. "Děkuju ti!"
Podal mu ruku a Lubor ji musel stisknout. Nešlo to jinak.
Nemohl předstírat, že ruku nevidí. Být tak tvrdým přece jen
nedokázal. Stiskl podávanou ruku chabě a neochotně.
Řezinův hlas byl jímavý a pohled tak nešťastný, že ho bylo
Luborovi zase na chvíli líto. Kdyby jen nebyl ten Řezina tak
protivný! A kdyby nevypadal tak strašně.
Ze záhybu chodby sem zazněl dupot.
Lubor od Řeziny skoro až odskočil. To by tak ještě scházelo,
aby ho zde někdo našel v rozhovoru s Řezinou! Řezina to asi
postřehl. Bylo mu to vidět na tváři. Na rtech se mu objevil
ná-

dech bolestného a rozpačitého úsměvu, ale hned zmizel a
Řezi-na se zahleděl přes Lubora do chodby.
Z protilehlé chodby se tam vřítily Hron a Nosál. Smáli se,
protože je honil opičák Denk, který zase napodoboval
školníkův hlas a huhlal:

"Bando zatracená, to nemůžete chodit po rukách, když vidíte
vydrhnutou chodbu?" Přitom držel v ruce plátěný sáček, nabitý
papírem, a švihal jím oba hochy přes záda.
Ted se všichni zastavili a Nosál řekl: "Klemente, dej si
pozor, ať nenačichneš ztuchlinou!"

"Ale nech je - vždyť to jsou psanci!" dodal Hron.
Lubor beze slova odtud odešel, rychle a přitom naoko
lhostejně, aby dokázal, že mu do Řeziny nic není. Ale v
hloubi duše zuřil a pocítil k Řezinovi nenávisť. Jeho vinou -
jen proto, že ho sem do toho kouta zavola, ho snad teď Bedna
dokonce bude také počítat za vyvržence, až se rozkřikne, že tu
s ním rozmlouval.

Hron a Nosál i s Denkem Lubora předběhli a několika chlapcům
tu novinku hned hlásali: Klementa viděli v rozhovoru s
Ře-zinou!

Naštěstí si jejich povídání zatím nikdo moc nevšímal.

19 Koupání v zimní plovárně

Brzy po štafetě, která pro Bednu dopadla tak neslavně, slunné
podzimní dny ustaly a nadešlo období pošmourného a chladného
počasí.

Hoši se na nezastavěných místech mezi domy při kopané či
házené nesvlékali do trenýrek. Bylo na to zima. Dalo se teď
docela dobře hrát v kabátě a kalhotách. Dlouhé punčochy a
pump-ky přišly ke cti, krátké kalhoty byly uloženy do šatníku
k zimnímu spánku.

Také Levínova parta už přestala s koupáním v zálivu. Voda teď
byla po čertech studená. Nikomu se do ní nechtělo, ani
otužilý Levín nemínil ulovit rýmu.

Ale on ani jeho kamarádi nemusel litovat, že přišli o
koupání, protože škola se postarala o dobrou náhradu.
Vyjednala se správou zimní plovárny, že jednotlivé třídy se za
malý poplatek mohou koupat dvakrát týdně v jejím krytém
vytopeném bazéně, pod dohledem učitele tělocviku.

Některé třídy, zejména mladší, toho dobrodiní ani plně

Když duben přichází
nevyužily. Ale Bedna i Pekáč byly v Zimní plovárně pokaždé,
když byla té či oné třídě vyhrazena.
Pekáč, který měl dobrého tělocvikáře, dělal v bazénu
všelijaké pěkné zábavy: rozmanité hry ve vodě, legrace i
cvičení a učení se rozličným plaveckým stylům a všechno možné
jiné. Ti, kteří neuměli plavat, naučili se tomu teď tady v
Zimní plovárně. Na koupání v ní se těšil v Pekáči každý.
Ale Bedna měla za tělocvikáře Havlíka a s tím nic neužila.
Havlík měl pořád jen strach, aby nikdo neuklouzl na mokřích
dlaždicích, aby nikdo nekřičel - a jak viděl dva nebo tři
hochy při nějaké vodní taškařici, už je rozháněl. Na provázku
držel ostrou píšťalku a každou chvíli na ni pískal, aby byli
hoši tišeji.

Chlapci z Bedny užívali svých dvou hodin koupání každý
samostatně. Odvážlivci skákali o překot do bazénu z vysokých
skákacích můstků a po hlavě, méně odvážní se vrhali do vody
jen z obruby bazénu, vystupující nad hladinou asi půl metru, a
jen nohama napřed.

Obloustlý Trmal podnikal vytrvalostní plavbu po celém obvodu
plovárny a obeplul ji někdy i pětkrát za sebou bez odpočinku.

Hoši o něm říkali, že ho nese sádlo.

Vždycky se našlo několik hochů, kteří si na chodníčku po všech
čtyřech stranách koupaliště hráli na babu. Honili se
vzájemně, vráželi do ostatních a skákali bez rozmyšlení do
vody, když jim "baba" - ztracená v chumlu ostatních
nehrajících hochů - náhle nadběhla z druhé strany.

Hra se odbývala jen za Havlíkovými zády. Jakmile se Havlík
otočil a díval, rozběhlí hoši zpomalovali běh a tvářili se
nevinně a nenápadně. Havlík - to bylo zpestření hry, dělalo ji
nebezpečnou, napínavou. Občas některý chlapec při běhu -
obyčejně v zatačce - také uklouzl a uhodil se do kolena.
Draňák a Krošek měli zábavy ještě nebezpečnější a pro druhé
nepříjemnější. Vráželi náhle a prudce do nic netušících hochů,
kteří stáli či šli nevšímavě po obrubě bazénu.

^t
Málokterý hoch spadl do hluboké vody tak šťastně, aby se
pořádně nenapil. Někteří z postižených slibovali Draňákovi a
I Kroškovi odplatu, jiní se na to dívali jako na špatný vtíp
neboť ten případ odbyli nadávkou.

^f
Chlapci, kteří neuměli plavat, se krčili a bezmocně plácali v
mělké části koupaliště, vyhrazené pro neplavce. Ti by se na
chodníčky u obruby bazénu neodvážili za živý svět. Nebyli
jistí před Kroškem a Draňákem. Tahle dvojice si nevybírala.
Oba si! říkali hrdě "plovárenská policie".
A "plovárenská policie" byla postrachem všech, kteří byli
slabší než její dva divocí představitelé.
Opíčák Denk se svým nevzhledným tělem byl tady víc než kde
jinde terčem peprných, ale přátelsky myšlených vtípů. Jeho
protáhlé ruce, sahající až skoro ke kolenům, a pokrivené tenké
nohy - a vůbec ošklivost celého těla v plavkách ještě víc
vynikly, než když byl v šatech. I Řezina, když teď neměl na
sobě ty nemožné a ztuchlinou páchnoucí hadry, vypadal líp než
on.

Ale Denkova lhostejná, a tím pro něho šťastná povaha
způsobovala, že si z toho nic nedělal. Denk se smál s těmi,
kteří na něj vyráběli vtipy, a bez závesti hleděl na zdravá a
urostlá těla většiny hochů.

Ekrt se nezapřel ani tady se svými odpornými myšlenkami a
nápady. Už mu nestačila jen neslušná slova, musel se tím
zabývat i v činech.

Havlík nic nevěděl. Takové věci hoši neradi žalovali.

Nevěděli, jak by to řekli.

Lubor si už častokrát myslel, jak je ve skutečnosti s nimi -s
hochy - všechno docela jiné, než jak o tom mluví a píšou
dospělí lidé.

Proč o mládeži nenapsal ještě nikdo upřímně a bez zastírání
žádnou knihu? Spisovatelé píšou vždy jen o hodných chlapcích,

Když duben přichází zářivě ušlechtilých. Ale kde jsou takoví chlapci ve skutečnosti? Jsou skoro tak vzácní jako zlaté zrnko v hromadě říčního písku.

Pravda, spisovatelé se zmiňují také o chlapcích zlých, ale to jsou zase jen takoví čítankoví uličníci, kteří rozbíjejí okna, ne-

É
myjí se a chodí roztrhaní. Ale proč se nepíše o chlapcích, jací skutečně jsou? Snad proto, že možná žádný z dospělých hochy pořádně nezná.

Proč nikdo nepíše o takových násilnických Draňácích, nemravných Ekrtech, potměšilých Bacínech a o všech jim podobných, kteří jsou v Bedně a vůbec v každé třídě?

20 Splacený dluh

Při jednom koupání v zimní plovárně s Bednou - bylo to v sobotu odpoledne - se Luborovi přihodila ošklivá nehoda. Vůbec celé to odpoledne provázela Lubora jen samá smůla. Nejdřív uklouzl na mokřích dlaždicích, když trochu rychleji zatácel na rohu bazénu, a uhodil se velmi bolestivě do kolena. Až mu z toho vyskočily samy a nechtěné slzy. Ještě štěstí, že to nikdo nezpozoroval. Říkalo by se o něm, že je rozbrečený.

Pak mu jedničkáři Frejka a kalčík přirazili ruku mezi prudce přibouchnuté dveře. Lubor měl sedřenou kůži na hřbetu ruky a celá mu trochu otekla. U plavčíka si zranění potřel jodovou tinkturou, a když mu zaschla, šel do vody.

Mrzutě přeplaval asi dvakrát bazén po šířce.

A pak se mu stalo to třetí, nejhorší! Plaval právě někde v místech, kde byly skákací můstky. Pravda - neměl se tam tak bezstarostně pohybovat, ale skokan se měl také podívat, než z nejvyššího můstku skočil, není-li pod ním někdo ve vodě!

Bylo to strašné!

Chalupa skočil po nohou z můstku rovnou na Lubora. Udeřil ho silně nohama do hlavy i do zad a potopil ho - nepřipraveného a bolestí omámeného - hluboko pod vodu.

Lubor byl dobrý plavec, ale za těchto okolností mu plavecké umění nic nepomohlo.

Zalýkal se a začal se topit. Nemohl se za živý svět dostat nad vodu. Byl tváří v tvář zelené vodní smrti.

Snad to trvalo jen několik vteřin, ale Luborovi se zdálo, že mu prasknou plíce. Polkl několik doušků odporné vody čpící

63

chlórem a v hlavě se mu počalo všechno napínat. Voda byla tady dole, v hlubinách koupaliště, ledově studená.

Jako v mátohách ho ještě napadlo, jestli někdo tam nahoře přece viděl, co se stalo. Jde tady o jeho život! Proboha, pomozte někdo!

Pohyby jeho rukou se zrychlily, aniž si to uvědomil. V hlavě mu hučelo.

Při svém šíleném víření rukama na cosi narazil a to cosi hoj uchopilo podivně za krk a vyneslo ke hladině. Voda se rozsvětli-la, do Luborova mozku vnikla představa rozsvícených žárovek! nad bazénem.

Oslepený ještě pálivou vodou, smáčenými řasami Lubor spatřil vedle sebe Řezinu, který ho pořád ještě držel jednou rukou a táhl k okraji koupaliště. Tak to byl tedy Řezina, kdo ho z toho dostal!

Lubor se silně rozkašlal a zvracel hleny s vodou. Žaludek se mu zvedl a v hlavě mu hučelo. Ještě nikdy mu nebylo tak zle! Dotápal k obrubě bazénu a za silné Řezinovy pomoci se dostal z vody na dlaždice.

Zvracení neustávalo. Chalupa se protivně smál, ale Lubor to neviděl. Učitel Havlík byl někde na opačném konci plovárny a nepozoroval, co se zde přihodilo.

"Tak co - jak je?" zeptal se Řezina. Jeho hlas zněl Luborovi jako z velké dálky. Měl uši plné vody. Později bude skákat na jedné noze a voda vyteče. To se přece dělá. Teď ale nemůže - je mu tak hrozně špatně - žaludek by to skákání nesnesl. Nemůže

Když duben přichází
se skoro ani pohnout. Raději nechá vodu v hlavě hučet a tlačit
- to se už vydrží!

Kam ho to jen Řezina vede? Co chce dělat? Aha - tady je
lavička! Dovedl ho k lavičce! Lubor na ni klesá jako podřátý.
Jeho síly jsou u konce.

A zase to zvracení vody, strašlivé dávení. Lubor má dojem, že
mu ústy půjdou ven i vnitřnosti. Někteří hoši ho pozorují a
odvracejí se s odporem. Inu - hezké divadlo to není, pravda!
Řezina však trpělivě drží Lubora nachýleného vpřed, aby
ne-přepadl z lavice, a nijak se nedá odstrašit tím ošklivým
pohledem.

S Luborem se všechno točí a celé své okolí vnímá jen nejasně,
jako ve snu.

Někdo stojí před ním a Lubor slyší, že mu říká:

"Měl bys jít domů, klemente, dnes už tu nic neužiješ!"

Je to mírně domlouvavý, příjemný hlas Fankův.

"Já nevím - já asi půjdu -" hovoří namáhavě a v hlavě mu při
těch slovech vlastní hlas zvučí jako zvon.

Lubor se snaží vypadat před Fankem aspoň trochu důstojně, ale
nedaří se mu to.

"Počkal bys tady chvíli u něj?" mluví zase Řezina. A zřejmě
to patří Fankovi, protože ten odpovídá: "Samozřejmě!"

Řezina kamsi odbíhá. Lubor cítí, že Fanek usedá na jeho místo.

Je mu vděčný za tu pozornost, ale přivádí ho to do hrozných
rozpaků. Před Řezinou si ze svého zvracení nic nedělal, ale s
Fankem je to něco jiného!

"Řezina hned přijde!" konejšivě hovoří Fanek a jeho tón
Luborovi připadá jako hlas maminky, když chlácholí děcko,
volající po někom, kdo mu odešel. "Běžel pro něco do
automatu!"

Byla to pravda - u všech čertů! Řezina si doběhl do šatny pro
peníze, oblékl se trochu a utíkal do jídelny v prvním patře
pro horkou černou kávu.

Udělal Luborovi dobře. Vzpamatoval se a žaludek se mu
uklidnil. Fanek zase odešel, ale Řezina zde zůstal.

Potom se ozval jakýsi hřmot a po levé tváři od ucha stékalo
Luborovi cosi teplého. To mu vytekla voda z levého ucha a hluk
z koupaliště se zdál najednou neobyčejně silný.

Teď sem zamířil Havlík. "Copak se tady stalo?" zeptal se, když
viděl šálek s černou kávou v Luborově ruce.

"Někdo na něj skočil z můstku!" vysvětloval Řezina.

Neprozradil, že to byl Chalupa. "Už je to ale v pořádku!"

"Dovedl ho raději domů!" řekl Havlík. "Třeba by mohl na ulici
omdlít!"

Lubor dopil kávu. "Já ti to pak zaplatím!" pravil Řezinovi.

"Mám peníze v šatech!"

Řezina se beze slova trochu zasmál.

Ostatní hoši zpozorovali Řezinovo samaritánství. Začaly létat
vtípy na Lubora i na něj.

"Vidíte, my to už s Hronem a Denkem říkali tenkrát, že jsme
klementa s Řezinou viděli mluvit!" chlubně vykřikoval Nosál v
hloučku chlapců na druhé straně bazénu. "Tady to máte! Je to
pravda!"

Jako kdyby to byla nějaká hanba s Řezinou promluvit nebo
dokonce z jeho rukou přijmout pomoc!

Lubor se šel obléknout a Řezina mu pomáhal a sám se také
oblékal.

"Zůstaň klidně tady!" mluvil namáhavě Lubor, "dojdu domů sám!"

Nepotřebuju přece s sebou nikoho!"

Avšak Řezina se nedal odradit. "Nevíš, jak ti bude za
chvíli..." povídal.

"Třeba ti přijde zase znova špatně, někde na ulici se zamotáš
- a pak to bude dobré, když s tebou někdo bude!"

Lubor měl hlavně strach, aby ostatní neviděli, že ho Řezina
tak obskakuje a dokonce že s ním půjde domů. To bude zase
vtípů a řečí! Už bylo dost na tom, že ho viděli s Řezinou
tehdy ve škole na chodbě! Ještě teď k tomu tohle!

A tak šel Řezina s Luborem domů, třebaže tím přišel o

Když duben přichází
zaplacené koupání. Vytratili se spolu, zdánlivě nenápadně,
ale tajně sledovaní očima mnohých chlapců. Čírek, klepař
Bedny, byl jako na koni!

21 Lubor je udivený Řezinou

Čerstvý vzduch Luborovi velmi prospěl. Žaludek už dělal
dobrotu a jen chvílemi Lubor ucítil chuť chlороvané vody.
Zalehlé druhé ucho už také povolilo - ještě při oblékání - a
tak už byl vlastně docela v pořádku.

Ostýchal se to však skoro Řezinovi říct, aby ho nemrzelo, že
se vzdal pro něj - pro Lubora - svého koupání zbytečně. Řekl
mu jen s přízvukem politování:

"Kvůli mně jdeš tak brzo z koupání! Vždyť je to škoda!" "Žádná
škoda to není!" pravil Řezina slavnostně. "Jsem rád, že ti
můžu splatit nějak svůj dluh!"

"Dluh?" divil se na oko Lubor, ač věděl, nač Řezina naráží.

"Ano! Copak se už nepamatuješ? Tenkrát, jak ses mne zastal
proti Draňákovi - to nebylo nic? Ještě nikdo a nikdy mi
neprokázal takovou přátelskou službu, jako tehdy ty mně!"

Pak šli mlčky vedle sebe několik minut, až se zastavili u
knihkupeckého výkladu. Tady zase promluvili.

"Čteš hodně?" zeptal se Řezina.

"A jak!" vyrazil ze sebe nadšeně Lubor a v očích mu zasvitlo.
Jeho, který ležel v knihách od rána do večera, se ptát, zdali
čte!

"Podívej - nová trentovka!" ukazoval Řezina na knihu s
lákovou obálkou. Byli na ní jezdcí na koních, doprovázející
vystě-hovalecké vozy.

"Ty čteš taky Trenta?" zeptal se nadšeně Lubor.

Trent, důstojný nástupce slavného Karla Maye, byl oblíbený
autor některých chlapců. Jeho knihy hovořily vždy jen o tom,
co se těm hochům líbilo a co vyhovovalo jejich představám,
úměrným věku. Nepsalo se v nich o žádných zamilovaných, ani
se v nich neřešily problémy, pro které hoši ještě neměli
pochopení. Trent předkládal svým čtenářům příběhy z dalekých
pustin, naplněné činností silných mužů a jejich synů. Ale
nejen to. Dovedl popsat západ slunce nad prérií tak barvitě a
náladově, že hoši chodili v podvečer za město na travnaté
pláně a naučili se obdivovat hru světél na barevném nebi.
Začínali si všímat krásy krajiny, neboť o té se Trent zmiňoval
snad v každé kapitole všech svých knih.

Když se ploužila ranní mlha mezi stromy nebo večerní páry
stoupaly z řeky, vybíhali tábořící hoši ze stanů na pokraji
lesů a vod a volali: "Podívejte - - to je jako v
trentovkách!!"

Když pak odcházeli ze svých tábořišť, nenechávali na nich už
rozbité láhve, hromady papírů, plechovky od konzerv a
vypálené kruhy v trávě po táborovém ohni, ale vše pečlivě
uklidili, stopy zahladili. Neboť i Trentovi hrdinové,
zálesáci, tak v jeho knihách činili!

Trentovy knihy však dokázaly ještě víc! Hoši se snažili
napodobit ty tvrdé příkladné muže z trentovek i v jejich
jednání. Zvykali si nelhat. Každý čtenář trentovek se snažil,
aby si získal tak silnou pověst pravdomluvného člověka, jakou
měl u Trenta

ústřední hrdina, objevující se téměř v každé jeho knize.

Po celých krajích, od Velkého jezera až k Západním močálům a
na druhou stranu přes Dobytčí pláně až k Červeným skalám toho
báječného člověka lidé znali, půjčovali mu koně, peníze a
pokrývky jen na pouhé slovo a nebáli se, že o ně přijdou.
Neboť jeho slovo platilo jako smlouva s deseti pečeti a
deseti podpisy důvěryhodných svědků! Nikdy žádného poctivého
člověka neobelhal, byl vždy na té straně, kde bylo právo.
A čtenářům trentovek ten chlapík tak učaroval, že by raději
ztratili všechno, než aby o nich někdo mohl říct, že jsou
nepoctiví, špatní.

A ta krásná vzrušující dobrodružství, o kterých Trent ve svých
knihách vyprávěl! Zápas silných dobrých chlapíků s
nepoctivými chvastouny, honby na zloděje dobytka, závody na

Když duben přichází koních, pátrání a výzkumy v neprobádaných skalách, roklích a lesích, potírání zla stůj co stůj - - a nad tím vším dával Trent vonět trávě prerie, letět barevným oblakům, hučet vodám a šumět nekonečným lesům. Byla to krása, která čtenáře uchvacovala a zkrásnila jejich mysl. Někteří dospělí lidé, kteří si mysleli, že mládeži rozumějí, neviděli rádi zájem chlapců o Trentovy knihy. Psali proti těmto knihám v novinách přezíravě nebo dokonce i prudce odmítavé články a zlobili se, že dnes hoši už nečtou knihy, které čítávali jejich otcové - ale které už naprosto nevyhovovaly zájmům chlapců dneška. Poukazovali na nedostatek literární hodnoty "trentovek", ale protože byli příliš pohodlní a příliš kození na to, aby pozorovali delší dobu a podrobně vliv té četby na hochy, ušlo jim docela, že trentovky učily hochy žhavé lásce k pravdě, k mužnosti, a že jim svým líčením krásné přírody vštěpovaly do srdce i prvky krásy.

A tohle vše bylo přednější, důležitější než to, co žádali ti někteří dospělí karatelé, aby kniha hochům dávala. A tak se Trentovy spisy četly dál a byly snad svým čtenářům o to přezíraní i pronásledování ještě milejší. Také Lubora teď u knihkupeckého výkladu nadchlo, když našel v Řezinovi vyznavače Trenta.

"Mám skoro všechny, které vyšly!" pravil Řezina hrdě Luborovi. "A dokonce v původních deskách! Některé mám zatím jen v sešitech, ale dám si je svázat, až budu zase mít několik korun pohromadě. A ve všech jsou Florianovy kresby.

"Ty sbíráš Florianovy kresby?" vyjekl Lubor nadšeně. Florian byl jeho oblíbený ilustrátor knih pro mládež - ostatní hoši si zpravidla malířů příliš nevšíмали. Lubor měl spousty jeho ilustrací v knihách i jen vystřižených z rozličných obázkových časopisů a prospektů. Doma se v nich pořád přehraboval, studoval techniku kresby, obkresloval některé figury i krajiny a byl kdykoliv ochoten třeba půl dne o Florianovi hovořit s tím, komu sety kresby líbily také tak jako jemu. Čím mu byl Trent mezi spisovateli, tím mu byl Florian mezi ilustrátory.

"To víš, že sbírám!" řekl teď Řezina s přízvukem samozřejmosti v hlase. "Není lepšího malíře pro naše knihy nad něj!" Na slovo "naše" položil při vyslovení zvláštní důraz, jako by tím chtěl říct, že knihy, které čte on a Lubor, jsou jiné a výjimečné proti těm, které doporučují Trentovi odpůrci.

Chvilí o Florianovi nadšeně hovořili, až pak Lubora napadla ještě jedna otázka: "Snad máš i Požár lesní farmy - ne? Říkal jsi přece, že máš skoro všechny trentovky!"

Byla to nejvzácnější a prý i nejkrásnější trentovka vůbec! Lubor ji ještě nečetl, u žádného z hochů ji nemohl sehnat a také v městské knihovně ji neměli!

Řezina jen hrdě přisvědčil: "Mám - - a chovám ji jako oko v hlavě. Staněk mi za ni dával tři jiné knížky - a nevyměnil jsem mu ji!"

"A prosím tě - Řezino - podívej se - já bych ti s ní nic neudělal - - půjčil bys mi ji?" Z Lubora lezla ta prosba těžce. Bylo mu především nepříjemné žádat právě Řezinu o něco, zavazovat se mu snad ještě víc - a pak - žádat zrovna takovou věc, jakou je výpůjčka vzácné knihy!

Řezina ale podivně rychle a ochotně souhlasil.

"Půjčím ti ji!" řekl dobrácky a srdečně. "Nikomu jinému bych ji nepůjčil, to ti řeknu rovnou, ale tobě ano! Tobě ji půjčím!"

Lubor pocítil při těch slovech zvláštní pocit jakési hrdosti a povýšenosti. Takhle hravě vítězil Fanek u všech hochů, jako tady teď on u ošklivce Řeziny.

22 Na návštěvě u Řeziny

Odlepili se od výkladní skříně a pokračovali v cestě. Změnili však trochu směr, protože Lubor k Řezinovi pro Požár lesní farmy hned ještě půjde!

Když duben přichází
Nyní už hovořili jen a jen o knihách a o malířích, kteří je ilustrují. Lubor byl ve svém živlu a také Řezina se tvářila nadšeně.
A Lubor si mezi řečí - vždy jen tak bleskem - uvědomil, jaký je tady Řezina docela jiný než v Bedně. Tam opovrhovaný, všem protivný, zde docela snesitelný, vážně hovořící uklidňujícím hlasem dospělého člověka. Podivný chlapík!
Zastavili se u vysokého černého domu v úzké ulici.
"Tak tady bydlím..." řekl Řezina a pak ještě dodal trochu rozpačité: "Nesmíš se leknout - - víš, my máme takový ošklivý byt!"
"Vždyť já počkám venku," pomáhal mu z rozpaků Lubor. Stejně nechodil nikdy rád do cizích bytů na návštěvy.
"Ale já jsem ti chtěl ukázat své knížky... když už jsi tady!"
To Luborovi dodalo. Za knížkami by byl šel snad až na konec světa. Vstoupil za Řezinou do tmavé chodby. Podivný pach, v každém domě jiný, ho objal.
Řezina šel pořád napřed a vedl Lubora po schodech někam dolů, jako do sklepa. Skutečně zde bylo sklep cítit. Smíšenina zápachů země, vlhka, zdiva, brambor a prachu.
Pak prošli nějakou úplně tmavou chodbou a Řezina zaklepal na nějaké tušené dveře.
Otevřely se a Luborovi se zjevila podivná místnost, s oknem v úrovni dlažby dvora. Bylo zde přítmí, a Luborovi chvíli trvalo, než si na věčné šero jeho oči zvykly.
Nějaká žena stála u dveří, kde byla také kamna, a pravila: "Ty jdeš nějak brzo z koupání, Vojto!"
"Vedu si tady návštěvu, maminko," pravil Řezina. "Kamaráda ze školy! Jmenuje se Klement."
Lubor řekl plaše: "Dobrý den," a vklouzl za Řezinou do místnosti.
Všechno se s ním točilo. Místnost byla nízká a tmavá. Její zdi byly prosáklé vlhkostí až ke stropu. Také vzduch byl vlhký, a Lubor zde cítil ten zápach, vycházející v Bedně z Řezinova obleku i ze všech jeho věcí. Teď už Lubor chápal jeho důvod! Byla to vlhkost, plíseň, pocházející z naprosto nezdravého a nevhodného bytu.
Lubor si sedl na židli. Byla studená a lepkavá. Když za chvíli zase vstal, cítil, jak látka kalhot přilnula k sedadlu. Podlaha vypadala jako nedávno namočená a u zdí se prkna třepila.
Okno bylo zpocené. Jediným dojmem suchého místa působila kamna, ve kterých svítil oheň.
"Klementovi přišlo při koupání špatně -" vykládal Řezina matce - "a tak jsem s ním šel domů - no a po cestě už se mu udělalo zase dobře - proto mu jdu ukázat své knížky!"
Řezinova maminka pořád něco kutila u kamen.
Řezina pak u okna otevřel skříň s dveřmi zborcenými vlhkem, a Luborovi se až zatajil dech z toho, co uviděl.
Ve skříni byly všechny přihrádky zaplněné pečlivě a všelijak složenými knihami nejružnějších velikostí. Některé byly vázané v pestrých deskách, jiné teprve na svázání čekaly.
Jedno oddělení zabíraly Trentovy romány. Mnohé z nich byly dosud v sešitech, jak vycházely na pokračování. Většina jich v knihkupectvích už nebyla k dostání a bylo marné je někde shánět.
A oba hoši je brali do rukou, prohlíželi je, četli z nich úryvky a obdivovali Florianovy obrazy v nich.
Lubor zapomněl na celé okolí, ve kterém byl. Už necítil vlhkost, ani pach plísně, už se mu Řezina nezdál tak nemožným a protivným ošklivcem.
"Tadyhle je ta Farma!" pravil potom Řezina a podal Luborovi vázanou knihu, pro kterou sem Lubor vlastně přišel.
Přijal ji dychtivě a prohlíželi spolu její obrázky.
"Tu přečteš ještě dnes večer!" řekl určitě Řezina. "Tu nedáš z ruky, dokud ji nedočteš - uvidíš!"
Lubor obrátil její listy co nejopatrněji a držel knihu šetrně, jen aby Řezinovi dokázal, jak umí s knihami zacházet a že se

Když duben přichází

jeho trentovce u něj nic nestane.

Prohlédli pak ještě řadu knih - ale ne všechny - až Lubor cítil, že jeho návštěva zde už příliš dlouho trvá.

Řezina zavřel tedy skříň, dal Luborovi půjčenou knihu do papíru a šel ho doprovodit z bytu až ke schodům vedoucím nahoru do chodby.

"Mohl by ses v té tmě ještě přerazit!" řekl přitom Luborovi s nádechem smíchu, "a to by byla škoda!" Podal mu ruku a Lubor ji zmateně stiskl. Nikdy dříve žádnému z chlapců v Bedně ruku nepodával. Nebylo to tam zvykem.

Ale nepřemýšlel dlouho o tom a pospíchal rychle domů. Nemohl se už dočkat, až se ponoří do příběhů Mistra Trenta, které mu tak učarovávaly...

23 Mstitel slabých

Sobotní večer a deštivá podzimní neděle uplynuly. Požár lesní farmy byl dočten a kouzlo, kterým Řezina na Lubora chvilkově zapůsobil svými knihami a objevenými společnými zájmy, vybledlo.

V pondělí Lubor přinesl Řezinovi knihu do Bedny.

Řezina měl zase zrovna svůj nešťastný den. Hoši na něj byli jako sršňové a Draňák mu umazal límec u košile inkoustem.

Řezina zuřil a ve svém bezmocném vzteku vypadal odpudivě.

Pišvejč-Básnidlo složil na jeho hněvivý pohled celou básničku a každý si ji opisoval. Tak byla podařená a legrační.

Luborovi Řezina už nepřipadal tak zvláštní a jiný jako v

sobotu, když byli spolu u jeho skříně a knih. Skoro až litoval, že u něj byl a knihu že si vypůjčoval. Ještě se to Bedna může dovědět a pak tady nevydrží. Panečku - takový klepař či rek - ten by to rozmázl - jedna radost!

Když Lubor Řezinovi v novinách zabalenou knihu o přestávce tajně odevzdával, upnuly se na něj Řezinovy oči tak nějak prosebně, jako na svou záchranu.

Snad čekal, že s ním Lubor - jako jediný z celé Bedny - aspoň na chvíli pohovoří. Ale jak by se to mohl Lubor před zraky celé Bedny odvážit? A ostatně - neměl k tomu ani valné chuti.

"Děkuju ti za půjčení!" zašeptal jen spěšně. Podsunul mu trentovku pod sešit, aby nikdo nepozoroval, že mu něco vrací, a dodal pak ještě: "Bylo to báječné! A Florian tam má ohromné věci!"

Řezina chtěl na to něco říct, ale Lubor se už otočil na podpatku a skoro prchal od Řezinovy lavice, jen aby ho nikdo u toho psaneckého místa neviděl.

Řezina za ním pohlédl s pootevřenými rty a pak zvolna sklonil hlavu k nějakému psaní a jen rukou si přejížděl neklidně po čele. Kdyby byl Lubor věděl, co mu chtěl povědět, co má tady s sebou!

Hodiny a minuty vyučování i přestávek míjely.

V poslední hodině - i po ní - zažil pak Lubor tři příhody, z nichž jedna ho příjemně pobavila, druhá vydráždila až skoro k zbláznění a třetí překvapila.

První z nich - příjemnou - bylo Havlíkovo zkoušení Fanka.

Fanek se nikdy nijak zvlášť doma neučil, a přece vždy všechno uměl a odpovídal na vše hladce a bez dlouhého otálení. Jeho zkoušení vždy sledovala celá Bedna s napětím. Byl to skoro jakýsi tajný souboj učitele s žákem.

Havlík kladl otázku za otázkou, s nedůvěřivým výrazem ve tváři, jako kdyby chtěl říct: "No tohle ale opravdu nebudeš vědět!" A po vyslovení každé otázky se celá Bedna upjala na Fanka. Ten stál klidně, vzprímeně, jeho jasné oči hleděly bez zmatku a bez obav na Havlíka, a pak zvolna správně odpovídal. Po odpovědi se vždycky ozval šum vzrušení. A když Havlík ukončil svůj "výslech", jak tomu hoši při Fankově zkoušení říkali, všichni hoši se na Fanka vítězoslavně smáli, jako by to byli oni, kteří ten otázkový souboj právě před chvílí vyhráli.

Druhá událost se sběhla těsně po skončení vyučování. Havlík vycházel ze třídy a za ním se strkali a tlačili hoši, dychtiví co nejrychleji vyběhnout ze dveří.

Když duben přichází

Do toho klubka se rozběhl krošek, ten silný divoký chlapík, a prudce do chlapců vskočil.

Někteří hoši pod tím mocným nápojem kroškova silného těla bolestně vykřikli - a zavřená polovina dveří se prudce otevřela do chodby.

Havlík se vrátil a tvářil se velmi hněvivě. "Kdo to už zase byl?" zvolal. "Co tó tady mezi sebou máte za skotáka?"

V hloučku poplašených chlapců spatřil kroškův provinilý obličej. "To jsi byl ty, Krošku, viď?" zeptal se.

"Prosím, já nic nedělal!" vyjekl krošek brečavým hlasem zbaběle.

Jen se však Havlík obrátil zpět ke dveřím, rozzářil se kroškův násilnický obličej pitvorným vítězoslavným pošklebkem a krošek z bujnosti kopl malého Bílka.

S bezmocným výrazem bolesti - jako vždy - podíval se ten slabý a snad nejmenší chlapec z Bedny na Kroška a oči se mu zalily slzami.

Hoši hlučeli a smáli se. Lubor to už nemohl snést. Míra jeho odporu proti násilí, které se teď tady v Bedně rozlézalo vinou všelijakých takových krošků a Draňáků, se dovršila.

Vrhl se za Bílka na Kroška a tloukl jej pěstmi, kam se dalo, aniž dbal obrany překvapeného Kroška.

Někteří hoši křičeli, že se Lubor zbláznil. Havlík se rychle vrátil z chodby, kam předtím vyšel.

Nikdo mu nedovedl říct, proč Lubor Kroška napadl. Všichni jen svorně tvrdili, že si krošek Lubora vůbec nevšímal, což byla pravda. O Bílkovi neřekl nikdo nic. To se přece k tomu nevztahovalo!

A tak dostal Lubor dlouhou poznámku do třídnice a ztratil důvěru učitele za to, že ztrestal tyra na všech slabších hochů v Bedně, Kroška, kdežto příčina všeho - krošek - vyšel jako vždy bez trestu.

Lubor šel domů nanejvýš podrážděný, rozčilený, ale uvnitř tak nějak slavnostně naladěný. Připadal si jak mučedník za pravdu a obdivoval sám sebe, že dal tak mužně průchod svému citu pro spravedlnost a právo.

Za rohem v ulici, kterou vždy procházel, když šel domů ze školy, vykročil z jakýchsi vrat najednou někdo proti němu. Byl to Řezina.

Lubor se mimoděk ohlédl, jestli za ním někdo z Bedny nejde. Ale ulice byla skoro prázdná.

"Už ses zase tloukl za někoho, do koho ti vlastně nic není!" řekl Luborovi zpola obdivně i jakoby vyčítavě. "Jsi opravdu jako takový mstitel slabých a uražených!"

Lubor se trochu rozpačitě usmál. Řezina mu však nedal ani čas, aby na to něco odpověděl, a už hovořil dále: "Mám tady něco, to budeš koukat! Něco úžasného!"

"Snad jsi nenašel nějaký poklad?" pokusil se Lubor chabě žertovat, ač mu do smíchu ani trochu nebylo.

"Vypátral jsem Florianovu adresu! Bydlí v Kopeckého ulici!" vybuchl Řezina.

Lubor zůstal nevšímavý k tomu objevu a jen se zeptal: "No - a co s ní budeš dělat?"

"Pro všechno na světě - půjdeme přece k němu - člověče!!"

bouřil nadšeně Řezina a teď se také Luborovi rozzářily oči. K oblíbenému ilustrátorovi knih že půjdou? Je to možné, že by mohl vidět ve skutečnosti a na vlastní oči člověka, který dělá ty nádherné obrazy k Trentovým románům? Jak asi vypadá? Je mladý nebo už starší? Přemýšleli vždy o něm - zrovna tak jako o vzdáleném spisovateli Trentovi - s jakousi skoro až nábožnou úctou a teď snad Florianova možná uvidí!

Lubora zaplavila náhle vlna vděčnosti k Řezinovi. To je přece chlapík! Každý jiný hoch z Bedny by si nechal takový objev pro sebe a jen by se potom ostatním chlubil, že u Floriana byl!

Ale Řezina se chce s Luborem o tu krásnou příležitost rozdělit. Říká přece, že tam k němu půjdou oba! Nedovedl svou vděčnost zatím však dát najevo a jen se úzkostlivě zeptal:

"Myslíš ale, že tam k němu jen tak můžeme vpadnout? Třeba s

Když duben přichází
nami - kluky - nebude ani mluvit! To víš - takový slavný
člověk - a pak - jistě má spousty práce! Nebude mít na nás
třeba ani čas!"

Avšak Řezinova nálada neochabla. "Hodinu u něj přece
nebudeme," řekl klidně, "a tu chvilíčku nám snad věnuje!
Nedovedu si ani představit, že by to byl nějaký nafoukaný
člověk, který by s námi ani nepromluvil."

Za řeči šli pořád k Luborovu domovu a sprádali plány. Když
došli k domu, kde Lubor bydlel, byl už pro výpravu k
Florianovi zcela získán.

"Sejdeme se na Radničním náměstí ve čtyři hodiny!" loučil se
s ním Řezina. Lubor však nechtěl o Radničním náměstí ani
slyšet.

"Raději až u Octárny!" řekl. "To je pro mne blíž a - také do
kopeckého ulice to bude odtamtud výhodnější!"

Nemohl přece Řezinovi říct, že na Radničním náměstí bydlí
několik chlapců z Bedny a že má strach, aby ho tam s Řezinou
neviděli pohromadě.

24 Výprava k Florianovi

Řezina už u Octárny čekal, když tam Lubor ve čtyři hodiny
přišel. Měl na sobě nové šaty, ve kterých vypadal velmi
směšně, a v ruce nesl aktovku. Vida - Lubora to ani nenapadlo,
aby se nějak svátečně vystrojil jako Řezina!

I nový Řezinův oblek páchl ztuchlinou.

"A co máš v aktovce?" vyhrkl Lubor na uvítanou.

Řezina ji mlčky otevřel a Lubor v ní spatřil několik
Trento-vých románů a spousty všelijakých vystříhaných kreseb,
černých i barevných.

"Dám si mu něco z toho podepsat! Florianovi! Sbírám kdejaký
obraz od něj. Mám tu - člověče - florianovky, které dnes už
neseženeš, kdybys za ně dával stovku!"

Zastavil se a vyňal z tašky opatrně a láskyplně část
výstřižků. Luborovi se až zatmělo před očima nad tím, co
viděl. Zde byly obrazy Mistra Floriana ještě z dob jeho
začátků, kdy se objevil jako dosud naprosto neznámý ilustrátor
knih, a to knih už dnes dávno rozebraných a nedosažitelných!
Některé výstřižky byly podlepené a všelijak vyspravené, jiné
byly novější, zachovalé, a Lubor zde viděl i mnoho
knihkupeckých prospektů, ve kterých se nabízely rozličné
knihy s barevnými ilustracemi.

V Luborovi se ozval osten jakési závisti. Co má tady Řezina
vlastně za bohatství - a teď snad některé ty obrazy bude mít
dokonce od Floriana ještě vlastnoručně podepsané! Hrom do
toho!

"To s tím podpisem je dobrý nápad!" usykl jen suše a
litostivě pak dodal: "Skoda že mě něco podobného nenapadlo!
Mám přece doma taky trentovky s Florianovými ilustracemi!"

Řezina byl ale zřejmě velmi dobrý chlapík, protože Lubora
nenechal dlouho trápit.

"Nic se nestalo - žádná nehoda!" řekl a počal ve výstřižcích
listovat. "Dám ti tady některé ty obrazy, abys viděl, že
nejsem lakomec!"

Vyndal po krátkém prohlížení asi pět krásných obrázků a podal
je Luborovi se slovy: "Tak podívej - tyhle ty jsou tvoje!"

Lubor tomu nechtěl ani uvěřit. "Opravdu?" divil se. "Ty je máš
dvakrát - víš?"

"Ne!" odmítl Řezina trochu uraženě. "Nemám je dvakrát! Ale
dávám ti je - a dost! Víc už o tom nemluvme!"

Lubor zmateně poděkoval a měl přitom divný pocit. Zdálo se mu,
že se chová k Řezinovi vlastně velmi špatně a Řezina je lepší
kamarád než on.

Řezina pak začal zase nějakou řeč o Trentovi a Luborovy
nepříjemné výčitky zaplašil.

Zabraní do rozhovoru šli dlouho mnoha ulicemi a Lubor pořád
víc a více zapomínal, jakou úlohu Řezina hraje v Bedně.

Zastavili se pak v jakési ztichlé ulici, vzdálené všemu
měs-skému ruchu, u malého domu. Měl před sebou ještě
oplocenou hustou zahrádku, takže z chodníku nebyl téměř ani

Když duben přichází

vidět. Působil tajemným dojmem.

"Tak tady to je!" řekl Řezina a nahlédl mřížovím dovnitř zahrady. Lubor se tam naklonil. Uviděli však jen spleť křoví, mezi nimiž probleskovala zeď domu.

Řezina popošel několik kroků, dodal si odvahy a stiskl kliku vrátek do zahrady. Povolila a oba hoši vklouzli na cestičku. Vedla přímo do domu.

Uvnitř domu na chodbě visel malý přehled nájemníků zde bydlících. Hoši zjistili, že Mistr Florian bydlí v I. patře.

"Tak do toho, do toho!" řekl povzbudivě Řezina. Neusmál se ale při tom ani on, ani Lubor. Schod za schodem stoupali výš, a když se zastavili v prvním patře a našli dveře s prostým bílým štítkem, na kterém bylo štětcem v černé tuši namočeným napsáno FLORIAN, zastavili se skoro až bázlivě.

"A. jak to řekneme?" ptal se šeptem bezradně Lubor.

"Co?" opáčil Řezina, ač musel Lubora dobře slyšet. Zdál se být také trochu rozechvělý. "Tak já zazvoním!" pravil pak ještě a přitlačil ukazováček na bílý knoflík zvonku.

25 Ve svatyni umělcově

za dveřmi se kdesi ozvalo zvonění, které oba hochy skoro až bodalo do mozku. Lubor stál krok za Řezinou. Nechtěl být první, až se dveře otevrou.

Pak se za dveřmi ozvaly jakési rychlé drobné kroky, dveře se otevřely a hochům se objevilo mladší služební děvče.

"Copak si přejete, hoši?" zeptalo se.

Lubor měl jazyk dřevěný, ale Řezina ze sebe přece jen vysoukal namáhavě: "Dobrý den. Prosím - je doma Mistr Florian? My jdeme k němu - - víte - s prosbou - jestli by nám nevěnoval svůj podpis!"

Děvče se usmálo a řeklo. "No - pojdte dál! Ohlásím vás. Pan Florian má sice hodně práce, ale když návštěva nebude dlouhá..."

S tou nedopovězenou větou zmizela v jakýchsi dveřích a hoši na chvíli osaměli v předsíni. Usmívali se na sebe povzbudivě a trochu zvědavě se rozhlíželi.

Už se však otvírají dveře do velké místnosti, děvče v nich stojí a volá: "Tak můžete jít dál, chlapci!"

Řezina šel zase napřed a Lubor za ním jako jeho stín.

Objala je vůně barev, pláten a terpentýnu.

Řezina ještě způsobně zaklepal na rám dveří, z pokoje se ale už ozýval mužský hlas: "Dále, dále!"

Hoši vstoupili a zůstali stát nesměle u dveří. Jakýsi pán ve středních letech, v bílém plášti, s paletou v levé ruce a se štětcem v pravé, jim přišel vstříc.

"Dobrý den!" řekli oba hoši skoro současně.

"Dobrý den!" odpověděl pán. Přendal si štětec do levé ruky k paletě a podával hochům pravici se slovy: "Já jsem Florian -- a vy - jak vidět - jste asi zájemci o mé ilustrace - vidíte?"

"Ano!" vydechl Řezina. "Jsme vaši velpí ctitelé, Mistře. Já se jmenuju Vojtěch Řezina..."

"- a já Lubor Klement!" pospíšil si Lubor, aby také přece už jen něco řekl.

Oba stiskli Mistrovu pravici.

"Nezlobte se, Mistře, že vás vyrušujeme při práci!" řekl potom Řezina, "hned zase půjdeme! Prosíme vás jenom, jestli byste byl tak laskavý a podepsal se nám do několika románů, které jste ilustrovala na nějaké své jiné obrazy!" Přitom již otvíral aktovku a vyndával trentovky a výstřižky.

Malíř se usmál. "Tak ukažte ty svoje poklady, ukažte!"

Řezina chtěl věci položit na stůl, ale nebylo na něm ani kousíček volného místa. Barvy, štětce, misky, mezi tím pak stohy po-lostočených velkých i malých archů kreslicího papíru s rozmanitými náčrtky, knihy otevřené i zavřené - vše se zde hromadilo v čarovném uměleckém nepořádku, a přece ten stůl nepůsobil nijak odpudivě.

"Málo místa - co?" smál se Mistr. Vzal Řezinovi z chvějících se rukou jeho knížky a výstřižky, prohlížel je a jeden výtisk za druhým bezstarostně rozkládal po těch spoustách na stole.

Když duben přichází

Potom vzal maličký štěteček, namočil ho do lahvičky černé tuše a zeptal se: "Tak co vám mám podepsat?"

"Třeba prosím tady ty knihy!" řekl Řezina.

Mistr je zase chvíli prohlížel a pak na titulní stránku každé z nich připojil svůj podpis štětcem, tak dobře známý z dolních rohů jeho ilustrací. Jenomže teď tady - to je podpis skutečný - ne jen natištěný! A ještě je mokrá, ještě se leskne!

Mistr klade podepsané rozevřené knihy jednu vedle druhé, aby se podpisy nerozmazaly.

"A kdyby to šlo, tak ještě tady sem taky..." osměluje se promluvit Lubor a předkládá obrazy, které dostal na ulici od Rezi-ny. Má obavy, jestli Florian neodmítne podepsat pouhé ústřižky. Ten se však jen trpělivě usmívá a podepisuje. Jeden podpis skoro jako druhý.

Hoši jedním okem pošilhávají po podpisujícím štětečku, druhým bloudí po celé místnosti - a pak se zastavují u okna, kde je na malířském rámu rozdělaná jakási malba na plátně.

Mistr pozoruje zájem hochů, a když podpisování skončil, vede hochy k oknu a hovoří: "Vidíte, zde je začatá další malba.

Bude to obálka na nový Trentův román Zpívající skála."

"To je krásné -" šeptá nadšeně Řezina a oči mu planou.

Na plátně v nachových barvách hoří les divokým a prudkým plamenem a z toho pekla se řítí ven starodávnýzápadnický do-stavník s dvěma páry koní. Koně jsou zatím ještě jen v obrysech, nepropracovaní, právě tak celý dolejšek obrazu. Mistr pak vede chlapce zpět ke stolu i k židlím, kde všude leží spousta načatých i hotových již plátén i papírů. To jsou ilustrace do povídek i románů v nejrůznějších časopisech i pro knihy.

A Mistr ty stočené papíry i plátna rozbaluje, vykládá o nich a hoši poslouchají a prohlízejí se zatajeným dechem.

A pak se jich Mistr ptá na školu, na jejich zájmy, na knihy, a Lubor i Řezina se rozhovořují víc a víc, už z nich spadla tíseň a rozpačitost. Byli by tu nejraději až do večera, tak jim to celé prostředí zde učarovalo, ale Řezina má rozum a povídá:

"Musíme přece už jít! Nemůžeme tak zdržovat!"

"Vezměte si tohle s sebou, na památku!" říká ještě Mistr a ze směsice náčrtků na stole loví dva nedohotovené náčrtky. Na jednom z nich jsou divocí koně, letící volnou prérií, na druhém pak je muž peroucí písek na břehu zlatonosné říčky.

Hoši s úžasem pozorují, že to jsou návrhy ke kresbám, otištěným nedávno v jednom z obrázkových týdeníků. Cení si proto daru tím víc a oba překotně děkují.

Ani nevěděli, jak se ocitli z toho kouzelného domu zpět na střízlivé ztichlé ulici. V hlavě jim vířila ještě mistrova přátelská slova, v pravicích ještě cítili jeho stisk a oči pořád ještě viděly ten obraz hořícího lesa a ty stohy tam na stole.

"Tak je to hotové!" řekl Řezina jakoby sám k sobě a pak se blaženě rozesmál.

"To bylo úžasné! Víš, že jsem si Floriana zrovna tak nějak představoval?" chrlič ze sebe nadšeně Lubor.

Prohlíželi si vzájemně náčrtky, které jim malíř věnoval, i zase podpisy a šli domů jako v příjemném snu.

26 Rezinův další nápad

Ještě celou noc potom byl Lubor pořád v ateliéru jejich oblíbeného ilustrátora. Zdálo se mu totiž o té pracovně od večera až skoro do rána. Ani ranní probuzení z toho báječného snu však Lubora nijak nerozladilo.

Hned jak vstal - ještě před snídání - prohlížel zase už Florianovy podpisy na výstřižcích i náčrt obrazu. Dostal ten s koňmi na prérii.

A vzal si kresbu s sebou i do školy, ačkoli věděl, že je to velké nebezpečí. Může mu ji přece zabavit učitel nebo mu ji může vzít někdo z chlapců. Teď už v Bedně nebylo možné nikomu věřit!

Jen podepsané výstřižky nechal doma. Měl strach, aby se nějak

Když duben přichází neprozradil, že je dostal od Řeziny. Vyšlo by tak najevo, že s ním kamarádí, a to Lubor za nic na světě nechtěl připustit. Ve škole pak, jakmile Lubor vešel do Bedny, hodil okem v místa, kde seděl Řezina. Byl tam už a zdálo se, že dveře zrovna hlídá, aby mu příchod Luborův neušel. Jejich zraky se aspoň setkaly při prvním Luborově kroku do Bedny. Řezina se sotva znatelně, ale vítězně pousmál, a hned sklonil hlavu nad desku lavice. Lubor byl rád, že má Řezina tolik rozumu a neprozradí, že spolu vlastně navázali přátelství. Snad Bedna nic nepostřehne, snad se to Luborovi podaří utajit! Chvilími se mu celá situace i začínala líbit! Bylo to takové spiklenecko, rozčilující a nebezpečné, utajovat tu věc před tolika zraky – a mít v sázce, že v případě prozrazení by se sám stal takovým všemi opovrhovaným psancem jako Řezina. První přestávka přinesla Luborovi velikou slávu. "Podívej se, co mám!" řekl totiž Lubor Staňkovi, svému sousedu v lavici, a ukázal mu Florianovu kresbu. "U Jóviše – vždyť je to originál!! Florianův originál!!" vykřikl překvapeně Staněk a hnál se po obrázku. Lubor ho ale nedal z ruky a Staněk se rozkřičel: "kluci, kluci, heleďte se. Klement má originál od Floriana!" V několika vteřinách byl kolem Lubora chumel zvědavců toužících spatřit tu vzácnost a Lubor měl vážně strach, že se kresbě něco stane. Držel ji úzkostlivě v ruce a nedovolil nikomu, aby se jí dotkl. "Dej mi ten obrázek, co ti to udělá!" žadonil Staněk. Jistě ho chtěl dát Fankovi, jemuž se chtěl pořád nějak zavděčovat. Trmal, ten obtloustlý chlapík, který dokázal obeplout několikrát bazén zimní plovárny, měl u sebe výtisk časopisu se stejným Florianovým obrázkem – definitivně vypracovaným. Nastalo všelijaké srovnávání, pozorování a někteří hoši tvrdili, že ten náčrtek, který Lubor má, je ještě hezčí než ten otištěný. "A odkud ten obrázek máš? Kdo ti ho dal?" vybafl pak na Lubora otázku Chalupa. Hlas se mu ještě stále měnil, přeskakoval mu a Chalupa při mluvení skoro sípal. "Byl jsem u něj!" "U Floriana?" "Ano – a dal mi tu kresbu tady! A kdybyste viděli, co teď zrovna maluje! Obálku na novu trentovku!" Lubor zkrátka neodolal, aby se trochu nepochlubil. "A kde bydlí? Já tam taky půjdu!" "A jak vypadá!" "Je mladý nebo už je to nějaký děducha?" Otázky se na Lubora jen hrnuly a jeho to až mrzelo, že tolik prozradil. Teď bude mít Bednu na krku! "Víc vám neřeknu!" prohlásil rozhodně. "Dělejte si, co chcete." Po přestávce, když přišel do Bedny přírodopisec a hoši kvapně vstávali k pozdravu, našel Lubor v lavici veliký kus papíru se vzkazem: "Dnes odpoledne půjdeme zase jinam! Napadlo mě něco úžasného! Na shledanou ve čtyři hodiny zase u Octárny. Vojta Řezina." Jak se sem ten papír dostal? Zřejmě mu ho do lavice dal sam Řezina, když se on – Lubor – chlubil v hloučku hochů Florianovým náčrtem. A co ho asi napadlo? Měl se to dovědět, ale až odpoledne u Octárny! Lsmím.

27 v sekořově nakladatelství

Bylo nevlídné pošmourné odpoledne, když se Lubor sešel s Řezinou na umluveném místě. Cestou se několikrát ohlížel, zdali ho někdo z Bedny nesleduje, a také než zamířil k Řezinovi, který už u Octárny stál, znovu se důkladně napřed rozhlédl. Neviděl tu však z Bedny nikoho, kdo by mohl pozorovat, že se stýká s Řezinou, a tak si trochu oddychl.

Když duben přichází
 Řezina měl na sobě dlouhý kabát, ze kterého vycházel nezbytný zápach ztuchliny. Luborovi to však příliš nevadilo.
 "Tak co jsi kde zase vystrachal?" usmál se Lubor.
 Řezina mu podával ruku a Lubor ji chvatně a trochu neochotně stiskl. Nepovažoval Řezinu ještě pořád za takového kamaráda, aby mu už měl podávat ruku. Vzpíral se pořád být s Řezinou svázaný nějakým kamarádstvím. Chtěl stále ještě mít otevřená zadní dvířka, aby kdykoli mohl styky s Řezinou přerušit, aniž by se mohlo říct, že zradil kamaráda.
 Nebude ho prostě za pravého kamaráda považovat! Chodí s ním teď přece jen proto, že ho Řezina někam dovede, že mu poskytne všelijaké takové příležitosti jako oněhdy s Florianem, nebo to dnes, co mu dosud neprozradil. Takové úvahy prolétly Luborovi hlavou v několika vteřinách neochotného podávání ruky Řezinovi.
 Ten však nic nezpozoroval a mluvil skoro vesele. Lubor ho ani nepoznával. To nebyl ten zamračený, nepřátelsky na každého hledící Řezina z Bedny.
 "Tak, Lubore," pravil mu teď - a Lubora až přejel mráz při tom oslovení křestním jménem (až dosud mu Řezina říkal vždy jen Klemente!) - "napadlo mě, abychom šli ke knihkupci, který vydává Trentovy romány - -"
 "To je přece nakladatel Sekoř!" řekl nenadšeně Lubor. "V tom ale nevidím žádný úžasný nápad. Byl jsem tam sám už několikrát - - když mi scházely některé sešity trentovek. A taky jsem tam sháněl - ovšem marně - ten Požár lesní farmy."
 "No dobře - -" nedal si zkazit náladu Řezina. "Ale podívej se: u Sekoře vydávají trentovky už řadu let a vydali i spousty románů jiných, taky ilustrovaných Florianem. Nenapadá tě něco? Jistě mají někde zahrabané haldy všelijakých reklamních letáků a plakátů na ty knihy, jistě s obrazy od Floriana, které my ani neznáme - natož abychom je měli - a snad budou mít i nějaké staré neúplné sešity z těch starých románů!"
 "No to je možné -" připouštěl Lubor.
 "Tak vidíš! A my se k Sekořovi teď vypravíme a budeme tam do nich tak dlouho hučet, až nám něco z toho starého nepotřebného materiálu dají nebo aspoň prodají. A tak nám do našich sbírek Florianových kreseb zase něco přibude!"
 Za Řezinovy řeči byl už Lubor pro plán docela získaný a když Řezina domluvil, zvolal s přízvukem obdivu v hlase: "No to je ale skutečně dobrý nápad! Kam na ně, člověče, chodíš! Tak honem k Sekořovi! Už ať jsme tam!"
 Vydali se k nakladatelství nejkratším směrem. Přece však trvalo skoro půl hodiny, než došli k oněm kouzelným skříním Sekořova knihkupectví, přeplněným nejrozmanitějšími knhami pro mládež.
 Chvilí přešlapovali ostýchavě před vchodem a zběžně prohlíželi výklady. Nemohli se dnes na důkladné prohlížení soustředit, když měli před sebou takový plán.
 "Teď!!" zašeptal pak vzrušeně Řezina, když z obchodu vyšlo několik zákazníků za sebou. "Teď je tam málo lidí!"
 Nečekal ani, co Lubor řekne, a vešel dovnitř. Lubor jej následoval jako stín.
 Řezina zamířil rovnou k prodavači, který ho již několikrát obsluhoval. Snad se na něj trochu pamatuje a bude snad ochotnější jím teď vyhovět.
 "Jedny desky na román Kraj žlutých skal!" pravil Řezina.
 "Mně tak jedny!" dodal Lubor. "A nový sešit Ranče na Dvacáté míli ještě nevyšel?" Věděl dobře, že nový sešit vyjde teprve za dva dny, ale otázka i koupě desek byly součástí jejich plánu a měly za účel ukázat prodavači, že oba jsou stálí a dobří zákazníci Sekořova nakladatelství, a tím podepřít jejich prosbu, kterou pak chtěli vyslovit.
 "Dvakrát desky na Žluté skály - - posloužím prosím," hovořil prodavač jakoby sám k sobě a položil desky před hochy na pult, "ale nový sešit Ranče na Dvacáté míli vyjde až v pátek!"
 Tak! A teď už musí hoši se svou prosbou vyrukovat. Už se to nedá odkládat. Nebo jen zaplatit a jít s nepořízenou! A tak

Když duben přichází
jako tehdy u Floriana, i zde Řezina přebírá zase vedení a zachraňuje příležitost.

Nahnul se trochu přes pult k prodáváči a tlumeným hlasem zašeptl: "Prosím vás, pane, nedal byste nám nějaké staré prospekty na trentovky s Florianovými kresbami - víte - takové docela staré, co už nepotřebujete - takové ty z prvních sérií...?"

Nastává vteřina napjatého ticha a očekávání, co prodavač řekne? Co když už takové věci dávno spálili jako nepotřebné? Oba hoši mu takřka visí na ústech.

Prodavač se tváří divně neurčitě, sám asi neví, jak by odpověděl. Pak se rozhlíží po krámě, jeho oči zabloudí ke svazku klíčů visících na zdi a on hovoří:

"Když - to je dost těžká věc - víte hoši? Copak o to, takových všelijakých plakátů a prospektů - a vůbec toho starého materiálu je tady hodně - a potřebovalo by to jednou důkladně přebrat - ale my se k tomu nemůžeme dostat - to je práce na několik dnů nebo snad i týdnů!"

V chlapcích při těch slovech až hrklo. Takové spousty že toho tady jsou? Pro pána!! Tak co teď? Železo se musí kout, dokud je žhavé!

"My bychom vám to třeba srovnávali!" připadl Řezina na spásnou myšlenku. "A nic bychom za tu práci nechtěli a ještě bychom si vybrané věci zaplatili!"

Prodavač se až musel usmát té obětavé ochotě, ale zavrtěl hlavou a zchladil nadšení hochů: "Jste hodní chlapci a děkujeme vám za vaši nabídku. Když ale do skladišť nikdo cizí nesmí! To je přísný zákaz našeho šéfa!"

Lubor i Řezina se zarazili, ale prodavač se znovu rozhlédl po vyprázdněném krámě, vztáhl ruku po klíčích a řekl: "No -aspoň vám ty věci ukážu. Šéf zde dnes odpoledne není - a ostatně já jdu s vámi, tak ten zákaz příliš nepřestoupíme!"

Obrátil se pak na ostatní prodavače v krámě se slovy:

"Kamarádi, já jdu tady s těmi hochy do skladiště pro nějaké reklamy!"

28 U hromady pokladů

Vedl pak oba hochy několika chodbičkami i po schůdcích kamsi dolů, rozsvěcel před sebou a odmykal několikéré dveře. Vzduch zde byl těžký a přesycený zápachem potištěného papíru. Byla to kouzelná vůně pro takové knihomily, jako byli Lubor a Řezina!

Potom vstoupili do malé místnosti, po jejímž celém obvodu se až ke stropu tyčily dřevěné regály, naplněné všelijak přeházenými stohy knih i papírů. Ještě větší spousta se však jevila zrakům hochů v druhé polovině místnosti na zemi. Zde ležela hromada uprášeného papíru, kupící se do výše dorostlého muže, a hoši po bližším povšimnutí s úžasem vidí, že to jsou celé svazečky stránek z rozličných trentovek, všelijak přeházené a tedy neprodejné výtisky, celé sešity Trentových románů dávno rozebraných, ukázková čísla i zase spousty barevných letáků a plakátů.

Byl to materiál, nahromaděný zde za dlouhou řadu let, jak se vracel po maličkých částech neprodaný, sluncem vyrudlý a poškozený z výkladních skříní a návěstních tabulí rozličných knihkupectví ze všech možných měst i městeček. Mnohé věci nesly ještě zarezatělé stopy připínáček.

Lubor s Řezinou nemohou ani mluvit, až je prodavač musí s úsměvem probudit z jejich okouzlení:

"Tak si tu hoši vyberte, snad se vám z toho bude něco hodit!"

"No tak my se tedy podíváme!" nespěle pronesl Řezina a už se vrhl k hromadě materiálu. Lubor ho následoval.

Nevadil jim nijak prach, který povrch hromady pokrýval. Po sundání vrchní vrstvy byly již další věci pod ní neuprášené a téměř čisté.

"Podívej, Lubore!" volá nadšeně Řezina - a Luborovi to oslovení křestním jménem od Řeziny po prvé nevadí - "tady ten prospekt k zahájení sešitových trentovek!!" A vytáhl barevný skládací leták, plný ukázek vyobrazení od Floriana.

Když duben přichází

"A tady ten plakát na Cestu do Purpurové stepi, heleď," křičí Lubor.

Prodáváč se jen usmívá jejich nadšením. A oba hoši oslavují každý nový nález hlasitými projevy radosti, vzájemně si nové věci prohlížejí a snaží se najít vždy aspoň dvě tiskoviny stejné, aby měl každý jednu.

Probraný materiál stavějí hoši do malých úhledných stohů vedle hromady a snaží se ho při prohlížení i trochu třídit. Tak dávají na sebe sešity jednotlivých románů, letáky k letákům, plakáty k plakátům, ukázková čísla tvoří také zvláštní hromádku, a věci vybrané pro sebe úzkostlivě odkládají napravo, aby se jim nepřipletly zpět do těch spoust materiálů.

"Proboha – podívej – podívej!" začal křičet Lubor vzrušeně a vyjeveně na něco hleděl. Měl před sebou odkudsi zespodu vyhrábnutou kupu sešitů starých trentovek – a jeden z nich je sešitem nedosažitelného románu Požár lesní farmy!

"Aspoň jeden sešit z toho budu mít!" pravil Lubor nadšeně a prohlíží ten svazček. Má číslo 12.

"Kolik sešitů měl ten román?" zeptal se potom náhle.

Řezina nevěděl přesně. "Já už jsem dostal ten román svázaný v knize, tak nevím!" pravil. "Ale dá se to vypočítat podle stránek. Podívám se doma!"

"Myslím, že to mělo tehdy asi dvacet sešitů," řekl prodáváč.

"Byl to jeden z nejdelších Trentových románů!"

Lubor však už neslyší. Vespod oné vyhrábnuté kupy objevil ještě druhý sešit toho podivuhodného románu.

"Podívej – podívej! Dvojka! Dvojka je tady. Už mám dva sešity! Já se zblázním, já se zblázním!" Vyskočil ze země a jásal a skákal bez ohledu na prodavače.

"Kdybys tu tak našel všechny sešity – viď?" řekl Řezina toužebně. "Myslíte, že by to bylo možné?" zeptal se prodavače.

"Pochybuju silně!" zněla odpověď. "Byl to nejžádanější román a některé sešity byly rozebrané dřív než jiné."

"A jak je to možné? To jste netiskli každého sešitu stejné množství?"

"No – aspoň přibližně stejně tiskli. Ale ani to nepomůže.

Hleďte – někdo si třeba začne kupovat sešity jen ze začátku, pak ale přestane, jiný zase až od prostředka a umínuje si, že si pak počáteční sešity doobjedná. Někdo některý sešit ztratí nebo pomačká, a tak si ho koupí znovu. Některí čtenáři si také ku-

pují některých sešitů dva nebo i tři výtisky, kvůli obrázkům v nich, aby si je vystříhovali. Někdy více, jindy méně. To my zde v nakladatelství však nemůžeme přesně vědět, a proto se nám nikdy nepodaří natisknout sešitů přesně tolik, kolik jich je zapotřebí. Některé sešity vždycky zbudou, jiné vždycky chybějí."

"To je škoda!" povzdychl si Lubor, "že tu tedy nenajdu sešity všechny!"

Prodáváč ho však přece jen trochu potěšil: "No – tak úplně nemožné to není! Někdy se stane, že některý knihkupec nám vrátí po delší době – i třeba po několika letech – několik neprodaných sešitů, se kterými on ani my už nemůžeme nic dělat. Ty hodíme jen sem – a snad náhodou by se mohlo stát, že právě z takových různých opozdilých zásilek by se s bídou jeden kompletní román dal složit. To byste ovšem museli přerovnat celou tuhle hromadu!"

Přerovnáme ji!! pomyslel si vášnivě Lubor, ale nahlas nic neřekl.

"A co říkáš tomuhle?" zvolal pak radostně Řezina a zvedl se s čímśi od hromady. Byl to zase jeden sešit nějakého Trentova románu. Měl desky obrácené dovnitř a když je mezi listy Lubor našel, viděl, že je to šestnáctý sešit Požáru lesní farmy.

Román jím končil, v sešitě je tedy i obsah kapitoly.

Lubora to podnítilo k ještě většímu hledání a snad by byl zůstal ve skladišti přes noc, kdyby to bylo možné.

Když duben přichází
Řezina však viděl, že prodavač by se už nejraději vrátil do obchodu. Cinkal klíči, díval se na hodinky a stál blízko dveří.

"Nemůžeme vás už déle zdržovat," pravil tedy Řezina. "Snad se sem ještě někdy dostaneme!"

Vyšli z toho shromaždiště svých pokladů, v krámě zaplatili sešity – plakáty i letáky dostali zdarma – a plní vděčnosti i nadšení opustili pak knihkupectví.

Venku byla již tma. Podzimní večer nadešel.

29 Řezina i Lubor se mění

Ráno bylo v Bedně vždycky cítit směs vůní z rozličných mýdel a zubních past. Hoši byly čistí, jak přišli před chvílí vymydlení ze svých domovů.

O první přestávce vůně mycích potřeb už vyčichla a ruce hochů ztratily svěží vzhled.

Pokud Řezina neměl své psanecké místo v poslední lavici, nechtěl vedle něj nikdo sedět. Jeho dočasní sousedi tvrdili, že přichází do školy nemytý a že zapáchá špínou.

Řezinovi to snad bylo tehdy všechno lhostejné. Díval se jen nevraživým pohledem na pomlouvače, občas se chabě bránil slovy: "To není pravda," nebo se i dokonce na oko rozehnal po některém slabším chlapci než byl sám.

Když byla někdy o přestávce nouze o zábavu, chytili silní chlapci Řezinu a táhli ho vzpouzejícího se k vodovodu.

"Umyjeme ti aspoň ruce!" domlouvali mu se smíchem. "Aspoň si zvykneš na vodu!"

Někdy přitom padly i rány, snad míněné žertem, ale urážející a bolestivé. Dotáhli Řezinu k vodovodu na záchodě a strkali mu násilím hlavu pod kohoutek.

Co na tom, že byli pak často více zmáčení než on! Jim voda nevadila! Byli to zdraví, silní chlapci, naplnění divokostí.

Od té doby, co dostal Řezina – Stibralovým přičiněním – v poslední lavici své psanecké místo, které většinou ani o přestávkách neopouštěl, Bedna si ho už příliš nevšímala.

Ale teď, co s ním Lubor několikrát promluvil a šel k Florianovi a pak do Sekořova nakladatelství, stala se s Řezinou podivuhodná změna.

Ruce měl vždy pečlivě vydrhnuté, nehty už neukazovaly černé obroučky. Řezina přece viděl Luborovy ruce, když si u něj, v bytě prohlížel ty knížky!

Také Řezinovy vlasy byly teď přece jen trochu uspořádanější.

Ráno, při příchodu do Bedny, bylo na nich dokonce vidět mokré řádky od zubů hřebenu.

f \

Řezina byl jako proměněný. Oči mu zářily a někdy se i usmíval, když se při hodině přihodilo něco veselého.

Jen zápach ztuchliny z něj nevymizel. Luborovi však ani příliš nevadil. Snad proto, že si už zvykl, snad také proto, že věděl, od čeho pochází. Byla to vlhkost Řezinova sklepního bytu, která se natáhla do všeho a napájela každou maličkost tím typickým zápachem.

Co to však bylo proti tomu, co Lubor chozením s Řezinou získal! Nebyly to jen Florianovy podpisy nebo od Řeziny věnované vzácné kresby. Byla tu i velká Řezinova knihovna, Luborovi vždy ochotně otevřená k vypůjčení kterékoli knihy. Byly tu i dlouhé živé rozhovory na oblíbené náměty, o které se oba hoši zajímali: knihy a ilustrace z nich! Také do Sekořova nakladatelství se odvážili znovu a právě Řezina tam zase vymohl úžasnou věc:

Poprosil přímo majitele závodu, aby jim dovolil srovnat celé to skladiště starých letáků, plakátů a vyřazených knih a sešitů.

A ten jim to povolil!

Vždy jednou týdně – ve středu – když nebylo odpolední vyučování a téměř žádné učení ani úkoly na zítřek, vydali se oba hoši do Sekořova skladu.

Žádným netrpělivým prodavačem nerušení, leták k letáku a sešit k sešitu skládali a oprašovali tam Lubor s Řezinou to

Když duben přichází nepřeborné bohatství, jehož cenu chápali jedině oni. Roztríděný materiál, za nepřetržitého živého rozhovoru a občasných nadšených výkřiků nad objevem něčeho nového, rostl v úhledné hromádky.

A z každého toho odpoledne si nesli hoši večer domů spoustu nových věcí. Lubor někdy dokonce i nějaký nově nalezený sešit vzácného rozebraného románu Požár lesní farmy.

"Uvidíš," říkával mu prorocky Řezina, "že tam vydolujeme ty sešity všechny! Ručím ti za to! Uvidíš!"

Ale nebyly to jen věci takového rázu, které způsobily, že Lubor s Řezinou své styky nepřerušil. Bylo tu i mnoho jiného! Lubor cítil a viděl, že ho Řezina jaksi obdivuje, a lichotilo mu to. Nikdy dříve nic takového nepoznal. Kamarádil s mnohými chlapci, ale ti všichni se mu podobali a žádný mu nikdy nedal najevo, že by k němu cítil nějaký obdiv.

Ale Řezina na Luborovi přímo visel, byl k němu pokorně obdivný a někdy až uctivý. Číslo to z každého jeho slova k Luborovi.

A Luborovi to nebylo nepříjemné! Naopak!

Vždycky v duchu tak trochu záviděl Fankovi Jelínkovi ten obdiv, který mu projevovale celá Bedna, a přál si být na jeho místě. A teď se něčeho podobného - třebaže v malém měřítku - dostává jemu, Luborovi, od Řeziny.

Neminulo snad ani dne, aby Řezina nepřinesl nějakou věc, maličkost sice, ale přece jen dárek.

Když měl Lubor narozeniny, blahopřál mu Řezina tak, jako ještě nikdo - a co víc - když pak přišel domů, našel tam od něj docela novou vázanou knihu - samozřejmě trentovku - kterou si už dávno chtěl koupit. Na předsádce tam stálo: "Tuto knihu věnuji k narozeninám svému prvnímu kamarádovi Luborovi. Vojtěch Řezina."

Všechno, co Lubor udělal nebo řekl, zdálo se Řezinovi obdivuhodné, ač Lubor sám v duchu na svém jednání nic obdivuhodného neviděl.

Ale jak rostlo Řezinovo přátelství k němu, stával se Lubor pořád divnější a divnější. Nevážil si nijak hluboce Řezinova přátelství, třebaže mu lichotilo, nedovedl je splatit přátelstvím stejně upřímným.

V duchu si pořád úmyslně připamatoval Řezinovu úlohu v Bedně, trapnou a poníženou, viděl jeho chyby i nepříjemný vzhled a prezíral Řezinovo zlepšování.

V jednání k němu byl teď často tvrdý, pyšný a někdy až skoro urážlivý.

Všechny pochvaly a slova obdivu, kterými ho Řezina ustavičně zahrnoval, přijímal jako samozřejmost, sám však nedovedl Řezinovi říct nic, co by Řezinu nějak posílilo a dodalo mu sebevědomí.

Když chodili do Sekořova skladiště nebo když podnikali dlouhé toulky vzdálenými částmi města, kde nemohli potkat nikoho z Bedny, hovořival většinou jen Řezina, kdežto Lubor usykl jen tu a tam nějaké slůvko.

Ale zdálo se, že to Řezina nepozoruje a že i za to málo je Luborovi vděčný.

A přece by byl Lubor těžce nesl, kdyby všechno s Řezinou mělo najednou přestat! Zvykl si na to příliš. Zrodila se v něm nezdravá hrdost, pýcha, a on potřeboval někoho, kdo by ho v ní udržoval. A Řezina tu úlohu zastal dokonale.

Kterési noci se Luborovi zdálo, že je Fankem. Byl to podivný sen, mnohem podivnější než všechny jiné, a Lubora v něm obdivovala celá Bedna, byl hezký a všechno uměl.

Ještě několik dnů potom žil Lubor pod vlivem toho zvláštního snu v jakémsi příjemném okouzlení, připamatoval si pořád jeho jednotlivé podrobnosti, vžíval se stále do něj, a když šel pak s Řezinou a Řezina se netajil svým obdivem k němu, byla ta představa snu nejsilnější.

A jak jejich nerovné a ze strany Luborovy neupřímné přátelství trvalo dál a dál a jejich odpolední a podvečerní toulky do dalekých ulic za knihkupeckými výklady se stávaly

Když duben přichází
častějšími, rostla Luborova obava, že se jeho přátelství s
Řezinou musí přece jen jednoho dne donést Bedně.
Lubor se na to i všelijak připravoval. Chystal si různé
výmluvy, co by řekl, až by někdo přišel se zprávou, že ho
viděl s Řezinou na ulici. V Bedně se s Řezinou nestýkal
vůbec. Příští cestu si s ním umluvil vždycky při skončení
výpravy.
Když si byl jistý, že ho Řezina nemůže vidět ani slyšet,
mluvil o něm s ostatními hochy v Bedně schválně hanlivě, jen
aby dokázal, že mu do Řeziny opravdu nic není.
Jen někdy se Lubor trochu vzpomatoval a choval se k Řezinovi
na společných toulkách ulicemi na čas vlídněji. To pak Řezina
byl v sedmém nebi a o takovém dnu si psal do svých poznámek
dlouhé a nadšené zápisy.
30 Píseň o puklém srdci
Podzimní doba pokročila.
Večery přicházely dřív a tak náhle. Listí ze stromů bylo již
skoro všechno dole, válelo se v závějích podél cest a tančilo
podivné reje ve větru a šustilo chodcům pod nohama.
Nad městem ležela skoro ustavičná mlha a v úzkých ulicích bylo
pořád šero. Na trhu byly stánky zavalené podzimním nevo-ňavým
kvítím pestrých a přece tak studených barev.
Když lidé ráno vstávali, bylo ještě skoro tma a v některých
oknech svítily.
Nebyl to veselý čas.
Ve škole z oken na chodbách zmizely lahvičky s květinami a
vystřídalo je barevné listí nalepené na světlešedých
čtvrtkách. Také při kreslení se jako předloh používalo
opadaleho listí, hroznů jeřábu, nažek z klenů a všelijakých
jiných podzimních plodů.
V té době pak někdy přišla také ta hodina zpěvu, zdánlivě bez
jakékoliv události, na kterou měl však Lubor mnohem později
velmi myslet a vzpomínat.
Bylo to při odpoledním vyučování a zpěv byl poslední předmět,
od čtyř do pěti hodin.
Den byl tmavý, zachmuřený víc než kdy jindy, chvílemi mžilo.
Když přišel Písníkář do Bedny, nabídli se hoši, že rozsvítí.
Písníkář však návrh odmítl: "Zpívá se vždycky lépe při černé
hodince než při ostrém světle žárovky. Ostatně je zde jen
šero, není ještě úplná tma. A to na zpívání stačí!"
A hoši pak tomu byli sami rádi, že nerozsvítily. Neboť
Písníkář dnes začal zkoušet zpěv na známku a každý chlapec
byl plný rozpaků, když na stupínku musel před celou Bednou
Písníkáři zazpívat nějakou píseň.
Většina hochů - a Lubor byl mezi nimi - zpívala právě
naučenou píseň Šli ženci krajinou. Styděli se zpívat něco
jiného, aby na sebe příliš neupozornili. U řasa - byl to
nešťastný nápad od Písníkáře, aby tady kokrhal každý sám a
přede všemi na stupínku!
Někteří chlapci se vmlouvali, že chraptí nebo že se jim mění
hlas, ale žádná výmluva neplatila a nic jim nepomohlo. Každý
musel na známku jít na stupínek zpívat.
Draňák v půli své písničky vyprskl do nevázaného chechtotu a
neudržel ho ani hněv Písníkáře. Bedna hlaholila' ochotně s
ním.
Smích ustal až při vyvolání Fanka Jelínka. Na Fankovi nebylo
Bedně nikdy nic k smíchu, i teď se přestala smát.
Fanek vyskočil na stupínek lehkým skokem a tak pružně, že to
nebylo ani slyšet. Ač už bylo dost chladno, měl ještě krátké
kalhoty a podkolenky.
Uklonil se Písníkáři, pak se obrátil do úhlu mezi něj a
lavice, zahleděl se přes hlavy hochů někam z oken do tmícího
se nebe a začal zpívat svým příjemným altovým hlasem:
"Když v tichý večer cestou jdu
tak sám já v polích domů,
vždy cítím něco v srdci mém,
co říci já nemohu.
To rozezpívá v duši mé tak tichounce a jemné písničku mého

když duben přichází

domova, má krásná rodná žerně." Pak Fanek přestal zpívat. Snad že už píseň neměla dalších slok anebo si myslel, že k posouzení jeho zpěvu na známku to stačí.

Bednou se strhl hlučný potlesk, přeháněný, divoký, ale myšlený upřímně. Bednu ovšem k němu nepřiměla slova písně, ani jejich přednes, třebaže velmi pěkný, tleskala jen proto, že zpíval Fanek.

Fanek se tvářil k potlesku nevšímavě. Uklonil se opět mírně písničkáři, do lavic vrhl chladný pohled a Luborovi se zdálo, jako by v jeho očích zahořely dva ohníčky pýchy. Pak seskočil ze stupínku, zase tak pružně, neslyšně, a kráčel do lavice. Dohrál, který si vážil, že sedí vedle něho, už stál jako voják nebo jako uctivý vrátný u lavice, aby mohl Fanek vejít. V uličce mezi lavicemi nastavil Čermák žertem Fankovi tajné pravítko ve výši kolen, aby se o ně zarazil. Fanek však překážku spatřil a nevšímavě ji bez rozběhu elegantně přeskočil.

Písničkář sledoval Fanka pohledem, dokud neusedl. Když přišel na řadu Řezina a objevil se na stupínku, létaly na něj potouchlé a urážlivé poznámky. Ale nahlas se nesmál nikdo. Řezi na začal písničku, kterou snad nikdo neznal. Zpívala o muži, který nikdy neplakal. Měl srdce jako z kamene a nic mu nevyploudilo s zvy z očí.

Neštěstí za neštěstím pronásledovalo toho podivného muže, ale nezlomilo ho žádné a jedinou slzu v jeho oku nikdo neuviděl. Po několika slokách, ve kterých píseň o neštěstích na muže dolehlých vyprávěla, Řezina přestal zpívat.

V Bedně se stmívalo. Z koutů se plížily stíny. Písničkář se opíral lokty o stůl a čelo zlehka zabořil do dlaní. Snad aby se mohl lépe soustředit na poslech zpěvu a udělit spravedlivě známku.

Chvilí bylo ticho. Pak Písničkář zvedl náhle hlavu z dlaní a skoro netrpělivě a jakoby naléhavě řekl: "No tak dál, tak dál přece...!"

Řezina začal tedy opět zpívat.

V Bedně se ještě více setmělo. Poznámky a vtipy na Řezinu už nelétaly vzduchem. Bedna poslouchala, byla obsahem písně zaujatá.

Řezinův muž neplakal, ani když přišel o celý majetek, ani když ho vsadili do žaláře - a nikdo nespatriil jeho slzy ani tehdy, když mu pochovávali matku a on zůstal na světě sám.

Pak Řezina přestal zpívat podruhé a zahleděl se tázavě na Písničkáře.

"No - - a konec?" zeptal se tiše Písničkář, aniž pozvedl oči od stolku a hlavu z dlaní.

V Bedně bylo takové ticho, že bylo slyšet i to, jak se Řezina nadýchá k novému zpěvu.

Nějaké napětí křižovalo zde šerem. Každý cítil, že v písni ještě něco musí přijít, něco neobyčejného. Řezina se před tím závěrem zastavil a nechtěl dál zpívat. Ale když Písničkář tedy chce, tak to nebude Řezinova vina, že ten závěr přijde!

Řezina hledí na Lubora, významně, jako kdyby mu tou písni něco chtěl říct. Začíná zpívat poslední sloku. Jeho hlas je měkký a žhoucí. Řezina už nezpívá pro známku, ani pro Písničkáře, ani pro Bednu. Zpívá pro nějaký docela jiný účel, jen sobě známý.

A v jeho písni muž, který nikdy neplakal a srdce měl jak z kamene, kterým nepohnula ani smrt otce, matky, ztráta svobody či majetku, ten muž se rozplakal, když ho zradil jeho přítel, kterému důvěřoval! A v pláči tomu muži srdce puklo žalem a muž se zhroutil mrtev k zemi.

Řezina dozpíval.

Stál tiše a nehybně na stupínku a ve třídě už bylo takové šero, že se od černé tabule odrážel jen jeho bledý obličej jako maska, kdežto jeho postava v tmavém obleku splývala s tabulí.

Nikdo netleskal, nikdo se však také nesmál.

Když duben přichází
v Bedně zůstalo hluché napjaté ticho. Zdálo se, že poslední
tón Řezinovy písně se tady ještě pořád někde chvěje, každý ho
dosud slyšel ve svém mozku.

"Sedni si, Řezino," povídá Písničkář bezbarvým hlasem. "Byla
to krásná píseň, děkujeme ti za ni. Prátelství! Kamarádství!
Jen špatný člověk je může zradit, zapřít!"

V Bedně napětí povolilo, ale ticho zůstalo.

Někde na ulici se rozsvítila plynová lampa. Svým zelenavým
světlem nakreslila na zed u kamen strašidelný obraz okenního
rámu.

V kamnech hučel vítr.

31 Když přišly sněhy

Je přestávka mezi desátou a jedenáctou hodinou.

Černý, který se pořád marně snaží dostat se do klubu
jednič-kářů, a vychloubač Andrle stojí v koutě Bedny a něco
mezi sebou partykují. Oba drží v ruce náprsní tašky a nějaké
papíry.

Lubor bloumá Bednou v tom přestávkovém ruchu, snaží se
nezavadit ani pohledem o Řezinu, aby ho snad nenapadlo tady
před zraky Bedny k němu přijít - a teď se dostává k té
dvojici.

"Ukažte mi taky něco!" zasmál se přátelsky a vrhl se mezi ně.

Zavřeli bleskurychle své tašky a zatvářili se hněvivě i
uleka-ně. Jen papíry zůstaly v ruce Černého a než je mohl
Černý strčit do kapsy, věděl už Lubor, oč jde!

Ekrtovy obrázky získávaly stále větší a větší okruh zájemců.

Tak už i Černý a Andrle jsou v těch osidlech! Konečně u
An-drleho to Lubora ani moc nepřekvapovalo, ale Černý - ten
vždycky dělal dojem lepšího chlapce!

"Co sem hrome lezeš - kdo tě sem volal?" vztekal se Andrle.

"Táhni po svých!"

Luborovi Ekrtovy obrázky neučarovaly. Nenáviděl je i jejich
šířitele - Ekrtu - a kde mohl, ničil je a potíral.

"Kdybyste to svinstvo zahodili!" řekl teď hrozebně. Černý byl
zardělý ve tváři, ale Andrle nebyl ochotný Lubora poslouchat.
"Jdi, ty svatoušku --" zasykl - "a dej nám pokoj! Pojď raději
na chodbu..." dodal pak k Černému a oba kvapně odcházeli.

Ano, ta jedovatá nákaza prorůstala Bednou. A s ní ruku v ruce
hrubost. Kdežto nemravnost zde šířil Ekrt se svými kumpány,
hrubost a násilí sem zaváděli Draňák a Krošek, po nich se
opíčila většina ostatních hochů.

Žádný nechtěl zůstat pozadu! Fankova slušnost a jemnost se
každému líbila, žádný však netoužil po tom, aby sám byl za
slušného považován. A měl-li snad přece jen někdo takovou
touhu, bylo mu zatěžko, ba skoro nemožné v té spoustě
špatnosti u-držet se slušný a dobrý.

Lubor to pozoroval sám na sobě. Za odmítání sprostot,
šířených Ekrtovou partou, sklízel posměch. A odpovídal-li na
hrubost slušným slovem, dávali se na něho jako na bázlivce,
ke kterému si smějí všechno dovolit.

Jako svítící maják uprostřed nočního rozbouřeného moře
připadal v té době Luborovi Fanek Jelínek. Byl stále do sebe
jaksi uzavřený, nemluvný, hrdý, a všechny ty změny v Bedně
jako by šly mimo něj, bez vlivu na jeho chování. Jen veselý
úsměv mu zmizel z tváře.

Pravda - od té doby, co mu Ekrt provedl tu nepěknou věc,
nikdo víc se čehosi podobného neodvážil. A Draňák před jeho
pohledem krotí jako šelma pod bičem krotitelovým. Desítky
ochotných paží by se také zdvihly proti každému, kdo by se na
Fankovi chtěl dopustit nějakého násilí.

Ale Fanek sám měl přece tisíce možností podlehnout všem
svodům, které na něj v Bedně kývaly. Na jeho jediné slovo by
mu snesli Ekrtovi spřeženci všechno, co sem zatáhli. Fanek by
se také mohl dopustit jakékoliv hrubosti vůči komukoliv a nic
by se mu za to nestalo!

A přece Fanek nevyužil ani jedné z těch možností, zůstal tím
uhlazeným vznešeným chlapcem, obdivuhodným a jemným. Pouze
jako by přerušil styk s Bednou. Jako by nechtěl nikdy víc s

Když duben přichází
 nikým z Bedny promluvit. Tak to vypadalo.
 Kamarádství Bedny zmizelo. I v klubu jedničkám teď bylo věčné
 hašteření, každou chvíli tam chtěli někoho vyloučit! A
 Levínova parta měla také podobné potíže a na schůzkách se spíš
 hádala, místo aby cvičila nebo aby dělala plány do budoucna.
 Jen v Ekrtové kroužku to ještě klapalo. Ten držely pohromadě
 občasné tajemné výpravy kamsi až na druhý konec města, k
 nějakým novým kumpánům či kýho výra. A druhý den se potom
 vždycky rozlétla Bednou nová spousta obrázků, kterou z té
 podivné výpravy přinesli.
 Zima už byla tady, se sněhem a ledem, ale Bedna jako by spala.
 Pišvejc-Básnidlo se pořád chlubil, že bude psát nějaké
 divadlo - pro Bednu prý - a že by se to mohla Bedna naučit - a
 sehrát - třeba by se i nějaké peníze vydělaly. Nikdy ale
 neřekl nic podrobnějšího a ostatně nikdo se ho na to příliš
 neptal. Nebyl zájem.
 Pekáč hrál hokej, vyzýval všechny možné třídy ze své školy a z
 jiných ústavů a jeho pozvání k zápasu samozřejmě přišlo i
 Bedně.
 Tam se však ztratilo, zapadlo, aniž se někdo pokusil dát
 dohromady aspoň jednu hokejovou šestku proti Pekáči. Ani
 Pekáči neodpověděli - a Pekáč si pak Bedny už nevšímal. Byla
 pro něj vyřízená!
 Když pak Pekáč vypsal krasobruslařskou soutěž, napsal o tom
 oznámení na vývěsní tabuli na chodbě školy. Z Bedny se
 přihlásil jediný Fanek.
 Lubor neodolal a šel se na soutěž podívat. Sám krasobruslení
 zkoušel, ale nešlo mu. A teď chtěl vědět, co Fanek umí.
 Fanek provedl několik kouzelných jízd se svou sestřičkou,
 o něco mladší než on. Byla také tak hezká a milá jako Fanek,
 velmi mu podobná, a obecnostvo tomu závodícímu páru ustavičně
 tleskalo.
 Několik lidí s fotografickými aparáty - snad reportéři z novin
 - udělalo z jejich jízd spoustu snímků.
 Fanek měl na sobě krátké kalhoty a modrý svetr, přepásaný
 řemenem. Jeho sestra měla kratounkou sukénku a bílé vysoké
 šněrovací botky.
 Na jejich pohybech i výrazech tváří byla znát ušlechtilost
 ducha. Jejich urostlá těla pak vznešenost jen dotvrzovala.
 Lubor mohl na nich oči nechat, když tak krásní a obdivovaní
 tančili a vznášeli se, plní pružnosti a elegance, na bílém
 ledě. Fankovi chvílemi záviděl, ale pohled na něj ho zase
 posílil v úmyslu vytrvat, nepodlehnout Bedně a jejímu špatnému
 duchu, aspoň trochu zůstat takový jako on!
 S Řezinou Lubor pořád ještě chodil a těšil se z jeho obdivu.
 Když k němu Řezina mluvil, pokorně a obdivně, připadal si
 Lubor, že je Fankem a tvářil se povýšeně a přezíravě. Jindy
 na ten pocit zapomínal a hovořil s Řezinou zase docela vlídně
 a kamarádsky. Návratů k dobrému však bylo u Lubora pořád méně
 a méně.
 Děly se s ním teď vůbec zvláštní věci! Stával se zlostný a
 o-mrzelý. V Bedně nemluvil už skoro s nikým a také doma
 promluvil, jen když musel, a to bylo ještě vždycky sotva "na
 půl huby", jak říkal tatínek.
 "Já nevím, nevím, co se to s tím naším Luborem děje!"
 říkávala ustaraně maminka k otci tak, aby při těch slovech
 Lubor nebyl, ale přece aby je slyšel a nějak se polepšil. A
 tatínek jen mrzutě odpovídal:
 "Ale co by se s ním dělo! Zasloužil by pár pohlavků - už
 dlouho' nic nedostal! To je to! Copak takhle se chová syn k
 rodičům?"
 A Lubor, který ty - úmyslně nahlas - pronášené řeči někde v
 předsíni či v pokoji slyšel, zatínal pěsti zlostí a zatvrzoval
 se ještě víc.
 Copak oni - maminka s tatínkem - mu mohou rozumět? Jak jim to
 má říct? Jak jim má vysvětlit, že je mu protivný celý svět
 s jeho špatnostmi, sprostotou a nepoctivostí? Jak jim má říct,
 co se děje například jen tam u nich v Bedně. Copak jim může

Když duben přichází
 vykládat třeba o Ekrtovi a o tom, že snad jedině Fanek, nebo
 ještě Řezina, jsou tou hanebností nezasažení?
 A co jim má o Fankovi vůbec vykládat? Vysmáli by se mu! Řekli
 by, že se na něj dívá jako na svatého! Prostě by to
 nechápali, jaké má on - Lubor - pocity! Rozhodně by ho
 nepochopili! Je to vidět už z toho, jak mu tatínek pořád hrozí
 pohlavky, které pokládá ve své staromódnosti a naprosté
 neznalosti dnešních chlapců za jediný prostředek k polepšení!
 Pes snad dokáže lízat ruku, která ho zbičovala, ale on, hrdý
 chlapec, se tlouct nedá, to ať si tatínek rozmyslí!
 Kdyby to věděl Řezina! Jen ať se jdou zeptat Řeziny, jak on se
 na Lubora dívá! Co všechno dobrého a pěkného na něm vidí! A
 teď že by měly přijít pohlavky? Proboha - nikdy! Nikdy! To ať
 tatínek nezkouší nebo se něco stane!
 Ale jak jim to doma - tatínkovi a mamince - jen říct, že už
 není ten malý chlapeček, jak ho znali dřív, ale že už je
 velký, se spoustami podivných, krásných myšlenek, ze kterých
 se až hlava točí a kterým oni nemohou rozumět?
 Maminka ho nepochopí, protože nikdy hochem nebyla - a tatínek
 - no, je možné, že takové myšlenky, jako má teď Lubor, nikdy
 ani neměl.
 To jen on, Lubor, je tak vyspělý a přemýšlivý! Na žádném z
 ostatních hochů aspoň nic podobného nepozoruje! Jen kdyby ho
 doma pořád tak neponižovali, nekřičeli na něj a nehrozili mu!
 K čertu s takovým domovem!
 Jindy vystrídal Lubor tyto úvahy přemýšlením o Řezinovi.
 Vzpomínal na slova obdivu, která mu Řezina řekl, viděl v
 duchu Řezinovy zraky na sebe s obdivem upřené - a přemýšlel,
 jak by Řezinu zase trochu potrápil nebo čím by se v jeho očích
 udělal ještě zajímavější a obdivuhodnější.
 Jeho obraznost přitom bujně pracovala, v duchu vedl s Řezinou
 dlouhé rozhovory, ve kterých mu Řezina povídal věci, které
 Lubor tak rád z jeho úst vždy slyšel (třebaže dával najevo, že
 si jich nevšímá, že jim ani nerozumí a že o ně nemá zájem).
 A vyrušila-li Lubora z těchto příjemných snění maminka vý-
 zvou, aby se učil, nebo tatínek ostrou poznámkou o lenošení a
 koukání do prázdna, rozzuřil se Lubor v duchu tak, že měl celý
 zbytek dne pokažený.
 Jeho zloba se ukázala na povrch zamračenou tváří, odseknutou
 odpovědí - a to vše způsobovalo zase jen další nepříjemnosti.
 Nakonec tatínek přestal s Luborem mluvit úplně a maminka se
 tvářila ustarané a bolestně. A Lubora pohled na ni ještě víc a
 více dráždil. Proboha - jak rád by ji vzal okolo krku a
 všechno jí řekl. Neměl však k tomu odvalu, najednou se styděl
 ukázat mamince, že ji má pořád ještě tak rád jako dřív.
 A vyprávět jí, na co všechno myslí? To by teprve nedokázal!
 Ano, musí jít dál svým bolestným chlapeckým životem sám, doma
 mu nemůže porozumět nikdo!
 To celé napětí trochu zmírnily vánoce se Štědrým dnem, s
 dárky, které Lubor od rodičů dostal i které on sám mamince a
 tatínkovi pečlivě vybíral a koupil.
 Ale za několik dnů byla klidná smírná pohoda vánoc ta tam a
 zase vše zapadlo do starých všedních kolejí.
 Venku sněhy přikryly všechno bílým příkrovem.
 Na širých pláních, drcených mrazem, vrány krákaly o
 bez-útesnosti všeho počínání.
 Nebe bylo olověné a tak zoufale nízké, že vypadalo, jako kdyby
 se za kopcem dotýkalo země.
 V těch dnech ztrácel Lubor na chvíli svou rozmrzelost a
 bezradnost jen na lyžařských návrších v okolí města, kde
 uprostřed cizích chlapců, veselých a odvážných, zapomínal na
 svůj rozervaný stav.

32 Pišvejcovo divadlo
 Všichni hoši si mysleli, že Básnidlo jen žertuje, když říkal,
 že bude psát pro Bednu nějakou divadelní hru. A přece to
 Pišvejc myslel vážně! Dnes aspoň příběh do Bedny klepař
 Čírek, oči až navrch
 hlavy a křičel: "Kluci - klucí - bude divadlo! Určitě.

Když duben přichází
 Básnidlo stál u ředitelny s Havlindou a se šerifem a tam o tom rokovali. Šel jsem kolem a poslouchal jsem!"
 To bylo čírkovi podobné, poslouchat cizí rozhovory, číhat za rohem a sledovat jako fretka, co se kde děje, aby to mohl předat dál. Hochům to teď ale nevadilo.
 Kdo jen trochu Círková slova zaslechl, podíval se mimoděk do čtvrté lavice k oknu, kde bylo Pišvejcovo místo. Pišvejc tam nebyl. Snad tedy ještě u ředitelny něco o divadle projednává. Círková zpráva se stala Pišvejcovou nepřítomností hodnověrnější.
 "Kluci - já hrát nebudu!" ohrazoval se opovržlivě Vranejs, jako kdyby ho už někdo nutil.
 Bacín se sem přihnul od tabule, kde srovnával křídý. (Vždycky je tam tak srovnával v blahé naději, že si jich jednou některý učitel přece jen povšimne, bude se ptát, kdo je tak pěkně srovnal a on - Bacín - že se pak hrdě přihlásí!) "A to já bych zase hrál!" povídal teď. "Když Havlinda divadlo uzná, tak nebudu dělat žádné brykule! To víte, to by byl Havlinda zase hned otrávený!"
 "Jdi, ty šplhouse!" uplivil si zlostně Vranejs.
 "Básnidlo jde! Kluci -jde Básnidlo!" hlásil vzrušeně Gajdoš ode dveří.
 Bedna mu skoro celá vyběhla naproti a u dveří nastala tlačenička a skoro rvačka.
 "Počkejte!" volal Levín a vlekl Pišvejce k tabuli. "On nám to řekne všem sám, jak to vlastně bude, sedněte si každý a buďte zticha. Jinak se nedozvíte nic!"
 Levínovo slovo pořád ještě trochu platilo. Bedna se uklidnila. Hoši přestali povykovat, i když všichni neseseděli v lavicích.
 Pišvejc stál trochu zčervenalý vedle Levína u tabule a usmíval se rozpačitě do Bedny. Nebyl zvyklý mluvit k takovému množství posluchačů.
 "No tak se bude hrát divadlo - no!" řekl těžkopádně..
 "A jaké divadlo?" doléhal Levín jako vyšetřující soudce.
 "No divadlo - no! Pozveme na to ostatní třídy a rodiče taky smějí přijít - a vůbec každý!"
 "A kdo to divadlo bude hrát?"
 "No my přece! Bude k tomu zapotřebí asi deset nebo dvanáct lidí, samí kluci. A když se něco vydělá, tak se to dá na fond!"
 V Bedně bylo chvíli ticho, až pak Draňák usykl: "Dej nám svátek, člověče, tos nám zase něco zavařil!"
 Pišvejc otevřel ústa a chtěl něco říct, vtom se ale rozlétly dveře a vešel Havlík.
 "Co je to tady za schůzi?" zeptal se svým známým ironickým tónem.
 Levín a Pišvejc se rozpačitě sypali ze stupínku do lavic, kde už ostatní vstali na pozdrav.
 "Sedněte!"
 Bacínovo pero zase putuje na stolek a jedna či dvě minuty uběhnou záznamem o hodině do třídní knihy.
 A pak se Havlík neochotně rozhovořil: "Tak jak už vám tady Pišvejc jistě něco napověděl, bude naše třída hrát školní divadlo. Pan ředitel podnik schválil, protože účel představení je dobročinný: výtěžek bude totiž věnován prázdninovému fondu pro nemajetné žáky naší školy. Kolik hochů potřebuješ, Pišvej-ci, jako herců?"
 "Prosím - no asi dvanáct, prosím!"
 "A máš je už vybrané? Už víš, kdo jakou úlohu bude hrát?"
 Havlík se obrátil od Pišvejce k celé Bedně a dodal výhrůžně: "Upozorňuji, že nikdo nesmí odmítnout v divadle účinkovat. Pokládalo by se to za úmyslné ztěžování a kažení podniku. Tak co, Pišvejci?"
 "No... některé hochy bych už měl vybrané, prosím! Tak za prvé je to Jelínek... kdyby ovšem chtěl..." dodal nejistě Pišvejc a ohlédl se za sebe na Fanka.
 "Jaképak KDYBY CHTĚL? Bude hrát a bašta!" řekl tvrdě Havlík.

Když duben přichází
Fanek trochu zčervenál a tvářil se ne zrovna potěšené.
"Pak tam musí být Řezina..." vypočítával dále Pišvejce a Bedna se rozhlaholila smíchem, když Řezinovo jméno uslyšela ve spojení s Fankovým.

"Ticho!" vykřikl Havlík.

Lubor se neubráníl tomu, aby se nenápadně nepootočil dozadu na "psanecké" místo. Řezina tam seděl jako hromádka neštěstí a jen jeho oči uštvane hleděly do Bedny, jako kdyby se jimi chtěl ptát, do čeho že to bude zase zatažen. Fankova poručená účast při hraní dodala mnohým chlapcům chuti také si v Pišvejcově divadelní hře zahrát. Několik rukou se zvedlo a Chalupa, který dával tenkrát při štafetě Fankovi pod koleno papír, byl mezi prvními dobrovolníky. Také Staněk, pořád se ucházející o Fankovo hlubší přátelství, se hlásil.

"No dost!" ukončil pak rázně všechno jednání Havlík.

"Nemůžeme zde ztrácet čas, učení je přednější! To si dohodni, Pišvejci, s chlapci všechno o přestávkách, a pak mi přijď říct výsledek!"

Bedna tedy strávila zbytek hodiny v jakéms takéms klidu za úmorného Havlíkova výkladu a rozbouřila se teprve až zase o přestávce.

Zatímco Fanek zmizel ze třídy kamsi na chodbu, snad aby nemusel s nikým mluvit, Řezina se přihnál na Pišvejce rozzuřený tak, jak ho snad ještě nikdy nikdo neviděl.

"Co tě to napadlo... blázně jeden?" křičel rozčileně. "Do čeho mě to chceš zase uvrtat?"

"Mlč, Jelínkův dvojníku!" odpovídal mu místo Pišvejce Stibral z Levinovy party. "Můžeš být vůbec rád, že budeš s Jelínkem účinkovat!"

"Co si mne vlastně ještě vůbec všímáte?" zuřil však dál Řezina. "Všímám si já vás? Nevšímám! Tak mě nechte taky!" Hlas se mu podivně zlomil, když dodal: "To vám nestačí, že jste ze mne udělali vyvrhele Bedny, že jste mě odstavili jako prašivce až do poslední lavice? To mi chcete připravit ještě něco nového? Nějakou novou ostudu? Já hrát nebudu a dost!!" Obrátil se zuřivě a dral se z hloučku smějících se hochů. "Jen se moc nebav a vzpomeň si na Havlíka!" křičel za ním jedničkář Jandus. "Ten už by ti to spočítal na propouštěcím vysvědčení!"

Opíček Denk napodobil zase mistrně školníkův hlas a zabručel:

"Tak se na něho podívejte, vrtáka! On nechce hrát divadlo!"

Bouře chechtotu letěla za Řezinou.

Zájem se pak zase obrátil k Pišvejcevi. Někteří hoši prosili, aby je ke hraní divadla nevolil, jiní se zase k účinkování naopak nabízeli, jak mohli.

Tak to trvalo po všechny další přestávky toho dne a ještě druhý den dopoledne.

Potom teprve, mezi jedenáctou a dvanáctou hodinou, se objevil Pišvejce na stupínku - Levín byl zase jako strážce vedle něj - a oznámil Bedně:

"Tak v divadle budou hrát: Jelínek, Chalupa, Jandus, Řezina, Denk, Dohrál, Staněk, Stibral, Vranejs, Čermák, Hron a Sochor."

"Protesty se žádné nepřijímají, každý musí hrát a bašta fidli!" dodal energicky Levín. Nikdo ostatně neprotestoval, kromě Řeziny. Fanek neřekl ani slovo, třebaže každý viděl, že do hraní chuť nemá.

Řezina vykřikl ze svého psaneckého místa zuřivě na Levína: "A proč nehraješ taky ty?"

"Nebav se, nebav se, nebo ti tam pošlu pozdrav kusem křídly!" smál se povýšeně Levín. "Náhodou teda, když chceš vědět, tak já k divadlu budu dělat kulisy!"

Byla to pravda! Levín pěkně maloval, měl dobré nápady a navrhování a malování kulis bylo tedy svěřeno skutečně schopnému člověku.

Pišvejce byl také rád, že Levín při divadle něco bude dělat a tak že pomůže udržet zájem Bedny o ten podnik. Neboť na Levína

Když duben přichází

snad Bedna přece jen trochu ještě dá!

Levín pak zase po delší době našel zalíbení v tom, že může trochu udávat tempo v Bedně, že je jí jaksi uznán za vedoucí postavu – a tak se dal do práce a do propagace školního divadla s náladou, s jakou už dlouho nic v Bedně nepodnikal. Mnoho se debatovalo také o tom, proč Pišvejc chce mít při hraní divadla mermomocí šeredu Řezinu, přes všechnu jeho neochotu a hlavně přes jeho nevábny zjev. Když o tom mluvili v Klubu jedničkám, přišoural se Černý, který se pořád marně namáhal stát se jeho členem a pravil: "To je přece jasné: Pišvejc má ve své hře připravenou asi nějakou nepříjemnou úlohu, kterou by nikdo nechtěl hrát. A tak ji strčí na krk Řezinovi. Tomu bude sedět!"

33 Přípravy

Bedna, vyhladovělá dlouhou nečinností, se zakousla do divadla tak jako za starých dobrých dob do jiných podniků.

Pišvejc s dvanácti určenými chlapci pilně zkoušel a ostatní, kteří nehráli, se marně snažili dopátrat, o čem divadlo bude. "To uvidíte – počkejte!" odbýval všechny zvědavce vždycky jen Pišvejc. "Nebuďte tak zvědaví! Pak by se vám to ani nelíbilo, když už byste obsah napřed znali!"

Byla to vlastně pravda, a přece to hochy neuspokojovalo.

Levín maloval kulisy a přitáhl k té práci i celou svou partu. V prázdném skladišti, které patřilo otci Krákory, lepili široké pásy papírů do ohromných ploch a ty pak Levín pokrýval plakátovými barvami.

Někdy udělal barvou jen obrys té či oné věci a jeho pomocníci pak už vnitřek dobarvili sami.

Ani z Levína nikdo nic nedostal, oč se v Básnidlově divadelní hře vlastně jedná. Sám toho totiž mnoho nevěděl – a aby se neudělal před hochy směšný, předstíral, že musí zachovat přísné mlčení o obsahu hry. A ti, kteří věděli všechno, totiž účinkující, neřekli ani slůvko.

Lubor byl jedním z chlapců, kteří v divadle nehráli ani se o ně nijak nezasloužili. Na hraní divadla nikdy neměl "buňky", jak říkal. Věděl to a necpal se do toho. Byl ve značných rozpacích, už jen když měl například na stupínku při češtině přednášet nějakou báseň. Natož pak aby mluvil na jevišti před spoustou cizích lidí! Zbláznil by se, propadl by se, zcela jistě by všechno popletl a byla by to tak hrozná ostuda, že by asi už raději ani nepřišel do školy!

A také na nějaké pomáhání, podobně jako Levín se svým hloučkem, si Lubor netroufl. Napraví to všechno zase prodejem vstupenek. Každý hoch z Bedny dostal za úkol prodat jich nejméně pět, ale Lubor jich odebral už jedenáct a ještě má asi na třech místech "políčeno", že tam také nějaký lístek odbude.

S Řezinou teď Lubor velmi málo mluvil. Řezina musel věnovat skoro každé volné odpoledne zkouškám na divadlo a po večerech potom doháněl učení do školy.

Také výpravy do Sekořova skladiště už přestaly. Přinesli si odtamtud hromadu plakátů a letáků s Florianovými kresbami, zcela neznámými, víc na práci tam zatím nebylo. Hlavního cíle však Lubor dosáhl: našel tam všechny sešity proslulého Požáru lesní farmy!

A když si potom po mnoha dnech Řezina přece jen po jedné odpolední zkoušce divadla udělal volno a Lubora po dlouhém přemlouvání vytáhl na toulku ulicemi, skoro se až pohádali! Hned jak Řezina přišel ze zkoušky k Octárně, povšiml si Lubor, že s ním není něco v pořádku.

Měl naběhlý nos, červenější než kdy jindy, a v nosních otvorech byly vidět stopy krve. Řezina o tom nic neříkal, a tak se Lubor zeptal:

"Kdo ti to spustil malinovku?"

Řezina o tom ale nechtěl mluvit a Lubor se hned urazil. Byl zvyklý, že před ním Řezina neměl nikdy žádné tajnosti, že byl k němu ve všem ochota sama – a najednou se ho zde ptá, kdo mu rozbil nos – a nedostane se mu odpovědi! Co je to za novoty u

Když duben přichází

Řeziny? Mohl by být rád, že o něj Lubor projevuje takový zájem.

Na divadlo se Lubor Řeziny ani neptal. Nechtěl, aby si Řezina myslel, že má o divadlo kdovíjaký zájem. Bylo mu také proti mysli, že by se Řezina mohl proti němu cítit nějak důležitý. Řezina však o obsahu divadelní hry ani nemluvil. Jen si zase začal stěžovat, do čeho ho to uvrtali a proč právě jeho si vybrali!

"To bude ta moje největší ostuda, to divadlo," pravil, "uvidíš že ano; uvidíš!"

A Lubor mu jen odsekl: "Ale dej mi s tím pokoj! To mě nezajímá! To je čistě věc tvoje a Pišvejcova."

Mrzelo ho, že mu Řezina o obsahu divadla sám a bez vyzvání nic neřekl – a ptát se nechtěl ani za živý svět.

Řezina pak už mlčel. Procházeli ještě mnoha ulicemi, zastavovali se u každého knihkupeckého výkladu, ale mezi sebou pronesli už jen několik bezvýznamných slov.

To byla jejich poslední společná vycházka před hraním divadla.

34 Představení začíná

Den představení nadešel. Byla to sobota a Bedna měla odpoledne prázdnou.

V celé škole trvala jakási slavnostní nálada. Bedně, která se na chvíli cítila zase tak významnou vedoucí třídou, jako bývala kdysi, se to aspoň zdálo.

Představení se mělo konat ve velikém divadelním sále v blízkém sousedství školy. Za dopoledne přišla odtamtud zpráva, že vstupenky jsou úplně vyprodané.

Mezi hochy z Bedny, kteří vstupenky prodávali, bylo ještě asi dvacet lístků. Pišvejc zařídil, aby se zbylé lístky poslaly do pokladny sálu. Doprodají se najisto do začátku představení! Bylo úžasné, na co všechno Pišvejc při svých starostech pamatoval.

Dopolední hodiny ubíhaly jen hlemýždím tempem. Hoši, zejména Pišvejc, účinkující a parta pomahačů, byli nepozorní, roztěkaní, měli na mysli jediné odpolední divadlo.

Učitel Havlík to pozoroval s velikou nelibostí. Vždycky byl proti takové výjimečné činnosti žactva. Jenom to, že výtězek divadla připadne Fondu pro chudé žáky, jej přimělo k tomu, aby konání divadla povolil. Kdyby byl však věděl, že budou hoši přípravami tak zaneprázdnění a vzrušení, nikdy by souhlas nedal!

Asi do jedenácti hodin padal studený déšť se sněhem, pak chvilkové sluníčko kaši rozpustilo a odpolední vítr, kosti pronikající, chodníky trochu vysušil.

Odpoledne se jevil v okolí divadelního sálu čilý ruch ještě daleko před začátkem představení. Přicházeli hoši i děvčata ze všech tříd, ba i z jiných škol, postávali v hloučcích po chodnících, přebíhali od jedné skupiny ke druhé, nahlíželi do vchodů k sálu a zase se vraceli.

Většina z nich měla nové šaty – představení se tedy zřejmě považovalo za výjimečnou společenskou událost.

Levínova pracovní parta namalovala i několik druhů plakátů a ty nyní prohlížel a obdivoval dav chlapců a děvčat. Ta se těšila hlavně na Fanka a dávala to nepokrytě najevo.

Potom se otevřely vchody do sálu, rozsvítila se světla a dovnitř se hrnuly proudy diváků. V pokladně nezbyla ani jedna vstupenka.

Hledištěm se ozývaly výkřiky, jak hoši z jednotlivých tříd volali na své kamarády přes řady sedadel.

Občas se sálem mihl s důležitou tváří některý z Levínových kulisáků nebo i někdo z účinkujících. Lubor se snažil objevit někde Řezinu a ještě víc Fanka, ale ty nebylo možné spatřit. Pak se v sále setmělo, rozsvítila se jen barevná světla u jeviště a ozval se gong.

Opona se zvolna rozhrnuje a diváctvo vidí na jevišti dvůr jakéhosi domu. Uprostřed na bednách sedí několik chlapců. Je tam Sochor (jehož starší bratr znal Havlíka ještě jako

Když duben přichází
veselého člověka), pak Dohrál – dobromyslný Fankův soused z
Bedny – Hron – a – kdo to je ten čtvrtý? Ale vždyť je to
jedničkář Jan-dus! Je tak divně nalíčený, že by ho Lubor málem
ani nepoznal.

Rokují rozčileně o komsi, o jakési tlupě, která kazí všechny
jejich plány. A diváci se zvolna vžívají do rozvíjejícího se
děje.

Dům, jehož nádvoří vykouzlil Levín na jevišti, je velická
stavba, stojící kdesi o samotě mezi městem a továrnou. Bydlí
tu dělníci a úředníci oné továrny.

V domě je spousta dětí – a z těch největší, samí hoši, tvoří
jakési dvě tlupy. V jedné z nich jsou správní pořádní
chlapi, ale druhá je útočištěm darebů, kterým je lépe se
vyhnout.

Skupina čestných hochů si dala název Bílá sojka, kdežto tlupa
chlapců špatných dostala sama od všech ostatních v domě název
Postrach domu.

Jací chlapi v Postrachu asi jsou, to se dá už předem vytušit
například z toho, že jsou na svůj nectný název dokonce pyšní.
I když píšou Bílé sojce nějaký výhrušný dopis, podepisují se
vždy jako "Postrach domu".

O něm také právě nyní Bílá sojka na jevišti rokuje.

Náčelníkem Bílé sojky je Sochor, který se zde jmenuje Rob.

Zatímco Bílá sojka boxuje, závodí, loví bobříky a dělá všude
jen samé dobro, Postrach domu se potlouká po púdách a
sklepech domu, zabíjí kočky, rozbíjí okna, ničí nátěry zdí a
odcizuje drobné předměty z chodeb. Kdejaký svůj špatný kousek
snaží se pak vždycky svést na Bílou sojku.

To vše se diváci dozvídají v rozličných drobných i větších
výstupech prvního dějství, které se na jevišti odehrávají.

Hoši z Bedny pod Pišvejcovým vedením hrají opravdu dobře a tak
živě, že diváctvo chvílemi zapomíná, že vidí vlastně jen
divadlo.

Na jevišti se vybojovala také jedna bitka mezi Bílou sojkou a
Postrachem. Byla to taková řež, že diváci vstávali v hledišti
ze židlí a volali ve sportovním vzrušení na jeviště. A přece
to bylo jen divadlo a pračka byla jen líčená, neskutečná!

Hlavou Postrachu byl Řezina. Tady ve hře měl podivnou
přezdívku: Tykev. Celá Bedna teď už chápala, proč si Pišvejc
mezi ostatními hochy vybral právě jeho. Byl jako stvořený pro
sehrání takové nesympatické odpudivé úlohy. Všem protivný ze
školy, bude i tady působit tím nepříjemným dojmem, jaký
hodlal Pišvejc u téhle úlohy v divácích vzbudit.

A Lubor chápal teď ještě víc, proč byl Řezina nešťastný, když
musel svou nepěknou úlohu cvičit. Však také hrál velmi chabě,
neochotně, svou úlohu spíš odříkával, místo aby ji živě a
přesvědčivě zahrál jako ostatní.

35 Krev na jevišti

V domě Pišvejcovy hry žije však ještě jakýsi zvláštní chlapec,
který se jmenuje Rudolf Šimon. Pro svou povahu a schopnosti je
všude oblíbený.

Je mírný a dobrý. Rodiče všech hochů v domě ho dávají za vzor
svým synům. Také Bílá sojka o něm pořád hovoří s úctou a
obdivem.

Jen Postrachu domu je Rudolf Šimon trnem v oku: jmenuje ho
tajně všelijakými posměšnými přezdívkami, jako například
"cukrový panáček", "navoněná mydlínka" a tak podobně.

Rudolf Šimon je neutrální. Není u žádné party, na nikoho
ne-žaluje a ani proti Postrachu domu nijak nepřátelsky
nemluví. Pohádá-li se některý hoch či děvče v domě s někým,
Rudolf Šimon je spravedlivě rozsoudí a jeho rozsudku každý
věří a pod-

volí se mu. I Postrach domu se před jeho rozhodnutím sklání,
ač nerad a neochotně.

Teď právě Rudolf Šimon vbíhá na jeviště. Po prvé! Kdo tuto
úlohu hraje? Fanek Jelínek! No samozřejmě! Lubor to očekával!

Kdo jiný mohl takovou úlohu dostat a sehrát?

Není ani příliš nalíčený, mnohem méně než ostatní hoši, a

Když duben přichází
přece je jeho obličej výrazný a krásný. V hledišti se všude
septem ozývá koncovka "-ek," jak si diváctvo šeptá, že je to
Fanek Jelínek.

Každý ho snad zná, nejen hoši z Bedny. Je to opravdu oblíbený
chlapec celé školy.

Teď nějaká děvčata začala nespěle tleskat a rázem potlesk
zazněl celým hledištěm. Fanek je trochu zmatený a pro hluk
nemůže mluvit svou úlohu. Začíná, když tleskání ustává.

Rob sděluje Šimonovi-Fankovi, že otec Tykve - totiž náčelníka
Postrachu domu - je podezřelý člověk. Bílá sojka ho
pozorovala už několikrát, že nosí něco z továrny domů, ukrývá
to ve sklepě a v noci to odnáší pryč.

Šimon navrhuje pátrání, hlídkování v chodbách a večerní
prohlídku sklepa. Tím dějství končí.

Ve druhém dějství už je pátrání v plném proudu a jeho
výsledkem je objev, že otec Tykve nosí domů z továrny
odcizené kusy mědi. Spád děje je velmi vzrušující, na jevišti
se střídají postavy Bílé sojky i Postrachu domu, každá mizí
vždy v poslední vteřině předtím, než vstoupí na jeviště ten,
kdo tam svého předchůdce nemá spatřit. Nejnapínavější byla
snad scéna, když Bílá sojka odnáší měď ze sklepa jako doklad,
zatímco otec Tykve se právě vrací.

Bílá sojka se rozhodne, že o objevu zatím pomlčí, ale jeden
její člen v prudké hádce s několika hochy z Postrachu vše z
neopatrnosti prozradí. Postrach je zneklidněný tím, že Bílá
sojka má v rukou důkazy proti otci Tykve, a přemýšlí, jak
situaci zachránit.

Ve třetím dějství Tykev za pomoci celého Postrachu zajme Fanka
a na půdě domu pod vikýřem nad ním koná soud. Tykev naléhá na
Fanka, aby zařídil okamžité vrácení mědi do sklepa, nebo ještě
lépe do Tykvových rukou.

Fanek však odmítá, protože tím by se Bílá sojka zbavila
důkazů o nepoctivosti Tykvova otce. Tykev zuří, a pak nastává
týrání Fanka, které způsobí bouři odporu v hledišti, i když
je jen předstírané. Hlediště však žije dějem a volá při každé
vzrušující scéně na jevišti. V nejhorší chvíli vtrhává do
podkroví mužstvo Bílé sojky a Fanka-Šimona osvobozuje. Opona
padá.

Ve čtvrtém dějství se diváci dozvídají, že Bílá sojka pověděla
o nálezů mědi, že ji odevzdala a Tykvův otec dostává výpověď z
továrny. Dnes se také právě stěhuje se svou rodinou z domu,
který patří továrně a v němž mohou bydlet jen její
zaměstnanci.

Postrach domu se rozpadá, někteří jeho členové se právě teď
nadšeně hlásí do Bílé sojky a slibují slavnostně vést už
čestný život a řídit se zákony Bílé sojky.

Nastává závěr hry, který má být velmi rozčilující. Na jeviště
přichází Tykev-Řezina, zle hartusí na členy bývalého Postrachu
domu, že tak brzy na něj zapomněli, a pak se obrací s
některými výhrůžkami a urážkami na Bílou sojku.

A Rob mu za ni odpovídá, že za jeho urážky ho celá Bílá sojka
ztrestat nemůže, protože bojuje čestně a nelze tedy několika
zápasit s jedním. Ale je-li v něm jen trochu cti, ať zápasí s
ním, s Robem! Při těch slovech hází Tykvi-Řezinovi pár
boxerských rukavic a sám navléká druhý. Rukavice jsou na
jevišti od začátku dějství, kdy zde Bílá sojka trénovala box.
Tykev si obléká rukavice.

Hlediště už je zase ve varu. Vždyť teď uvidí zase scénu, jakou
vidí nejradši - a takových připravil Pišvejč dnes dost -
zápas!

Jen Lubor se netěší. Pozoruje Řezinu tam na jevišti a vidí to,
co ostatní vidět nemohou.

On zná Řezinu dokonale! Anebo aspoň mnohem víc než ostatní. A
vidí, že Řezina je rozčilený tak, jako málokdy ve
skutečnosti. Řezina má strach!

Od začátku představení hrál celkem bez rozpaků, klidně, snad
až příliš mrtvě. Zatímco na jiných hoších-hercích bylo vidět
zejména v začátku hry trému a jisté rozechvění, Řezina byl ve

Když duben přichází

své roli jistý a klidný.

A teď, když je divadlo téměř u konce a když už nemůže nic zkazit, poplést – najednou má strach! Lubor to na něm poznává zcela zřejmě. Vidí mu to v očích. V sevřených ústech i zase ve chvění hlasu a v pohybech rukou. Proč se Řezina bojí? Co se to děje?

Zápas začíná. Hoši Bílé sojky i z bývalého Postrachu domu vytvořili půlkruh, otevřený k hledišti, a v něm se Rob-Stibral s Tykví-Rezinou bijí.

A Lubor chápe, proč má Řezina strach. Stibral už teď zápas a rány nepředstírá, jako se předstíraly všechny předchozí boje v této hře, ale rozdává necvičenému Rezinovi prudké a bolestivé rány zcela doopravdy. Využívá této příležitosti, aby důkladným výpraskem dal Rezinovi vědět, jak je mu protivný – a vůbec je to lákavá příležitost udělat si veřejně z Řeziny šaška i zavděčit se tou podívanou celé Bedně!

Bedna, proti Rezinovi tak zaujatá, to pochopila hned.

Rána za ranou jde na Řezinu a on činí jen chabé výpady z neodborných postojů, většinou se jen kryje, a to ještě velmi nedostatečně.

Boj ze strany Stibralovy je stále prudší. Lubor teď vidí, že se Řezinův strach mění v šílený vztek. Jako zběsilý se vrhá na Stibrala, ale ten ho odráží a znovu deptá ranami. Hlediště se směje a hlučí.

Řezina něco volá, čemu není rozumět a co určitě není v předepsaném textu hry a pak mu do očí vstupují slzy ponížení a vzteku. Vrhá se zase na Stibrala, posupně se usmívajícího, ale Stibralova pravačka naráží nedovolenou prudkou ranou na Řezinův obličej. Z nosu mu začíná silně téct krev.

Lubor si přitom vzpomíná na Řezinův zakrvácený a oteklý nos tehdy při poslední toulce s ním – jak na ni Řezina přišel přímo ze zkoušky. Teď už ví, od čeho to tehdy bylo. To asi už tenkrát ucítil Stibralovu rukavici ve své tváři!

Jakýsi malý chlapec z nižší třídy, který sedí vedle Lubora, se k Luborovi naklání a říká: "To já znám, to se tak dělá! To má herec vždycky takový balónek s červenou barvou někde pod límečkem a když ho zmáčkne, tak se barvou postříká a ono to potom vypadá jako krev!"

"Ale tohle je opravdovská krev!" zuří Lubor. "Copak to, hlupáku, nevidíš, že mu teče krev opravdu??"

Hluk v hledišti se stupňuje.

Řezina nechává marných útoků a chce si setřít krev od nosu a z úst. Zapomíná, že má neohrabanou boxerskou rukavici a rozmazává si krev po celé dolní části obličeje. Vypadá směšně i zase hrozně.

Hlediště dupe, křičí a ozývá se i smích.

Řezina odbíhá do zákulisí, ale odtamtud ho nějaká silná ruka tlačí zpět na jeviště.

Podniká na ruku do zákulisí zuřivý nápor a konečně mizí.

Vtom se již také zatahuje opona – divadlo končí. Hledištěm se ozývá bouřlivý potlesk a hoši-herci i s Pišvejcem se jdou před oponu uklonit. Jen Fanek a Řezina mezi nimi nejsou.

36 Následky divadla

Stáhnutím opony divadlo Bedny ještě neskončilo.

V pondělí si ředitel zavolał Pišvejce, Stibrala a ještě několik jiných chlapců, kteří byli v sobotu na jevišti při zápasu Stibrala s Rezinou.

"Divadlo nás tak trochu zklamalo!" začal ředitel mluvit mrazivě k Pišvejci a třídní Havlík, který tu byl také, souhlasně přikyvoval.

"Vlastně až ten závěr!" pokračoval ředitel. "Pročpak jste udělali ten zápas tak opravdový, že Rezinovi tekla tak strašně krev?"

"Prosím... prosím – já –" zajíkal se Pišvejc rozrušeně, "já za to opravdu nemohu. Já – v úloze Roba... a tu hrál tady Stibral

- jsem jen napsal boxerský zápas, který měl Rob – tedy Stibral – nad Rezinou vyhrát. Víc nic! Ten zápas měl být opravdu jen

Když duben přichází tak sehraný, jako všechny předtím!" Ředitel se zase obrátil na Stibrala: "No - - a proč jste se tedy do toho tak pustili? Proč jste představení tak šeredně pokazili?" Stibral se hájil klidněji než Pišvejc. "Prosím, já za nic nemohu!" prohlásil slavnostně a přesvědčivým tónem plným nevinnosti. "Řezina mně několikrát sám vběhl na ruku a tak dostal úder. Pak se rozzuřil a sápal se na mne - - to prosím všichni viděli - vidě Jandusi - no a já jsem se musel pak už bránit, když šel proti mně tak na ostro!!" Nebyla to sice pravda, co zde Stibral vykládal, neboť to byl on sám, kdo předstíraný divadelní boj změnil na skutečný, ale pronášel svou falešnou obhajobu klidně, protože ji měl už dávno doma přes neděli sestavenou a promyšlenou. A Řezina tu nebyl, aby ji vyvrátil. Nepřišel dnes do školy! Nikdo nevěděl proč - včera, to jest v neděli, ho nikdo neviděl, nikdo s ním nemluvil. "Jděte teď do třídy!" řekl pak ještě ředitel na konci vyšetřování hochům. "Promluvím si zatím ještě tady s panem učitelem Havlíkem. A jen tolik vám mohu řídt, že celá vaše práce, jinak tak pěkná a záslužná, byla tím nešťastným koncem velmi pokažena. Kdykoli se bude někdy o představení mluvit, nikdo se neubrání vzpomínce na ten závěrečný surový výjev. A ta všechny vzpomínky ostatní, ty pěkné, přehluší, pokazí. Ti, kdo to zavinili, mají to na svědomí! A teď jděte - jděte!" Havlík v Bedně pak mluvil s hochy ještě míň než kdykoli jindy a mračil se velmi zle. Svůj výraz jen trochu pozměnil, když v deset hodin přišla do školy na chodbu uplakaná Řezinova maminka a sdělovala mu, že je její syn nemocný. "V sobotu večer přišel po tom divadle domů, ani nejedl a šel brzy spát," vyprávěla Havlíkovi. "V noci pak několikrát silně zvracel. Volal něco v horečkách a dával se. Byla jsem ještě v noci pro lékaře. Prohlížel chlapce, pořád se jen velmi divil a pak se mne ptal, nemáme-li doma nějaké prášky na spaní a jestli jich chlapec snad nevzal moc najednou. Ale kdepak u nás a prášky!" Paní Řezinova se odmlčela. Kolem ní stálo několik zvědavců a klepař Čírek samozřejmě mezi nimi. Lovili každé její slovo a předstírali přitom, že si prohlížíjej obrazy na stěnách chodby. "Snad to bylo jenom vinou toho rozčilení z divadla..." pravil utěšlivě Havlík. "Jak ráčíte jistě vědět, na konci představení se přihodila nešťastná nepředvídaná událost. Váš chlapec byl silně udeřen jiným hochem -" "Ano, vím," přisvědčila smutně paní Řezinová. "Vždyť měl celý obličej oteklý a samou krev! Musela to být hrozná rána!" "A jak se mu daří teď, paní Řezinova?" "Dnes už jen odpočívá, spí. Je strašně zesláblý. Ještě včera a v noci na dnešek jsem myslela, že jsou to jeho poslední chvíle! Pořád se dával, co spolkl, to šlo hned ven, bylo to něco strašného. Ted byl u něj lékař zase, už po čtvrté. Chlapec už je klidný, nic ho celkem už nebolí - a tak doktor řekl, aby ještě dnes a zítra zůsal ležet. Pak že snad bude zase už všechno v pořádku!" Havlík potom vyslovil paní Řezinové ještě několik slov politování nad událostí při závěru představení a pak se rozešli. Po celé škole se o divadle ještě mluvilo, nejvíc ovšem v Bedně. Řezinu nikdo nelitoval, Stibrala nikdo neodsuzoval. Ujalo se mnoho výroků z divadla a hoši je opakovali při rozmanitých příležitostech, které se podobaly situacím na jevišti. Ve středu přišel Řezina do školy. Na bradě a kolem úst měl několik hojících se odřenin. Bedna ho přivítala štiplavým smíchem a mnohými poznámkami. "Prý půjdeš teď hrát do Národního divadla, je to pravda?" dobíral si ho šplhoun Bacín. "Prý tě přetáhli!" "Já vím - přetáhli! Ale smetákem přes záda!" zvolal vranejs a

když duben přichází
sám se hlučně rozesmál svému nápadu.
"Ba ne - nechtě ho!" zastával se ho naoko Mlečka z Ekrtovy party. "On vám tak už akorát bude hrát tyátr, když jeho budoucnost leží v boxu! Vy máte taky nápady!!"
"Jak dlouho ti tekla malinovka?"
"Měls to Stibralovi oplatit!"
Hoši se přímo předstihovali ve vymýšlení otázek a poznámek, namířených na tu událost na jevišti. Pišvejc se pokusil o chabou obranu Řeziny. Snad pocítil přece jen trochu nějaké výčitky, protože on byl vlastně nepřímým původcem toho všeho utrpení, které Řezinovi z účinkování v představení povstalo.
"Tak už ho kluci nechtě!" řekl jen nesměle. Nikdo si však Piš-vejce ani nevšiml.
Ostatně Řezina dělal dojem, že je úplně hluchý k vtipům a urážkám, které se mu sypaly na hlavu. Byl jakoby sám v sebe pohroužený, povznesený nad všechny ty násilníky i vtipálky tady v Bedně.
Ani se netvářil nijak zlobně, hněvivě. Sedl si do své psanecké lavice, prohlížel si své sešity a kruh vtipálků se brzy rozešel, když viděl, že Řezinu nevydráždí k žádnému výbuchu vzteku.
Lubor čekal, že ho Řezina nějakým způsobem vyzve, aby se zase sešli, když je teď to nešťastné divadlo už pryč, a aby obnovili své toulky ulicemi, s prohlížením knihkupeckých výkladů a s povídáním o knihách a ilustracích.
A v duchu už si představoval rozličné - úmyslně hodně nápadné a nevěrohodné - výmluvy, kterými tu Řezinovu výzvu k setkání bude nějaký čas odmítat. Aby Řezina viděl, že už Lubor o ty hovory a vycházky s ním tak nestojí a že mu to dá hodně práce, než si Lubora zase udobří!
Řezina se však - jako kdyby snad četl v Luborových myšlenkách, jak chce přivítat jeho návrh na novou toulku, neozýval.
Marně Lubor čekal nějaké psaníčko od něho v lavici nebo znamení, aby vešel na chodbu do zákoutí, kde se v rychlosti a nenápadně sraz k vycházce umluví. Řezina se nehlásil!
Lubora to pozlobilo a zatvrdilo proti němu. Mohl by být vlastně rád, že s ním Lubor mluvil, že ho nikdy neurážel a že se ho kdysi dokonce veřejně zastal. A on zatím ještě dělá nafouka-ného!
Lubor se teď snažil, aby se pohledem nikdy nesetkal s Řezi-nou. O přestávkách seděl raději na svém místě, jako Řezina. Byl-li Řezina vyvolán k tabuli, shýbal se Lubor schválně k lavici a předstíral, že si ani neuvědomuje, že je Řezina na stupínku.
A když se jejich pohledy jednou přece jen setkaly, trhl sebou Lubor a začervenal se jako přistižený při něčem velmi špatném. A ač ten pohled trval jen zlomek vteřiny, Lubor v Řezino-vých očích viděl nějakou otázku, výmluvnou a přece nesrozumitelnou.
Na divadlo se už zapomnělo, nikdo o představení nemluvil.
Bedna se vrátila k svému starému špatnému životu, ze kterého ji divadlo na několik dnů vyrušilo.
Slabší hoši zase dopláceli na to, že neměli nikde zastání proti silnějším, Draňák s kroškem řádili po svém.
Čírek rozsával svými klepy desítky mrzutostí týdně.
Černému se jeho žhavá touha dostat se do klubu jedničkářů dosud nesplnila. Jedničkáři, vědomí si své duševní převahy, chránili svůj klub úzkostlivě, aby se jeho úroveň nesnížila přítomností někoho nevhodného. A Černý se jim jako člen příliš nezamlouval. Tajně už připravovali nějaké ustanovení, které by Černému do klubu vstup zamezilo i tehdy, kdyby svými známkami skutečně splnil podmínky přijetí.
Ekrt přibral do své party už i Nosála. Chodil všude s nimi, stal se jedním z nich. Tahle společnost byla Luborovi snad nejprotivnější z celé Bedny.
A když mu nějak obzvlášť pokazila náladu, napravoval si ji pozorováním Fanka Jelínka, toho ušlechtilého obdivuhodného

Když duben přichází
chlapce, kterého musel mít snad každý rád. Proč nejsou všichni
hoši stejní, jako je on? Proč jsou takoví Ekrtové, Draňákové,
Bacínové, Církové a jim podobní? A proč je jich o tolik -
tolik víc než takových Fanků?

Marně se však Lubor namáhal, čím by upoutal Fankovu pozornost
na sebe a jak by s ním navázal hlubší přátelství.

Přinesl mu několik výtisků časopisu Motocykl, když má Fa-nek
doma motorové vozidlo. Fanek Luborovi velmi vlídně poděkoval,
ale prohlásil, že časopis má předplacený.

Jindy mu Lubor nabízel, že mu půjčí nějaké knihy. Avšak Fanek
také odmítl. Má sám doma mnoho knih, které dostal právě
nedávno k narozeninám od svých příbuzných a ještě je prý ani
všechny nepřečetl.

Opravdu, s Fankem nebylo snadné uzavřít kamarádství!

Tím víc ale Lubor po tom toužil. Fanek mu byl jako svítící
maják uprostřed těch špatností zde v Bedně.

Lubor se ptal sám sebe, zda si Fanek uvědomuje, že on -Lubor -
je přece jen trochu jiný než ostatní, že je slušný, že
opovrhuje Ekrtem, nenapodobuje Draňáka a ty ostatní rabiáty.
Toužebně si přál, aby Fanek měl o něm dobré mínění.

Levín dělal se svými kamarády Stibralem, Krákorem, Cej-nem a
Gajdošem lyžařské výpravy a účastnili se i nějakých závodů
jakéhosi sportovního klubu.

Teď však sněhu už moc nebylo. Několikery silný liják sních
rozmočil a nový nepřicházel.

Smutné únorové dny míjely pomalu a těžce.

Plískanice bičovaly a smáčely město.

Pak zase nastal několikadenní tuhý mráz - a opět vzduch zjhl.

A Luborova duše se potácela těmi bezútěšnými dny, spoutaná a
rozbolestněná, toužící po něčem velikém, krásném - a
neuspokojená.

37 velikonoční výprava

Pak na řece odešly ledy.

Vzduch se stal vlhký a vlažný.

Dlažba na ulicích byla pořád tmavá jako po dešti - a přece
nepršelo! A všechno vonělo.

Ze záhonů v parcích a v zahradách mizely poslední kousky
zčernalého sněhu.

Kosi začali zpívat. Když se na nebi ukázal kousek modré
barvy, byla ta modř tmavá jako na barevných laciných
pohlednicích.

Večery byly měkké a vlahé.

Sluníčka bylo víc a víc. Oslnivě a prudce zasvitlo občas na
lavice do Bedny a jeho zlaté světelné pruhy se táhly po celé
zdi i přes tabuli a ztrácely se až v koutě u skříně.

Přišlo jaro!

Vše se zdálo veselejší a jasnější. Za výklady hokynářských
krámů se objevily sklenice s pestrobarevnými kuličkami a
dřevěné káči, jedovatě zelené nebo červenofialové. Také
švihadla na skákání s barevnými držadly.

Mnoho krámů dostávalo nové nátěry vývěsních tabulí.

Někdy přišel prudký rvavý vítr, vysmejčil nebe do čisté
modři, hučel v telegrafních tyčích a drátech a odnášel lidem
klobouky. Lidé se však nezlobili. Vždyť ten vítr s sebou
přinášel jarní vůně z nesmírných záhadných dálek. Každý byl
rád, že už je konec zimy.

Jarní vzduch a radost padly i do Bedny. Přestávky se staly
zase hlučnější, mluvilo se o kopané, o kolech, a když slunce
zazá-

řilo na chvíli zpod mraků na lavice, hoši se už nemohli
dočkat, až vyrazí ze školy do volného jarního odpoledne.

A jaro přinášelo Bedně ještě jednu krásnou věc, o které se
povídalo vždycky už od počátku nového roku: velikonoční
výlet!

Všechny ostatní třídy jezdily na výlet vždy až ke konci
školního roku. Třídní učitel Havlík jezdil však s Bednou ven
vždy už o velikonocích. Měl pro to dva důvody: za prvé použil
k výletu svátečních dnů, takže Bedna nepřišla o vyučování. Za

Když duben přichází druhé počasí nebylo ještě vhodné ke koupání a Havlík neměl tedy ty starosti jako učitelé jiní, kteří jezdili s třídami na výlet až v letním horku a pak se chvěli obavami o životy koupajících se chlapců. A když jim koupat nedovolili, byli hoši mrzutí, neochotní k další cestě a celý výlet býval pokažený.

Tohoto roku přišlo jaro dříve než kdy jindy. V březnu už nebylo po sněhu ani potuchy a pod paprsky ostrého slunce půda kvapně vysychala. A velikonoce slibovaly, že budou zelené. Havlík vybral za cíl školního výletu jakousi zříceninu Rachov v romantickém kraji a cestu k ní rozvrhl na dva dny. Celý týden předtím při každé své hodině mluvil hochům do duše, jak se mají chovat po cestě, že se nemají nahýbat z oken vagónu, jaké si mají vzít s sebou potřeby atd. Sepisovalo se, kdo pojedě, vykládal se podrobný plán cesty a několik hochů, kteří nechtěli jet, muselo říct důvody, pro které se nezúčastní. A proč. A kdo měl důvod jen trochu malicherný, musel se k výletu přihlásit.

38 Fankova čapka

Na Bílou sobotu ráno se Bedna sešla na nádraží k velikonočnímu výletu. Bylo ještě citelné chladno a na střechách se teprve nyní, pod paprsky slunce, počala rozechřívát jinovatka.

Lubor k nádraží přišel, až když tam už byla dobrá polovina všech hochů.

Již z dálky viděl osaměle stojícího Řezinu, ale předstíral, že ho nevidí, a zamířil přímo do středu shluku ostatních hochů. Letmým pohybem hlavy pozdravil nejbližší stojící chlapce a oni ten nedbalý pozdrav opětovali.

Někdo mu zezadu nadzvedl tornu. Byl to opičák Denk. Právil přitom: "Člověče, co v tom máš? Vždyť ti to váží metrák!" Trmal, obtloustlý vytrvalostní plavec, se přikolébal a ušklíbl se: "To ona měla jeho maminka strach, aby na výletě neumřel hlady!!"

"Podívejte, tamhle jde Jelínek!" přerušil je Čermák.

Lubor se tím směrem hned se zájmem podíval. Faneček přicházel s Chalupou. To na něho jistě Chalupa zase čekal u domu a jde teď až sem s ním! Lubora posedla taková zloba proti Chalupovi, který také pořád toužil po Fankově společnosti. S tím Faneček bude určitě kamarádit, pomyslel si Lubor.

Pozoroval Fanka. Ač bylo ještě dost chladno, měl krátké manšestrové kalhoty a ponožky stočené k polobotkám. Z téže látky jako kalhoty měl i kabát. A na hlavě mu seděla maličká švýcarská čapka. Jako vždy, i v tomto obleku byl hezký, elegantní a čistě upravený. Torna mu pevně seděla vysoko na zádech, nevisela mu tak jako některým hochům.

Lubor si umínil, že dnes, nebo vůbec tady na tom výletě, musí se stůj co stůj s Fankem nějak sblížit. Toužil po tom! Věřil, že by s Fankovým přátelstvím byl jeho život lepší, zajímavější, krásnější.

Až přijedou z výletu domů, zavede třeba Fanka k Florianovi, jako tam jeho vedl tenkrát Řezina. Vnutí mu přece jen nějakou trentovku ke čtení. Nebo mu ji i dá! Co na tom! Pro Fanka to udělá!

Teď se z hloučku hochů k Fankovi rozbíhá dobromyslný Dohrál, který v Bedně sedí vedle něj a vždy mu trochu žertem a trochu doopravdy dělá opatrovníka a ochránce.

"Fanku, Fanečku..." volal vesele a předstíral tón maminky, která se strachuje o rozmazleného jedináčka, "nemáš to moc těžké? Pojď sem přece rychle, chudinko..." vrhl se na Fanka a tahal z něj tornu, aby mu ji donesl ke zdi u nádraží.

Faneček se smál jako za starých dob a bránil se Dohrálovi. "Jen si šetři síly pro svůj náklad!" volal přitom.

Dohrál mu při tahačce shodil čapku a rozcuchal ho. Chalupa se pro ni bleskem shýbl a Faneček naoko káravě řekl: "Tak vidíš, co děláš!" Oprašoval si čapku, hladil ji a žertovně fňukal: "Má ubohá čepička! Má ubohá čepička! Podívej se, ty jeden protivo, co jsi rrii udělal s mou čepičkou!!"

Když duben přichází

Byl zřejmě ve velmi dobré náladě, v jaké ho Lubor neviděl už pár měsíců. Ale i ostatní hoši z Bedny byli dnes rozveselení. Asi to způsobovala vyhlídka na dva dny zábav a příhod, které na ně čekají.

Spousta hochů se rozběhla k Fankovi, který konečně přišel o svou tornu. Hron – ten, který tehdy při štafetě trucoval – vytrhl se smíchem Fankovi čapku z ruky, vyhodil ji do výše a les rukou se po ní vztáhl.

Bylo u Boha, jak se mohlo stát, že ji chytil právě pomalý a neobratný opičák Denk. Posadil si ji na hlavu a začal pitvorně poskakovat a huhlat hlasem školníka: "Mám čapinku, mám čapin ku, mám, mám!!"

"Ty bys v ní, kluku, vypadal!" vyprskl opovržlivě Raboch.

"Jako opice v cirkusu, na mou věru!"

Sochor se příkradl zezadu k Denkovi a čapku mu strhl. Ta-hačka o ni se pak přenesla na volné liduprázdné prostranství vedle nádraží, kde hoši nikomu nepřekáželi.

Trvalo dlouho, než se jí Fanek za pomoci Dohrála a Lubora zmocnil. Zastrčil ji do kapsy kalhot a vykřikl: "Tak – a máte po čepičce! Víc ji nevidíte!"

"Fanek – čapku – na hlavu!" zaskandoval Žilač a ostatní se přidali: "Fanek – čapku – na hlavu! Fanek – čapku – na hlavu!!" Udělali kolem Fanka kruh a on si poslušně čapku nasadil.

"Ale už toho, kluci, vážně nechtě!" řekl prosebně. "Už je toho dost!"

Vraceli se všichni rozesmátí a rozehrátí ke svým tornám u nádražní zdi.

Brzy potom přišel třídní Havlík s nějakými lejstry v ruce a hoši nasedli do vyhrazeného vagónu.

I tam pak byla několikrát ještě velká zábava s Fankovou čapkou, každou chvíli se mu "záhadně" ztratila a Lubor dělal vždycky všechno možné, aby ji pomohl Fankovi nalézt.

Řezina seděl osamoceně až na druhém konci vagónu v uličce, rozzuřený na celý svět. Snad proto, že mu někdo ještě před nádražím nepozorovaně postavil tornu do louže oleje, vyteklého z nějakého auta.

Landa povídal Luborovi: "Uvidíš, že po výletě přijde Bavo-rovský do školy zrovna s takovou čapkou jako má Jelínek!"

Nesamostatný Bavorovský se rád opičil, sám na jakýkoli nápad a objev chudý – a vždy musel hned mít to, co u jiného viděl.

Tím spíše pak, když ta věc způsobila nějakou pozornost ostatních. Jako třeba tenkrát ta mandolína nebo ty tretry!

39 Červánky na Rackově

Asi po dvouhodinové jízdě hoši vystoupili z vlaku a za vedení třídního učitele Havlíka se dali na pochod k obzoru, kde se v dálkách rýsovala zřícenina hradu Rachova. To byl cíl jejich výpravy.

Ranní chladno povolilo. Z mlhavého rána se udělal krásný jarní den, plný velikonoční nálady.

Hoši křičeli, přeskakovali bujaře nevysušené louže, házeli po sobě zbytky sněhu, objevené někde v hlubokém příkopu, a vybíhali prudce každý kopeček.

Havlík šel opodál vzadu, aby popoháněl opozdilce, a křiku hochů zatím nebránil. Nebyli tu žádní lidé, kteří by snad v té veselosti viděli nějaké uličnictví, a tak Havlík nechtěl ani hochům, ani sobě kazit náladu napomínáním.

Klub jedničkám šel kdesi vpředu, také rozdováděný, veselý, ale uzavřený jaksi pro druhé. Žádný z ostatních hochů se k nim moc nepřidával. Jen sem tam někdo slůvko vtipu prohodil.

Bylo vidět, jak jsou hrdí na své prvenství v Bedně ve školním prospěchu a že se cítí povzneseni nad ty, kdo se neučí zrovna výborně. Opravdu z nich také vyzařovalo jakési zvláštní ovzduší chytrosti, inteligence a leckdo občas zatoužil být jedním z nich. Klubu jedničkářů se nikdy nikdo nevysmíval, nejvýš záviděl nebo z bezmocnosti vtipkoval.

Levinova atletická parta šla roztroušeně mezi ostatními hochy z Bedny.

Když duben přichází
Největší hlouček se točil kolem Fanka, který byl dnes obdivuhodnější než kdy jindy v poslední době. V celém svém jednání hrdý, a přece ne pyšný. Mluvil s každým, vykřikl cosi vesele vlídného i na Řezinu, když ho s hloučkem předešel. Draňák, ten starý hrubec, zjihl tak, že chtěl Fankovi nést tornu, ale Fanek se začervenal a řekl: "Ale to přece není možné -děkuju - copak jsem malý chlapeček? Pomoz raději tamhle Bílkovi!"

Také Lubor byl v tom hloučku a snažil se vypadat lhostejně a nenápadně. Pozoroval však Fanka všemi smysly, obdivoval se mu, přál si být na jeho místě - a zase si umíňoval, že ho ve všem napodobí. Hlavně v té jeho jemnosti a slušnosti. Před polednem se výprava zastavila na malém vyhrátém paloučku a Havlík oznámil: "Tady se, hoši, najezte, budeme zde asi dvě hodiny. Odpočineme si a pak půjdeme dále! Nesedejte si nikdo přímo na zem, nastydli byste."

"A - prosím - když si dáme pod sebe kabát - - tak snad můžeme?" zeptal se jedničkář kleňha.

Havlík přisvědčil: "Ano. To ano. To pak půjde!"

Hoši se hned dali do rozbíjení toren, Dohrál vybalil silnou pokrývku, kterou rozprostřel po uschlé loňské trávě.

Několik hochů se na pokrývku vrhlo, ale Dohrál je vyhnal se slovy: "Ven, bando, to je pro mne a pro Fanka! Co ší myslíte?"

Pokrývka byla však veliká, a tak i když se na ni Fanek s Do-hrálem posadili, ještě se několik hochů na jejích krajích přiživilo.

Někteří hoši - a bylo jich dost - přinášeli Fankovikousky jídla na ochutnání a Fanek je nestačil odmítat. Až musel Dohrál zakročit:

"Tak už ho, kluci, přece nechtě taky najíst!" zahromoval nahlas. "Copak má žaludek jen pro vás? Ten mu nese olejovku, ten zase pomeranč - vždyť by byl z toho dva měsíce nemocný, kdyby to všechno spolykal! Vy byste ho pěkně zřídili!!" Fanek se na Dohrála vděčně podíval a byl zase tak trochu uzardělý, jako vždy při podobných situacích.

Čistý jarní vzduch a dlouhá cesta všem hochům dodaly chuti k jídlu. Jedl i slabý a věčně bledý Bílek, který si jindy v Bedně ze svých velkých a silně namazaných krajíců vždycky jen sotva jednou dvakrát ukousl a pak je rozdal.

A jedničkář Jandus, který seděl v Bedně vedle něho v lavici, mu řekl:

"No konečně té, člověče, vidím taky jednou pořádně jíst! Takhle se mi přece líbíš. Počkej ve škole? Ani kousek chleba nesmíš rozdat, všechno budeš muset sníst. Já už si tě vezmu na starost, uvidíš!"

Po jídle hoši ještě chvíli seděli a pak se rozběhli za rozmanitými zábavami. Levínova parta s sebou měla kopací míč, o kus dál házeli tenisovým míčem a hoši z klubu jedničkářů hráli na babu. Černý a ještě několik jiných mezi nimi.

Ekrtova skupina zmizela tajuplně v blízké proláklíně mezi křovím. Kdoví, co se tam bude dít. Snad má Ekrt zase nové obrázky! Chumel chlapců s Fankem vyběhl do zalesněného návrší a tam hoši po sobě házeli změkklými borovicovými šiškami.

Lubor tam samozřejmě nescházel.

S Řezinou ještě nevyměnil na výletě ani slovo. Vlastně spolu nepromluvili od své poslední vycházky před Pišvejcovým divadlem. Lubor se k Řezinovi teď už skoro ostýchal přijít. Nevěděl vlastně, jak by rozhovor po tolika dnech mlčení začal - a ostatně po něm ani netoužil.

Pak dal Havlík pokyn k odchodu a Bedna nastoupila další cestu. Ke zřícenině hradu dorazili až pozdě odpoledne. Slunce se již sklánělo k západu a černé obrysy hradu se rýsovaly na červeném nebi ostře jako nějaké kulisy. Havlík podal hochům na nádvoří hradu krátké vysvětlení jeho historie a chlapci se pak rozběhli po zachovalých zbytcích té dávné hrdé stavby. Zapadající slunce házelo do nádvoří děravými okny svazky oranžové záře, obarvilo vrcholky omšelých zdí a dalo celému hradu zvláštní pohádkový nádech.

když duben přichází

Fanek s Dohrálem doběhli nahoru na vyhlídkovou plošinu a shluk hochů i s Luborem je následoval.

Byl to nádherný a nezapomenutelný pohled do západního kraje. Do daleka, až do fialových obzorů, táhla se pole a políčka jako na ohromné šachovnici, červená teď v záři zkomírajícího slunce, mezi nimi vesničky i samoty, a zase malé lesnaté kopečky a svítící rybníčky.

A hoši tu stáli mlčky, udivení a snad i pohnutí.

Lubor byl aspoň ve velmi podivné a slavnostní náladě. V tom tichu a v červeném kouzelném soumraku dne mu najednou celý svět připadal tak krásný, dobrý a s tolika předpověďmi pěkných věcí, které cítil, že v něm zažije.

Tváře všech hochů byly vážné a bronzově oranžové od nebeského požáru. Lubor je pozoroval všechny a připamatoval si, jaký kdo z těch hochů je, kdo z nich udělal komu co dobrého nebo zase špatného. Věcí špatných bylo bohužel víc. A teď zde ti hoši stojí jako z kamene vytesaní a jistě na nic špatného nemyslí, v té velebnosti uhasínajícího dne, ve zlaté záplavě červánků. A Lubora tak napadá, že kdyby hoši měli pořád takovou krásu před sebou, že by nebyli špatní už nikdy. Jen návrat všednosti obyčejných dnů je udělá zase zlými, hrubými a špatnými.

Pak Lubor pohledem utkvěl na Fankovi. Stál až u zdi, oběma rukama o ni zlehka opřený. V tváři mu zářila čistota a ušlechtilost duše. Lubora napadla podivná myšlenka, bude-li takový Fanek pořád, i když jednou vyroste – a jak by se té jeho ob-divuhodnosti dalo využít pro Bednu -- a vůbec dřív, než z něho snad vyprchá dospělostí.

Jasně červené nebe přešlo do karminové barvy a pak do fialové. Zlaté obrysy mraků, zespodu osvětlených, zvolna bledly. Hra světél končila.

Fanek se odtrhl od zdi a řekl tiše: "Pojďte, půjdeme už dolů. Havlinda by nás třeba hledal!"

40 V noclehárně

Bylo už velké šero, když se výprava vydala na cestu do noclehárny. Protože ale nocleh byl už předem zmluvený a noclehár-

na nebyla od zříceniny hradu příliš vzdálená, Havlík se toho pozdního odchodu z hradu neobával.

Sál s lůžky byl už pro Bednu připravený, ale Havlík zavedl hochy napřed do místnosti vedlejší, kde byly stoly a lavice.

Na spaní bylo ještě dost času.

Při jídle se zase rozproudila živá zábava a největší zájem byl o to, kdo vedle koho bude ležet. Již po cestě ke zřícenině si hoši o tom povídali. Někteří se umlouvali, že budou dělat v noci nějaká strašidla, a chtěli mít lůžka proto pokud možná vedle sebe. Jiní zase proto, že se těšili, jak si budou šeptem potmě vyprávět a povídat se svým sousedem.

O Fanka vznikla skoro hádka. Na jedné straně vedle něj bude určitě ležet Dohrál. O tom není vůbec pochyb a jistě i Fanek sám si bude přát mít svého dobromyslného "ochránce" vedle sebe. Ale kdo bude na straně druhé? Hoši se div o to neprali! "Já už jsem si říkal dřív!" křičel hádavě Staněk na Chalupu. Ten ale volal: "Náhodou jsem si Jelínka zamlouval už v Bedně, že budu vedle něj taky ležet – viď Jelínku!!"

"Ale já se na nic nepamatuju!" odbyl ho skoro chladně Fanek. A ta jeho lhovost dráždila hochy jako nic jiného. A jaké pocity divné lítosti vyvolávala u Lubora! Bože – co on by za to dal, kdyby o něho někdo tak stál jako o Fanka!

Po jídle, když hoši ještě seděli u stolů při sodovce (pokusy Denka, Draňáka a Kroška objednat si tajně pivo, selhaly), začal však najednou Havlík rozdělovat lůžka sám!

Obával se totiž, že by se největší darebové i povídálkové seskupili dohromady a v noci by působili neklid.

Bylo to veliké zklamání pro většinu hochů a nastalo tlumené reptání. Skoro nikomu se nevyplnilo jeho přání stran souseda. Havlík měl už předem sestavený přehled, kdo vedle koho bude mít své lůžko, a byl neoblomný.

Když duben přichází
Někteří prohnání nespokojenci chtěli se svou vůlí prorazit
tvrzením, že mají s tím či oním hochem, který vedle nich
nesměl ležet, společnou příkryvku. Byli však poraženi
zprávou, že v noclehárně si lze pokrývky vypůjčit.
Ohromný výbuch smíchu vyvolal opičák Denk, kterému bylo
odepřeno ležet vedle klepaře Čírka. "Prosím, já mám od
Čírka-vy maminky nakázáno, abych na něj dával v noci pozor, on
se prosím odkopává!" huhlal Denk potměšile a na některých
slabikách uplatnil huhňavý hlas školníka.
Nikdo se neubráníl smíchu, jen Havlík se nesmál. "Jste jako
malé děti!" vyrazil ze sebe rozzlobeně. "Měli byste se
stydět!" A již zase jmenoval pořadí lůžek dalších hochů. Nové
a nové úšklebky zklamání objevovaly se při tom v tváři hochů.
"Landa - Gajdoš - Andrlé - Trmal - Draňák - Řezina."
"Vedle Řeziny prosím spát nebudu!" vyjel vzpurně Draňák.
"A proč ne?"
"Prosím - prosím, já tu ztuchlinu nesnesu...!"
Chvilí bylo trapné ticho a Lubor měl přitom pocit, že se
rozplyne hanbou, třebaže se ho ta věc netýkala.
Všechny oči se upřely na Řezinu. I Lubor se na něj musel
podívat.
Řezina seděl zkrouceně na židli a díval se úporně kamsi dolů.
Neříkal nic, neohrazoval se a jeho mlčení bylo hroznější, než
jakýkoli hlasitý výbuch vzteku nebo slova nějakého zapírání.
Lubor si také uvědomil, že Řezina teď opravdu zase už nedbá na
svůj zevnějšek, jak začal tehdy, když spolu chodili do
Seko-řova nakladatelství a vůbec když spolu mluvili.
Havlík si teď zamnul bradu, pak ale skoro vykřikl: "Ty máš
vždycky něco, Draňáku! Zůstane to tak, jak jsem řekl!" A začal
jmenovat další hochy.
41 Bacín hledá hodinky
Po ulehnutí hochů musel Havlík ještě několikrát přijít do sálu
a okřiknout ty, kteří nemohli usnout a hlasitě se bavili.
Únava však brzy přemohla i je. A pak noc míjela už celkem
klidně.
Zato ráno se přihodila jedna ošklivá příhoda. Žalobník Bacín,
který ve škole podával učitelům pero, se tady při balení věcí
poplašeně rozkřičel, že se mu ztratily hodinky.
"Ještě večer jsem je měl!" volal zoufale. "Tadyhle ležely!
Tadyhle na té židli u postele! Zrovna jako bych je viděl!! A
teď jsou pryč!"
"Kdo spal vedle tebe?" zeptal se podezřívavě Levín.
"No - tady na té straně co je židle, Řezina!"
"Tak jdeme na Řezinu - pojďte!"
Celým sálem se rozkřiklo, že se Bacínovi ztratily hodinky. A
že se jde na Řezinu.
Toho ale nebylo možné nalézt. Teprve za chvíli přišel odněkud
zvenku. Snad si čistil na dvoře boty od bláta.
"Kde jsi byl?" zahrml na něj Levín.
Řezina pokračoval klidně v chůzi od dveří dovnitř sálu k
svému lůžku, na kterém měl složené věci, a odbyl Levína
nevšímavě: "Co je ti do toho?"
"Náhodou nám do toho je!" vybuchl Bacín. "Abys věděl, tak se
ztratily hodinky!"
"Ztratily hodinky?" opakoval Řezina jako ve snách. "A co já s
tím mám co společného?"
Draňák se do toho připletl a řekl pichlavě: "Třeba hodně!
Le-željsi přece vedle Bacína! vedle té židle s hodinkami!"
Řezina byl pobledlý a skoro vystrašený. V očích mu však
svítil hněv.
"A co na tom?" pravil. "To jako myslíte, že já jsem je vzal
-či co?"
"Ležel jsem vedle tebe na druhé straně!" pokračoval Draňák. "A
vím, žeš v noci vstával a někam ses natahoval. To snad
nezapřeš?"
Výslech se stával pro diváky zajímavý. Bylo jich zde už hodně
a každý hleděl na Řezinu. Ten po Draňákových slovech zrudl a
pak pravil nejistě: "Na to se nepamatuju - to není pravda -

-"

Vzápětí vykřikl: "Ale už vím! Ano – měl jsem u postele láhev s nedopitou sodovkou. Shýbl jsem se pro ni. To je ono!" Nevypadalo to však nijak hodnověrné. Nejdřív Řezina popírá, že by se v noci nějak hýbal – pak se "náhle" rozpomene, že měl na zemi sodovku – a je přitom rudý jako rak.

"Kluku – jestli jsi ty hodinky vzal," řekl výhružně Draňák a postoupil až těsně k Řezinovi, "tak letíš z Bedny, to ti povídám!"

Bacín zatím přivedl třídního Havlíka. Ten se tvářil rozmrze-le, jako vždy, když měl řešit takové záhady a spory mezi hochy.

"Tak jak to vlastně bylo?" zeptal se nevrle. Hoši nechali Bacína, aby ukázal, kde hodinky večer měl a pak Draňák dodal o Řezinově nočním neklidu.

Havlík se díval střídavě na všechny hochy a pak pravil: "Je tu mezi vámi hodně špatných hochů. Že by tu však byl někdo, kdo by druhé okrádal, tomu nechci věřit! Prohledejte raději ještě jednou sál, také vedlejší místnost, podívejte se pod lůžka – a jistě někde hodinky objevíte."

Hoši se dali ochotně do hledání, jen Řezina seděl nevšimavě na okraji svého lůžka a ve tváři měl zase svůj urputný výraz nenávisti a hněvu k celému světu.

Hodinky nenašel nikdo.

"Tak prohledat tornu!" řekl Stibral a Draňák se toho chytil:

"Ano, ano, prohledáme Řezinovu tornu!" A zamířil k jeho lůžku. Řezina vyskočil z lůžka, vrhl se bleskurychle na svou tornu a vykřikl: "Pracky pryč! Nejsem žádný zloděj, abych se dal šacovat!"

"Kdybys v torně nic neměl, ještě rád bys ji vysypal!" píchl ho Vranejs.

"Popadněte mu ji a prohlédněte!" hučelo to v zástupu hochů. Že si Řezina nechtěl dát prohlédnout tornu, byl nejjasnější doklad toho, že hodinky vzal a že je jistě má v torně ukryté. Draňák skočil po Řezinovi a rval mu tornu z ruky.

Řezina držel tornu pevně v obou rukou a Draňáka kopl.

Dostal několik silných políčků a někteří hoši se rozesmáli.

Krošek přišel Draňákovi na pomoc. Porazili Řezinu prudce na zem a tornu mu vytrhli.

A pak zasáhl Fanek. "Počkejte přece –" řekl důtklivě. "Půjč-te mi tu tornu!"

Vzal ji od Draňáka a Kroška a podával ji zpět Řezinovi, který vstával právě ze země.

"Řezino, podívej se --" hovořil k němu Fanek vlídně. "Co ti to udělá, když si dáš tornu prohlédnout? Když v ní hodinky nejsou – tak proč takový strach? Tím jenom zvětšuješ podezření!"

"Nedám – nedám!!" tvrdošíjně opakoval Řezina.

Byl to opravdu podivný pohled na ty dva chlapce, z nichž jednoho příroda obdařila krásou, kdežto ke druhému byla tak krutá. Když stáli zde tak těsně vedle sebe, rozdíly mezi nimi ještě víc vynikaly.

Havlík vpadl znovu do sálu, rozzlobený dlouhým zdržením. Venku už svítilo krásně slunce, už byl dávno čas k odchodu – a zatím se tady marně hledají hodinky.

"Tak co je zase tady?" vykřikl do klubka hochů kolem Řeziny a Fanka.

"Prosím, Řezina nechce ukázat svou tornu!" řekl Bacín.

"A proč?"

"To my – prosím – nevíme."

A Draňák dodal: "Domníváme se to ale! Jistě tam jsou ty hodinky!"

"Řezino – otevřít tornu!" velel rozezleně Havlík.

Řezina na něho pohlédl skoro s úděsem. Červen z tváří mu zmizela a zase popelavě zešedivěl. Roztrásl se jako stížený nějakou křečí.

Klesl zoufale zpět na lůžko a začal zvolna rozepínat řemínky na torně. Chvějícím se prstům to trvalo dlouho.

Když duben přichází

"Tak rychle, rychle!" řekl Havlík.

A Řezina začal zdrceně z torny vybírat různé věci a kladl je na lůžko, sledovaný pohledy všech hochů i Havlíka. Složená utěrka, tři kapesníky s oranžovými skvrnami od řezu, vyprané ustaranou maminkou a složené v úhledné čtverečky, teď zmuchlané a zpřeházené. Když je Řezinovi žehlila, jistě nevěděla, v jakém zoufalství budou tady teď vytahovány. Pak ručník s mýdlem. Složené tepláky. Několik balíčků s jídlem. Jeden spadl z lůžka a na podlahu se vysypala rozdrobená maková buchta.

Okolostojící hoši se rozesmáli. Řezina se shýbl a rozbitou buchtu i s papírem zmačkal zuřivě v jedinou kouli.

"No tak pomalu, pomalu!" pravil uklidňujícím hlasem Havlík.

Pak Řezina ukázal i obsah svých kapes a kapsy vytáhl podšívkou ven. Hodinky se u něho nenalezly!

Havlík ohlásil ztrátu správci noclehárny a poprosil ho, aby hodinky - najdou-li se - poslal na adresu školy.

Pak výprava vyšla do jarního rána.

42 Lubor pozoruje Fanka

Na trávě byly ještě stopy jinovatky.

Sluníčko však svítilo na blankytném nebi oslnivě a prudce a rozechřívalo zemi i vzuch. Malé bílé mráčky se jako plachetky hnaly po své vzdušné dráze, nadýchnuté a prosvícené.

Byl krásný velikonoční den, plný sváteční nálady, plný jarních slibů.

A výprava šla roklinami a údolími, tu hlouček, tu nějaká dvojice či jednotlivec nebo vzájemně se prohánějících několik hochů.

Každému ještě vrtaly hlavou Bacínovy ztracené hodinky.

"Kdoví, kam je ten šupák zašantročil!" řekl Vranejs. "Viděli jste ho přece, jak přišel odněkud zvenčí, když jsme je hledali! To dostal asi strach, viděl, že je zle, a někde venku je zahodil!"

Každý měl k tomu plno poznámek a vlastních dohadů. Jen Fanek pravil: "Ale vždyť je Řezina třeba ani nevzal! Jak můžete takhle mluvit?"

Hoši po těch slovech hovoru o hodinkách nechali.

Řezina šel skličene kdesi vzadu, sám a s hlavou k zemi skloněnou.

Také Lubor nemluvil s nikým, ačkoli byl uprostřed největšího hloučku chlapců.

Nebyl dnes v té veselé náladě jako včera. Už večer v noclehárně a pak na lůžku, když nemohl dlouho usnout, začaly se mu hlavou točit zase ty podivné myšlenky, neveselé a tak divně roz-bolestňující.

Myslel zase na otce a na maminku, jak jsou k němu teď jiní, než byli dřív - všechno - i oni - se mění... a jemu, Luborovi, s jeho myšlenkami, nerozumí nikdo. Každý se na něj dívá jen jako na malého chlapce, k němuž si lze všechno dovolit. Ale on už není malý! Aspoň duchem ne!

Zdalipak má takové pocity také Fanek? Lubor na něj musel dlouho myslet. Cítil se před Fankem velmi ubohý. Není divu, že si ho Fanek skoro ani nevšimne. Je chytřejší, bystřejší než Lubor. V učení se s ním Lubor nemůže ani rovnat. Panečku - to on má Fanek asi někde jinde lepší a vznešenější kamarády, než by našel v Bedně. Takové asi, jako je sám. Proč asi má někdo všechno a druhý je tak bezvýznamný a přišlápnutý?

V té náladě se Lubor i probudil a teď to jarní ráno ji udělalo ještě bolestnější, místo aby chmury rozplašilo.

Lubor se k Fankovi neodvážil ani přiblížit, jen ho pozoruje upřenýma očima, lapá každé jeho slovo, přál by si být na jeho místě a záviděl Dohrálovi, který si vybojoval úlohu Fankova "ochránce".

Výprava teď vyšla na silnici a Fanek roznožmo přeskakuje patníky. Jsou vysoké a stojí těsně nad příkrým spádem. Ale Fanek se nebojí, že se o patník zarazí nebo že po doskoku spadne ze srázu. Lubor na něm může oči nechat, zahrnuje obdivem jeho pružnost i odvahu.

Když duben přichází
Dohrál mu drží tornu a nese ji za ním. A volá na něj napomínajícím tónem, ve kterém je však také cítit obdiv i kamarádství: "No aby ne -- aby si maličký nezaskákal!!"
Těžkopádný Trmal, vytrvalostní plavec, přeskočil s bídou dva patníky, na třetí dosedl a nemohl se odpíchnout. Fanek jich ale přeskákal už celé desítky a je stále svěží, žluté vlasy zpod čapky mu spadají po každém doskoku do čela, ale on je nechává poletovat a prudce se žene na další patník.
A vše na něm sedí jako ulité, čisté a rovné, nepomačkané. Každý jiný zde nese stopy dvoudenního putování. Pokrčené punčochy, utahaný kabát pod neutáhnutým opaskem, padající kalhoty umazané od častého sedání na zem, lokty našedlé a nazelenalé od opírání v trávě, límeček košile pomačkaný...
Avšak Fanek je pořád čistý a uspořádaný, stejně jako včera, ráno, když přišel na nádraží. Jak to jen dokáže?
Bedna teď došla až k osamělému kostelíku.
"Zde zůstaneme asi hodinu!" pravil Havlík.
Hoši shodili torny ze zad a radostně se rozkřičeli. Kopací míč začal skákat po trávníku.
Většina hochů počala jít. Ukázaly se pestrobarevné skořápky z vajíček, červené, hnědé, modré, žluté. Byly velikonoce. Sluníčko hrálo ještě víc.
Podléšky a sasanky svítily ve stráni plné spadaneho loňského listí.
A tady v trávníku je první osamělá sedmikráska se začervenalým okrajem.
Na holých větvích vysokých keřů a stromů okrasně visí žluté jehnědy.
Lubor sedí mezi hochy a hledí do širého kraje, plného uspávající sluneční záře. Hoši se utišili.
V kostelíku hraje velebně varhany a sbor hlasů je tam doprovází zpěvem nábožné písně. Někteří hoši vešli dovnitř.
Lubor nejde. Tlumený zpěv z kostela doléhá až sem, k němu, a on prožívá velikonoční slavnost sám v sobě.
Opodál ostatních chlapců, na nízké zídce, obrácený k slunci, sedí Řezina. Je celý shrbený, jakoby do sebe schoulený.
V levé ruce drží nakousaný krajíc chleba, ale nejí. Oči má přimhouřené před oslnující září slunce. Je tu docela sám. Jistě tu chce být sám, jinak by sem přece nešel a zůstal by mezi hochy. Lubor ale ví, že by Řezina byl sám i tam mezi nimi. Kdo by s ním mluvil?
Lubor se na něj dívá s podivnými smíšenými pocity. Je mu Řeziny líto, a zase je mu nepříjemný svou ošklivostí. Lítost však skoro vítězí.
Chvillemi zaduje ledový vítr, ale když přestane, sluníčko už docela hřeje. Po modrém nebi stále ještě letí ty oslnivé bílé mráčky, ostře ohraničené.
Řezina sklonil ještě víc hlavu. Tak seděl chvíli. Pak hlavu zvrátil dozadu obličejem k slunci a Lubor vidí, jak se mu cosi leskne ve šterbinách očí. A potom se Řezinovi skutálela po levé tváři slza a zanechala za sebou stružku. Neuschla a objevila se i na tváři druhé.
Vzadu od složených toren se ozval Fankův smích. Větší a silnější chlapci ho tam tahali jako kočku. V modravých výšinách zpíval skřivan.
43 Řezinův úpadek
Velikonoční svátky minuly, ale jarní počasí už zůstalo. Z jižních dálek proudil do kraje vlahý vonný vzduch, vítr hučel uspávající písně a vše se chvělo radostnou předtuchou z něčeho neznámého, co má přijít.
Záplavy slunečního světla, tak vzácného po několikaměsíčním zamračeném nebi, oslepovaly, oči nebyly zvyklé tomu slavnostnímu jiskření.
Do chlapců v Bedně nalilo jaro nový život. Byli bujní, s ustavičnou touhou něco podnikat, něco zažít.
Jen Řezinovi nepřineslo jaro nic příjemného. Od velikonočního výletu se jeho pozice v Bedně zase ještě zhoršila.

Když duben přichází
Dřív ho aspoň nechávali s pokojem v jeho psanecké poslední lavici. Jen tu a tam přiletělo nějaké štiplavé slovo, urážka nebo rána od někoho silnějšího.
Teď však k tomu přibýlo ještě podezřívání! Když se ztratil někomu sešit nebo plnicí pero, hned tu byly výkřiky: "To vzal Řezina! Jako ty Bacínovy hodinky!" - "Jděte na Řezinu!" - "Řezina, kde je to pero? Přiznej se!!"
Když šel Řezina kolem lavic, hoši přehnaně rychle a nápadně pokládali ruce na vše, co na lavici leželo. Nemuseli přitom ani promluvit, a jejich opatrnost přesto jasně říkala: "Jde okolo Řezina, musím si všechno schovat!"
Řezina chátral den ze dne. O svůj zevnějšek nedbal už ani trochu. Jeho boty neviděly kartáč snad už několik týdnů. Vázanku měl nedbale uvázanou a několikrát se stalo, že mu chyběla úplně.
Byl ještě bledší než dřív, pohublý, v očích se mu ukazovalo cosi podivného. Koutky úst se stáčely směrem dolů a dodávaly tak jeho tváři výrazu zarputilosti a nenávisti.
Jeho školní prospěch se valem zhoršoval. V poslední době nenosil už ani domácí úkoly. Při vyvolání se díval na učitele s výrazem naprosté nepřítomnosti ducha a dával si psát nedostatečné tak, jako kdyby to docela nic neznamenal. A pak si jen sedl, s ulehčením, že má vyvolání za sebou, a bylo takřka vidět, jak se vtahuje do sebe, do svého zamyšlení, jako vylovená ryba mizí po vhození do vody - zase v neproniknutelné zelení hluboké tůně. Lubor byl rád, že s Řezinou přestal mluvit.
Všechny urážky a podezřívání od hochů polykal Řezina jen velmi těžce. Svou uraženou čest hájil mnoha ranami a pouštěl se do rvaček i se značně silnějšími hochy než byl sám. Nebylo snad dne, kdy by nešel ze školy s potlučenou tváří a modřinami!
Dnes se chytil zase s Draňákem! Bylo to o poslední přestávce před koncem vyučování.
Jedničkáři Frejkovi se ztratila z lavice kniha ze školní knihovny. Právě si ji vypůjčil. Draňák byl u toho, když ji Frejka začal hledat, a tak řekl: "To se dělá takhle - podívej se -"
Obrátil se a šel dozadu k poslední lavici, sledovaný Frejkou i jinými chlapci.
Odstrčil sedícího Řezinu o kus dál, shýbl se mu pod desku lavice a vyhodil mu bezohledně všechny věci na podlahu.
"Co to děláš, ty mizero?" vykřikl Řezina zuřivě.
"Hledám jednu ztracenou knížku!"
Bylo těžké chtít na Řezinovi, aby se po všem předchozím nějak ovládl. Vztek, zuřivost, bolest nad ustavičným ponižováním v něm vzkypěly.
Rozmáchl se a prudce udeřil Draňáka do tváře.
Hluk v Bedně se jako na povel utišil. Teď se něco bude dít!
Draňák se užasle narovnal a zatvářil se výhružně.
Řezina si pozdě uvědomil, co udělal. Tou ranou, Draňákovi uštědřenou, jako by náhle vystrízlivěl. Pošoupł se v lavici o kus dál od Draňáka a v očích se mu objevil děs z toho, co teď bude následovat. Kdyby se nestyděl, utekl by ven, na chodbu - nebo snad vůbec pryč - domů...
Draňák vkročil hrozivě a bez jediného slova za Řezinou do lavice. A pak náhle, jako motor, do kterého pustili proud, začal Řezinu tlouct.
Bylo to hrozné. Bedna už viděla hodně výprasků, Lubora Draňák také kdysi zbil, ale co se dělo tady s Řezinou, to zde ještě nebylo!
Ani obvyklé povzbuzování přihlížejících hochů tentokrát nebylo. Někteří hoši říkali, že se Draňák zbláznil nebo co, a mnohý z nich si přál, aby přišel Havlík dřív, než snad bude pozdě.
Frejka volal z první lavice, že už ztracenou knihu našel. Vypůjčil si ji Kalčík a zapomněl ji ležet u Janduse, se kterým se bavil.
Avšak Draňák ani Řezina Frejkovo volání neslyšeli. Ostatně

Když duben přichází
nalezení knihy nemohlo v záležitosti těch dvou stejně nic
spravit! Vždyť oni se nervali kvůli té knize!
Řezina byl teď celý pod lavicí na podlaze a Draňák mu
zasazoval rány shora a nedovolil mu vstát.
Teprve když se Řezina už skoro ani nehýbal a z nosu i úst mu
tekla krev, Draňák ho nechal a odešel na chodbu.
Řezina se dostal namáhavě na sedadlo. Dal ruce lokty na desku
lavice a zabořil do nich hlavu.
Po skončení té poslední hodiny se pak stalo něco velmi
podivného, co Lubora už vyděsilo.
Hoši odcházeli z Bedny po malých hloučcích i jednotlivě domů.
Lubor byl až poslední. Dlouho nemohl stisknout porouchaný
uzávěr své aktovky a pak mu ještě vypadla guma, zakutálela se
až někam k prvním lavicím a Lubor ji musel dlouho hledat.
Přece ji tu nenechá. Do zítřka by zmizela. Takovéhle drobné
věci se teď v Bedně nevracejí!
Pak gumu našel, zastrčil ji do kapsy a vyšel na chodbu.
Bedna byla ve druhém poschodí. Když Lubor sešel do prvního,
zazněl dole v přízemí nějaký křik. Školníková žena tam něco
volala. Ozval se také jeden slabý úder zvonce.
Lubor seběhl rychle dolů. Co se to stalo? Proč je ten křik?
V tmavém koutě u zvonce stojí poplašená školníková žena a
školník je u ní. Na zemi leží smeták.
"Byl tady v té tmě, ani do tváře mu vidět nebylo - -" vypráví
o někom žena rozčileně. "A přes traverzu u zvonce měl
přehozeného něco jako šálu, jako kdyby si chtěl na život
sáhnout či kýho đasa! A jak jsem přišla sem zametat--
vyskočil proti mně
a utíkal pryč! Byl to nějaký chlapec, měl učení v ruce, ale
ne- poznala bych ho!"

Lubor jde až k nim a skoro ani nevnímá, co muž ženě odpoví-
dá. Cítí jen slabý zápach, jaký vydávají Rezinovy šaty a vůbec
všechny jeho věci. Že by tady byl on? Řezina? Ale co by tady
proboha dělal?

Lubor jde domů podivně rozechvělý a v mysli mu pořád víří
představa Řeziny, jak přehazuje přes traverzu šálu...

44 Černý den

Někteří hoši se s nastalým jarem zase změnili. Byli to právě
ti, kteří celým svým zjevem vypadali anebo i skutečně byli o
nějaký ten měsíc starší než ostatní.

Kdežto ti chlapecky vypadající a jednající hoši navlékli zase
krátké kalhoty a na hlavu nasadili místo zimní čepice lehkou
čapku, tyto starší mládenci chlapecký oděv s konečnou
platností odložili a oblékli na sebe šaty dospělých.

Barevné čapky s rozmanitými odznaky kocourů Felixů a jiných
postaviček u nich ustoupily švihácky upraveným kloboukům. Ani
pumpky nenalézaly už milost v jejich očích - a pokud to bylo
možné - nahradili je dlouhými kalhotami. Chtěli se zdát světu
i sami sobě mnohem starší, než byli.

Také chování těchto hochů se podivně změnilo. Stali se tak
nějak zvlášť divocí a předstírali, že je nic nebaví a všemu
rozumějí.

Mladších hochů, kteří měli ještě pravé chlapecké záliby a
způsoby a také jako chlapci vypadali, si nevšíмали zásadně
nebo s nimi jednali nanejvýš povýšeně.

V dospělých lidech vyvolávalo jejich vystupování a vážné
tváření tajnou veselost, protože bylo opravdu komické, ale
hoši nic nepozorovali.

Ekrtova parta byla první, která takové počínání do Bedny
zatáhla. A k svým zálibám v neslušných obrazech a řečech
přidala teď ještě jednu: kouření. Ekrtova parta kouřila!
Lubor se skutečně divil, jaký požitek v kouření ti hoši vidí.
On sám kdysi - asi před rokem - vzal zapálenou cigaretu do úst
a několikrát vtáhl do sebe kouř. Celý den měl potom ošklivé
odporný pocit v ústech, že už jen z toho se mu chtělo
zvracet. A to ne vy kouřil z cigarety snad ani desetinu!
Pak nadešel den, který Lubor večer nazval Černým dnem!

Když duben přichází

Ráno ještě před odchodem do školy měl doma zase velikou mrzutost, protože včera nepřinesl ze sklepa uhlí a teď už na to neměl čas. Maminka mlčela, ale tatínek se velmi zlobil, vyčítal Luborovi, že mamince ani v nejmenším nepomůže a že by ji nechal udřít!

Pak k tomu přišly ještě špatně vyčištěné boty, a na Lubora se snesla lavina výtek.

"To bych rád věděl, nač teď pořád myslíš!!" volal hněvivě tatínek. "Co se to s tebou děje? Ale půjde to po zlém, když to nejde po dobrém! To uvidíš!"

A tahle pohružka Luborovi dodala. Jemu, velkému chlapci, hrozit jako nějakému neposednému děcku! A divit se ještě, nač že to myslí! Z toho se už tak zrovna bude zpovídat. Jako kdyby tomu doma mohli rozumět!

Sebral učení a zarputile vyběhl z domova s chladně zamumlaným pozdravem.

Po cestě se trohu uklidnil, ale v Bedně to samozřejmě zase začalo.

Lubor upřeně pozoroval Fanka po celé první dvě přestávky. Už včera a především se mu zdál jiný než kdykoli jindy. A pořád vedl nějaké řeči s Nosálem! S tím, co ho k sobě přitáhla Ekrtova parta!

Lubora napadla hrozná myšlenka, zda snad Ekrtovci nechtějí s pomocí Nosálovou k sobě připoutat také Fanka! Bylo jim to docela podobné. Těm ničemům nebylo nic svaté!

Lubor se té myšlence sám bránil. Fanek přece není takový, aby ho něco takového, co se v Ekrtově partě dělá, mohlo zlákat!

Kdyby všechny ostatní ano, tak jeho jistě ne. Co ale to má tedy za jednání s Nosálem? Ať si dá na Nosála pozor!

Mučivé obavy o Fanka už Lubora neopustily. Ten Fanek, před kterým se Lubor vždycky styděl za každé neslušné slovo, které někdo ve Fankově přítomnosti promluvil, by teď měl přijít do spárů těch ničemů, Ekrtů a jeho přísluhovačů! Během vyučování se Lubor několikrát nenápadně otočil dozadu a díval se na něj. Fanek tam seděl v těžkém zamyšlení, ale přesto vznešený, ušlechtilý a hezký.

Pak Havlík Lubora napomenul, aby se neotáčel, a Lubor se lekl jako přistižený při nějakém velmi špatném činu.

Rozhodl se však, že o nejbližší přestávce s Fankem promluví.

Řekne mu otevřeně, co si myslí, co pozoruje. Bude s ním jednat přímo, bez okolků, jako muž s mužem!

Když zazvonilo, zmocnil se však Lubora podivný pocit nejistoty. Jeho odvaha se ztratila. Fanek zase něco jednal o samotě s Nosálem a Lubor byl až skoro rád, že může na několik minut svou nepříjemnou rozmluvu s Fankem odložit.

Když pak ale Nosál své jednání s Fankem skončil a šel od něho rovnou k Ekrtovi, skoro jakoby s nějakým vzkazem nebo čímsi podobným od Fanka, rozbouřilo se všechno v Luborovi a on se bez rozmyšlení za Fankem rozběhl.

"Jelínku! Fanku!" volal tlumeně a položil mu opatrně ruku na rameno. Fanek se otočil a podíval se na Lubora překvapeně.

"Co to máš pořád za porady s Nosálem?" vybuchl Lubor. "Co si to umlouváte?"

Fanek se sotva znatelně usmál a pravil: "A smím se zeptat, co je panu Klementovi do toho?"

"Není a je!" hovořil chvatně Lubor. "Nerad bych ti vysvětloval, proč se tě na to ptám, ale musím to vědět! Musím!"

"A když ti to přece neřeknu?" zeptal se Fanek a upřel své hrdé zraky na Lubora. U všech všudy - jak ty jeho oči dovedly člověka zahanbit, splést, udělat malého a pokořeného! Avšak Lubor se ještě nevzdal.

"Nosál je špatný chlapík --" mluvil namáhavě. "A je zpracovaný od Ekrtů. Víš - co to znamená. Ty jejich obrázky! Ty řeči! A všechno ostatní! -- Nikdo se tomu neubrání, kdo do toho zapadne!" Lubor o těch ožehavých věcech mluvil těžce, hledal slovo ke slovu a byl celý červený.

Také Fanek zrudl. Jeho oči se zdály pojednou tvrdé a ještě

Když duben přichází

hrdější než prve.

"Jen se o mne nestrachuj!" řekl odmítavým hlasem. "To je moje záležitost! Co se o mne vůbec všichni pořád staráte, jako bych byl nějaký malý chlapec? Já se přece taky nemíchám nikomu do jeho věcí. Budu si dělat, co já chci a mluvit taky s kým chci!"

Otočil se prudce od překvapeného Lubora a zmizel kdesi na chodbě. Lubor už neměl odvalu jít za ním a vysvětlovat mu, proč mu tak záleží na tom, aby se Fanek do toho ekrtovského ovzduší nenamočil. Ani by snad nevěděl, jak mu to má říct. A jen to si jasně uvědomoval, že všechny mosty mezi ním a Fankem, jestli vůbec ovšem nějaké byly, po téhle rozmluvě padly, a že nějaké sblížení s ním je teď už nemožné! Odpoledne nebyla škola, ale Lubor neměl doma stání. Utřel mamince nádobí, kvapně udělal nejdůležitější úkol a pak vyšel do vlažného jarního dne.

Zamyšleně kráčet ulicemi, ještě pořád pokořený Fankovým odmítnutím z dopoledne. Kromě toho si uvědomil, že mu tím Fanek vlastně nepřímo prozradil, že opravdu pluje plnými plachtami do ekrtovských vod!

On, jediný chlapec v Bedně, kterého si Lubor vážil, kterého obdivoval a který mu byl vzorem, je tedy ztracený. Lubor byl zdrcený a nešťastný. V duši měl podivný smutek, jaký ještě nikdy předtím nezažil.

Chvilí se v jedné příkré ulici díval, jak koně nemohou vytáhnout do kopce povoz. Kočí do koní švihal, nadával jim, chvíli je tahal za uzdu, pak šel zase k vozu a trhal opratěmi. Při tom přecházení vrazil úmyslně a prudce do Lubora a vykřikl na něj hrubě: "Co tady čumíš? Chceš taky jednu bičem?" Rozbolestněný Lubor beze slova odešel. Nebude se přece s takovým hrubcem hádat!

Dostal se do nejchudší části města. Spousty špinavých dětí lezly a toulaly se kolem domů, křičely neslušná slova, ženy jim z oken nadávaly a hrozily takovými výrazy, jaké by se Lubor nesměl doma odvážit pronést.

V jedné z otevřených dílen na sebe pokřikovaly učňové hrubé narážky a vtipy, bez ostychu a se smíchem. S jedním takovým šel kdysi přece také Ekrt a jeho parta.

143

Lubor došel až do živější čtvrti a zastavil se u domu s ping-pongovým sálem. Neměl ani trochu chuti do hry, ale chtěl se trochu rozptýlit ze své špatné nálady.

Vešel dovnitř a objal ho vzduch prosycený cigaretovým kouřem. Na veliké prostore zde stálo asi dvacet zelených ping-pongových stolů, obsazených hráči.

Byli to většinou hoši Luborova stáří, také však ještě mladší. Někteří z nich kouřili a skoro všichni měli klobouky na hlavách. Byli výstředně oblečení, ale ne jako chlapci, nýbrž jako dospělí elegantí.

Kolem stolů bylo plno jiných chlapců, kteří nečinně přihlíželi hře a každou ránu provázeli nějakou poznámkou. Vzájemně se oslovovali jen nadávkou. Občas se strhla nějaká hádka. Přitom se všichni hoši tvářili stejně unuděně, jako teď v Bedně Ekrtovci a jiní.

Hráli zde i dospělí mladší muži, kteří se nevázaně bavili, pokřikovali na sebe dvojsmyslné neslušné vtipy a nic se neohlíželi na hochy, kteří to vše slyšeli a napodobovali je ve snaze být jako dospělí.

Lubor tu byl dnes po prvé. Vždycky od hochů z Bedny slyšel jen vyprávět, že sem chodí někdy hrát ping-pong. S odporem se teď díval na hochy, utrácející své chlapectví v okolí pro ně naprosto nevhodném.

"Trubkové!" uslykl pak skoro nahlas a opovržlivě. Sám nevěděl, co tím slovem chtěl vyjádřit. Platilo zde těm hochům, kteří svou nejhezčí část života tak hloupě ztráceli napodobováním špatných způsobů dospělých lidí, zapírali ji a styděli se za to, že jsou ještě chlapci.

"Černý den!!" mluvil k sobě v duchu večer Lubor, když už

Když duben přichází
ležel v posteli. "Bože, jaký to byl dnes černý den!" A hlavou
mu táhly všechny výjevy, chmurné a neradostné, jak od rána za
sebou následovaly:

Nejdřív to vyhrožování od tatínka doma kvůli nepřinesené-mu
uhlí, pak zdrcující rozhovor s Fankem a hrozné poznání, že se
Fanek pokazil a získává ho Ekrtova parta. A odpoledne ta
toulka ulicemi, s hrubým kočím, nadávajícími a sprostě
mluvícími dětmi a ženami, "trubkové" v pingpongové síni – a

Lu-
bor tolik toužil po ušlechtilosti, jemnosti, po krásnu, o
kterých se tolik psalo v knihách i novinách – které však ve
skutečnosti neexistovaly!

Vrátil se pak v myšlenkách znovu k Fankovi a ke všem hochům,
které zná. A opět, snad již podvacáté, vytanuly mu na mysli
otázky:

Kde jsou ti dobří, vzorní, obdivuhodní hoši z knížek, jak o
nich píšou spisovatelé? Jsou vůbec takoví hoši ve skutečnosti?
Jestli ano, jsou tak vzácní jako zlaté zrnko v hromadách
skalního štěrku!

Ó Bože, jak by byl svět krásný, kdyby byli všichni lidé hodní!
Pak Lubor usnul neklidným spánkem.

45 Podivný nápis

V tu dobu se děly také zvláštní a záhadné věci s Řezinou.
Každou chvíli teď ve škole vynechával. V Bedně seděl zcela
bez zájmu o své okolí a už si nevšímal ani nejhorších urážek
a vtípů, které po něm Bedna házela.

Když mu kteréhosi dne vytekl inkoust na početní sešit, Řezi-na
sešit lhostejně zmačkal a zahodil do koše. Náhradní si však už
neopatřil.

Často přicházel do školy bez knih a sešitů vůbec nebo si
přinesl knihy a sešity na docela jiné předměty, než které
byly ten den na rozvrhu. Nijak ho to však nerozčilovalo, ty
omyly.

Počínal si chvílemi opravdu jako pomatený a Bedna to brzy
zpozorovala. Každý o Rezinovi říkal, že se zbláznil anebo
-jestli to není ještě šílenství úplné – tak že u něj propukne
co nevidět.

Pak si Řezina nanosil do Bedny knihy a sešity všechny a
nechal je ve své lavici nastálo. Už je nenosil domů!

Domácí cvičení nedělal, uloženým článkům a jiným věcem se
neučil a pětěk mu v notýscích učitelů přibývalo. A to měl
ještě veliké štěstí, že ho jen málokdy vyvolávali a sešity že
mu téměř nikdy nikdo neprohlížel.

"Kluci, vždyť on tu školu nechal vážně už docela plavat!" řekl
jen klepař Čírek v hloučku chlapců, když Řezinu pomlouvali. A
úplně ten stav vystihl. Bylo tomu opravdu tak!

Lubor si občas ještě připomněl, že jistou dobu s Řezinou
tajně kamarádil. Ta vzpomínka ho napadla zejména tehdy, když
šel kolem knihkupeckého výkladu přečpaného trentovkami nebo
když se doma přehraboval ve svých věcech a padl na letáky a
jiné písemnosti ze Sekořova nakladatelství.

Tu se mu pak v mysli vybavilo zase to uprášené skladiště s
hromadou starých tiskovin a on tam u té hromady s Řezinou
klečí a Řezina něco vyhrabuje, podává to Luborovi a volá:

"Lubore, podívej, zas jeden sešit Požáru, který ještě nemáš!"

Lubor ty představy vždy rychle zaplašoval jako něco
nepříjemného. V hloubi duše mu totiž pořád něco při těch
vzpomínkách říkalo, že se k Řezinovi nezachoval tak docela
správně.

Jednoho dne, krátce po Luborově "Černém dnu", zpozoroval
Lubor, že Řezina něco o přestávce trhá.

Byla to jakási knížečka, notýsek či cosi podobného. Vypadalo
to skoro jako ten zápisníček, který kdysi Lubor u Řeziny
viděl, když spolu ještě kamarádili. Zápisníček byl tehdy v
zeleném obalu a na něm bylo pouze slůvko BEDNA.

Řezina se tehdy jen tak podivně usmíval a řekl zvědavému
Luborovi: "V tom notýsku mám všechno možné skoro o každém
chlapci z Bedny!"

Když duben přichází

"A co tam o nich máš?" dorážel tenkrát Lubor.

"No všechno - no! Jaký kdo je, co umí, co si o kom myslím - a všelijak podobně," vysvětloval vyhybavě Řezina.

"A máš tam něco taky o mně?"

Řezina se tenkrát na Lubora jen významně a dlouze podíval a pak řekl: "No dovo! - jak bych tam o tobě nemohl mít?"

Sa-mozřejmě, že se tam o tobě píše taky!"

"Dej mi to přečíst!" škemral tehdy legračně Lubor a sápal se na zápisníček. Řezina se však dal do běhu a volal se smíchem:

"Nikdy! Nikdy! Jen přes mou mrtvolu!"

To bylo ovšem ještě v době, kdy Řezina býval v dobré náladě - snad právě díky tomu přátelství s Luborem. Dnes se už smát nedovedl.

Je to jistě ten zápisníček, který dnes trhal. Stará touha dočíst se něco o sobě - snad něco velmi příjemného - se znovu v Luborovi ozvala, i když už o kamarádství s Řezinou neměl zájem.

Řezina bezmyšlenkovitě hodil spousty drobných útržků do koše u tabule a vyšel na chodbu.

Lubor by se byl rád do koše vrhl, ale v Bedně bylo pořád hejno chlapců a před nimi nebylo možné se v koši přehrabovat. Také Řezina se mohl přece každou chvíli vrátit z chodby! Za několik minut odzvoní konec přestávky.

A přece se na ty kousky zápisníku musí dostat!

Tak hlídal Lubor koš po všechny přestávky až do skončení vyučování.

Schválně se pak loudal se skládáním učení, jen aby zbyl v Bedně poslední. Zpravidla býval poslední obtloustlý Trmal, vytrvalostní plavec. I toho však dnes Lubor přetrumfl. Trmal se na něj udiveně díval. Už tu byli jen sami dva!

"Tak pojď, člověče, ať jdeme oba!" zahučel teď na Lubora.

"Tobě to dnes trvá déle než mně!"

Lubor v duchu zuřil. Trmala tady může určitě potřebovat, až bude vyndávat z koše ty kousíčky Řezinova zápisníku! Tisíc láteř do toho! Tak co teď?

Náhlym úmyslným pohybem shodil si Lubor celé srovnané učení z lavice na zem. Na všechny strany se rozlétly knihy, sešity, papíry s poznámkami.

"Dej mi svátek!" vykřikl zklamaně Trmal. "Tebe bych se tak dočkal!" S těmi slovy se vykolébal z Bedny.

Lubor ještě chvíli se vzrušeným srdcem poslouchal u dveří Trmalovy těžkopádné kroky, vzdalující se na chodbě. Pak skočil ke koši, vysypal jeho obsah prudce na zem a ve zvěti promaštěných i zase inkoustem potřísněných papírů, ohryzků od jablek a hoblinek z tužek vybíral jednotlivé kousíčky Řezinova zápisníčku.

Ano, je to docela jistě ten, jak mu Řezina tenkrát ukazoval!

Tady na jednom útržku zrovna čte kousek jména Pišvejc.

Snad už je to všechno! Lubor cpe chvatně levou rukou do kapsy nalezené útržky, pravou pak zbylou hromadu papírů a odpadků zpět do koše.

Srdce mu tluče rozčilením, zda jej někdo při tom nepřistihne.

Nebo kdyby se tak vrátil Řezina! Lubor by se propadl studem!

Poslední papírek zmizel. Bude to doma pěkná skládačka. S tou si vyhraje několik hodin. Ale dokáže to. Musí! Musí se dovědět, co si o něm Řezina myslel a napsal. Jen aby útržky byly všechny. Aby nějaké nescházely! Nenechal Řezina nějaké ve své lavici?

Lubor k ní kráčí pomalým krokem.

Všude je už takové ticho a v prázdné Bedně se i tiché

Luborovy kroky tak divně dunivě rozléhají.

V Řezinově lavici není nic.

Lubor - ač je rozčilený a velmi spěchá - neodolává a sedá si na Řezinovo místo. O jéjéj - jak daleko je odtud k tabuli. Je tak docela maličká tam vpředu Bedny! To musí být divné - pořád tady sedět!

A to by bylo hrozné, kdyby tak byl Lubor Řezinou! Lubor se do toho stavu vžívá. Řezina odtud vidí všechno tak, jak to teď

Když duben přichází
vidí Lubor. Celou Bednu se všemi lavicemi vpředu a značně vzdálenou tabulí. Luborovi je až z toho všeho úzko. Zraky mu pak kloužou zpět na desku Řezinovy lavice. Něco tam je napsané docela čerstvým inkoustem. Je kašovitý, a proto ještě ani zcela neuschl.
Co to však má znamenat? Je to podivný nápis!
Ve změti starých kaněk a čmáranin, které zde zůstavily celé generace hochů, Řezinovo písmo praví:
"Budte tu všichni sbohem!"
46 Lubor skládá útržky
Lubor šel domů rychle. Levou ruku držel v kapse na hromádce útržků a prsty se jimi pořád probíral. Nemohl se už dočkat, až doma někde o samotě ty kousíčky zápisníku rozloží a bude je skládat dohromady.
Chvillemi myslel na Řezinu i na jeho chování v poslední době a na ten čerstvý nápis dnes na jeho lavici.
Snad nechce Řezina někam utéct, jako to udělal asi před dvěma roky jeden chlapík z Pekáče? Našli ho tenkrát teprve asi za čtrnáct dní, polomrtvého hladem i zimou a nevyspáním, v nějaké opuštěné pískovně.
Lubor je na rozpacích. Neměl by snad o těch svých myšlenkách někomu říct? Dát výstrahu, aby Řezina neprovedl něco nepředloženého?
Doma čekalo Lubora chladné uvítání, jako teď vůbec každý den. Dnes mu to ani příliš nevadilo. Byl rozrušený z těch ukořis-těných útržků v kapse a na nic jiného neměl hlavu. Jako ve snách snědl oběd, s největším sebezapřením udělal jeden kratounký úkol a utřel zase to protivné nádobí. Tatínek bude mít dnes večerní službu, a tak je teď v pokoji a spí. Lubor tam se svou skládačkou nemůže. V kuchyni teprve nejde nic dělat, je tady maminka!
Lubor vyběhl tedy ven, do Břízovky.
V blízkosti místa, kde loňského roku běželi štafetu, si v závětrí našel malý palouček na výsluní, odevšad chráněný. Tady se usadil, vyndal z kapsy veliký složený papír na balení a rozprostřel ho po rovné zemi.
A teď ty útržky ven! Rozechvěně je vytřepal z kapsy a pohroužil se do skládání.
Bylo to opravdu umění se v nich vyznat. Notýsek obsahoval asi dvanáct listů, většinou oboustranně popsaných, a každý ten list byl snad na padesát kousíčků roztrhaný.
Lubor ze začátku myslel, že s tím vůbec nic nepořídí. Asi čtvrt hodiny nenašel v té spoustě útržků ani dva, které by se k sobě hodily. Teprve později začal pracovat podle systému. Především rozdělil útržky na dvě hromady. V první z nich byly jen ty, které měly některou část svého okraje zcela rovnou, strojem uříznutou. Ty byly z okrajů listů. V druhé pak byly útržky z vnitřních ploch. Okrajové útržky rozdělil potom na, kousky z horního okraje, z postranního a z dolního. Teď už se to stávalo docela zábavné.
Po tomto rozdělení objevil Lubor na jednom z útržků horního okraje listu kousek svého jména: "... bor Klemen..." Pod tím bylo ještě několik písmen. Luborovo nadšení nad úspěchem i vzrušení z toho, co asi o sobě bude číst, neznalo mezí. Útržek s kouskem jeho jména se mu teď stal vodítkem k dalšímu skládání. Hledal teď v hromádce útržků z horního okraje listu útržky, které by jméno doplňovaly.
Našel je a zakrátko měl celý horní okraj listu pohromadě. Byly na něm celkem dva řádky a začínaly takto:
"Lubor Klement je o půl roku mladší než já. A ja myslím, že se staneme spolu velmi dobrými kamarády, protože Lubor má..."
Rychle - rychle - už abych to měl celé!! touží horečně Lubor a dává se do další úmorné práce.
Sta útržků musí brát do rukou, přirovnávat jejich okraje k těm, které už jako správné postavil.
žáda ho bolí a kolena studí od vlhké hlíny, jak tu u toho skládání shrbený pořád klečí.
A kousek za kouskem se řadí do roztrhané stránky a každým tím

Když duben přichází
slovem, které tam Lubor čte o sobě, poznává, jak krásný názor
na něj měl Řezina.

Vidí s úžasem, že byl Řezinovi vlastně takovým světlým,
zářným příkladem, jako byl třeba jemu, Luborovi, Fanek
Jelínek!

Lubor se dočítá v těch podivných řádcích, plných obdivu i
zase jakési bolesti, že ho Řezina pokládá za jednoho z
nejčestnějších a nejvzornějších hochů, s jakými se kdy
setkal! A také, že mu Lubor dal zase další chuť do života, že
mu dodal náladu zápasit s nepřízní osudu, s posměšky celé
Bedny.

"Když jdu s Luborem," psal Řezina do svého notýsku, "připadám
si docela jiný, než když jsem sám. Napadají mě jen samé krásné
myšlenky, nemyslím na to, co mě jindy trápí. Lubor je
ušlechtilý kamarád a já se marně snažím nějak mu splatit
službu, kterou mi prokázal tím, že mě tak pozvedl. Každý byl
proti mně! Každému jsem byl protivný! Lubor se ke mně snížil,
ač mohl mít kamarády lepší a příjemnější než jsem já!"
Řezina pak psal, jak se podivuje stále upravenému zevnějšku
Lubora, vždy pečlivě učeným vlasům, čistým nehtům, a
umiňuje si, že i on musí být pořád čistý a upravený, aby
Luborovi nedělal ostudu, když někam spolu jdou, a aby se
Luborovi ne-zošklivil.

Lubor si při čtení těch řádek skutečně vzpomíná, že se
tenkrát, když spolu chodili do Sekořova nakladatelství,
Řezina opravdu změnil. Česal se, jeho límce byly čisté,
nepomačkané, a také o ruce dbal.

Ovšem - pak to zas přestalo. Řezina se stal zase tím starým,
nechutně vypadajícím mrzoutem. Ale proč? Nebyla to vlastně
vina Luborova? Lubor to přece byl, kdo to přátelství přerušil,
a tím Řezinu uvrhl zas do starého zoufalého života bez
jediného slunečního paprsku.

A jak tak Lubor dočítá ty sestavené útržky a přemýšlí o jejich
obsahu, napadá ho, že Řezina vlastně není žádný obyčejný
chlapeček - - nýbrž naopak, že i při své nešťastnosti je to hoch
velmi výjimečný, dobrý a správný, ba je vlastně jedním z
takových hochů, jací jsou jen v knížkách!

Vždycky si myslel, že takoví hoši ve skutečnosti nejsou,
anebo že jsou velmi vzácní, že se jen málokdy vyskytují. Teď
poznává, že jsou a že jich je snad i dost, ale že je musí
člověk umět hledat a objevovat!

A Lubor si najednou uvědomuje, jak špatně se k Řezinovi
choval, místo aby si vážil jeho přátelství a obdivu. Každý
chlapeček nedokáže, aby na jiného hocha působil zušlechťujícím
vlivem. Luborovi se to u Řeziny podařilo. Ani dobře nevěděl,
čím a jak! Sám si však tu svou zásluhu pokazil, znesvětil.
Zahrával si s Řezinovým přátelstvím, zapíral je, k Řezinovi se
často choval pánovitě a tvrdě. Jak byl k němu vlastně špatný
a falešný, kdežto on byl k němu dobrý, poctivý a přímý!

Lubor si umiňuje, že hned zítra všechno napraví! Půjde v Bedně
k Řezinovi, začne s ním zase mluvit. Ale už jinak než dřív! Už
ne tak milostivě! A také ne jenom když je nebude nikdo vidět!
Bude se s ním přátelit veřejně, hrdě, nebude se ani trochu
ohlížet na to, co tomu Bedna bude říkat.

Do Břízovky se vplížil jarní soumrak. Na paloučku mezi stromy
už dávno nebylo slunce. Luborovi začalo být zima.
Sebral pečlivě útržky do kapsy a odcházel domů.

Byl ve slavnostní náladě a naplněný mnohým dobrým
předsevzetím.

A na zítřek se těšil!

47 Příklad Kováře

Ráno přišel Lubor do Bedny velmi pozdě. Dokonce až po
zvonění. Na chodbách už vůbec nikdo nebyl, za dveřmi tříd
bylo ticho, vyučování tedy už začalo.

Jen z Bedny hláholil ještě smích a hluk. Co se to stalo? Že by
přírodopisec nebyl ještě ve třídě? Má u nich dnes první
hodinu. Takové štěstí Lubor nemá!

A přece je tomu tak! Když otevřel dveře, hluk v Bedně rázem

Když duben přichází

ustal, ale hned se zas znovu rozpoutal, když Bedna viděla, že to přišel Lubor a ne učitel. Lubor zapadl chvatně do své lavice, hodil na věšák převlečník a vybalil rychle učení. Děkoval nebi za to, že se nemusí jít omlouvat pro pozdní příchod. To mu bývalo vždy protivné. K Řezinovi teď nepůjde, přírodopisec by mohl vrazit náhle do Bedny a viděl by ho pobíhat po třídě. To by bylo zase řečí! Raději to nechá na první přestávku!

Přírodopisec ale nepřicházel a celou Bednou se šířila zpráva, že prý asi už nepůjde. Už včera prý nebyl ve škole, jiné třídy to říkaly, že je na svou hodinu nepřišel učit. Šplhoun Bacín tvrdil, že prý přírodopisec odešel do nějakého přírodopisného ústavu nebo časopisu a že už prý nebude učit! A teď že si to všechno vyběhává, a proto že se už včera a dnes tady neukázal.

Uprostřed největšího veselí se však náhle a prudce otevřely dveře – a do Bedny vešel rázným krokem neznámý učitel! Bednou projela vlna úžasu. Kde je přírodopisec? Tak přece – a kdo je ten jeho nástupce?

Učitel se zastavil na stupínku s vlídným úsměvem, a když hoši usedli, řekl: "Jsem váš nový učitel přírodopisu a fyziky. Jmenuji se Kovář – a doufám, že spolu ukováme dobré přátelství!"

Hoši se vděčně usmívali při těch slovech, ale Staněk se nahnul neznatelně k Luborovi a zašeptal: "To slibuje na začátku každý!"

Učitel si sedl za stůl, vzal do ruky zasedací pořádek a díval se chvíli do něj.

V Bedně bylo ticho a napětí. Každý si nového učitele prohlížel a zkoumal, chtěl v tazích jeho obličeje rozpoznat, co se od něj může očekávat.

Učitel pak zase promluvil: "Teď jste všichni moji noví kamarádi. Nikdo jste mi neudělal nic zlého, já vám také ne – a tak je mezi námi zatím ten nejkrásnější vztah, jaký jen může být mezi učitelem a třídou. Snažme se, vy i já, aby to tak zůstalo pořád! A pak teprve uvidíte, jak může být škola radostná!"

Chvilí se odmlčel a snad čekal, že mu na jeho slova někdo za celou Bednu odpoví. Na Lubora to aspoň činilo ten dojem a také skutečně cítil, že by se tak mělo stát! Že by mu někdo opravdu měl něco hezkého říct za jeho upřímná zahajovací slova.

Nikdo se však nehlásil a Lubor sám nebyl nikdy tak kurážný, aby se odvážil pronést nějakou řeč, byť jen o několika slovech.

Učitel Kovář se zahloubal znovu do zasedacího pořádku, pak se však zahleděl tázavě někam přes hlavy hochů dozadu Bedny a zeptal se:

"A pročpak tam sedíš tak sám – tam vzadu – ty – Řezino? Pročpak nejdeš také mezi nás, sem trochu blíž?"

Lubora při těch slovech přejel až mráz po zádech. Co se teď bude dít?"

Řezina vstává neochotně a rozpačitě ve své lavici. Krev mu stoupá do hlavy. Mlčí.

"Prosím, on tam musí sedět!" polohlasně volá z druhé lavice šplhoun Bacín.

"Musí sedět?" opakuje udiveně Kovář. "A proč tam musíš sedět?"

Řezina se konečně vzmohl na slovo: "Já to mám, prosím, od pana učitele Havlíka nakázané!" hovoří namáhavě.

"Ah tak – " praví Kovář, "ale proč? Přece to má nějaký důvod?"

V Bedně je ticho. Ale Řezinovi se zdá, že slyší ve svých spáncích bušit celé sbory kladiv do železných kovadlin -- a horko že je tu k zalknutí a že se v nejbližší chvíli musí něco stát, něco pro něj hrozného a nepředstavitelného.

Slyší sám sebe ještě, jak ze sebe dostává slova: "Prosím – on vedle mne nechtěl nikdo sedět..."

Učitel Kovář se trochu zakabonil a pak pronesl zvolna: "Zdá se

Když duben přichází
 mi, že tady někde není něco v pořádku!"
 Zahleděl se na prázdné krajní místo ve třetí lavici vedle
 Bavorovského a zeptal se: "Kdopak sedí tady v té třetí
 lavici?"
 "Prosím nikdo!" řekli Bavorovský a šplhoun Bacín téměř
 současně.
 "Tak Řezino, podívej se," řekl vlídné Kovář, "při mé hodině si
 sedni tedy vždycky sem na to prázdné místo do třetí lavice.
 Tam vzadu tě nechci vidět! To by mě tady mezi vámi nic
 netěšilo, kdyby tu měli být nějakí vydědenci z toho všeho, co
 si tu snad zavedeme!"
 Vzal na radu opět zasedací pořádek, zjistil v něm jména těch,
 kteří teď budou s Řezinou nejbliž sousedit, a mluvil dál:
 "Vedle tebe sedí Bavorovský. Před tebou v lavici je Čermák, za
 tebou sedí Dohrál. Vy tři hoši - máte proti svému novému
 sousedovi - Řezinovi - nějakou námitku?"
 Oslovení hoši povstali a skoro všichni současně řekli tiše a
 rozpačitě své "ne". Nemohli říct nic jiného, ač by s chutí
 odpověděli "ano!!"
 "Tak je to v pořádku!" usmál se Kovář, "tak se mi to líbí!"
 Řezina si váhavě vybíral ze svého učení přírodopis a pak se
 šoural zvolna do třetí lavice.
 Z Kovářovy osobnosti číselo cosi, co nedovoľovalo, aby někdo
 pronesl na Řezinu nějaký vtip, nadávku, nebo aby ho tajně v
 uličce mezi lavicemi kopl. Řezina došel do třetí lavice bez
 nehody.
 Bavorovský, který si vždycky kupoval všechno, co viděl u
 někoho jiného, jen aby na sebe upoutal pozornost, se teď
 tvářil jako mučedník, že musí vedle Řeziny sedět, a už se v
 duchu těšil, jak ho bude o přestávce celá Bedna litovat.
 Řezina byl pořád ještě celý červený. Pro učitele Kováře to
 však zřejmě byl vyřízený případ.
 Teď otevřel stolek, vyňal třídní knihu a z druhé lavice se
 vyhrnul Bacín s namočeným perem. Namáhal se ale zbytečně.
 "Děkuji!" usmál se vlídné Kovář, "ale mám svoje! Podívej!
 Takové krásné plnicí pero - to přece nemohu nechat zahálet!"
 Při těch slovech vytáhl z náprsní kapsy plnicí pero a začal
 psát.
 Několik chlapců, kterým bylo Bacínovo služebníčkování z duše
 protivné, se vděčně a tiše zachechtalo. Také ostatní hoši se
 nad Kovářovým počínáním pozastavili. Předtím Řezinovo
 přemístění - - teď zase tady to s Bacínem - - všechno
 ukazovalo, že s Kovářem Bedna něco zažije. Že je to nějaký
 neobvyklý chlapík!
 Kovář si pak zjistil, kde Bedna je při výkladu nové látky, a
 tam začal.
 Mluvil klidným hlasem, ale ne tak suchopárně jako Havlík, ani
 tak tvrdě a nepřátelsky jako přírodopisec. Lubor měl dojem,
 že k nim přišel ne učitel, ale nějaký starší kamarád. A na
 přírodopis že se nedívá jako na snůšku všelijakých vědeckých
 poznatků, ale jako na dobrodružnou knihu, kterou píše příroda
 sama.
 O každé květině věděl něco zajímavého, co ve školním
 přírodopisu ani nebylo. Hovořil, jak kde kterou objevil, co
 se mu při tom přihodilo, jak ji má v herbáři vylišovanou a na
 tabuli ty květinčky maloval barevnými křídami.
 Po malé části výkladu vyvolal několik hochů a optal se jich,
 co si o té či oné květině zapamatovali. A při každé další
 části výkladu se ptal i na věci předchozí.
 A tak si hoši v hodině několikrát opakovali vše to, co zde
 Kovář vložil, a naučili se tomu snadno a bez zbytečného
 domácího dření. Přidávané Kovářovy příběhy a veselé poznámky
 dopomáhaly k hravému zapamatování a k připomenutí
 jednotlivých podrobností.
 Bedna byla nadšená. Lubor aspoň pozoroval výraz uspokojení na
 všech tvářích, které ze svého místa viděl.
 Když byl konec hodiny a Kovář odcházel, Draňák nepovstal.
 Kovář to zpozoroval, vrátil se klidné, nerozzlobeně ke stolu,

když duben přichází
nahlédl do zasedacího pořádku a řekl:
"/ s tebou chci být dobrým kamarádem, Draňáku!" Potom odešel.
Po jeho odchodu zůstalo v Bedně ještě dlouho neobvyklé ticho.
48 Lubor jde k Řezinovi
A trvalo to skutečně několik minut, než se Bedna dostala do
svého obvyklého přestávkového ruchu.
Samozřejmě, že hlavním předmětem rozhovorů byl nový učitel
Kovář. Někteří hoši o něm nadšeně povídali. To byli zejména
ti, které vyvolal na zopakování svého výkladu a oni mu správně
odpověděli. Lubor byl mezi nimi.
Řezina se už odstěhoval zase zpátky do své psanecké lavice a
mlčel.
Bavorovský čekal, že ho bude Bedna litovat, ale o jeho
hodinovém sousedství s Řezinou se zmínil jedině potměšilec
vra-nejs. Zeptal se totiž Bavorovského: "Tak co, jak ses vedle
Řezi-ny dusil?"
Bacín vykládal v hloučku hochům: "Ať si nemyslí, že mu někdy
ponesu ještě pero! Kdyby mu v jeho plničce stokrát došel
inkoust, tak mu pero nepodám! Radši řeknu, že se mi
rozskří-palo."
Draňák se hrubě smál tomu, že ho Kovář viděl, jak nepovstal k
pozdravu, a rozhlašoval: "Příště to udělám zas! Dávejte
schválně pozor!"
Potom se obrátil a výhružně se kolébal k Řezinovi. Už s ním
dlouho nic nezačal. Řezina ho zpozoroval, vyklouzl druhou
stranou z lavice a vyšel na chodbu.
Lubor se konečně ze všeho vzpamatoval a připomněl si svůj
včerejší úmysl. Vyběhl za Řezinou ven z Bedny a volal nahlas a
bez ohledu na to, zda ho někdo slyší: "Řezino! Řezino! -
Vojto!"
Snad ještě nikdy neoslovil Řezinu jeho křestním jménem! Nikdy
mu to nechtělo jít z úst. Když spolu chodili na podzim do
Sekořova knihkupectví nebo i jen tak po ulicích, neoslovoval
Lubor Řezinu raději vůbec nijak. Oslovení "Řezino" se mu zdálo
být cizí při všech jejich společných zájmech a při tom, jak
hezky se k němu Řezina choval - - a "Vojto" zase moc
zavazující, tak si přece říkají jen dobří kamarádi. A to
Lubor tehdy nechtěl nikdy připustit, aby si Řezina o něm
myslel, že je jeho věrný kamarád! Lubor chtěl mít tehdy pořád
otevřená zadní
vrátka, aby kdykoli - bez výčitek svědomí - mohl chození s
Ře-zinou přerušit, kdyby Bedna něco vyčenichala, nebo tak --!
Ale po tom, co Lubor včera o sobě četl v Řezinově roztrhaném
notýsku, nemohl se už chovat tak podivně, vychytrale. Ře-zina
se mu zjevil jako dobrý, čestný chlapec, a bylo by špatné
nezařídít se vůči němu podle toho!
Řezina stojí u okna a teď se udiveně otáčí.
Lubor se k němu blíží se slavnostním výrazem v tváři a podává
mu ruku.
Mluví k němu rozpačitá a zmatená slova smíření i jakési
prosby za odpuštění, ale Řezinovi ta Luborova řeč připadá
jako nejkrásnější hudba.
Je to na něj příliš mnoho štěstí najednou! Nejdřív - tam v
Bedně - Kovář a jeho laskavé jednání s ním, psancem Bedny - -
a teď tady ještě Lubor -!
Řezina má zamžené oči a snaží se ze všech sil vypadat
důstojně, mužně, ale nedaří se mu to. Jeho promodralé rty
něco šeptají a Luborovi se zdá, jako by Řezina říkal:
"Zůstanu! Zůstanu tady! Ano, teď už nemusím odejít, teď už
zůstanu!"
Hloučky hochů se u nich zastavují, s údivem i posměchem je
pozorují, ale Luborovi to nevadí. On se už neobává, že se
Bedna dozví o jeho kamarádství s Řezinou. Jen ať to ví!
Řezina je lepší než celá Bedna dohromady!
Nebyli to však jen hoši, kteří viděli Luborův návrat k
Řezinovi. Když byl konec přestávky a Řezina s Luborem šli
jako poslední do Bedny, zastavil u dveří Lubora učitel Kovář.
"Ty se jmenuješ Klement, vid?" zeptal se ho. Zřejmě si jeho

když duben přichází
jméno pamatoval ještě z právě uplynulé hodiny, kdy ho jednou podle zasedacího pořádku vyvolal.
"Ano prosím!" řekl uctivě Lubor a postavil se do pozoru.
"Lubor Klement."
"Viděl jsem tě, jak jsi podával ruku tomu chlapci -"
"Řezinovi!" pomohl mu vzpomenout na jméno Lubor.
"Ano. Tomu. Bylo to od tebe hezké! Buď mu dobrým kamarádem, ať má v tobě oporu. Zdá se mi, že tady v Bedně nemá záviděníhodný život, když jím tak všichni opovrhují. Děkuji ti za něho. Jsi hodný chlapík, Lubore!"
Vytáhl z kapsy kartonek, na kterém byla barevně nakreslená podléška. Dole byl kovářův droboučký podpis.
"Vezmi si to," řekl Luborovi. "Na památku na svůj dnešní dobrý čin!"

Pak odešel do vedlejší třídy a užaslý Lubor vběhl zmateně, ale rozradostněně do Bedny.

49 Kovář přebírá Bednu

Druhý den měla Bedna Kováře zase. Byla fyzika, a to byl také předmět, který vyučoval.

Ku podivu všech vstoupil s ním dnes do Bedny i třídní Havlík, a když se usadili a šum utichl, zahovořil: "Hoši, přejímám za odešlého pana učitele Smatlíka místo třídního v jeho třídě a u vás se ho musím zříci. Vaším novým třídním je tady pan učitel Kovář. Chovejte se tak slušně, jak se na žáky sluší, abyste mi neudělali hanbu po tolika letech! Jinak vás budu vyučovat všem předmětům jako dříve, v tom se nic nemění. Jen vaším třídním už nebudu!"

Bedna rozpačitě mlčela, až pak jedničkář Jandus povstal a pravil: "Děkujeme vám, pane učiteli, za všechno, co jste pro nás jako náš třídní udělal!"

Staněk zašeptal přitom k Luborovi: "Však toho beztak moc nebylo!" A to si myslela celá Bedna.

Po odchodu Havlíkově se Kovář zvesela podíval na hochy a řekl: "Ujímám se tedy osiřelé Bedny. Když budete chtít a když trochu pomůžete, uděláme si ze školy něco tak krásného a radostného, že sem budete pospíchat s takovým nadšením jako na nějaký fotbalový zápas – a v neděli se už nebudete moci dočkat pondělka!"

Po jeho slovech se ozval Bednou radostný šum a vzadu někdo nesměle a tiše zatleskal. Na leckteré tváři se objevil nedůvěřivý úsměv, protože nikdo nemohl věřit, že by se mohlo do školy tak radostně spěchat, jak to Kovář teď tady tvrdí.

Ale jeho přátel-

ská řeč a pak také to, že jmenoval třídu hned "Bednou" (to Havlík například neudělal nikdy), získala mu srdce všech.

"Provedeme nejdříve několik změn!" mluvil pak Kovář dále, když šum utichl. "Tak především: Řezino, ty budeš sedět teď už pořád tady vpředu, vedle Bavorovského. Tam v té poslední lavici ti to ani trochu nesluší! Jsme přece všichni kamarádi a musíme tedy držet i být všichni pohromadě – či ne?"

Nikdo neodpovídal, Kovář však odpověď od nikoho ani nečekal. Řezina si šel sebevědomě sednout vedle Bavorovského, a Lubor, který jej úzkostlivě pozoroval, si povšiml, že už je zase čistý a upravený, jako býval tehdy tu krátkou dobu na podzim, když spolu tajně přátelili. Však tím hned ztratil ze své odpudi-vosti!

"Převzal jsem také za pana učitele Smatlíka správu celé školní zahrady," dál hovořil Kovář. "Slyšel jsem, že jste v ní neradi pracovali. Říkali jste prý té práci galejelu" Rozesmál se naplno tomu pojmenování a Bedna se řehtala s ním. Někdo za Luborem skoro nahlas obdivně pronesl: "To je ale skvělý chlap – co? S tím užijeme!" Lubor se až lekl, že to Kovář uslyší.

Ten však neslyšel asi nic, protože už opět pokračoval: "Já k té práci nechci nikoho nutit. To by mě ta zahrada ani trochu nebavila, kdybych viděl, že mi tam pomáháte jen z donucení a ze strachu. A přece bych byl rád, kdyby ta zahrada byla jen naší prací, víte – jen Bedny!! Aby se nám do toho

Když duben přichází

nikdo jiný nemíchal! Co říkáte tomuhle?

Rozdělili bychom zahradu na čtyři díly a každý ten díl by si spravovala jedna skupina hochů, která by o to měla zájem. Takový dílec zahrady, to by byla vlastně jakási farma sama pro sebe a patřila by jen té skupině, která se o ni přihlásila. Skupina by si svou farmu – to jest tedy onen svěřený díl zahrady – obdělávala, závodila by ve svých farmářských úspěších se skupinami ostatními a honosila by se pak i dobrými výsledky!"

Mezi hochy nastalo šuškáání.

Lubor pohlédl nenápadně na Řezinu do čtvrté lavice, aby viděl, co si o tom návrhu myslí. Řezina všemi možnými posuňky dával Luborovi najevo, že by se o takový jeden díl zahrady mohli přihlásit.

Lubor mimoděk lehce kývl hlavou, protože se mu to také začínalo líbit, a Řezina už vyskočil a překotně volal: "Tak my bychom si prosím tu jednu čtvrtinu zahrady vzali!!"

"S kým?" ptal se s úsměvem Kovář.

"Prosím tadyhle s Luborem – chci říct s Klementem!"

"Dobrá!" řekl Kovář. "Jste tedy první přihlášení farmáři, a máte právo vybrat si, kterou čtvrtinu zahrady chcete!"

Při jeho slovech se už ale zvedaly ruce po celé Bedně, tu nesměle, jinde nadšeně a bouřlivě!

"Podívejme se!" smál se Kovář. "Já měl strach, že budu na zahradě pracovat sám – a vždyť my tam takhle budeme skoro všichni!"

Druhá čtvrtina byla přiřčena klubu jedničkám, který pro práci milostivě přibral ještě Černého, když se stále mezi ně hlásil.

Třetí čtvrtinu si vzal obtloustlý vytrvalostní plavec Trmal a Básnidlo-Pišvejc. Poslední díl byl přiřčen Čermákovi, Hronovi a Rabochovi.

"Tak dnes po vyučování se my – farmáři – sejdeme na chvíličku dole v zahradě a provedeme losování, komu má připadnout která čtvrtina. Řezina tady s Luborem si ovšem vyberou, ti losovat nebudou! A také si řekneme, s čím na zahradě nejdříve začneme."

Lubor byl celý zaujatý pro "farmaření" a těšil se na to.

Ale snad ještě větší radost mu způsobilo to, že mu Kovář teď tady přede všemi řekl "Lubore" místo "Klemente".

50 Fanek v osidlech Ekrtovců

Je konec vyučování.

Bedna se řítí po schodech jako dravý proud horské bystriny.

Smích, halas, volání, ruch. "Farmáři" jsou na začátku toho proudu. Několik let neměli –

právě tak jako ostatní hoši – nejmenší zájem o školní zahradu.

Pracovali tam pod nevlídným vedením učitele Smatlíka opravdu jako na galejích: bez zájmu, jen z donucení.

Dnes je to ale všechno jiné. Je tady Kovář! Mladý veselý

chlapek, který vypadá na to, že chlapcům rozumí!

A ten přidělený kus zahrady bude opravdu těch, kteří si na něm

budou pracovat! Oni si za něj budou ručit, oni se musí

starat, aby ten dílec k něčemu vypadal. Je to odpovědné, ale

krásné, a tak nové! Hoši mají skutečně pocit, že jsou

farmáři, kterým jde o úrodu!

"Vy to máte dobře!" řekl teď závistivě v běhu Řezinovi a

Luborovi Kleňha od Jedničkám. "Smíte si vybrat ten nejlepší

díl zahrady. A nám zbude možná zrovna ten nejhorší!"

To si mysleli koneckonců i ostatní přihlášení Farmáři. A i

když věděli, že rychlým příchodem na zahradu nic nezískají,

přece tam teď utíkali o překot.

Řezina pravil k Luborovi: "Nevím, co si ty o tom myslíš, ale

já bych se toho práva nejraději vzdal!"

"Jakého práva?"

"No toho vybrat si nejlepší čtvrtinu zahrady! Nedělalo by to

třeba dobrotu, pořád by nám to vyčítali – a pak – bylo by

dobře, zavést do Bedny zase trochu pravého kamarádství, jaké

tu bývalo dřív. Můžeme to začít! Tím dobrovolným zřeknutím se

Když duben přichází

výhody dáme ostatním dobrý příklad k podobnému jednání. Co tomu říkáš?"

Luborovi se to líbilo a skoro ho až mrzelo, že na to připadl Řezina a ne on, ač si také vždycky tak toužebně přál, aby v Bedně vládlo zase pravé ušlechtilé kamarádství mezi všemi. "Souhlasím!" řekl Řezinovi. "A nezůstaneme jen při tom jednom kavalírském činu. Víš - - chtěl bych udělat něco takového velkého - - sám dobře ještě nevím co - - zkrátka převrátit úplně všechny hochy v Bedně - a vůbec snad i jinde - aby byli všichni takoví, jak se o nich píše v knihách!"

"Rozumím ti," odpověděl Řezina. "Vím, co myslíš. Jsi sám dobrý a vzorný a všechno v tobě volá po tom, aby i všichni okolo tebe byli takoví. Nesneseš špatnost a hrubost!"

"Ne - ne - nejsem takový!" bránil se Lubor rozpačitě té otevřené Řezinově pochvaly. "Ale chtěl bych takový být -- a chtěl bych, aby i ostatní byli takoví. Toužím po takovém krásném světě už dlouho - - a nejvíc mě ta touha posedla jednoho dne, kdy jsem se toulal ulicemi, sám, rozmrzelý, zoufalý a viděl jsem všude tolik špatností, od těch nejmenších dětí až po lidi dospělé. Někdy ti ještě o tom budu povídat víc."

A taky jsem v ten den objevil, že se Fanek kamarádí s Nosá-lem a snad i s Ekrtem. Ty víš, co to znamená! Fanek byl takový můj vzor - - víš - - a ten den jsem o tu představu, přišel!"

Řezina sbíhal chvíli mlčky po schodech vedle Lubora, až pak už skoro u východu řekl: "Toho Fanka bychom měli, Lubore, nějak zachránit. Toho by bylo škoda!! A vůbec - - se vším bychom tady měli pořádně zakvedlat! Ten tvůj nápad o nápravě hochů je úžasný. Snad na něco přijdeme!"

Vyběhli na zahradu, kde už stál Kovář s několika Farmáři. Lubor ještě zábleskem oka viděl Fanka, jak zvolna vychází před školu s Nosálem a Ekrt jde za nimi jako slídící pes. Chtěl na to upozornit Řezinu, ale Kovář už začal hovořit: "Tak Řezi-no - a Lubore - vyberte si svou čtvrtinu!"

Lubor nechal zase mluvit Řezinu. Vždycky když ho měl vedle sebe, cítil, že Řezina řekne všechno líp a výstižněji. Bylo to tak už tehdy u Floriana, i potom v Sekorově nakladatelství. Lubor si razil tajně v duchu pro Řezinu zvláštní titul, a to "mistr slova".

"Děkujeme vám, pane učiteli, za vaši laskavost!" řekl klidně Řezina. "Vážíme si jí velice, Lubor i já. Ale my jí nevyužijeme! Nechceme mít před ostatními - Farmáři - žádné výhody! Budeme losovat zrovna tak jako oni!"

Z hloučku Farmářů se ozval pochvalný šepot a Raboch poklepal Řezinovi legračně na rameno.

Ještě víc překvapený byl však sám Kovář. Právil: "Dobrá, bereme všichni na vědomí vaše kamarádké jednání. Jste správní chlápci a udělali jste mi radost. Je to dnes už druhá potěšitelná věc. Nejdřív to nadšení pro farmaření - - teď zase vy tady s tím zřeknutím se své výhody."

Usmál se trochu a dodal: "A tak nějak cítím v kříži, že těch radostných věcí tady společně zažijeme ještě víc - - a že jich bude hodně. No - a teď přistoupíme k rozdělení zahrady. Jestli se dohodnete po dobrém sami beze mne, která skupina si vezme který dílec, nebude losování ani zapotřebí. Losovali bychom teprve, kdybyste se nijak dohodnout nemohli."

Hoši tu stáli několik vteřin bezradně. Všem se zdálo být nejlepší část zahrady, obrácená směrem do ulice. Tam byly záhony už zryté a nejupravenější a také tu byla ta výhoda, že je sem z ulice pěkně vidět, a tak se lze pochlubit chodcům tím, co se v tomhle dílci vypěstuje.

Ale kupodivu - žádná skupina se o ten dílec nehlásila! Snad to způsobil ten vznešený kavalírský počín Řeziny a Lubora. Nikdo se nechtěl ukázat nekarádkým sobcem.

Kalčík dokonce prohlásil za Jedničkáře: "My počkáme až na konec! Až co zbude! Nechceme si vybírat!"

"My taky! My taky!" pospíšila si dvojice Trmal - Pišvejc.

"A my nejsme taky žádní hladi, nemyslete si!" řekl hrdě

Když duben přichází
Ra-boch za poslední skupinu. "Bude nejlepší, když nám to pane učiteli přidělíte sám. Jak vidíte - budeme všichni spokojení!" Kovář se smál a volal nadšeně: "Šťastný den! Šťastný den! Vidíte, hoši, tady je další krásná událost dneška. Kdypak se to kdy stalo, abyste jeden druhému ponechával lepší sousto? Aby rozdělení zahrady bylo tedy opravdu nestranné, dáme o něm rozhodnout přece jen náhodě. Budeme losovat!" Napsal na čtyři malé papírky číslice od jedničky do čtyřky a ukázal, která čtvrtina zahrady má které číslo. Pak papírky zmačkal a delegáti ze všech čtyř skupin si je rozebrali. Jaké číslo si která skupina vytáhla, tu část zahrady dostala. Na Lubora a Řezinu připadla zanedbaná zadní čtvrtina, sousedící na jedné straně se školním dvorem, na straně druhé se zdí, oddělující zahradu od ulice. Vše zde bylo zarostlé a v rohu u zdi stál starý altán. Byla to opravdu nejhorší část zahrady, ale Lubor a Řezina nemrkli ani okem. Byli vším tak nadšení, že je ta směla nedovedla přivést z dobré nálady. A když jim pak ještě Jedničkáři přišli říct, že jim v počáteční úpravě pomohou, neznala jejich radost mezí. Ne snad proto, že budou mít práci přece jen trochu ulehčenou, ale proto, že zase-
té sítě kamarádství tak rychle - ve čtvrt hodině - počalo klíčit, kvést a dokonce nést plody. Také na Kovářovi bylo vidět velké uspokojení. "A teď domů - na oběd - a na úkoly," řekl hochům, "no -a kdo bude chtít, může už k večeru něco tady začít!" Hoši se vyhrnuli nadšeně ze zahrady a na ulici se v hloučcích rozprchli. Jen jedna věc pokazila Luborovi a Řezinovi trochu radost z dnešního dne: když přišli do jedné z blízkých ulic, viděli tam Fanka, Nosála a Ekrtu u výkladní skříně obchodu se sportovními potřebami, kde se zrovna loučili. "Tak v pátek ve čtyři hodiny tady!" slyšeli jasně Nosálův hlas. A pak ještě Ekrtův, jak dodává: "No to si stejně připomeneme ještě v Bedně!" Faneček potom odcházel a Nosál s Ekrtou vešli do obchodu. Lubor pohlédl pobouřeně na Řezinu a ten řekl klidně: "Musíme do toho - Lubore - seknout! Musíme!!" A v jeho tónu řeči se tajila síla skoro hrozivá. Válka zlu byla vypovězena.
51 Kronika Bedny
Lubor s Řezinou přišli na zahradu ještě téhož dne odpoledne. Táhl je tam nejen zajímavá práce, taková přece jen trochu zá-lesácká, ale i to, jak cítili, že potřebují i jeden druhého. Že si mají mnoho a mnoho co povídat a že debata při práci bude tím zajímavější. Řezina zásahem Kováře, který ho přesadil do čtvrté lavice z jeho psaneckého místa, jako by duševně nějak vyrostl. Snad k tomu přispělo i Luborovo veřejné přiznání kamarádství, a také že dnes při rozdělování zahrady uznali jeho kvalitu i všichni Farmáři. Lubor se až divil, jak mohl tak dlouho vydržet s Řezinou nemluvit. Teď by s ním byl nejraději pořád. Na zahradě už na svém podílu pracovali Trmal a Básnidlo. Dostali ten nejlepší, u železného plotu do ulice. Pozdravili hlasitým a nadšeným voláním Řezinu i Lubora. Nezdrželi se u nich dlouho a pospíchali do svého zanedbaného kouta. Řezina už měl rozvržený pracovní plán, aspoň pro dnešní odpoledne. Začali vysekávat a vytrhávat staré uschlé křoví, které dusilo stromky i trávu, odnášet kamení, naházené sem za léta přes zeď z ulice, a prohlédli si i altán. "Ten bychom mohli spravit -- a byl by dobrý pro moc záležitostí," řekl Lubor. Pomalu se rozhovořili. Mluvili nejdřív o trentovkách a o nových Florianových ilustracích. Řezina přinesl Luborovi několik jeho nových

Když duben přichází

obrazů, které získal výměnou za známky. Pak jejich řeč přešla na Bednu, na Ekrta a jeho kumpány a nakonec se rozhovořili o Fankovi. Ten jim ležel nejvíc na mysli.

"V pátek jsme tam, kdyby trakaře padaly!" povídal energicky Řezina.

"Kde máme být?" divil se Lubor.

"No tam na té schůzce Fanka s Nosálem a Ekrtem!"

"A co tam chceš dělat? Snad nechceš Fankovi zakazovat, aby s Nosálem a Ekrtem mluvil nebo s nimi někam šel? Panečku -ten si nedá poroučet! Říkal jsem ti přece, jak to dopadlo, když jsem ho chtěl před Nosálem varovat!"

"Nevím ještě, co uděláme!" řekl nerozhodně Řezina. "Chci se tam aspoň dovědět, co se bude dít dál! Kam Fanka potáhnou a jestli by nepotřeboval naši pomoc!"

Zvedl obě ruce do výše, zahrozil jimi a dodal s výhružným smíchem: "Tu bychom mu tedy proti těm třasořítkám poskytlí dokonale! Na Nosála a Ekrta si můžeme my dva troufnout směle vždycky!!"

Při rozhovoru jim práce pěkně ubíhala, a když pak přišli Jed-ničkáři a nabídli jim Černého, že jim pomůže, Lubor a Řezina zdvořile poděkovali a nabídku nepřijali. Chtěli být při svém povídání raději sami.

Po celé zahradě se teď rozléhalo veselé hvízdání i zpívání Farmářů. Byly tu už všechny skupiny. Podivuhodný chlapík, ten Kovář! Jak to dovedl zařídit, aby se zahrada, která byla řadu let pro všechny hochy postrachem, najednou stala radostnou záležitostí dobrovolníků!

Ani další dny neochabla chuť Farmářů do práce. Naopak! Nálada do toho byla pořád větší a větší.

Kovář se však ve svých změnách a nápadech nezastavil. Nebylo snad dne, kdy by nepřinesl do Bedny něco nového, co tu ještě nebylo a co dělalo hochům školu stravitelnou, ba dokonce i zábavnou.

Hned druhý den po rozdělení zahrady přinesl do Bedny velikou knihu v tvrdých deskách s čistými listy a pravil:

"Tohle bude, hoši, naše kronika! Budeme si do ní psát všechny veselé i vážné příhody, které se nám zde za celý den přihodí. Psaní se můžete účastnit všichni. Každý den bude zapisovat jeden z vás. V knize mohou být i obrázky nebo dokonce i fotografie. Každý z vás by do ní měl vlepit svůj snímek, aby na něho zůstala v kronice památka.

Zapíste spíš veselé, zábavné, ne nějak suše. Nebojte se udělat v zápisu i vtip nebo napsat tam nějakou legraci, která se při hodině nebo o přestávce semele! Také svůj vlastní názor o té či oné příhodě může kronikář připojit.

Každý den se zápis o dnu minulém veřejně přečte a kronika se pak odevzdá tomu, kdo se dál na psaní přihlásí.

No - a kdo se tedy pokusí o první zápis? O zapsání dnešního dne?"

Několik rukou se váhavě zvedlo. Také Řezina se hlásil. Lubor se neodvážil. Mnoho hlasů ale volalo: "Prosím - Pišvejci! Ať to píše Pišvejci! Ano, ano, Pišvejci!!"

Pišvejci byl známý svým vtipem. Také jeho slohové úkoly prosluly. Teď se nehlásil, ale když Kovář slyšel pořád to volání, zeptal se ho: "No - tak chceš to zkusit, Pišvejci?"

A Pišvejci jen mlčky, ale ochotně přisvědčil a přijal od Kováře knihu.

52 Kovář pokračuje

Nikdy v životě nesbírali hoši v Bedně to co teď! Znamky, staré mince, nálepky, razítka, to vše ustoupilo před novou věcí. To byly Kovářovy nádherné barevné kresby květin.

Všechny byly na tvrdých vysokých kartoncích stejného rozměru, Kovářem podepsané, a u každé bylo jeho drobným úhledným písmem připsáno, kdy a kde květina kvete. U některých bylo i její indiánské jméno.

Hoši si cenili a vážili všeho, co od Kováře pocházelo, a po kresbách a písmu jeho ruky toužil snad každý.

Když duben přichází

Avšak Kovář kartonky nerozdával na setkání! Ten, kdo kresbu měl obdržet, si ji nejdříve vždycky musel nějak zasloužit. Řezina a Lubor dostali po jednom kartonku za to, že se zřekli práva vybrat si nejlepší část zahrady. Lubor tím tedy získal už druhý obrázek. První tehdy na chodbě, když ho Kovář viděl, jak se smíruje s Řezinou. Lubor se mohl chlubit, že to byl vůbec první kartonek, Kovářem vydaný.

Jedničkáři a Fanek dostali po kartonku za svůj dosavadní nejlepší prospěch v Bedně. Kovář si dal práci s jeho vypočítáváním, dokonce si opsal známky hochů z notýsků ostatních učitelů a ze sešitů. Bylo opravdu obdivuhodné, s jakým zájmem a ne-úpornou pílí pro Bednu pracoval!

Ve čtvrtek Kovář založil v Bedně lehkootletický klub, do kterého se mohl přihlásit každý chlapec z Bedny.

"Představuji si to asi takhle, podívejte se!" začal o tom Kovář podrobněji vykládat. "Opatřím především pro Bednu krásné hřiště od jednoho sportovního klubu, jehož jsem také členem. Jsou tam závodní dráhy, doskočiště, zkrátka všechno! Umluvíme si určitá odpoledne, kdy budeme na hřiště docházet trénovat. Bude to samozřejmě ve dny, kdy odpoledne není škola. Nikdo přitom chodit nemusí, rozumějte! Jen kdo chce! Někdo z vás, kdo je ve sportu nejzdatnější, povede na hřišti tréninky. Ale třebaže na ty tréninky mohou chodit všichni hoši z Bedny, do klubu mohou být přijati jen někteří! A to jen ti, kteří dosáhnou určitých výkonů podle zvláštní tabulky. Člen klubu, to bude tedy takový čestný titul. Nebude vám přinášet žádné výhody proti těm, kteří ho nedobudou - a přece se o něj budete jistě všichni houževnatě ucházet! Neboť tím dosaženým titulem budete vlastně o sobě říkat: jsem zdravý, silný chlapík, pružný a ohebný, rychlý a mrštný! A to myslím stojí za to, aby se člověk cvičil a snažil ten titul získat! Či ne?"

Po jeho slovech se Bednou rozlehla bouře nadšení.

"A kdy s tím - prosím - začneme?" ptal se netrpělivě malý Gajdoš z Levínovy party.

"Ale třeba hned," mínil Kovář. "Jenom ale kdo klub povede?"

"Levín! Prosím - Levín! Levín!" ozývaly se hlasy ze všech stran.

Levín se té práce ujal nadšeně. Nic ho nebavilo tak jako lehká atletika. Všechny přestávky a pak ještě asi půl hodiny po vyučování s ním projednával Kovář všechny začáteční podrobnosti.

Jindy Levín vypadl ze školy, ještě se vzduchem chvěl zvuk zvonce. Nebyl by tu vydržel ani o vteřinu déle. Ale v rozmluvě s Kovářem by tu byl třeba do večera.

Druhý den už vyšly předpisy o výkonech, kterých musí dosáhnout ten, kdo se chce stát členem Lehkootletického klubu BEDNA. Levín je vypracoval po dohodě s Kovářem.

Seznam výkonů napsal na papír, podlepil ho tvrdou deskou, vystříženou z víka staré krabice, a pověsil v Bedně za zeď. Nikdy tu nevisela vývěska, která by hochy lákala tak jako teď Levínova!

Celá Bedna se k ní sběhla, každý si požadované výkony z ní opisoval a debaty nebraly konce. Někteří hoši tvrdili, že výkony "nic nejsou", to jest, že jsou lehké. Jiní se nad nimi křížovali a říkali, že takhle se členy klubu asi nikdy nestanou. Výkony byly předepsány takto:

Běh 60 metrů 8.6 vteřin

Skok vysoký 135 cm

Skok daleký 420 cm

Hod tenisovým míčkem 40 metrů

Vrh koulí 4 kg 12 metrů

Plavání jakýmkoli způsobem 50 m 35 vteřin.

169

Hron, který kdysi - ještě na podzim - reptal proti Levínovi při tréninku štafety, teď zase trochu začal rýpat.

"Podívejte se na Levína, jak si to chytře narafičil!" řekl.

"On se udělá členem klubu hned a my se teprve o to máme

Když duben přichází pokoušet! A když ty předepsané výkony neuděláme, tak se můžeme jít klouzat!" Klepař Čírek to Levínovi donesl a ten to Hronovi klidně vysvětlil: "Neboj se - ani já členem klubu vlastně zatím nejsem, i když ho řídím - a i když se těch výkonů nebojím. Při prvním tréninku bude Kovář na hřišti, tam mu výkony předvedu a tím se teprve členem stanu. To je náhodou, chlapečku, moc dobře zařízené, jen žádné strachy! Tady se švindlovat nebude!" Hron tím byl uspokojený. Levín pak ještě nadhodil, že mluvil s Kovářem o možnosti uspořádání lehkootletického utkání s Pekáčem, a celá Bedna se toho chytila a hovořila o tom. To už nebyla ta omrzelá Bedna z podzimu a zimy! Kovář také oznámil, že prvních pět členů klubu dostane od něho v upomínku po jednom kartonku s kresbou. Hřiště už je zajištěné, je to hřiště S. K. Racek. Bedna má na ně přístup vždy ve středu a v sobotu, po celé odpoledne! Levín tam bude se svou spolehlivou partou měřit ochotně každému na požádání jeho výkony a zapisovat je, když budou vyhovovat předpisům.

53 Žebříček duševní zdatnosti Zdi těch několik dnů Kovářovy vlády se s Bednou staly opravdové zázraky. Hoši, dříve hašteřiví, mrzutí, leniví a bez podnikavosti, byli teď jako rtuť, naplnění zájmem o vše, co od Kováře přicházelo. Na školní zahradě bylo veselo a rušno. Kovář objednal značnou zásobu travního semene i květin, ba i nové stromky tu byly slavnostně vysazeny. Chodili se sem teď dívat i ti, kteří k Farmářům nepatřili - a v duchu mnohý z nich tajně litoval, že se tehdy při rozdělení zahrady také nepřihlásil. Chalupa to dohonil tím, že požádal farmářskou dvojici Trmal - Básnidlo, aby ho přijali mezi sebe. Svolili ochotně, a tak bylo zase o jednoho Farmáře víc. Ve středu byl první trénink na Racku. Bylo to prostě úžasné! Dostavila se skoro celá Bedna, nescházel ani opičák Denk a slaboučký Bílek. Jen Ekrtovcí nepřišli. Ti už propadli docela svým zábavám a o nic jiného neměli zájem.

Levín se svou partou a Kovář měli plné ruce práce. Každý se chtěl stát členem Lehkootletického klubu, nestačilo jim jen volné trénování běhu, skoku a vrhu. Levín složil zkoušku pro členství před Kovářem hravě. Mnoho chlapců ho při tom pozorovalo a toužilo mít tělo také tak krásně urostlé a svalnaté jako on. Všem se však předepsané výkony tak dobře nedařily jako Levínovi! Bylo hned vidět, kdo už předtím cvičil a trénoval. Někteří hoši ani nevěděli, jak se koule bere do ruky, jiní si neuměli ani pořádně kleknout ke startu na běh. To vše tedy Levín se svými hochy i Kovář trpělivě a nadšeně učili. Fanek byl jeden z prvních, hned za hochy z Levínovy party, kteří zkoušku na členství bezvadně složili. Jen skok do dálky několikrát opakoval, než se mu zdařil. Luborovi dělalo potíže vrhání koule a hod tenisovým míčkem. V těchto dvou věcech nemohl pořádkem dosáhnout předepsaného výkonu. Nermoutil se ale proto. Stálým cvikem to přece jen jednou dokáže!

Řezina byl na tom ještě hůř. Tomu nešel ani skok a běh! Celá léta jen do sebe ponořený, zábav ostatních hochů se stranící, neměl pro lehkou atletiku ani tu nejmenší přípravu. Avšak ani on proto neztrácel dobrou náladu a chuť do dalších pokusů. I tady rozdal Kovář několik kartonků s květinami, a to jak za vynikající sportovní výkony, tak i za jiné věci. Fanek ho dostal za svou sportovní čest.

Při skoku do dálky přešlápl odrazové prkénko, ale stibral, který zde měřil výkony, to nepostřehl a chtěl mu výkon uznat,

171

ač byl po onom přešlápnutí neplatný. Fanek klidně mohl o

Když duben přichází pře-šlápnutí mlčet. Pravidl ale: "Ne - ne - tohle, Stibrale, neplatilo -já jsem přešlápl, víš?" skákal pak ještě třikrát, než skočil správně a přes celou předepsanou vzdálenost. Stibral hlásil Fankovu poctivost Kovárovi a ten řekl Fankovi: "Vidím, že jsi nejen tělesně, ale i duševně dokonalý chlapec. Zůstaň takový pořádk, jen se nepokaz!" Kovář byl ke každému vlídný, přátelský, a hochům už nepřipadal ani jako učitel, ale spíš jako starší dobrý kamarád. Některé hochy - pokud si pamatoval - oslovoval dokonce křestními jmény, a to působilo dojmem domácího kamarádského ovzduší. Hoši už pomalu začínali věřit, že škola se může stát velkou radostí a že v neděli se už bude každý těšit na pondělí. Na Kovářovy hodiny se tak hoši aspoň už těšili! Kovář však přišel ještě s jedním vynálezem, který způsobil, že se hoši zvolna začali těšit i na hodiny ostatních učitelů a že se na školu vůbec začali dívat jako na napínavý závod. Ve čtvrtek ráno přinesl do Bedny velikou tabulku ze silné lepenky, s prořezanými otvory ve sloupci pod sebou, jako na zastrkování nějakých papírových proužků. Ostatně Kovář skutečně takové proužky držel v ruce. A také nějaký sešit v tvrdých deskách. Na tabulce bylo napsáno: ŽEBŘÍČEK DUŠEVNÍ ZDATNOSTI. "Jak jsou silné a rychlé vaše ruce a nohy - a jak je pružné vaše tělo, to můžete dokázat na hřišti při boji o členský titul našeho Lehkoatletického klubu," rozhovořil se. "Jak je silná vaše hlava, to bude dokazovat tato tabulka! Čím chápavější, bystřejší máte mozek, tím výš se na tomto žebříčku objeví proužek s vaším jménem!" Na chvíli se odmlčel a Černý, který se marně snažil dostat do Klubu jedničkám, se dychtivě zeptal: "A jak se prosím rozsoudí, kdo z nás je chytřejší?" "Inu tím," smál se Kovář, "že se zjistí, jak komu z vás lehce nebo těžce leze učení do hlavy! Podívejte se: tady je sešit a v tom je pro každého z vás jedna všelijak nalinková stránka. A do linek a okének té stránky se vám budou zanášet všechny známky, které dostáváte, ať za ústní zkoušení anebo do sešitů. Zápis známek provedeme od poslední konference. A každý den si budete vypočítávat u každého jednotlivce průměr jeho známek. Ten se vypočte tak, že se součet hodnot všech známek dělí počtem známek. Tak například někdo má deset pětěk, deset čtyřek, deset trojek, deset dvojek a deset jedniček. Kdyby se tyto známky napsaly pod sebe a sečetly, vyjde nám součet 150. Dobrá! Ten se dělí počtem známek. Těch je celkem padesát. Výsledek je tedy 3, a to je průměr duševní zdatnosti toho jednotlivce. Ovšem - ve skutečnosti vyjdou průměry ne tak pěkně zaokrouhlené, ale rozčleněné na mnoho desetinných míst. No -a podle těch čísel se budou pásy s vašimi jmény zde na žebříčku posunovat buď nahoru nebo dolů. Samozřejmě, že každý chlapec, který má jen trochu ctižádosti v těle, se bude snažit, aby se dostal na žebříčku co nejvýš. Dolejší místa budou patřit jen hochům buď hloupým anebo silně lenivým - a to je vlastně totéž, protože lenost je také vada mozku, ukázka jeho chabosti." Při jeho posledních slovech se začal úporně hlásit Landa, který upustil tenkrát při závodu s Pekáčem štafetový kolík. "Copak je, Lando?" "Prosím - jak se dozvíme ty známky, které dostáváme?" "Poprosil jsem všechny pány učitele," řekl na vše myslící Kovář, "aby vám každému známku hned při zkoušení řekli. Všechny známky od poslední konference do včerejška mám zde od nich už vypsané! Stačí jen zanášet je sem do toho sešitu a přidat k nim známky z vašich písemných úkolů. O přestávce sem tedy přineste sešity a známky z nich si vypište. Potřebuji ale několik spolehlivých chlapců, kteří by všechny

Když duben přichází
 ty záznamy a výpočty a stále přemísťování proužků na žebříčku
 Prováděli. Kdo se k tomu hlásí?"
 Les rukou se zvedl, nadšené volání nezadržitelně propuklo a
 Kovář se spokojeně usmíval.
 "Dobrá - počkejte - vyberu si!" řekl. "Tak to bude Staněk,
 Sochor a Dohrál. Víte - vybírám schválně ty hochy, kteří ještě
 nemají v Bedně žádnou práci. Nejsou ani Farmáři, ani tady v
 Levínově skupině.
 No - a teď zbývá jen vypočíst průměry, přidat k nim už i
 dnešní známky, které tu padnou, a zítra se může žebříček už
 vyvěsit. Vy tři hoši, kteří to máte na starosti, dokažte, co
 umíte!
 A ještě něco: své výpočty musíte kontrolovat a každý má právo
 si je ještě přezkoušet; Tak - a teď hurá na fyziku!"
 Celé přestávky toho dne padly na vypisování známek ze sešitů
 a zanášení jich do záznamní knihy. A každý se chtěl
 přesvědčit, zdali mu trojice Sochor - Dohrál - Staněk zapsala
 vše správně.
 Žebříček byl - zatím bez zastrkaných pásků se jmény - pověšen
 na zeď vedle Levínovy tabulky sportovních výkonů a hoši si ho
 prohlíželi.
 Bylo na něm sedmatřicet míst, tedy tolik, kolik hochů bylo v
 Bedně. Místa byla vedle očíslována od 1 do 37.
 "Kdybych tak byl někde tadyhle..." řekl zálibně opičák Denk a
 ukázal na jedno z prvních, nejvyšších míst.
 "Mně by stačilo docela, kdybych byl tak tadyhle uprostřed!"
 pravil Cejn z Levínovy party svým měnícím se hlasem.
 Takových rozhovorů kolem žebříčku bylo hodně.
 Jedničkář Jandus, který měl toho dne psát kroniku Bedny,
 nestačil ani zapsat všechno, co se dnes udalo a co se o tom
 mluvilo!
 54 Pět kast
 Nadešel pátek.
 Lubor byl už od rána tak trochu rozechvělý, protože dnes měl
 jít s Řezinou stopovat Fanka a zjistit, jaké s ním mají Ekrt a
 Nosál úmysly.
 Celé dopoledne potají Fanka pozoroval. Zdál se mu jaksi smutný
 a zamyšlený. V posledních dnech už přece takový nebyl.
 Kovářův příchod na něj také blahodárně účinkoval.
 Lubor ho pořád ještě v duchu viděl, jak ve středu na hřišti
 přijímal vesele blahopřání k získanému členství v
 lehkootletickém klubu. Stál tam hezký a tak skromný, jako
 kdyby se docela nic nestalo! Lubor si zase přál být aspoň na
 jednu jedinou minutku na jeho místě.
 Faneček se usmíval klidně, a když ho ze žertu chtěl Dohrál s
 mnohými jinými chlapci vzít jako oslavence na ramena,
 rozesmál se a utíkal před nimi po celém hřišti. Bylo jich na
 něj kupa a chytily ho až u ohrady hřiště. Tahali ho zase jako
 kočku a bylo tady plno smíchu.
 Dnes tu náladu ve Fankově jemné tváři nebylo vidět. Asi myslí
 na to umluvené odpoledne s Nosálem a Ekrtem. Třeba se ještě
 obrátí a nechá toho všeho s těmi podivnými chlapíky. Lubor
 doufá pevně v Řezinu, že v té věci něco zařídí. Už aby to
 odpoledne bylo tady!
 Při dnešní první Kovářově hodině se četl už několikátý zápis
 do kroniky Bedny. Psal ho Chalupa. Pišvejc tam připsal
 tříslu-kovou básničku o tom, jak Mlečka zakopl o práh a letěl
 až ke stupínku, kde převrhl konev s vodou. A jedničkář Kalčík
 to krásně vykreslil pěknou karikaturou.
 Kronika šla pak o přestávce z ruky do ruky. Mlečka sliboval,
 že až se Básnidlu nebo Kalčíkovi něco stane, rozmázne to v
 kronice na dvě stránky.
 Avšak největší pozornost dne přitahoval přece jen žebříček
 duševní zdatnosti. Sochor, Dohrál a Staněk si s ním dali
 práci, počítali včera u Dohrálů v bytě žebříček až skoro do
 devíti hodin večer!
 V tabulce však ještě něco přibylo! Bylo to rozdělení žebříčku
 na jakési kasty.

Když duben přichází

První kastou, nejvyšší, byla Smetánka Bedny. Patřili do ní ti hoši, jejichž průměr známek nepřevýšil číslo 2. Druhá kasta, Legie zdatných, zahrnovala hochy s průměrem známek mezi číslem 2 až 3,5. Třetí kastou byli Průměrníci, s průměrem víc jak 3,5, ale míň než 4,0001. Kdo šel ve svém průměru známek přes čtyřku, patřil už do Nuzáků, čtvrté kasty. A pátou byli Trosečníci ducha s průměrovými čísly od 4,5001 výš.

Pořadí v žebříčku vypadalo takto:

SMETANKA BEDNY

LEGIE ZDATNÝCH

PRŮMĚRNÍCI

NUZÁCI

TROSEČNÍCI DUCHA

1. Kalčík
2. Jandus
3. Kleňha
4. Jelínek
5. Frejka
6. Landa
7. Levín
8. Sochor
9. Hron
10. Čermák
11. Krákor
12. Černý
13. Bacín
14. Chalupa
15. Klement
16. Bílek
17. Pišvejc
18. Rysák
19. Dohrál
20. Staněk
21. Bavorovský
22. Gajdoš
23. Trmal
24. Čírek
25. Cejn
26. Nosál
27. Žilač
28. Raboch
29. Krošek
30. Stibraň
31. Ekrt
32. Andrlé
33. Řezina
34. Denk
35. Draňák
36. Vranejs
37. Mlečka

1,0000

1,0062

1,0105

1,0832

1,1705

1,5948

1,9368

2,3682

2,5741

2,6982

2,7583

2,7956

2,8064

2,8863

2,9115

2,9780

3,0071

3,2584

3,3251
3,6864
3,8706
3,9705
4,0027
4,1750
4,1983
4,2008
4,2892
4,3083
4,4543
4,4654
4,6892
4,6909
4,8246
4,9562
4,9633
4,9827
4,9985

Každý, kdo nebyl ve Smetánce Bedny, chtěl se dostat aspoň o jednu kastu výš, než byl teď, a v duchu kul plány, jak se jednou dostat i do Smetánky.

A ti, kteří tam byli dnes, si umiňovali, že nikdy nesmějí klesnout ani o stupínek.

Trosečníci přijali své umístění a s ním spojené pojmenování všelijak. Andrlé se nemohl podívat nikomu ani do očí a v duchu si přísahal, že do týdne musí být z toho posledního stupínku venku.

Ekrt dělal, že je mu to jedno, ale bylo na něm vidět, že to říká jen proto, aby přehlušil sám v sobě pocit hanby. To Draňá-kovi to už hoši spíš věřili. Mlečka a Vranejs zuřili a roztrušovali pomluvy, že je žebříček nějak moc divně počítaný a že si na to posvítí.

Denk napodobil hlas školníka a řekl: "komu není shůry dáno, na žebříčku nekoupí!" Chlapci se smáli, on pak ale zvažněl a dodal: "Ne - ale vážně: už pít nebudu! Jde to přece jen na mozek! Na mně je to vidět!"

Rezinovo umístění mezi Trosečníky zavinil jen jeho zoufalý duševní stav v předchozí době. Teď byl však na nejlepší cestě všechno napravit. Od té doby, co se s ním Lubor smířil, nepadla Rezinovi už ani jedna nedostatečná, ba dokonce mu začaly přibývat známky lepší a lepší, zejména tehdy, když se sám dobrovolně hlásil ke zkoušení. A to dělal teď často.

Nechtěl ani v tomhle zůstat pozadu.

Také jiní hoši se začali ještě dopoledne sami dobrovolně hlásit ke zkoušení na známku a každý si zařídil na známkování podrobné záznamy, třebaže ty úřední vedla Kovářem pověřená trojice Sochor, Dohrál a Staněk.

Mnohý chlapík, který se jindy doma na učení a úkoly ani nepodíval, bude dnes odpoledne nebo večer nad nimi sedět a dohánět, co zameškal. Každé přeskočení někoho v žebříčku je dobré. Každá známka způsobí v žebříčku nějakou změnu! Někdy se samozřejmě dostane člověk výš i bez sebemenší vlastní zásluhy. To když někdo spadne - po nějaké silně špatné známce - z vyššího místa pod naše!

Celá Bedna zkrátka - snad kromě několika Trosečníků -

177

usoudila, že žebříček je báječný vynález. Protože opravdu dokázal, že se hoši teď dívají na učení a na zkoušení i psaní úkolů jako na napínavý závod, kde jde o každý bod!

Hned po první hodině, kdy padlo několik známek, naléhala Bedna na Sochora, Dohrála či Staňka, aby podle nich vypočítali vyvolaným chlapcům nový průměr a dle toho žebříček také pozměnili.

Dohrál však řekl svým klidným, dobráckým způsobem: "Vy jste se, lidi, docela zbláznili! To by se muselo počítat každou přestávku! A kdo bude za nás jíst chleba? Žebříček se bude měnit vždycky jen dvakrát týdně! Ve středu ráno a v pondělí

ráno. A bašta!"

Bedna to uznala. Tím větší bude napětí vždycky v těch dvou dnech, kdy se každý doví, zdali za ty předchozí dny spadl nebo povýšil!

V rozhovorech a úvahách o této novotě v Bedně uběhlo dopoledne.

"Na zahradu dnes asi nepůjdeme!" řekl Řezina lítostivě Luborovi, když kolem ní vycházeli ze školy. "Anebo až k večeru, až jak to s tím Fankem bude dlouho trvat!"

"No uvidíme!" mínil Lubor. "Přijdu k vám před dům v půl čtvrté a vše si ještě podrobně umluvíme!"

"A víš, kde bydlím?" ptal se Řezina s významným úsměvem.

"No, jak by ne! Vždyť jsem byl u tebe tehdy na podzim pro Požár lesní farmy!"

"My jsme se ale přestěhovali!" omráčil ho Řezina. "Už nebydlíme v tom hrozném sklepě! Od prvního března bydlíme v Dřabačově ulici. V patnáctce! Číslo patnáct. Musíš k nám přijít, Lubore, nahoru. Do druhého poschodí."

Teď Lubor pochopil, proč už z Řezinova obleku a jeho věci nebylo zatuchlost skoro ani cítit.

55 Stopování

První u obchodu se sportovními potřebami byl Nosál.

Lubor a Řezina, ukrytí za průjezdními vraty protějščího domu, ho viděli, když přicházel. Chvilí se rozhlížel po celé ulici, pak se zavrtil pohledem do výkladní skříně a nakonec vešel do obchodu.

Ještě než se vrátil zase ven, přišel Ekrt. Asi sklem výkladní skříně viděl Nosála v krámě, protože dělal do výlohy nějaké po-sunky. Pak tam vešel za Nosálem a když se vrátili, nesl si každý malý bílý balíček.

"Z toho jsem vážně janek, z tohohle!" nabručeně šeptal Lubor za vraty.

Řezina ho uklidňoval: "Proč? Vždyť zatím se nic nepochopitelného neděje. Čekají tu na Fanka a šli si zatím něco koupit. To je to celé! Co je na tom za záhadu?"

Pak přiběhl Faneček. Běžel klidně a velikými skoky, spíš pro potěšení z běhu než z nějakého spěchu.

Reklí si něco na pozdrav, co za vrata protějščího domu k Luborovi a Řezinovi nedolehlo. Po chvíli společného prohlížení výkladu se všichni tři vydali na cestu.

Jak Lubor přibíhajícího Fanka spatřil, pocítil k němu opět ten starý obdiv. Ale s obdivem i záští proti Nosálovi a Ekrtovi, kteří takového dokonalého, obdivuhodného chlapce chtějí dostat do svých sítí.

A vida - těm se podařilo vetřít do Fankovy přízně! Lubora si Faneček v Bedně skoro ani nevšiml - a když ho chtěl tenkrát

Lubor varovat před Nosálem, div se na něj nerozkřičel!

Řezina vzal teď Lubora mlčky za ruku a oba opatrně vykročili ze vrat. Trojice sledovaných hochů šla před nimi ve

vzdálenosti asi šedesáti kroků. Ekrt a Nosál vzali Fanka doprostřed a něco mu živě vykládali.

Lubor si uvědomil, že Faneček je jediný z nich chlapecky oblečený. Ekrt a Nosál měli dlouhé kalhoty a frajerské klobouky, jaké teď z jara začali nosit někteří větší hoši v Bedně, Faneček měl skoro bílé krátké kalhoty, bundu z téže látky a podkolenky. Na hlavu si nasadil zase tu švýcarskou čapku, jako tehdy o veli-

179

konocích. Ano - to je chlapík, který se nestydí za to, že je ještě chlapec, a neutíká do světa dospělých z té nejkrásnější doby, z chlapectví.

Lubor je rád, že aspoň oblekem se Fankovi podobá - ano, až na tu čapku a na barvu látky je stejně oblečený jako Faneček, chlapecky, nedospěle. Lubor by byl hochem nejraději navždy, kdyby to šlo! Nestojí o to vyrůst, stát se dospělým, jak po tom touží většina hochů.

Zase se teď dívá na Fanka a hlavou mu znějí slova, napsaná kdysi pod fotografií Fanka v obrázkovém časopise: "Duben

Když duben přichází přichází!" Ano - ano, Fanek i on, Lubor, oba žijí DUBEN svého života a nikdo jim ho nesmí krátit! Pracký pryč od Fanka, Ekrta a Nosále.

Lubor svými pohledy všechny tři hochy vpředu takřka propa-luje. Řezina ho musí občas táhnout zpět, protože Lubor jde rychle a neopatrně. Mohl by všechno ještě pokazit! Sledovaní hoši po delší chůzi zahruli do ulice, kde byl dům s pingpongovou síní, a také tam skutečně vešli.

Lubor věděl, jak to tam vypadá. Byl tam přece tenkrát v tom svém "Černém dnu" - viděl je tam - "Trubkové" je tehdy nazval - tak neúčelně prožívat svůj DUBEN, a srdce se mu sevřelo pomyšlením, že i Fanka tam teď vedou.

V Bedně se Lubor vždycky třásl, když někdo před Fankem pronesl nějaké neslušné slovo. A tady bude Fanek slyšet a vidět ještě horší věci!

"Tak co teď?" obrátil se nyní bezradně na Řezinu, když sledovaná trojice zmizela v domě.

Zdálo se, že i Řezina je trochu na rozpacích. Díval se zamyšleně na dům, jako by v jeho oknech a zdech mohl číst nějakou radu. Pak se zeptal Lubora: "No - a když do té pingpongárny půjdeme... musíme tam taky hrát ping-pong?"

"Nemusíme, když nechceme!" vysvětloval Lubor. "A dokud si tam neobjednáš stůl na hru, taky nic neplatíš! Můžeš tam klidně přijít, dívat se na ostatní, jak hrají - a pak buď hrát taky, nebo zase jít pryč! Tam tě nikdo nehlídá, dokud nehraješ!"

"Tak tam vrazíme - pojd - !" rozhodl Řezina, ale Lubor byl ještě na vahách.

"Musíme si snad něco umluvit! Co tam chceš dělat?"

"Sám ještě dobře nevím!" pravil Řezina. "To se ukáže až tam, podle okolností. Hlavně abychom neztratili z dohledu a hlavně z doslechu Fanka! To ostatní... to se pak uvidí... to už přijde samo -!"

A aniž to věděl, prorokoval do poslední písmeny správně! Pingpongová síň byla v přízemí a vcházelo se do ní přímo z průjezdu domu. Oba tedy vešli.

Venku byl krásný jarní den, plný slunečního jasu a omamné vůně. Zde však byl vzduch k zalknutí zakouřený a v namodralých závojích studeného kouře z cigaret nemocně oranžově svítila ostrá elektrická světla bez stínidel.

Oba hochy přivítal šum, křik a jednotvárný klapot míčků na stůl i na rakety.

Ač bylo teprve odpoledne, bylo zde již skoro plno. Většinu hráčů tvořili hoši čtrnácti- až sedmnáctiletí. I ti nejmladší považovali za důstojné mít zapálenou cigaretu. Tvářili se důležitě a dospěle. Málokterý působil na Lubora a Řezinu dobrým dojmem. Většina z nich měla dlouhé kalhoty a vůbec přemrštěně moderně a dospěle upravený oblek a celý zevnějšek.

56 Hádka

"Tamhle!" vykřikl po chvíli rozhlížení Řezina dušené. "Podívej se! Tamhle jsou!"

Za sloupy, které držely strop, Lubor spatřil Fanka a Nosála. Ekrta se právě vracel od pokladny a volal: "Tak se může hrát, je zapláceno!"

Fanek měl za svetrem páčky, Nosál rozbalil svůj balíček z obchodu a vyňal z něj pro sebe páčku úplně novou.

Lubor věděl, že Fanek hraje ping-pong vášnivě rád. Tehdy, když k němu Lubor přišel prohlížet nové motorové kolo, měl doma na dvoře pod malou stříškou vlastní pingpongový stůl. Proč ale šel dnes hrát sem - do toho doupěte - a ještě k tomu s takovými hochy jako Ekrta a Nosál?

181

Je pravda - Ekrta si moc nevšímal! Lubor to vděčně pozoroval po celou tu dobu, kdy je viděl všechny tři u toho obchodu. Fanek, když vůbec mluvil, tak vždycky jen s Nosálem, který snad přece jen nebyl ještě tak zkažený jako Ekrta. Byla to však jen slabá útěcha.

Fanek si teď svlékl bundu a pověsil ji na hřebík, zatlučený do jednoho ze sloupů.

Když duben přichází

Hra začala. Ekrt byl mnohomluvný divák. Každý úder pálkou a poskok míčku doprovázel nějakým slovem a skoro vždy to slovo bylo hrubé. Na Nosála pořád křičel nějaké nadávky a ten mu právě tak odpovídal.

Od sousedního stolu na jejich stůl každou chvíli padl míček nějakých zbrklých hráčů. Ekrt se tam obrátil a hulákal sprostě i na ně.

Pak vznikla divoká hádka.

Na Fankovi bylo vidět, že je celý zaražený. Nebyl zvyklý na takové prostředí - i když v Bedně se dalo také vidět a slyšet mnoho nepěkného.

Ekrt se pak vrátil od své hádky, která skončila vzájemnými hrubostmi a nadávkami, a sáhl si pro cosi do náprsní kapsy. Něco se zaskvítilo v jeho ruce, a Lubor s Řezinou, kteří stáli za sloupem, poznali, že to je pouzdro na cigarety.

Ekrt si několika pohyby, odkoukanými dospělým lidem, zapálil cigaretu a Nosál přerušil hru. Chtěl také. Ekrt mu ji hodil a otevřené pouzdro nabídl Fankovi.

"Podívej toho ničemu!" zasykl zuřivě Lubor. "Já tam jdu! Já mu to vykopám z ruky, to jeho kouření!"

"Počkej - počkej -" krotil ho Řezina.

Fanek zavrtěl hlavou a něco tiše řekl. Zřejmě cigaretu odmítal.

Ekrt se však smál, vzal svou zapálenou cigaretu a podával ji Fankovi. Ten se odvracel, ale Ekrt byl neodbytný. Chytil levou rukou Fanka a pravou mu chtěl násilím cigaretu strčit do úst. Na Fankově tváři se objevil výraz hněvu a odporu.

"Jdi, ty stydlivko!" smál se opovržlivě Ekrt. "Z cigarety máš strach, jako by to byl dynamit, na ty naše obrázky se ani nepodíváš - člověče - co to jsi za kluka? Jsi ty vůbec kluk?" Fankovi to vešlo do všchnu krev do tváře a Lubora nemohlo za sloupem v nečinnosti už nic udržet.

Jako ničivý uragán se vrátil ke stolu a vykřikl na Ekrtu:

"Náhodou je tisíckrát pravější než jsi ty, ostudo celé Bedny. Pracký pryč od něj, nebo se něco stane!"

"Podívejme se - Klement!" zvolal překvapeně, ale také posměšně Ekrt.

"A Řezina!" volal Nosál. "Podívej - Řezina je tady!"

"Jdi si svou cestou a nelep se nám na paty!" vztekal se Ekrt na Lubora, "nebo tu dostaneš přede všemi nářez, i s tím tvým bubákem tam za tebou!"

"Od tebe, ty chudinko ukouřená!" křičel Lubor. "Doma bude vyndávat celý žaludek, ale tady cigaretu musí žmoulat! Konečně - ať - tebe škoda není - ale tady Fanka do toho netahej..."

Ekrt se dal do sprostého nadávání, ale Lubor si ho nevšímal a obrátil se k zbledlému Fankovi se slovy: "Člověče - Fanku - jak tě to mohlo napadnout jít sem mezi ty Trubky, mezi tu chátru ničemnou - ty - takový chlapík - nejlepší z celé Bedny - a vůbec -! To by s tebou nikdo jiný a nikde jinde ping-pong nehrál, než tady ta lůza?"

Chtěl ještě něco říct, ale nestačil mu už dech a hlas mu selhal.

Od okolních stolků se sem trousili hráči, přivábení sporem. Jejich chování nabývalo stále větší hrozivosti.

"Kdo je u tebe lůza?" křičeli někteří z nich. "My ti dáme chátru, ty jedna prašivino!"

Fanek vypadal zdrceně a zmateně mluvil k Luborovi a Řezi-novi.

"Opravdu jsem nevěděl, že to tady bude takhle vypadat! Měli jsme tu hrát turnaj... a ..."

Lubor slyšel v hluku a napětí Fanka jen nezřetelně, poslední slova mu ušla docela. Jeden z Trubku totiž dal někomu za Fankem, Luborem a Řezinou nějaké znamení - a Lubor to viděl. Bleskem se obrátil, ale bylo již pozdě!

57 Řezina mluví k Fankovi

Čísí ruka strhla ze sloupu Fankovu bundu - hřebík přitom vyletěl a poutko prasklo - a někdo se hnál ke dveřím.

"Bunda!" vykřikl Lubor. "Chyťte ho! Dej sem tu bundu,

zloději!"

Dal se do šíleného běhu za výrostkem zanedbaného zevnějšku, který pádl z místnosti.

Řezina a Fanek běželi za Luborem, ale on to nevěděl. Ničema s kabátem byl už ze dveří venku a někdo nastavil Luborovi nohu. Kopl do ní celou silou, srazil záškodníka k zemi a řítit se dál.

Řezina zůstal trochu pozadu, ale Fanek, který neměl před sebou překážku, dohonil Lubora ještě v průjezdu.

Výrostek-zloděj prchal málo oživenou ulicí a chvílemi se otáčel. Zmačkal Fankovu bundu, aby mu nevlála a nepřekážela v běhu.

"Chyťte ho, vzal nám bundu!" volal Lubor na jakéhosi muže, který přicházel opačným směrem.

Muž nechal zloděje proběhnout, aniž věnoval pohled kterémukoli ze tří utíkajících chlapců. Myslel si, že jde o nějaký klu-kovský žert.

Vzdálenost mezi zlodějem a nimi se však krátila.

Lubor a Fanek, oba silní a zdraví chlapci, nezeslabení kouřením ani čímkoli jiným, s rychlými nohama, vycvičenými pravidelným cvičením i rozličnými sporty, brzy počali dohánět Trubku, který znal jen zakouřenou pingpongovou síň.

Ten se ohlížel pořád častěji a jeho pohled byl čím dál tím úzkostlivější. A každým tím ohlednutím zase ještě ztrácel rychlost.

Pak zahnul za nejbližší roh, a když tam oba hoši doběhli, našli tam Fankovu bundu na zemi. Trubka ji odhodil a prchal dál.

Fanek i Lubor se zastavili. Cíle bylo dosaženo, Trubka ať si běží. Nestál za další pronásledování!

"Děkuju ti, Klemente!" řekl Fanek. Byl ještě velmi rozčilený.

"Nebyť tebe, - šel bych domů jen ve svetr!" Usmál se trochu a pohlédl vděčně na Lubora.

"Jsi příliš důvěřivý!" mluvil trochu káravě Lubor. "Každý není jako ty. To je taky nápad - pověsit si v takové peleši bundu na hřebík - a ještě k tomu za sebe!"

Na rohu se objevil uhnáný Řezina a vykřikl: "Máte?"

Fanek místo odpovědi zvedl s úsměvem do výšky bundu.

"Dnes se - doufám - na mne nezlobíš, že jsem se míchal do tvé zábavy?" zaútočil na Fanka Lubor.

"Ne!" pravil trochu rozpačitě Fanek. "A vyčítám si, že jsem byl k tobě tenkrát tak hrubý, když jsi mi před Nosálem dával výstrahu! Kdybych tě poslechl, mohl jsem si tohle dnešní dobrodružství ušetřit!"

"A proč jsi vlastně začal s Nosálem mluvit?"

"Vyzýval mě pořád k ping-pongu a chtěl v Bedně vypsát celý turnaj o mistrovství Bedny!" vysvětloval Fanek. "Ten nápad se mi zamlouval, třebaže přišel od Ekrtovce!" Fanek se přitom zase trochu začervenal a dodal:

"Nemysli si, že nevím, co je to za partu! Ale myslel jsem opravdu jen na ping-pong s Nosálem a na uspořádání turnaje, ne na Nosála samotného. A že za námi přišel Ekrt, za to už teprve nemůžu. Byl náhodou přitom, když jsme si před několika dny na ulici umlouvali ten dnešní zápas."

"Nikdy nic takového u nás v Bedně nebylo!" hovořil Lubor. "Až Ekrt to tam všechno přinesl. A vůbec celá Bedna tenhle poslední rok nestojí za nic! Kovář je skvělý chlap, dovede kluky zapálit pro všechno, co chce u nich docílit, ale ta sprostota, ta je tam pořád!"

"Víš - Lubor dostal takový nápad -" začal pak vysvětlovat Řezina, "že by se v té věci mělo něco udělat! Že by se měli všichni v Bedně napravit, stát se takovými hochy, o jakých se někdy píše v knížkách!" Chvilí se odmlčel a potom dodal zvolna a váhavě:

"A když tě tu tak vidím, Fanku, tak mé napadá něco, co by ten Luborův nápad mohlo uskutečnit. Ale budeme přitom potřebovat tebe!"

"Mne?" opáčil udiveně Fanek.

"Ano! Tebe!"

"A jak?" kroutil hlavou Fanek.

185

"Hned se to dovíš!" pravil slavnostně Řezina. "Slib mi však, že se neurazíš, ani se nijak nerozhněváš, až ti to řeknu!"

I Lubor byl napjatý na nejvyšší míru.

Fanek pravil: "No dobrá! Slibuju! Snad to nebude tak hrozné, co mi řekneš!"

"Nebude!" ubezpečoval Řezina. "Ptal ses, čím nám máš v tom velkém Luborově úmyslu pomoci. Tak teda Fanku: tvůj obličej, celá osobnost, to jak vypadáš, to vše nám musí pomoci!"

Fanek začal už při prvních slovech Řezinových rudnout, a než Řezina domluvil, byl červený jako rak.

Snad tisíckrát předtím už mu hoši, ba i děvčata - kamarádky jeho sestry - žertem i doopravdy naznačovali, jak vypadá, a Fanek si s těmi řečmi a narázkami nikdy nevěděl rady. Když si hoši o tom někdy v jeho nepřítomnosti povídali, dohodli se vždy na tom, že Fanek prostě dělá, jako by ty poznámky o svém vzhledu neslyšel. A byla to pravda! Fanek opravdu předstíral, že nic z toho neslyšel! Jenom když některý těžkopádný chlapík mu to řekl zvlášť neomaleně, býval Fanek přímo zoufale rozpačitý. A nikdy mu to nebylo ani trochu příjemné, to všechno pochlebování ostatních.

Ale tak, jak mu to teď tady řekl Řezina, to nebylo ani urážlivé, ani pobuřující. Jen rozpaky nad tou poklonou, ty se nedaly nijak odstranit.

Řezina však hned věc zamluví, aby Fanka netrápil ještě víc.

Rychle začal vysvětlovat dál:

"Podívejte se, představuju si to asi takhle: uděláme takové sdružení čestných, správných chlapců v Bedně. Domluvíme se na pravidlech a rozličných zákonech, které v tom sdružení budeme mít. Samozřejmě to budou takové zákony, jako že člen sdružení nebude lhát, neslušně mluvit, že bude pomáhat slabým, nikoho že nebude pomlouvat a tak všelijak podobně.

Každý, kdo se do toho sdružení přihlásí, bude muset podstoupit přijímací zkoušku. Ta bude trvat čtrnáct dnů a spočívá v tom, že přihlášený bude dodržovat přesně všechny zákony sdružení a ostatní ho budou kontrolovat. Po tu dobu bude taky nosit na rukáve úzký červený pásek. A když se někdy v té zku-

šební době prohřeší proti zákonům sdružení, musí začít zkoušku znovu. Po jejím zdárném ukončení pak dostane místo červené pásky bílou. Ta bude odznakem jeho členství a zároveň i stálou připomínkou toho čestného a slušného chování, ke kterému se zavázal.

"To je něco takového jako bobřík ušlechtilosti!" podotkl nadšeně Lubor.

Řezina jen přisvědčil. "Ano, však ten můj nápad z něj taky vlastně vznikl. A teď přijde ještě to hlavní! Ty, Fanku, si vezmeš náčelnictví celého sdružení - a na zítra si připravíš pěknou řeč, kterou o tom v Bedně předneseš. Ty taky budeš vítat každého nového člena do sdružení, budeš ho zavazovat k čestnému způsobu života - a to by bylo, abys ani ty u chlapců nic nezmohl! No - tak co tomu říkáte?"

"Báječné!" vydechl Lubor. "Kdo by to byl do tebe řekl!"

"Myslím, že to půjde! Myslím že ano!" řekl Fanek. "Jen tomu svému vlivu na ostatní tolik nevěřím!"

Řezina s Luborem se bezstarostně zasmáli Fankovým pochybám a Řezina k nim dodal: "O to se nestarej. To ty nemůžeš posoudit jako my!"

Jarní večer se snesl do ulic, rozsvítil lampy a roztahal všude závoje stínů.

Hoši se rozcházeli, nadšení svými plány.

58 Rytíři z Beány

Než Lubor s Řezinou a Fankem své sdružení v Bedně vyhlásili, svěřili se se vším Kovářovi. Lubor mu pověděl v krátkosti o svém "Černém dnu", ve kterém začal toužit po nápravě všech hochů.

Když duben přichází

Kovář byl jejich návrhem úplně nadšený, oči mu zářily a on pravil: "Jste opravdu obdivuhodní chlapci! S vaším návrhem samozřejmě souhlasím a sdružení povolují! Jaké mu dáte jméno? Musí se přece nějak jmenovat!"

"Myslel jsem už na to," řekl Řezina. Obrátil se k Luborovi

187

a Fankovi, jako by se jich tázal o souhlas, a pokračoval: "Snad by bylo dobré jméno Rytíři z Bedny. Máme být přece čestní, rytířští, stateční a ochránci slabých - ne? Jsme teda takovými novodobými rytíři!"

"To jméno je výborné!" bouřil nadšeně Lubor. "Já aspoň nevím nic lepšího, co by náš úkol ještě víc vyjadřovalo!"

Také Fankovi se ten název líbil. Pak ho náhle něco napadlo a on zvolal: "A víte co? Kdo bude dělat tu přijímací zkoušku ten bude zatím pážetem! Zkoušce budeme říkat pážecí!"

Jeho návrh byl přijat všemi hlasy.

A pak v přestávce mezi desátou a jedenáctou hodinou všichni tři hoši vyrukovali se svými pážaty a Rytíři z Bedny před celou třídou.

Už o přestávce v devět hodin vyvěsili všude po Bedně plakáty s textem: "Nevzdalujte se o příští přestávce z Bedny! Sdělíme vám něco! Jelínek - Klement - Řezina."

A když teď ta přestávka nadešla, skutečně nikdo neutíkal ven, každý zůstal v Bedně, zvědavý na to, co se od podepsaných tří hochů dozví.

Řezina, Lubor a Fanek zaujali před ztichlou a udivenou Bednou místo na stupínku. Fanek postoupil poněkud vpřed - a když Bedna viděla, že se chystá něco proslovit, začala mu už předem tleskat. Bylo to zase jen důkazem, jak veliká je jeho obliba mezi hochy.

Fanek se usmíval a byl zase - jako vždy a při každé příležitosti - hezký a milý.

"Tiše, tiše, psst!" okřikovali někteří nedočkavci ty, kteří neúnavně pořád tleskali. Potlesk se pak utišil a Fanek začal mluvit. Nehovořil jako nějaký řečník na tribuně, řekl svou věc klidně, bez řečnických obrátů, příkras a přízvuku.

"Kamarádi z Bedny," začal svou řeč, "jistě jste všichni pozorovali, jak je to tady v Bedně všechno pořád a pořád lepší od té doby, co je u nás pan učitel Kovář. Vzpomeňme si, jak vypadala naše nálada po štafetě s Pekáčem tenkrát na podzim! Jedna špatná věc ale zůstala při starém - a to je úroveň Bedny po stránce kamarádství a slušnosti!"

Mluvíme o sobě špatně, když ten pomlouvaný u toho není, děláme si všelijaké schválnosti. Tamhle Draňák každou chvíli dává znát svou sílu těm, kteří jsou slabší, a nenapadne ho, že jedná špatně. A nikdo se proti tomu neozve.

Někdo z Bedny zlomyslně podupal záhony Jedničkářů na zahradě. Zápasíte o vyšší místo v Žebríčku duševní zdatnosti, ale leckdo si při tom počíná nečestně. Tak někdo včera například vzal chalupoví sešit s úkolem, jen aby chalupa pak dostal pětku, že sešit neměl! Podezříváte se, šidíte se vzájemně. A jsou tu i jiné věci, které se tu dějí a o nichž je mi trapné mluvit!"

Odmělčel se, byl lehce uzardělý a podíval se významně dozadu Bedny k Ekrtové partě. Každý rozuměl, co Fanek tou narážkou na "jiné věci" myslel.

"Tak jako jsou krásné všechny ty novoty, které tu zavedl pan učitel Kovář," pokračoval pak dále Fanek, "tak by bylo krásné, kdybychom se i vnitřně přeměnili na správné, čestné lidi!"

Dohodli jsem se proto tady s Klementem a Řezinou, že založíme sdružení - Rytíři z Bedny se bude jmenovat - a do toho bude smět vstoupit každý, kdo se zaváže plnit jeho zákony. Lubore, přečti je, prosím tě!"

Lubor vytáhl z kapsy notes a začal číst hlasem trochu se chvějícím, ale slavnostním, pravidla, která pro sdružení společně sestavili:

"Nikdy nebudu nikoho urážet, ani o něm špatně mluvit. Nebudu týrat slabší hochy, naopak je budu ochraňovat. Pomohu každému,

Když duben přichází
kdo mé pomoci v dobré věci bude potřebovat.
Nebudu s nikým začínat žádné spory. Nepromluvíím už ani jedno
hrubé a neslušné slovo, neudělám žádný neslušný čin. Nebudu
kouřit.
Ke každému budu poctivý, čestný, přímý, ohleduplný. Budu
snášet statečně své porážky ve hře. Nebudu lhát!"
Pak zase začal mluvit Fanek. Vysvětlil, že každý přihlášený
chlapec bude nosit - pro veřejnou kontrolu jeho jednání - po
dobu přijímací zkoušky červený pásek na pravém rukávě a při-
jímací zkouška že se nazývá pážecí. A kdo ji zdárně ukončí, že
dostane pásku bílou a titul Rytíř z Bedny.
Celou svou řeč pak zakončil slavnostním zvoláním: "Ať žijí
Rytíři z Bedny! Ať žije nová, čestná a správná Bedna.
Přihlašu-ju se s Luborem a Řezinou jako první k pážecí
zkoušce!"
V Bedně bylo několik vteřin ticho a pak se ozval zase potlesk.
Mnoho hochů něco volalo a ptalo se na nějaké podrobnosti.
A v tom hluku vytáhl Řezina z kapsy svazek červených pásek,
obřadně navlékl po jedné Fankovi i Luborovi a sám si navlékl
třetí.
Dohrál příběh až na stupínek a volal: "Já chci taky! Dejte mi
taky! Začnu tu zkoušku s vámi!"
Do konce přestávky se pak přihlásil o červenou pásku ještě
Hron, Sochor, Chalupa, Staněk, Levín, Pišvejc a Trmal. -
Kalčík oznámil za Jedničkáře, že se přihlásí asi všichni, jen
co si to odhlasují na mimořádné schůzi dnes odpoledne. Černý
čekal poslušně až na rozhodnutí Jedničkám.
59 Řezinův nápad neše ovoce
Ekrt se svou partou přímo zuřil!
Kdo dřív neměl zájem o jejich nemravné obrázky, řeči a činy,
tak si party prostě nevšímal. Ostatně takových nevšímavců bylo
tehdy jen velmi málo.
Teď však, co Fanek vyhlásil své Rytíře z Bedny a rukávy hochů
se začervenaly pážecími páskami, zvedl se proti Ekrtovcům
prudký odpor. Jejich obrázky, dřív tak rozšířené, mizely.
Páža-ta je ničila všude, kde na ně přišla.
Levín dokonce přišel na celou knihu, do které Ekrtovci
obrázky lepili, Ekrt ji musel před jeho očima roztrhat na
kousky.
Také Draňák a Krošek si už netroufli nikoho týrat. Ochranná
síla pážat byla desetkrát větší než jejich.
Po Jedničkářích, kteří si všemi hlasy odhlasovali podstoupení
pažení zkoušky, se přihlásila i celá Levínova parta. Levín,
sám jeden z prvních přihlášených, to už zařídil.

Každý se chtěl svým jednáním podobat Fankovi. A každému
záleželo na tom, aby Fanek měl o něm dobré mínění.
Ekrtovci se pomalu stávali takovými psanci, jakým byl ještě
dondávna Řezina. Téměř nikdo už s nimi nemluvil, zejména
nastávající Rytíři ovšem ne! Když s nimi přece jen někdo z
pážat musel promluvit, byl k nim zdvořilý, ale strohý a
uzavřený. Ekrtovci to cítili a ta proměna v chování ostatních
jim byla velmi nepříjemná.
Nosál s nimi brzy přerušil styky a asi třetí den po vyhlášení
sdružení Rytířů z Bedny přišel k Luborovi a zeptal se:
"Co myslíš - neříkal by Jelínek nic, kdybych se taky přihlásil
mezi Rytíře?"
"Myslím že ne," řekl Lubor, "ale vždyť se ho zeptej sám! Máš
přece pusu!"
Nosál se skoro polekal. "Já se mám ptát Fanka? Co tě to,
člověče, napadlo? Nechci mu ani přijít na oči. Propadl bych
se hanbou!"
"No vidíš - a přece s ním budeš muset mluvit, když se
přihlásíš. Víš přece, že přihlašky přijímá jedině Fanek a
přihlásit se musí každý osobně!"
"Vidíš - to mě ani nenapadlo!" řekl jen sklesle Nosál.
Byl to také Řezinův nápad, to ústní přihlašování u Fanka.
Řezina správně předpokládal, že slib pronesený obdivuhodnému

Když duben přichází

Fankovi bude pro každého ještě závažnější a neporušitelnější. Nosál do toho druhý den kousl.

Lubor ho přivedl k Fankovi a Nosál se mu nemohl ani do očí podívat, jak byl rozpačitý. Špatné svědomí z minulosti ho tížilo, a když viděl toho čestného, jemného Fanka, styděl se za svůj dřívější život dvojnásobně.

Cítil se před Fankem ubohý a špatný. Nikdy předtím nepoznal podobný zahanbující pocit.

Chtěl se nějak omlouvat, ale jazyk se mu pletl rozpaky, jeho slova byla přerývaná a nedávala skoro smysl.

Fanek před ním stál rovně a nepohnutě, krásný a vznešený, jako chlapec z docela jiného světa. Jeho hrdé oči hleděly na No-sála pevně, ale nebylo v nich žádné opovržení, ani výsměch nebo hněv.

191

"Nemusíš se nijak omlouvat, Nosále!" řekl mu mírně a klidně.

"Jaký jsi byl dřív, patří minulosti, to ti nebude nikdo vyčítat. Právě proto jsme Rytíře z Bedny založili, abychom se špatnou minulostí zúčtovali. Hlavní je, abys teď dodržoval všechny jejich zákony!"

"Chci je plnit a budu je plnit!" vykřikl odhodlaně Nosál a v nehybném vzprímeném postoji začal odříkávat závazným hlasem slibovací větu:

"Já, Miroslav Nosál, přihlašuji se sám a dobrovolně k pážecí zkoušce, chci plnit všechny závazky z ní plynoucí poctivě a přesně a stát se tak po jejím ukončení Rytířem z Bedny. To slibuji a při tom zůstávám!"

Fankova hezká tvář pak vzala na sebe slavnostní výraz a Fanek pravil: "Přijímám tě tedy jako dvacáté druhé páže Rytířů z Bedny. vydržíš-li čtrnáct dnů řídit se podle jejich zákonů, staneš se sám Rytířem z Bedny."

Podal Nosálovi ruku a ten ji rozechvěně, ale silně stiskl.

Lubor dostal od Řeziny a Fanka za úkol, aby vedl přehled o tom, kdy se kdo přihlásil a kdy jeho pážecí zkouška skončí.

Kleňha od Jedničkám ji zkazil hned druhý den po přihlášce.

Strčil do malého slabého Bílka, až ten skoro upadl. Vzápětí si však vzpomněl na svou zkoušku. Omluvil se Bílkovi a ohlásil u Lubora, že bude dělat zkoušku zase znovu, od zítrka.

Bílek se pak přihlásil za páže také.

Někteří hoši nesundávali červené pážecí pásky, ani když šli z Bedny domů. Páska jim pořád připomínala slib daný Fankovi a bránila jim, aby někdy na něj zapomněli.

Všichni učitelé už věděli, co červené pásky na rukávech hochů znamenají, a ptali se každou hodinu, jak zkoušky pokračují, kdo se nově přihlásil nebo kdo zkoušku pokazil a musí ji podstoupit znovu.

Hoši se stávali k sobě zdvořilí, úslužní a slušní. Líbilo se jim to, připadali si docela jiní, lepší, vznešenější, podobnější Fankovi.

Fanek s každým vlídně hovořil, byl zase veselý a šťastný jako dřív a všude měl okolo sebe vždy houf chlapců.

Také Lubor byl spokojený a nadšený. Hrubost z Bedny zmizela. Všechno zde teď bylo krásnější, ušlechtlejší. A pod

vlivem toho všeho změnil se Lubor i doma. Tatínek s maminkou mu připadali zase už tak dobří a hodní jako dřív - a co víc:

ohleduplnější k němu, k jeho celému dospívání. Už s nimi neměl žádné mrzutosti, už se nemluvalo o pohlavcích! Dovedl se teď mnohem lépe ovládat, neměl už špatné nálady, a to vše odstraňovalo nepříjemnosti s rodiči.

Ale nejšťastnější snad byl Řezina. Jeho psanectví a neoblíbenost v Bedně zmizely jako pára odfouknutá větrem.

Ukázal se nejen jako vzorný kamarád ke každému, ale vůbec jako zajímavý chlapík, s kterým je radost hovořit.

Vypadal vždycky tak trochu dospěleji, vážněji než ostatní

hoši v Bedně, byl přemýšlivý a hovořil jako velký člověk.

Psal teď také většínu zápisů do kroniky Bedny, ale nespokojil

se jen zaznamenáváním událostí. Psal tam i své názory o tom či onom chlapci, káral tam i chválil a zakrátko jeho slovo

Když duben přichází
platilo v Bedně za neomylné. Co řekl Řezina, bylo svaté.

60 Oranžové zápisníky

V Bedně už pomalu nebylo nikoho, kdo by neměl na starosti nějakou práci.

Levínova parta řídila středeční a sobotní cvičení na Racku a vedla tabulku členství v Lehkoatletickém klubu.

Sochor, Dohrál a Staněk dělali výpočty průměrů známek a řídili Žebříček duševní zdatnosti.

Jedničkáři a řada jiných farmařili na školní zahradě.

A opičáka Denka, Bavorovského a Landu si vybral Kovář zase k jiné práci.

Každou přestávku byli teď ve sborovně, kde něco vyráběli či kýho výra. Nikomu nesměli nic prozradit a když na ně hoši naléhali, odbyl je Landa slovy: "Uvidíte zakrátko sami, co to bude. Tak nás už ke všem kozlům pořád nezlobte!"

Ze sborovny se vraceli ti tři tajemní kutilové vždycky až těsně před skončením přestávky, podivně učerněné ruce si myli v

193

umývárně. Někdy byl některý z nich i ve tváři umazaný jako od kolomazi nebo čehosi podobného.

A pak jednoho dne hlásil Denk za všechny tři: "Tak zítra to bude! Zítra to Kovář přinese. To budete koukat!"

A nemluvil do větru!

Druhého dne ráno vstoupil Kovář do Bedny s úhledným čtverhranným balíčkem a položil jej na stůl. Zapsal svou hodinu do třídnice a pak balíček rozbalil.

Hoši uviděli krásně srovnaný stoh malých úhledných knížeček v oranžových tvrdých deskách, s nějakým nápisem či obrázkem na horní desce. To nemohli na dálku dobře rozeznat.

"To jsou zápisníky Bedny!" řekl s úsměvem Kovář. "Každý z vás dostane jeden takový a bude si do jeho nalinkovaných stránek zapisovat všelijaké věci.

Natiskli jsme to na rozmnožovacích strojích tady s Landou, Denkem a Bavorovským, kterým také zde veřejně děkuji za jejich pomoc. Knížečky nám daly velkou práci, tak si je šetřete, aby byly pořád hezké."

Pak šel do uličky mezi lavicemi a rozdával zápisníky mezi hochy.

Každý zápisník byl sešitý drátky, pečlivě oříznutý knihařským řezacím strojem a přímo dýchal novotou, čistotou i zase tiskařskou černí. Na jeho desce byla v levém rohu nahoře nakreslená velká převržená bedna, z ní vybíhá spousta drobných postavíček chlapců. Uprostřed desky byl nápis: MÉ ZÁPISKY Z BEDNY. V pravém rohu dole byla linka na podpis toho, čí zápisník je.

A což teprve uvnitř! Na každé stránce byly všelijaké rámečky, okénka k vyplňování i zase tištěný text. Titulní list byl stejný jako tisk na obálce.

Stránka druhá obsahovala abecední seznam všech hochů z Bedny a jejich učitelů.

Třetí stránku vyplňovala samá okénka, nadepsaná: Moje známkování ve IV. čtvrtletí. Vlevo byl svislý sloupec školních předmětů, do okének vedle nich si majitel zápisníčku bude psát kdy a jakou z nich dostal známku.

Čtvrtý list byl zařízený na zaznamenávání každotýdenního stavu na Žebříčku duševní zdatnosti. Z těch záznamů bude vždy hned patino, kdy jejich pisatel na Žebříčku stoupal nebo klesal.

Pátý list měl nápis: Kárné poznámky o mně v třídnicí. A pod tím v zátvorce: Vynasnažím se, aby tato stránka zůstala úplně prázdná.

Šestý list byl věnovaný lehkootletickým výkonům. Vlevo byl zase svislý sloupec, v něm jednotlivé druhy výkonů a vedle každého šla okénka až do pravého kraje stránky. (Tato stránka byla linkovaná a psaná po své délce, nikoli na výšku.) Do okének si měl majitel zápisníku znamenat, jaký výkon, kdy a ve kterém sportu dosáhl.

Když duben přichází
sedmý list byl určený pro záznamy boje o členství v
Lehkoatletickém klubu. Byly v něm pod sebou všechny
disciplíny s limity, po jejichž dosažení se závodník stane
členem klubu. Vedle těchto disciplín bylo okénko pro záznam
skutečně dosaženého výsledku a další okénko na datum a na
podpis toho, kdo byl oprávněný výkon změřit a rozhodnout o
jeho uznání.

Osmý list byl nadepsaný: Podpisy a adresy mých nejvěrnějších
kamarádů z Bedny.

Devátý list sloužil pro záležitosti Rytířů z Bedny. Asi deset
řádek pod sebou ve dvou sloupcích bylo věnovaných na záznamy,
kdy majitel zápisníku začal pážecí zkoušku a kdy ji dokončil.
(Víc řádků pro tento účel zde bylo proto, že někdo bude
zkoušku třeba začínat několikrát, než ji zdárně dokončí.) Pod
těmito záznamy bylo pak velkými písmeny: Rytířem z Bedny jsem
se stal dne... Pak byly tři linky na Fankův. Luborův a
Ře-zinův podpis.

Bylo však pamatováno i na to, že rytířství může být třeba
někdy později i zrušeno, Rytíř nebude rytířské zákony
dodržovat. Na záznamy o tomto zrušení byl věnován desátý list.
A pak byla řada listů, na nichž byly stále potřebné
matematické vzorečky, fyzikální poučky, nejdůležitější
gramatická pravidla z češtiny i němčiny, seznam nejznámějších
květin, a na konec knížky i několik čistých listů pro
případné poznámky.

Chlapci prohlíželi tyto neobvyklé zápisníčky pořád a pořád,
volali na sebe přes lavice, upozorňovali se na to či ono a
Kovář

195

se díval spokojeně na ten zájem, který zápisníčky v Bedně
vzbudily.

Někteří hoši se dokonce dali hned do vyplňování některých
stránek.

A Lubor si znovu uvědomil, že Kovář dokázal to, co slíbil: že
změnil školu z mrzuté, nepříjemné povinnosti na radostný,
napínavý a zajímavý řetěz nejrůznějších událostí.

61 Píseň doznívá

Koncem května vyhrála Bedna lehkootletické závody proti
Pekáči, a to dost značným náskokem bodů. Však se také k
závodům pečlivě připravovala! To nebyl takový náhlý a krátký
trénink jako tehdy na podzim před štafetou! Porážka byla
odčiněna.

Největší radost měl snad Řezina, který v závodech dobyl Bedně
řádku drahocenných bodů za mistrovský vrh koulí. Potlesk
diváků - z Bedny i z Pekáče - nebral konce, a když pak šel
Řezina s Luborem do šatny, řekl mu nadšeně: "A když si
člověče představím, že ještě tak před čtvrt rokem bych byl
nejraději utekl ze světa - tak se tomu musím dnes až smát!"
A Luborovi ve vzpomínkách vytanula představa školního zvonce
na traverze, kde tehdy pocítil pach ztuchliny... Také na to
divné a záhadné zvracení Rezinovo tenkrát po představení Bedny
si vzpomněl. A na ten podivný nápis na Řezinově lavici "Buďte
tu všichni sbohem!"

"To víš," vykládá teď Řezina trochu rozpačitě a přece zase
šťastně. "To bys musel být tenkrát v mé kůži, abys viděl, jak
mi bylo!"

Fanek teď také přiběhl Řezinovi gratulovat k vítězství v
koulí.

"Blahopřeju, vojto!" řekl s komickou úřední vážností a snížil
hlas hluboko dolů. Hned se však rozesmál a mluvil pak už
přirozeným hlasem a upřímně: "Nebyl jsem u toho, když jsi
házel, zrovna jsem běžel šedesátku - ale už mi o tom povídali
a teď jsem tě hledal po celém hřišti. Vidíš, jaký jsi
chlapek!" Podal Řezinovi ruku a podíval se mu do očí.

Lubor si povšiml bílých tenisek na Fankových nohou a vzpomněl
si zase na jejich vířivý tanec tehdy při štafetě s Pekáčem,
když se k němu Fanek blížil s kolíkem. Jak se to všechno zdálo
už dávno - dávno!

Když duben přichází Rytířů z Bedny přibývalo. Bylo jich už asi patnáct a většina ostatních skládala horlivě pážecí zkoušku. Kterého dne si Kovář zavolał do sborovny Ekrta a jeho partu a měl tam s nimi dlouhou rozpravu. Ekrtovcí se pak vrátili do Bedny zamlklí a zaražení. Nikdo víc neuviděl u nich ani nemravné obrázky, ani krabičky cigaret. Kovář jim velmi názorně a podrobně vysvětlil, jak nevhodné pro jejich chlapeckou duši i tělo je to oboje.

Ve středu Ekrtovcí dokonce přišli na hřiště Racka a pustili se ostýchavě do tréninku. Nic jim nešlo, ve všem byli poslední, ale nikdo se jim nesmál, ani se neposmíval jejich necvičeným, vychrtlým a bledým tělům. Nebylo to k smíchu - ostatně výsměch se nehodil k jednání Rytířů a jejich pážat.

A ve čtvrtek se Ekrtovcí dostavili k Fankovi. Byli pořád ještě zaražení a nemluvní. Kovářova slova jim asi nešla z mysli. "My se taky hlásíme do zkoušky, Jelínku!" řekl Ekrt chabě. "Přijmete nás vůbec?"

"K Rytířům z Bedny může přece vstoupit každý!" odpověděl mu Fanek. A Ekrtovcí zkoušku pážat nastoupili.

O každý vyšší stupínek v Žebříčku duševní zdatnosti se sváděly urputné boje. Bojovalo se teď už čestně, slušně, jak se slušelo na Rytíře a jejich pážata. Černý se konečně dostal do Klubu jedničkářů a Řezina se vyšvihl z Trosečníků ducha až do Legie zdatných, skoro hned za Lubora.

Také členů Lehkoatletického klubu přibývalo, středeční a sobotní cvičení na Racku tomu hodně pomáhala.

Na školní zahradě Farmáři vypěstovali nádherné květy a když měl Kovář svátek, v zahradě se na jeho počest konala celá květinová slavnost.

197

Ani teď Kovář neustal v malování svých skvostných kartonků s květinami a v Bedně jich mezi hochy kolovalo už přes dvě stě kusů.

Fanek se stal ochotným spolufarmářem na Luborově a Řezi-nově dílci. Společnou prací upravili také starý altán, ve kterém pak probíhaly oficiální přihlášky do pážecí zkoušky i jmenování Rytířem.

Asi v polovině června přišla do školy zásilka adresovaná na učitele Havlíka. Byly v ní Bacínovy hodinky, ztracené v noclehárně na velikonočním výletu.

"Našli jsme je v lůžku toho chlapce, kterému se ztratily!" psal v průvodním dopisu majitel noclehárny. "Zapadly až pod drátěnou podložku, a proto jsme na ně ani při několikerém čištění lůžek nepřišli. Teprve nyní, když jsme lůžka stěhovali a rozbírali, jsme hodinky našli."

Havlík přinesl hodinky i s průvodním dopisem do Bedny a tam dopis při Kovářově hodině přečetl nahlas.

Draňák - teď už také páže - se Řezinovi veřejně omluvil za to, že ho tehdy nářkl z odcizení hodinek. Řezina máchl rukou se šťastným úsměvem a pravil dobrácky: "Tenkrát to bylo, člověče, pro mne neštěstí - a málem by mě to stálo život - ale dnes -dnes už je to všechno pryč!"

S parnými červnovými dny se blížil konec školy a prázdniny. Bedna se však na ně ani trochu netěšila! Pro ni byl konec školy koncem navždy. Bedna byla ve škole poslední rok! Za dva či tři týdny se rozprchnou hoši z Bedny na všechny strany a snad se už nikdy neuvidí.

Někteří půjdou do dílen na učení, jiní se rozejdou na rozličná studia.

Z Bedny zůstane každému jen hrst vzpomínek a ta malá Kovářova knížečka v oranžových deskách, do které každý tak horlivě zapisoval vše o sobě i o Bedně.

Největší pozornosti v ní se teď těšila stránka Podpisy mých nejvěrnějších kamarádů.

Každou hodinu se Bedna k tomu bolestnému rozchodu blížila. Nedalo se však nic dělat, čas nelze zastavit!

Hoši si povídali, čím kdo bude a kdo si už kde vyhlédl jaké zaměstnání.

Když duben přichází

Fanek bude dál studovat.

Lubor později převezme koloniální obchod svého osamělého strýce a půjde proto po prázdninách k němu do učení. Řezina Lubora nejvíc překvapil. Také on půjde do učení. A kam? Do místa, kde prožil mnoho pěkných chvil a kam ho pořád táhne neutuchající zájem: do Sekořova nakladatelství! "Nikdy na tebe aspoň nebudu moc zapomenout!" pravil Luborovi. "Po každé, když budu ráno a odpoledne otvírat tam ty dveře do krámu, vzpomenu si, jak jsme je tenkrát otvírali spolu, ve strachu, co nám prodavači řeknou... A když přijdu tam dolů... víš... tam do toho skladiště starých trentovek a reklam, bude mi tak, jako kdybys byl vedle mne a v duchu pořád budu slyšet ty výkřiky: Zas jeden nový sešit Požáru lesní farmy!"

62 "Duben" přichází...

Poslední den školy nadešel.

Lubor už byl od časného rána v podivném vzrušení a nemohl ani dospát. Vstával o mnoho dřív než kdykoli jindy.

Umyl se jako ve snách, trochu si zacvičil a začal si oblékat nové nedělní šaty. Kolikrát se tak ráno oblékal na cestu do školy! Od první třídy až do teď. Dnes je to naposledy!

V koutě u okna je jeho stolek. Nad ním visí ještě rozvrh hodin, vlevo jsou srovnané všechny školní knihy a sešity.

Dole na trnoži leží aktovka. Už ji nebude potřebovat. Už ty knihy a sešity nikdy nebude cpát do aktovky a nepoběží s nimi do školy!

Lubor dělá všechno pomalu, aby to co nejdéle trvalo.

Uvědomuje si stále, že to dělá naposledy.

Tytéž pocity pak má, když už jde ulicemi ke škole. Potkává mnohé hochy z Bedny, jdoucí stejným směrem.

Hoši krácejí stejně rozechvěně jako Lubor. Sváteční pocit, způsobovaný jindy nedělním oblekem, dnes zvětšuje vědomí, že je poslední den školy. Bílé ponožky se ostře odrážejí od opá-

199

lených nohou. Sváteční polobotky s ostrými neošlapanými podpatky klapou po chodnících a školních chodbách.

V rukou prudkých chlapců se divně vyjímají kytice něžných, květů, nesených učiteli a učitelkám.

Kovář vchází do Bedny. Luborovi se točí hlava podivným pocitem smutku i cizoty. Kovář mluví k hochům slova rozloučení a Lubor je slyší jen jako zdáli, nevnímá je skoro a přece poslouchá napjatě.

Pak Kovář chce, aby hoši něco zazpívali. Bedna začíná zpívat tu písničku, kterou skoro každý zpíval tenkrát Písničkáři na známku.

"Šli ženci do polí a sbírali úrodu, Bůh slunnou jim dal k tomu pohodu. Vše jávalo a vzduch se chvěl, skřivan svou píseň k nebi pěl."

Luborovi je pořád víc a více smutno. Cítí, že za chvíli, za docela maličkou chvíli, snad jen až dozpívají tu píseň, přestane být hochem, protože odejde ze školy. Už nebude hochem. Už nebude hochem.

A najednou se stává podivná věc: Luborovi je tolik líto opustit celý ten dosavadní život. Najednou by do školy chodil dál, pořád, snad až do smrti! S Kovářovou pomocí za několik posledních měsíců zapomněl na všechny strasti v ní prožité. Vždyť to všechno vlastně nic nebylo! Najednou sám sobě tvrdí, že to nic nebylo!

Lubor je jako v polospánku. Do uší mu hučí poslední školní píseň na rozloučenou. Oči má zalité slzami a v nich se leskne sluneční záře, rozstříknuta po stěně.

Ještě jedna sloka. Poslední. Lubor by si přál, aby jich bylo ještě několik! Ale není. Je to docela opravdu poslední sloka! Hoši ji zpívají s podivným nadšením a jejich zpěv zní jako v kostele.

Snad bude Kovář píseň opakovat! Ale ne, to není možné, to by bylo přece směšné! Snad tedy jinak prodlouží tu poslední chvíli jejich chlapectví, snad je nepošle hned po dozpívání z

Když duben přichází

Bedny, ze školy, navždy pryč!

Sluneční záře se zvolna šine po stěně. Když Lubor přimhouří oči, v slzách se záře rozloží na tisíce svítivých jiskřiček. Píseň dozněla. Kovář ještě pronáší několik slov: "Budte dobří občané své vlasti, užijte v dobrém vše, co vám škola dala. A na mne si někdy vzpomeňte! Odpouštím těm z vás, kteří mi ublížili. I vy všichni mi zachovejte vzpomínku jen přátelskou. Vy odejdete, já zůstanu. Ale nezapomenu na vás nikdy. A tím se s vámi loučím!"

Kovář roztáhl zvolna ruce a opět je složil. Pak kolem něho nastal shon.

Kvapné a vzrušené stisky rukou. Konec. Konec.

Lubor by rád řekl Kovárovi něco velmi pěkného, vlídného, děkovného. Ale nezmůže se na nic.

Hoši se trousí z Bedny.

Najednou si mají tolik co povídat, najednou se ptá jeden druhého na adresu, kdy má čas a co bude dělat dnes odpoledne, zítra, pozítří...

Za několik dnů se zapomene na vše.

Za několik dnů se adresy ztratí nebo zahodí.

Všechno přebolí!

Lubor, Řezina a Fanek vyšli ze školy současně.

Byli rádi, že mohou být ještě chvíli spolu, a přece nemluvili!

Co si neviditelného jim svíralo hrdla. Jakási divná a dříve nikdy nepoznaná lítost jim vstoupila do srdce.

Dole se ještě jednou obrátili do průjezdu budovy, kterým tolik let procházeli, přes plot se ještě podívali na školní zahradu, kterou už včera odevzdali do správy školníkovi, a pak se dali ulicí.

Šli pomalu, aby byli spolu co nejdéle. Na rohu ulice se zase ještě jednou ohlédl na školu, a když jim zmizela z očí, řekl Lubor těžce: "Tak už je po všem! Už je konec!"

Řezina a Fanek mlčeli dál a Lubor se pak odvážil říct to, co ho tížilo už několik dnů.

"Já nevím, jak bych vám to řekl..." začal - "ale já si připadám najednou tak nějak hrozně starý - už skoro jako dospělý! Máte taky ten pocit?"

"Ano-já taky..." přiznal se Řezina. "Snad je to tím, že jsme vyšli školu - a že teď* jdeme - jak se nám pořád říkalo - do života. To je asi ono! Už nejsme chlapci, už jsme vlastně součást světa dospělých."

Jen Fanek, hezký ve své zamyšlené vážnosti, chlapecky oblečený do krátkých bílých kalhot, pravil: "A to já zase ne! Já se starý ani trochu necítím. Jsem pořád klukem, jako jsem byl dřív - a budu se snažit být jím pořád. Lidská mysl prý nestárne, nebo aspoň nemusí stárnout - to jen tělo podléhá - ale ona může zůstat pořád veselá a mladá, když člověk chce. A já chci, já chci, /á chci!!!"

Rozesmál se šťastně, rozběhl se několik kroků vpřed a zase se vrátil. Byl obdivuhodný, milý a jeho náhlý nával veselí a odvahy nakazil i Lubora a Řezinu.

Ano - je Duben - Duben našeho žití - kmitalo se Luborovi horečně hlavou, - a Duben v lidském věku trvá dlouho - ano

-nám pořád teprve DUBEN PŘICHÁZÍ, jak to bylo tehdy pod Fankovou fotografií. A na člověku samotném záleží, aby si Duben - to jest CHLAPECTVÍ - aspoň pro svou duši dovedl zachovat navždycky, když není možné udržet ho i tělu.

Luborovi je najednou do pláče i veselo zároveň, je šťastný tím svým objevem i rozhodnutím, že navždy zůstane hochem.

Zastavili se pak na malém náměstíčku, a byli už zase trochu skličeni. Tady se rozejdou, každý jinou ulicí, na jinou stranu!

"Lubore," pravil pohnutě Řezina, "několikrát jsi mě zachránil, vrátil jsi mi sílu k životu a sebedůvěru. Ted, když se blíží poslední chvíle našeho rozchodu z Bedny, děkuju ti za všechno, jak nejlíp umím."

"A já -" pravil zájímavě Lubor, "- myslím, že jsem byl k tobě víc špatný než dobrý, aspoň ze začátku. Nezasloužím si od tebe

Když duben přichází

žádné díky. A všechno to dobré, co ve mně později vzklíčilo, to vše vyvolal vlastně jen tady Fanek. Tebe, Fanku, jsem měl tajně pořád jako svůj vzor, tobě jsem se chtěl podobat v celém svém jednání. Tys mě vedl, aniž jsi to snad věděl, ty jsi byl mým světlem v moři špatnosti, kterou mé rozbolestněné oči všude viděly a která je mi tak odporná. A já jsem kousek toho světýlka od tebe přenesl do svého srdce

203

- víš - a tam bude pořád a pořád - a bude se snažit zaplašit každou špatnou myšlenku, která by ve mně kdy vznikla."

Fanek trochu zčervenál, ale nemohl si při těch Luborových slovech zacpat uši. Usmíval se jen a odpovídal: "Už dost, Lubore, už vážně dost, nebo začnu být ještě sám na sebe pyšný, ještě mě docela pokazíš! Škoda jen, že my tři jsme spolu nekamarádili už mnohem dřív!"

Chvilí pak ještě stáli v bolestném mlčení, až potom Řezina řekl: "Čím delší je loučení, tím víc bolí. Ukončeme tedy, hoši, tu bolest!"

Podal Luborovi statečně ruku, ale jeho hlas se přece jen trochu zachvěl, když mu řekl: "Sbohem, Lubore!"

"Sbohem - Vojto - sbohem!" pravil Lubor a v očích se mu trochu zamžilo.

Fanku - sbohem - Lubore - sbohem - Vojto - sbohem...

Sbohem! Sbohem! Sbohem!

~)I\A

EDIČNÍ POZNÁMKA VÁCLAVA NOSKA-WINDYHO

Po zákazu skautingu fašisty koncem roku 1940 pokračovala řada oddílů v činnosti jako Čtenářské kluby Mladého hlasatele.

Jenže po roce byl brutálně zastaven i tento náš nejslavnější časopis pro mládež a jeho kluby zanikly. Neexistoval ani Junák, ani Sokol, byly potlačeny téměř všechny organizace, kde by se mohly děti svobodně scházet. Jednou z mála možností bylo organizovat se v dorostu klubu českých turistů. Pod ochrannými křídly KČT nějaký čas působil i Jaroslav Foglar se svou zakuklenou Pražskou Dvojkou. Po celou válku se mu dařilo udržovat skautskou oddílovou činnost a každý rok tábořit. Našel si dokonce čas i na další knížku!

Vyšla v nejhorším roce války pod názvem Když Duben přichází. Proč právě Duben? Tak nazývá Foglar v chronologii dvanácti měsíců roku, představujících lidský život, období dospívání chlapců. Trochu opomíjený román "o chlapcích, jací skutečně jsou" je snad nejpropracovanější Foglarovo psychologické dílo. Vzhledem k době, kdy vzniklo, má netradiční rámeček. Zatímco u většiny ostatních je základem chlapecký oddíl nebo klub, zde jde o školní třídu. Právě toto prostředí dovolilo Foglarovi vykreslit celou škálu chlapeckých povah a charakterů.

Chlapecká třída, vnitřně rozvrácená, roztržštěná, dostane nového třídního, který začne jinak než jeho kolegové -- a má úspěch. Podobá se Rikitanovi a není divu, že pohne třídu k aktivitě. Nejceněnější v knize je příběh pokřiveného a nerovného kamarádství Lubora Klementa a Vojty Řeziny, který se pozvolna mění v pravé chlapecké přátelství. Tak jako v jiných foglarovkách, je i v této kus Foglarova skutečného života, především mnoho jeho zkušeností ze školních let.

1. vydání vyšlo v nakladatelství Kobes v roce 1944. Má tradiční větší formát jako předešlé foglarovky u Kobese, ty však vycházely většinou vázané. Duben však byl z větší části brožovaný. Nekvalitní papír, dosti chatrný přebal s "dubnovsky" zasněným chlapcem (knihu ilustroval Bohumír Čermák): přebal však existuje ve dvojím provedení: první má kresbu vícebarevnou (její reprodukce je otiště-

205

na na zadní straně obálky této knihy), druhý je tištěn pouze modrou barvou. Vázané výtisky mají na deskách různé jednoduché obrázky (chlapce v čepici, několik stromů, aj.), které se objevují i na knížkách jiných autorů vydaných v té době u Kobese.

2. vydání vyšlo až po čtvrt století, v červnu roku 1970, na

Když duben přichází
sklonku druhé vlny vydávání foglarovek, a to v Mladé frontě (v edici "13", s pořadovým číslem 33). Knihu ilustroval Ervín Urban.

3. vydání - opět po mnoha letech - už patří Olympii. Na jaře 1991 vyšlo v edici Sebrané spisy Jaroslava Foglara jako svazek 3. Pokud máte ve své knihovničce právě toto vydání, ihned vidíte, čím se od ostatních knih v edici liší-jediná je v kartónové obálce. Novou obálku nakreslil sice Ervín Urban, který ilustroval 2. vydání, ale kresby uvnitř knihy jsou od Marko Čermáka.

4. vydání vydala Olympia v roce 1995. Od předešlého se liší právě pevnou vazbou a jinou obálkovou ilustrací. Taje od Marko Čermáka, stejně jako ilustrace uvnitř.

5. vydání držíte v rukou. Od čtvrtého se liší jen nepatrně. Na zadní straně obálky je uvedena jiná cena, seznam foglarovek je doplněn a upravena je samozřejmě i tiráž.

Román Když Duben přichází nikdy nevycházel na pokračování, ani jako románová příloha, nikdy nebyl překreslen do komiksu, nemá zahraniční vydání. Jen jedinkrát byl publikován výňatek tohoto románu, a to kapitola Příchod učitele Kováře, v časopisu Pionýr v roce 1957. Je to až zázračně - v té době byl skautský spisovatel Jaroslav Foglar v nejhlubší klatbě.

Porovnej si, milý čtenáři, zážitky Fanka, Lubora, Vojty se svými. Jak moc je jiná ta tvoje "Bedna"? Máš ve třídě také dobré kamarády? A co takhle pokusit se založit nějaký klub nebo společně zaklepat na dveře skautské klubovny!

6. března 1999

OBSAH

1. Kniha ve vzduchu / 5
2. Lubor přemýšlí o Bedně / 7
3. Fotografie Fanka Jelínka / 10
4. Ekrtovy řeči / 14
5. Lubor tančí do Břízovky / 16
6. Levínova parta / 18
7. Hron je nespokojený / 22
8. Havlík dřív a nyní / 26
9. Havlíkova hodina / 29
10. Psanec Bedny / 32
11. Před štafetou / 36
12. Pro čest Bedny / 40
13. Pozor - už to jede! / 42
14. Ekrtovy obrázky / 47
15. Přírodopisec proti Fankovi / 51
16. Lubor obhazuje psance Bedny / 53
17. Draňákova pěst je tvrdá / 56
18. Řezina se přibližuje / 58
19. Koupání v zimní plovárně / 60
20. Splacený dluh / 63
21. Lubor je udivený Řezinou / 66
22. Na návštěvě u Řeziny / 70
23. Mstitel slabých / 72
24. Výprava k Florianovi / 76
25. Ve svatyni umělcově / 78
26. Řezinův další nápad / 81
27. V Sekořově nakladatelství / 84
28. U hromady pokladů / 87
29. Řezina i Lubor se mění / 90
30. Píseň o puklém srdci / 93
31. Když přišly sněhy / 97
32. Pišvejcovo divadlo / 102
33. Přípravy / 107
34. Představení začíná / 109
35. Krev na jevišti / 111
36. Následky divadla / 115
37. Velikonoční výprava / 120
38. Fankovačapka / 121
39. Červánky na Rachově / 124
40. V noclehárně / 128

když duben přichází

41. Bacín hledá hodinky / 130
 42. Lubor pozoruje Fanka / 134
 43. Řezinův úpadek / 137
 44. Černý den / 140
 45. Podivný nápis / 145
 46. Lubor skládá útržky / 148
 47. Příchod Kováře / 152
 48. Lubor jde k Řezinovi / 157
 49. Kovář přebírá Bednu / 159
 50. Fanek v osidlech Ekrtovců / 161
 51. Kronika Bedny / 165
 52. Kovář pokračuje / 168
 53. Žebříček duševní zdatnosti / 170
 54. Pět kast / 174
 55. Stopování / 179
 56. Hádka / 181
 57. Řezina mluví
k Fankovi / 184
 58. Rytíři z Bedny / 187
 59. Řezinův nápad nese ovoce / 190
 60. Oranžové zápisníky / 193
 61. Píseň doznívá / 196
 62. "Duben" přichází / 199
- Ediční poznámka
Václava Nosky – Windyho / 205

w

JAROSLAV FOGLAR

Když

Duben

přichází

Sebrané spisy svazek 3

Ilustrace na obálce a v textu Marko Čermák

Ediční poznámku napsal Václav Nosek-Windy

Vydalo Nakladatelství OLYMPIA, a. s.,

Klímentská 1, Praha 1, roku 2002

jako svou 3197. publikaci

Páté vydání – dotisk, 208 stran

Odpovědná redaktorka Slávka Počerová

Technický redaktor Jan Zouř

Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o., Český Těšín

Tem. sk. 14/64

27-012-2002

ISBN 80-7033-581-5